

Journal of Penal Law and Criminology

JPLC

Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi
CHKD

CİLT/VOLUME 12 • SAYI/ISSUE 1 • 2024

E-ISSN 2602-3911

Geçici Yakalama (CMK m. 90/1'e Göre Yakalamanın Herkes Tarafından Yapılması)

Temporary Apprehension / Ahmet Hulusi Akkaş, Eren Akpınar

Unauthorised Access to Computer Information: The Motives for Committing a Crime / İlya Mosechkin

Cezaevinden Çıkan Eski Hükümlülerin Suçu Terk Etmeleri Üzerinde Aile Desteğinin Önemi

The Importance of Family Support on the Desistance of the Ex-convicts Discharged from Prison / Sadullah Seyidoğlu, Zahir Kızmaz

Childhood Maltreatment and Violent Behaviour: A Systematic Review / Md. Bashir Uddin Khan, Yanwen Tang

Türkiye'de Kırsal Suç Araştırmaları: Sistemik Literatür Değerlendirmesi

Rural Crime Studies in Turkey: A Systematic Literature Review / Talha Şenol

İSTANBUL ARŞİVİ / İSTANBUL ARCHIVE

İSTANBUL
UNIVERSITY
PRESS

Dizinler / Indexing and Abstracting

Web of Science - Emerging Sources Citation Index (ESCI)
TUBİTAK-ULAKBİM TR Dizin

DOAJ

ERIH PLUS

EBSCO Central & Eastern European Academic Source

TUBİTAK

ULAKBİM

DOAJ DIRECTORY OF
OPEN ACCESS
JOURNALS

ERIH PLUS
EUROPEAN REFERENCE INDEX FOR THE
HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

EBSCO

SAHİBİ / OWNER

Doç. Dr. Selman DURSUN

İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İstanbul, Türkiye
Istanbul University, Law Faculty, Istanbul, Turkey

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ / RESPONSIBLE MANAGER

Dr. Öğr. Üyesi Serdar TALAS

İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İstanbul, Türkiye
Istanbul University, Law Faculty, Istanbul, Turkey

YAZIŞMA ADRESİ/ CORRESPONDENCE ADDRESS

İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi
Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi
34116 Beyazıt, Fatih - İstanbul, Türkiye
Telefon / Phone : +90 (212) 440 01 05
Faks / Fax: +90 (212) 512 41 35
E-mail: jplc@istanbul.edu.tr
<https://iupress.istanbul.edu.tr/tr/journal/jplc/home>

YAYINCI / PUBLISHER

İstanbul Üniversitesi Yayınevi / Istanbul University Press
İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü, 34452 Beyazıt,
Fatih, İstanbul, Türkiye
Telefon / Phone: +90 (212) 440 00 00

Dergide yer alan yazılardan ve aktarılan görüşlerden yazarlar sorumludur.
Authors bear responsibility for the content of their published articles.

Yayın dili Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca ve İtalyanca'dır.
The publication languages of the journal are Turkish, English, German, French, Spanish and Italian.

Haziran ve Aralık aylarında, yılda iki sayı olarak yayımlanan uluslararası, hakemli, açık erişimli ve bilimsel bir dergidir.

This is a scholarly, international, peer-reviewed and open-access journal published biannually in June and December.

Yayın Türü / Publication Type: Yaygın Süreli / Periodical

DERGİ YAZI KURULU / EDITORIAL MANAGEMENT BOARD

EDITOR-IN-CHIEF

Doç. Dr. Selman DURSUN – İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – sdursun@istanbul.edu.tr

BAŞ EDİTÖR YARDIMCILARI / CO-EDITORS-IN-CHIEF

Doç. Dr. Muhammed DEMİREL – İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – demirelm@istanbul.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Tuba KELEP PEKMEZ – İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – kelep@istanbul.edu.tr

YAZI KURULU ÜYELERİ / EDITORIAL MANAGEMENT BOARD MEMBERS

Doç. Dr. Ali Emrah BOZBAYINDIR – Boğaziçi Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – ali.bozbayindir@bogazici.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Serdar TALAS – İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – stalas@istanbul.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Derya TEKİN – İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – tekin_derya@hotmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Rahime ERBAŞ – İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – rerbasm@istanbul.edu.tr

Araş. Gör. Dr. Büşra DEMİRAL BAKIRMAN – İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – bdemiral@istanbul.edu.tr

DİL EDİTÖRÜ / LANGUAGE EDITOR

Öğr. Gör. Elizabeth Mary EARL – İstanbul Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, İstanbul, Türkiye – elizabeth.earl@istanbul.edu.tr

EDİTORYAL ASİSTANLAR / EDITORIAL ASSISTANTS

Araş. Gör. Havva Begüm TOKGÖZ – İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – btokgoz@istanbul.edu.tr

Araş. Gör. Oğuzhan DEMİR – İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – oguzhandemir@istanbul.edu.tr

Araş. Gör. Selvet KESMEN KAYACAN – İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – skesmen@istanbul.edu.tr

Araş. Gör. İnci Ece AKYALÇIN – İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – inci.akyalcin@istanbul.edu.tr

Araş. Gör. Yağmur ALTAY – İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – y.altay@istanbul.edu.tr

EDİTORYAL DANIŞMA KURULU / EDITORIAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Abdullah Coşkun YORULMAZ – Koç Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp, İstanbul, Türkiye – cyorulmaz@ku.edu.tr

Prof. Dr. Amila FERHATOVIĆ – University of Sarajevo, Faculty of Law, Criminal Law and Criminal Procedure, Sarajevo, Bosnia-And-Herzegovina – a.ferhatovic@pfsa.unsa.ba

Prof. Dr. Anna Maria GETOS KALAC – University of Zagreb, Faculty of Law, Criminal Law, Criminal Procedural Law, Criminology and Victimology, Zagreb, Croatia – anna.getos@gmail.com

Prof. Dr. Berrin AKBULUT – Selçuk Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, Konya, Türkiye – bakbulut@selcuk.edu.tr

Prof. Dr. Effi LAMBROPOULOU – Panteion University, Department of Sociology, Criminology, Athens, Greece – elambro@panteion.gr

Prof. Dr. Emine Eylem AKSOY RETORNAZ – Galatasaray Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – eaksoy@gsu.edu.tr

Prof. Dr. Gianluca RUGGIERO – University of Turin, Department of Law, Criminal Law, Torino, Italy – gianluca.ruggiero@unito.it

Prof. Dr. Gülsün Ayhan AYGÖRMEZ – Özyeğin Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – gulsun.aygormez@ozyegin.edu.tr

Prof. Dr. Henning ROSENAU – Martin Luther University Halle-Wittenberg, Criminal Law, Criminal Procedure and Medical Law, Halle, Germany – henning.rosenau@jura.uni-halle.de

Prof. Dr. Krisztina KARSAI – University of Szeged, Criminal Law, Szeged, Hungary – karsai.krisztina@juris.u-szeged.hu

Prof. Dr. Liane WÖRNER – University of Konstanz, Criminal Law, Criminal Procedure, Comparative Criminal Law, Medical Criminal Law and Legal Theory, Konstanz, Germany – liane.woerner@uni-konstanz.de

Prof. Dr. Lucia PARLATO – Palermo University, Faculty of Law, Criminal Procedure, Palermo, Italy – lucia.parlato@unipa.it

Prof. Dr. Mahmut KOCA – İstanbul Medipol Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – mahmut.koca@medipol.edu.tr

Prof. Dr. Mehmet Emin ALŞAHİN – Marmara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – mehmetalsahin@marmara.edu.tr

Prof. Dr. Murat BALCI – Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – mbalci@fsm.edu.tr

Prof. Dr. Olgun DEĞİRMENÇİ – TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara, Türkiye – odegirmenci@etu.edu.tr

Prof. Dr. Pınar MEMİŞ KARTAL – Galatasaray Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – pmemis@gsu.edu.tr

Prof. Dr. Sadık TOPRAK – İstanbul Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp, İstanbul, Türkiye – sadiktoprak@istanbul.edu.tr

Prof. Dr. Valentina BONINI – University of Pisa, Faculty of Law, Criminal Law and Criminal Procedure, Pisa, Italy – valentina.bonini@unipi.it

Prof. Dr. Yener ÜNVER – Yeditepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – yener.unver@yeditepe.edu.tr

Doç. Dr. Andra Roxana TRANDAFIR – Bucharest University, Bucherest, Romania – andra-roxana.trandafir@drept.unibuc.ro

Doç. Dr. Ebru İBİŞ – International Vision University, Faculty of Law, Criminal Law and Criminal Procedure, Skopje, North Macedonia – ebriu.ibis@vizyon.edu.mk

EDİTORYAL DANIŞMA KURULU / EDITORIAL ADVISORY BOARD

Doç. Dr. Koray DOĞAN – Dokuz Eylül Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İzmir, Türkiye – koraydgn@gmail.com

Doç. Dr. Neslihan GÖKTÜRK – Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara, Türkiye – neslihan.gokturk@hbv.edu.tr

Doç. Dr. Pınar ÖLÇER – Leiden University, Faculty of Law, Criminal Law and Criminal Procedure, Leiden, Netherlands – f.p.olcer@law.leidenuniv.nl

Doç. Dr. Rifat Murat ÖNOK – Koç Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul, Türkiye – monok@ku.edu.tr

Doç. Dr. Sunčana ROKSANDIĆ – University of Zagreb, Faculty of Law, Criminal Law, Zagreb, Croatia – suncana.roksandic.vidlicka@pravo.hr

Dr. Johanna RINCEANU – Max Planck Institute for the Study of Crime, Security and Law, Freiburg, Germany – j.rinceanu@csl.mpg.de

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

ARAŞTIRMA MAKALELERİ / RESEARCH ARTICLES

- 1 Geçici Yakalama (CMK m. 90/1'e Göre Yakalamanın Herkes Tarafından Yapılması)
Temporary Apprehension
Ahmet Hulusi AKKAŞ, Eren AKPINAR
- 16 Unauthorised Access to Computer Information: The Motives for Committing a Crime
Ilya MOSECHKIN
- 25 Cezaevinden Çıkan Eski Hükümlülerin Suçu Terk Etmeleri Üzerinde Aile Desteğinin Önemi
The Importance of Family Support on the Desistance of the Ex-convicts Discharged from Prison
Sadullah SEYİDOĞLU, Zahir KIZMAZ

DERLEME MAKALELERİ / REVIEW ARTICLES

- 57 Childhood Maltreatment and Violent Behaviour: A Systematic Review
Md. Bashir Uddin KHAN, Yanwen TANG
- 79 Türkiye'de Kırsal Suç Araştırmaları: Sistematik Literatür Değerlendirmesi
Rural Crime Studies in Turkey: A Systematic Literature Review
Talha ŞENOL

PREFACE

Dear Readers,

We are delighted to present the latest issue of the Journal of Penal Law and Criminology, published by the Istanbul University Faculty of Law Penal Law and Criminology Research and Application Center.

Our Journal, which began its publishing journey in 1978 under the leadership of Prof. Dr. Öztekin TOSUN, the Director of the Centre, took a long break after the publication of the second issue in 1979 and resumed publishing again in 2014 upon acceptance of my proposal for its re-publication. It has completed a decade in publication as of today and has been decided to be published exclusively in electronic format starting from this issue. The interest of authors and readers in the Journal, indexed in important national and international indexes, is increasing day by day. This issue features five valuable articles selected from the numerous submissions received and ready for publication.

In the first article of this issue, Ahmet Hulusi AKKAŞ and Eren AKPINAR examined temporary apprehension carried out by civilians, which is a protective measure regulated by Article 90/1 of the Code of Penal Procedure No. 5271. Authors emphasized that in terms of apprehension, the duration of the pursuit due to a red-handed act, the person who initiated the initial pursuit, or the methods that have been chosen are not significant as long as the act solidly can be considered a measured act in connection with the current state of crime. It is also stated that the temporary apprehensions executed by civilians may be crimes subject to complaint. Since it is not expected for civilians to know whether the crime they encounter is based on a complaint or not, it is important that after the aforementioned quality of the crime is realized by law enforcement officers the capture must be ended as of that moment. A similar procedure should be carried out for deputies, ministers, and diplomats for whom special trial conditions have been determined. When these subjects' immunity is doubtless, temporary apprehension should not be carried out.

In their systematic review examination, the intricate relationship between childhood maltreatment and the subsequent engagement of individuals in violent exposures are studied by Bashir Uddin KHAN, Yanwen TANG. A comprehensive search of the Web of Science (WoS) core collection synthesizes several empirical studies published over the last 18 years. The authors selected 27 studies for analysis using the PRISMA guidelines. The synthesized findings highlight the intricate interplay between various forms of childhood maltreatment and other confounding factors that predict violence. In the article, gender differences and neighborhood factors were also examined in connection with studies.

In his study, Talha ŞENOL emphasized that crime research in rural areas in Türkiye has not been adequately addressed in general crime research and has become a neglected area of research. This article's main focus is to systematically review the very limited rural crime studies and present a literature review. This study is of such importance since it will benefit rural crime researchers in terms of seeing the field more clearly, which studies are more focused, which methods are used more, and what kind of gaps are in the field.

Ilya MOSECHKIN aimed in this study to identify the main internal motives that led to the commission of illegal access to computer information. The author conducted this valuable study by scrutinizing 300 acts of the courts of the Russian Federation. The study of judicial acts revealed the most common motives: the desire to commit further theft; the desire to get payment for the received information; personal discountenance; desire to get secure data; and revenge. At the same time, more than 80% of acts of unauthorized access are committed for reasons directly related to money and property. We genuinely hope that this work will enlighten the global problem of data theft and provide us the opportunity to understand its core motives.

Sadullah SEYIDOĞLU and Zahir KIZMAZ's joint article focuses on revealing the effect of family support on the successful adaptation of ex-convicts to society and their re-crimes. A qualitative research method was adopted in this study and 50 ex-convicts who had not committed a crime since at least two years after their release from prison were interviewed. The authors concluded that maintaining contact with the convict's family or establishing a new family has a positive effect on the risk of re-crime. This article provides an important contribution to the literature in both criminology and sociology.

We trust that this issue will offer valuable new perspectives to our readers and researchers, contributing significantly to the fields of penal law and criminology. The variety of topics covered reflects our commitment to stimulating in-depth discussions in these areas. Finally, I sincerely thank all our colleagues who contributed to the preparation of this issue, and especially the reviewers who evaluated the articles.

Assoc. Prof. Dr. Selman DURSUN
Istanbul University Faculty of Law
Director of Penal Law and Criminology Research and Application Center
Editor-in-Chief

Geçici Yakalama (CMK m. 90/1'e Göre Yakalamanın Herkes Tarafından Yapılması)

Temporary Apprehension

Ahmet Hulusi AKKAŞ¹ , Eren AKPINAR²

¹Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Kamu Hukuku Bölümü, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye

²Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Kamu Hukuku Bölümü, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

ÖZ

Yakalama, ceza muhakemesi sürecinde suç işlediği yönünde hakkında şüphe bulunan kişinin geçici bir süre için özgürlüğünün kısıtlanmasına imkân veren koruma tedbiridir. Niteliği itibarıyla hâkim güvencesine bağlı olmasına rağmen yakalamanın fiili durumlarda herhangi bir karar olmadan yapılması mümkündür. Bu durumlardan biri sivil kişiler tarafından gerçekleştirilen geçici yakalamadır. Geçici yakalama, herkes tarafından yapılabilir. Geçici yakalama, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu m. 90/1'de düzenlenmiştir. Hükümde, kişiye suç işlerken rastlanması veya suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması ya da hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması halleri geçici yakalama için gereken objektif şartlar olarak belirtilmiştir. Hukuka uygun bir geçici yakalama için objektif unsurların yanında kişinin yakalamayı şüphelinin hakkında bir ceza soruşturması yürütüleceği fikri ile yapması şarttır. Geçici yakalamanın yapılabilmesi için kişinin bir suç işlediği hususunda kuvvetli şüpheye sahip olunması gerekir. Geçici yakalamada, yakalama yapacak kişi açısından suçüstü bir fiil sebebiyle yapılan izlemenin süresi önemli değildir. Suçüstü fiilden dolayı izlenen kişinin yakalanmasına kadar izleme devam edebilir. Geçici yakalama sivil kişiler tarafından gerçekleştirileceğinden, yakalamanın kolluğa teslimine kadar sürmesi şarttır. Bu yüzden zaman olarak belirli bir sınırdadır. Bir kişi üzerinde uygulanacak yakalama ise sınırlı bir zorlama yetkisini barındırmaktadır.

ABSTRACT

Apprehension is a protection measure that allows the temporary restriction of liberty of a person suspected of committing a crime in the criminal procedure process. Although it is dependent on the assurance of a judge because of its nature, it is possible for the apprehension to be made without any judicial decision. One of these cases is temporary apprehension by civilians. Temporary apprehension can be performed by anyone. Temporary apprehension is regulated by Article 90/1 of the Code of Criminal Procedure No. 5271. In the provision, the objective conditions required for temporary apprehension are stated as cases where the person is encountered while committing a crime, there is a possibility that the person being pursued due to a red-handed act will escape or it is not possible to immediately determine his identity. For a lawful temporary apprehension, in addition to objective elements, the person must make the apprehension with the idea that a criminal investigation will be conducted against the suspect. For a temporary apprehension to be made, there must be a strong suspicion that the person has committed a crime. In temporary apprehension, the duration of pursuit due to a red-handed act is not important for the person making the apprehension. Pursuing may continue until the person being pursued for a red-handed action is caught. Because the temporary apprehension will be carried out by civilians, the apprehension must continue until the handover to law enforcement. Therefore, it must be within a certain time limit. On the other hand, the apprehension to be applied to a person has a limited authority of coercion.

Anahtar Kelimeler: Geçici yakalama, koruma tedbiri, ceza muhakemesi

Keywords: Temporary apprehension, protection measure, criminal investigation

EXTENDED ABSTRACT

Temporary apprehension is a protective measure that allows a person suspected of having committed a crime to be caught by people who witnessed the crime. Temporary apprehension is only made in actual cases without any judicial decision. By its nature, it is a type of apprehension that can be performed by anyone, not just law enforcement officers.

Corresponding Author: Ahmet Hulusi Akkaş E-mail: ahakkas@erciyes.edu.tr

Submitted: 03.11.2023 • **Revision Requested:** 29.04.2024 • **Last Revision Received:** 30.04.2024 • **Accepted:** 30.04.2024

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

Since the committing of a crime is often witnessed by civilians, it is a necessity to determine the limits of the measures in which people can make apprehension. In accordance with this obligation, the conditions for the temporary apprehension of civilians are regulated in Article 90/1 of the Criminal Procedure Code. Accordingly, temporary apprehension can be made in cases where the person is encountered while committing a crime, if there is a possibility that the person being pursued will escape due to an act of red-handed crime, or if there is no possibility of immediately determining the person's identity. In addition to these objective conditions, when making a temporary apprehension, people must hold the suspect for prosecuting him for the crime he has committed. Considering the form of regulation in the law, temporary apprehension is not an obligation for civilians. It is a right. Although the person against whom a crime has been committed is protected by temporary apprehension, the main purpose is to punish the perpetrator for the crime he committed.

In terms of apprehension, the duration of the pursuit due to a red-handed act is not important. It may take time until the person being pursued for the crime is apprehended. The person who makes the temporary apprehension does not necessarily have to be the person who initiated the initial pursuit. The person who witnesses and pursues the crime may ask other people to catch the perpetrator. While making a temporary apprehension, the suspect can be detained and slightly injured. The important thing is to perform a measured act in connexion with the current state of crime. Since the purpose of temporary apprehension is to ensure that the suspect is prosecuted, this protection measure must be carried out for a limited time.

It is not necessary for the apprehended person to actually commit the crime, but it is sufficient that there is a strong suspicion. Because the temporary apprehension will be made by civilians, it is not possible to expect these people to determine whether a crime has been committed or not. On the other hand, if the person who is found guilty of a crime is a child, an evaluation should be made according to the distinction in Article 31 of the Turkish Penal Code. Since there is no punishment in the first group for minors, there can be no legal purpose in apprehending. In terms of the second and third groups, temporary apprehension can be made due to the presence of defect capabilities.

It is possible to make temporary apprehensions in crimes subject to complaint. Since temporary apprehension will be made by civilians, it is not possible to expect these people to know whether the crime they encounter is based on a complaint or not. If it is understood by law enforcement officers that the crime is due to the complaint after the person's apprehension, the capture will have to be stopped from that moment. Temporary apprehension may also be made for deputies, ministers, and diplomats for whom special trial conditions have been determined. So much so that if there is any doubt about the identities of these people who are found guilty of committing a crime, temporary apprehension can be made in such a case. However, if it is clear that the person has immunity, temporary apprehension should not be carried out.

I. Giriş

Yakalama; Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin¹ dördüncü maddesinde “*kamu güvenliğine, kamu düzenine veya kişinin vücut veya hayatına yönelik var olan bir tehlikenin giderilmesi için denetim altına alınması gereken veya suç işlediği yönünde hakkında kuvvetli iz, eser, emare ve delil bulunan kişinin gözaltına veya muhafaza altına alma işlemlerinden önce özgürlüğünün geçici olarak ve fiilen kısıtlanarak denetim altına alınması*” şeklinde tanımlanmıştır. Öğretide bu tanımın hem adli hem de idari yakalamayı kapsadığı belirtilmektedir. Buna göre, “*soruşturma evresinde, şüphelinin gözaltına alınıp alınmayacağına ilişkin değerlendirmeden önce veya soruşturma yahut kovuşturma evresinde verilen tutuklama kararının yahut da infaz aşamasında mahkumiyet hükmünün icra edilebilmesi amacıyla uygulanan*” yakalama adli yakalama; “*tehlikeye maruz kalanlar veya tehlikeye sebebiyet verenlerin denetim altına alınmasına matuf olan yakalama*” ise idari yakalamadır.² Adli yakalamada, suç halinin varlığı öne çıkarken, idari yakalamada suç şüphesi altında olmayan kişilerin tehlike altına girmeleri veya çevreleri bakımından tehlike yaratmaları bu geçici tedbire başvurulmasını gerekli kılar.³ Çalışmamızda bir adli yakalama çeşidi olan “geçici yakalama” üzerinde duracağımızdan idari yakalamaya ilişkin açıklamalarda bulunulmayacaktır. Çalışma süresince yakalama ile kastedilen suç sebebiyle gerçekleştirilen adli yakalama şeklindedir.

Yakalama, kişi özgürlüğüne kısıtlama teşkil eden önemli bir tedbirdir. Bir koruma tedbiri olduğuna şüphe bulunmayan yakalamanın, kural olarak hâkim güvencesine tabi kılınması gerekir. Bunun için Ceza Muhakemesi Kanunu⁴ (CMK) m. 98'de, yakalama hâkim kararına istinaden gerçekleştirilmektedir.⁵ Söz konusu yakalama, bir karara dayandığı için uygulamada müzekkereli

¹ 01.06.2005 tarih ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

² Can Canpolat, ‘Müzekkeresiz Yakalama ve Tedbire İlişkin Önem Arz Eden Bazı Meseleler’ (2019) 17(193) Legal Hukuk Dergisi 180.

³ Nur Centel ve Hamide Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (15. Bası, Beta Yayınevi 2018) 358.

⁴ 17.12.2004 tarih ve 25673 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

⁵ “Yakalama Emri ve Nedenleri” başlıklı CMK m. 98 hükmü şu şekildedir: “(1) Soruşturma evresinde çağrı üzerine gelmeyen veya çağrı yapılmayan şüpheli hakkında, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından yakalama emri düzenlenebilir. Ayrıca, tutuklama isteminin reddi kararına itiraz halinde, itiraz mercii tarafından da yakalama emri düzenlenebilir. (2) Yakalanmış iken kolluk görevlisinin elinden kaçan şüpheli veya sanık ya da tutuk evi veya ceza infaz kurumundan kaçan tutuklu veya hükümlü hakkında Cumhuriyet savcıları ve kolluk kuvvetleri de yakalama emri düzenleyebilirler. (3) Kovuşturma evresinde kaçak sanık hakkında yakalama emri re'sen veya Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim veya mahkeme tarafından düzenlenir. (4) Yakalama Söz konusu yakalama, bir karara dayandığı için uygulamada emrinde, kişinin açık eşkı, bildiğinde kimliği ve yüklenen suç ile yakalandığında nereye gönderileceği gösterilir”.

yakalama şeklinde anılmaktadır. Ancak müzekkereli yakalamadan farklı olarak herhangi bir karara dayanmayan ve suçla bağlantılı acil bir durum sebebiyle şüphelinin yakalanması hali de hukuk sistemimizin izin verdiği yakalamalardan biridir. Fiili yakalama olarak adlandırılan bu yakalama, karara dayanmadığından ve suçla bağlantılı acil fiili bir durum sebebiyle gerçekleştirildiğinden, müzekkereli yakalamadan ayrılmaktadır. Öyle ki yapılmasında dahi yalnızca kolluk görevlileri değil, sivil kişiler⁶ dâhil herkes yetkilidir (CMK m. 90/1).⁷

Bir suçun işlenmesine çoğu zaman sivil kişiler tanıklık eder. Bu durumu göz önüne alan kanun koyucu, sivil kişilerin suçla karşılaşmaları durumunda hangi koşullarda failerin özgürlüğünü kısıtlayabileceğini yani fiili yakalamaya başvurabileceğini düzenlemiştir. Bu yakalama, CMK m. 90/1'de geçici yakalama ifadesiyle yer almaktadır. Yakalamanın nihayetinde geçici bir koruma tedbiri olması nedeniyle herkes tarafından yapılan yakalamanın "geçici" olarak adlandırılması yanlışlık gibi gözükse de, gerek kanunda yakalamanın geçiciliğine vurgu yapılması, gerekse kolluk kuvvetleri tarafından yapılan yakalamadan farkının ortaya konması açısından herkes tarafından yapılan yakalamanın geçici olarak adlandırılmasını son derece uygun bulduk.⁸

Bu kapsamda çalışmamızda bir tür fiili yakalama türü olup sivil kişiler tarafından yapılan geçici yakalama üzerinde duracağız. Geçici yakalama veya herkes tarafından gerçekleştirilen yakalama, yakalama koruma tedbirinin bir türü olduğundan, bir koruma tedbiri için aranan özellikler kural olarak bu koruma tedbiri için de geçerlidir. Dolayısıyla araç olma, geçici olma gibi bütün koruma tedbirlerinde aranan ortak özellikler geçici yakalamada da aranır.⁹ Ancak koruma tedbirlerinin ortak özelliklerinden olan bir karara dayanma mümkün olmayacaktır.

II. Geçici Yakalamanın Hukuki Niteliği

Geçici yakalama ile kişisel hakların korunmasını sağlayan hukuka uygunluk sebeplerinden (örneğin meşru savunma) farklı olarak, soruşturma yapılmasına ilişkin kamunun menfaatinin korunması amaçlanmaktadır.¹⁰ Öğretideki bir görüş, geçici yakalamanın üçüncü kişi lehine meşru savunma olduğunu belirtmektedir. Bu görüşe göre geçici yakalama düzenlemesi, genel meşru savunmaya ilişkin düzenlemenin yanında yer almaktadır ve her iki norm da yürürlüktedir. Durum böyle olunca herkes tarafından gerçekleştirilen yakalama, kişiye sadece yakalama yetkisi verirken; meşru savunmaya ilişkin norm, yakalanan kişiye karşı gerçekleştirilen bazı fiziki müdahaleleri hukuka uygun hale getirmektedir.¹¹ Konuya ilişkin başka bir görüş ise geçici yakalamanın üçüncü kişi lehine meşru savunmadan farkının bulunmadığını belirtmektedir. Çünkü geçici yakalamanın temelinde yatan düşünce, aynen üçüncü kişi lehine meşru savunmada olduğu gibi hukukun temelinde yatan dayanışma duygusudur.¹²

Kanaatimizce geçici yakalamada her ne kadar suç işlediği iddia edilen kişinin yakalanması ile kendisine karşı suç işlenen kişi bir anlamda korunmakta ise de burada mağdurun korunmasından çok, işlenen suçtan dolayı failin ortaya çıkarılması, işlediği iddia edilen suçtan dolayı yargılanarak cezalandırılması hedeflenmektedir. Yakalamayı gerçekleştiren kişi, bir anlamda olay mahallinde bulunmayan kolluk görevlilerinin yerine geçerek, kamu görevini ifa etmektedir.¹³ Bu nedenle geçici yakalama ile kişi menfaatinde daha ziyade, kamunun menfaati ön plana çıkmaktadır. Sonuç olarak geçici yakalamanın bir hukuka uygunluk sebebi olan görevin ifasından kaynaklandığını söylemek gerekir (TCK m. 24/1).¹⁴

Geçici yakalama ile ilgili cevaplandırılması gereken sorulardan bir diğeri, geçici yakalamanın yakalamayı gerçekleştiren kişi bakımından bir yükümlülük mü yoksa kişinin kullandığı bir hak mı olduğudur. Öğretideki bir görüş, bu durumda yakalamayı gerçekleştirmeyen kişinin bir sorumluluğunun söz konusu olmadığına dikkat çekerek bu yakalamanın kişiye kanunen tanınmış bir hak olduğu görüşündedir.¹⁵ Buna paralellik arz eden bir görüş de normun kişiye hiçbir şekilde müdahale etme yükümlülüğü yüklenmediğini belirtmektedir.¹⁶

Bu tarz bir yakalamanın kişiye tanınmış bir hak mı yoksa bir yükümlülük mü olduğunu ortaya koyarken bütün hukuk düzenini göz önünde bulundurmak gerekir. Bu bağlamda Türk Ceza Kanunu¹⁷ (TCK) m. 278 vd. düzenlenen suçu bildirmeme hallerinde sadece rastlanılan suçun bildirilmemesi yaptırım altına alınmıştır. Söz konusu düzenlemelerden de yola çıkıldığında, hukuk düzeni kişilere (kolluk görevlileri hariç olmak üzere) rastladıkları suçlara müdahale etme yükümlülüğü yüklenmemiştir. Dolayısıyla CMK

⁶ Çalışmamız boyunca "sivil kişi" ifadesiyle kolluk görevlisi olmayan kişiler kastedilecektir.

⁷ Centel ve Zafer (n 3) 359.

⁸ Ali Kemal Yıldız, 'Ceza Muhakemesi Hukukunda Yakalama ve Gözaltına Alma' (2006) 14(1) Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 141.

⁹ Yıldız (n 7) 137.

¹⁰ Rudolf Rengier, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (14. Auflage, Beck Verlag 2022) 214.

¹¹ Werner Dahlmann, *Die vorläufige Festnahme nach § 127 StPO als prozessuale Massnahme und materieller Rechtfertigungsgrund* (Göttingen, 1949) 50; Jens Andreas Sicker, 'Die Festnahmerecht nach § 127 StPO I 1 StPO im System der Rechtfertigungsgründe' (2018) 11(1) JuS 1075.

¹² Yıldız (n 7) 139.

¹³ Rengier (n 9) 214.

¹⁴ Ayrıca bkz. Jürgen Graf, *Strafprozessordnung mit Nebengesetzen* (4. Auflage, C.H. Beck 2021) § 127 kn. 1.

¹⁵ Yıldız (n 7) 139.

¹⁶ KK-StPO/Glaser, *Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung*, (9. Auflage, C. H. Beck 2023) § 127 kn. 6; Jurger Peter Graf (Edr), *BeckOK StPO mit RStBV und MStRa* (48. Edition, C.H. Beck 2023) § 127 kn. 1; Graf (n 13) § 127 kn. 1.

¹⁷ 12.10.2004 tarih ve 25611 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

m. 90/1'de düzenlenen durum kişiler bakımından bir hak niteliğindedir. Kişilere kanun tarafından böyle bir hak tanınmasının sebebi, suçun işlenmesine tanıklık eden kişinin insan olmanın bir gereği olarak suç işleyen kişiye karşılık verme isteğidir.¹⁸ Kanun koyucu bu sayede hem kişilere böyle bir hak bahsetmiş, hem de nelerin bu hukuka uygunluk sebebinin içerisinde kalacağını belirlemekle hukuka uygunluk sebebinin sınırlarını çizmiştir.

Geçici yakalamanın hukuki niteliğinin, hangi hukuka uygunluk sebebi olduğu kabul edilirse edilsin, bu kabullerde geçici yakalama yapan kişi fiiliyle hukuka uygun davranmış olacaktır. Bu kişinin olası yargılanması durumunda hakkında beraat kararı verilecektir (CMK m. 223/2-d). Yakalamayı gerçekleştiren kişi, sadece yakalama bakımından değil, kişinin yakalanması için veya yakalanması neticesinde zorunlu olan durumlar bakımından da hukuka uygun hareket etmiştir.¹⁹ Örneğin yakalananın basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaralanması veya kişi hürriyetinden yoksun kılınması durumlarında hukuka uygun bir yakalamadan bahsedilmesi gerekir. Bu nedenle, yukarıda belirtilen görevin ifasının kişiye yakalama yetkisi verdiği; meşru savunma halinin ise kişiye yakaladığı faile müdahale yetkisi verdiği görüşüne katılmıyoruz.

Öte yandan hukuka uygunluk sebeplerinde sınırın aşılması durumunda, geçici yakalamanın hukuki niteliğinin tespiti, failin ceza hukuku sorumluluğunu belirlerken farklılık arz edebilir. Geçici yakalamanın, üçüncü kişi lehine meşru savunma olduğu şeklindeki bir kabul, failin heyecan, korku veya telaş nedeniyle sınırı aşması durumunda, onun TCK m. 27/2 gereğince cezalandırılmamasını gerektirecektir. Fail, bu durumda kusurlu kabul edilmez. Oysa geçici yakalamanın niteliğinin, meşru savunma dışındaki hukuka uygunluk sebeplerinden biri olarak kabulünde, fail heyecan, korku veya telaş sebebiyle sınırı aşmışsa bile, aşılan kısımdan taksiri varsa sorumlu tutulacaktır. Taksirle sorumluluğu ortadan kalkmaz (TCK m. 27/1).

III. Geçici Yakalamanın Amacı

Geçici yakalama işlemi nihayetinde bir koruma tedbiri olduğu için koruma tedbirlerinde güdülen amacın, geçici yakalama için de geçerli olduğunu belirtmiştik. Bunun yanında genel olarak yakalama işlemi şüpheli veya sanığın ceza muhakemesi organları ile temasının ilk aşamasını oluşturur. Bu nedenle geçici de olsa gerçekleştirilen yakalamanın amacının, kişinin ileride gözaltına alınması, tutuklanması ya da hakkında yeterli suç şüphesinin mevcut olup olmadığının tespiti için soruşturma işlemlerine muhatap tutulabilmesi, ilgili merciler huzuruna çıkarılabilmesi olduğu söylenebilir.²⁰ Öyleyse bir başka ifadeyle şüpheli kişi hakkında ceza muhakemesinin yapılması amaçlanmaktadır.²¹ Böylece bir taraftan suç işlediği iddia edilen kişi hakkında ceza muhakemesi yapılabilecek, diğer taraftan bunun bir sonucu olarak kamu düzeninin yeniden tesisi sağlanacaktır.²²

Geçici yakalama durumunda yakalayan kişinin yakalanan kişi üzerinde icra edeceği zorlama yetkisi sınırlıdır. Kolluk görevlisi olmayan kişilerin yakalama yetkisi kural olarak kolluğun bulunmadığı durumlarda söz konusudur ve kolluk gelene kadar devam eder. Bu yüzden geçici yakalama zaman olarak sınırlı tutulmalıdır. Kolluk olaya müdahil olduktan sonra artık üçüncü kişilerin bu yetkisi biter. Diğer taraftan üçüncü kişiler yakaladıkları kişilerin durumunu derhal kolluğa haber vermelidir. Aksi takdirde bu kişilerin kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan sorumlulukları gündeme gelebilir.²³

Acaba kişilerin yakalanan kişiyi devrettikleri kolluk mutlaka adli kolluk görevlileri mi olmalıdır, yoksa özel güvenlik görevlileri de bu kapsamda değerlendirilebilirler mi? Sivil kişilerin yakalama yetkisinin adli kolluk görevlilerinin olaya müdahale etmesiyle ortadan kalkacağı muhakkaktır.²⁴ Kanaatimizce olaya yetkili özel güvenlik görevlilerinin müdahale ettiği durumlarda da üçüncü kişilerin yakaladıkları kişileri özel güvenlik görevlilerine teslim etmesi zorunluluktur. Zira özel güvenlik görevlilerinin yetkilerinin düzenlendiği 5188 sayılı Kanun m. 7/1-c gereğince, özel güvenlik görevlilerinin yakalama yetkisi sadece CMK m. 90/1 ile sınırlı değildir. Bu maddenin tamamına atf yapılmak suretiyle daha geniş kapsamlı olarak düzenlenmiştir. Aynı maddede kendi görev alanlarında, özel güvenlik görevlilerinin haklarında yakalama emri veya mahkûmiyet kararı bulunan kişileri yakalama ve arama yetkilerinin de olduğu belirtilmiştir (5188 sayılı Kanun m. 7/1-d). Bu hükümler de göstermektedir ki özel güvenlik görevlilerinin yakalama konusunda kullanacakları yetki, doğal olarak sivil bir kişiden daha fazladır. Dolayısıyla olaya özel güvenlik görevlileri müdahil olduktan sonra yakalanan kişilerin özel güvenlik görevlilerine teslim edilmesi gerekir.

¹⁸ Yıldız (n 7) 139.

¹⁹ Werner Beulke ve Sabine Swoboda, *Strafprozessrecht* (14. Auflage, C.F. Müller 2022) § 127 kn. 234.

²⁰ Canpolat (n 2) 181; Lutz Meyer-Goßner ve Bertnam Schmitt, *Strafprozessordnung mit GVG und Nebengesetzen*, (62. Auflage, C. H. Beck 2019) § 127 kn.8.

²¹ Helmut Satzger, Wilhelm Schluckebier ve Gunter Widmeir, *Strafprozessordnung Kommentar* (2. Auflage, Carl Heymanns Verlag 2014) § 127 kn. 22; Dahmann (n 10) 2; KK-StPO/Glaser (n 15) § 127 kn. 6.

²² Canpolat (n 2) 184.

²³ Yıldız (n 7) 141.

²⁴ KK-StPO/Glaser (n 15) § 127 kn. 20; Sickor (n 10) 1078; Kolluk kuvvetlerinin ortamda bulunması durumunda sivil kişilerin ancak onların izniyle geçici yakalama yapılabileceğine ilişkin görüş için bkz. Satzger, Schluckebier ve Widmeir (n 20) § 127 kn. 13.

IV. Geçici Yakalamanın Şartları

1. Genel Olarak

Herkes tarafından yapılabilecek olan geçici yakalamanın şartları, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 90/1-a'da "kişiye suç işlerken rastlanması", b'de "suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması" şeklinde olmak üzere ayrı ayrı zikredilmiştir. Bu durumlar geçici yakalama yapılabilmesi için bir arada bulunması gereken koşullar olmayıp, geçici yakalama yapılabilmesinin iki ayrı durumudur.²⁵ Durum böyle olunca, suç işlerken yakalanan kişinin kimliği belirlenebilir olsa veya kaçma olasılığı olmasa bile²⁶ bu kişinin yakalanmasında herhangi bir hukuka aykırılık bulunmamaktadır. Ancak suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin yakalanabilmesi için ya bu kişinin kaçma olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme imkânının olmaması gerekir. Yakalanacak kişinin ismini söylemekten veya kimliğini göstermekten imtina etmesi kimliğin belirlenemediği anlamına gelecektir.²⁷ Aynı şekilde kişinin kimliği yerine ehliyetini veya öğrenci kimliğini göstermesi²⁸ veya yakalanan kişinin kimliğini ibraz etmeden sadece ismini zikretmesi de yeterli değildir.²⁹ Ancak bu kişinin kimliğinin çevrede bulunanlarca ortaya çıkarılması mümkünse kişinin ad ve soyadını söylemesi yeterli görülebilir.³⁰ Yakalanacak kişinin geçici yakalamayı yapacak kişi tarafından tanınmıyor olması durumunda -bu kişinin kaçma şüphesinin olmaması şartıyla- yakalanması hukuka uygun değildir.³¹ Kişinin kimliği belirlenebilir olsa da fail eğer kaçacaksa yine yakalanması hukuka uygun olacaktır. Zira "b" bendinde kaçma olasılığından bahsedildikten sonra "veya" bağlacının kullanılması görüşümüzü doğrulamaktadır. Duruma tersinden bakıldığında da kimliği belirlenemeyen kişi kaçma durumunda olmasa bile sırf kimliğinin belirlenemiyor olması, bu kişinin yakalanabilmesi için yeterli bir nedendir.

Bir fiili yakalama türü olan geçici yakalamanın herkes tarafından yapılabileceğini belirtmiştik. Bu yetki, tüm vatandaşlara tanındığı gibi ülkede o anda bulunan turistlere de tanınmıştır.³² Hatta bir adım daha ileriye giderek bir suçun işlendiğine şahit olan vatansızların veyahut kaçakların bu yetkiyi kullanabileceklerini söylemek gerekir. Yine herkese tanınan bu yetki doğaldır ki kolluk kuvvetlerine de tanınmıştır.³³ Maddenin ikinci fıkrasında kolluk kuvvetlerinin doğrudan yakalama yapabileceği bir duruma işaret edilmiştir. Birinci fıkra kapsamında kolluk kuvvetleri ancak sivil bir vatandaş gibi yakalama işlemini icra edebilir. İkinci fıkradaki şartların oluşması gerekli değildir.

2. Geçici Yakalamanın Objektif Şartları

a. Kişiye Suç İşlerken Rastlanması

CMK m. 90/1-a'da, kişiye suç işlerken rastlanması durumunda herkesin geçici olarak yakalama yapabileceği düzenlenmiştir. Kişiye suç işlerken rastlanması, faille suç işlerken denk gelinmesini, henüz suçun işlendiği ancak failin olay yerinden ayrılmadığı durumları kapsar.³⁴ Bu hallerde kişilerin faili geçici yakalaması için ayrıca bentte başka bir şartın gerçekleşmesi aranmamıştır. Suç işlerken rastlanması geçici yakalamanın yapılabilmesi için yeterlidir. Bu haliyle bentte belirtilen suç işlerken rastlanması ifadesiyle suçüstü olarak anlaşılan durum aynıdır.³⁵

CMK m. 90/1-a'da sadece kişiye suç işlerken rastlanılmasından bahsedildiği için işlenen suç kasten olabileceği gibi, taksirli de olabilir³⁶, suçun ağırlığının bir önemi yoktur.³⁷ Ancak suçun icra hareketlerinin mutlaka başlamış olması gerekir. Hazırlık hareketi aşamasında herkes tarafından yakalamanın gerçekleştirilmesi hukuka uygun değildir.³⁸ Kasten işlenen suçlar bakımından suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması durumunda dahi yakalamanın gerçekleştirilmesi hukuka uygundur.^{39,40} Zira bu durum,

²⁵ Aynı yönde Yıldız (n 7) 140.

²⁶ Alman hukukunda geçici yakalamanın gerçekleştirilebilmesi için kişinin kaçma olasılığının bulunması ve kimliğinin belirlenemiyor olması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. Rengier (n 9) 217; Kaçma olasılığının tutuklamanın şartı olan kaçma şüphesi olması gerektiği, daha ziyade hayat tecrübesine göre sanığın kovuşturmadan kaçacağına haklı olarak beklenmesinin yeterli olduğu görüş için bkz. Löwe/Rosenberg, *Die Strafprozessordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz Band 4* (27. Auflage, De Gruyter 2019) § 127 kn. 3; Ayrıca bkz. MükoStPO/Böhm, *Münchener Kommentar zur StPO/Böhm* (2. Auflage C. H. Beck 2023) §127 kn. 14; Ayrıca bkz. KK-StPO/Glaser (n 15) § 127 kn. 14; Hans-Heiner Kühne, *Strafprozessrecht* (9. Auflage, C. F. Müller 2015) § 26 kn.451; Meyer-Gossner ve Schmitt (n 19) § 127 kn. 10; Kaçma olasılığının tutuklama koruma tedbirinde aranan kaçma şüphesi ile aynı olduğuna dair aksi yönde görüş için bkz. Dahlmann (n 10) 8.

²⁷ KK-StPO/Glaser (n 15) § 127 kn. 17; Claus Roxin ve Luis Greco, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (5. Vollständig neu bearbeitete Auflage, C. H. Beck 2020) § 17 kn. 28; Satzger, Schluckbier ve Widmeir (n 20) § 127 kn. 25.

²⁸ Ehliyet ile kişinin ikametinin/oturduğu yerin tespitinin mümkün olmaması sebebiyle ehliyeti yeterli görmeyen görüş için bkz. BayObLG, Beschluss vom 25.07.2002- 5 StR RR 209/2022, NSiZ-RR-2002 336.

²⁹ Sickor (n 10) 1077.

³⁰ Graf, *Strafprozessordnung mit Nebengesetzen* (n 13) § 127 kn. 7.

³¹ Roxin ve Greco (n 26) § 17 kn. 28; Dahlmann (n 10) 7; Meyer-Gossner ve Schmitt (n 19) § 127 kn. 11.

³² Satzger, Schluckbier ve Widmeir (n 20) § 127 kn. 11; Canpolat (n 2) 186; Löwe/Rosenberg (n 25) § 127 kn. 27.

³³ Meyer-Gossner ve Schmitt (n 19) § 127 kn. 1.

³⁴ Centel ve Zafer (n 3) 360.

³⁵ Aynı yönde Cumhuriyet Şahin ve Neslihan Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (13. Bası, Seçkin Yayıncılık 2022) 296; Canpolat (n 2) 188;

³⁶ Aynı yönde Yıldız (n 7) 142.

³⁷ Löwe/Rosenberg (n 25) § 127 kn. 8; Rengier (n 9) 215.

³⁸ MükoStPO/Böhm (n 25) § 127 kn. 6; KK-StPO/Glaser (n 15) § 127 kn. 7.

³⁹ Kühne (n 25) § 26 kn. 450; Beulke ve Swoboda (n 18) § 127 kn. 235; Dahlmann (n 10) 3; Graf-StPO (n 15) §127 kn. 2; Graf, *Strafprozessordnung mit Nebengesetzen* (n 13) § 127 kn. 2.

⁴⁰ "Sanığın, olay tarihinden bir gün evvel katlanlara ait işyerinden aldığı bir ürünü değiştirmek için geldiği, işyerinden çıkarken, alarının ömesi üzerine katlanların çalışanlarca

failin hala suçüstü halinde olduğunu gösterebileceği gibi, failin suçu tamamlamış olmasına rağmen hala suç mahallinde bulunması veya suçun işlenmesine şahit olunup fail olay yerinden ayrılırken takip edilmesi anlamına gelebileceğinden geçici yakalama gerçekleştirilebilir.⁴¹

Yakalanan kişi suçun faili veya şeriki olabilir.⁴² Kanunda bir suçun işlenmesinden bahsedildiği için bir kabahatin işlenmesine tanıklık eden kişinin bundan dolayı bir yakalama yetkisi bulunmamaktadır.^{43,44}

Bu noktada çocukların geçici yakalanmasının hukuka uygun olup olmadığını tartışmak gerekir. Öğretide ceza sorumluluğu olmayan çocukların yakalanamayacağı ağırlıklı olarak kabul edilmektedir.⁴⁵ Bir başka görüşe göre ise kişinin ceza sorumluluğunun veya yaş küçüğü olup olmadığının tespitinin yakalama anında mümkün olmadığı, kanun koyucunun herhangi bir ayırım yapmadan suç işleyen kişiden bahsettiği, kişinin yaş küçüğü olmasının bir suçtan dolayı şüpheli olmasına engel teşkil etmediği gerekçeleri ile yaş küçüklerinin dahi geçici olarak yakalanabileceği savunulmaktadır.⁴⁶

TCK m. 31'de yaş küçükleri üç gruba ayırmıştır: Maddenin birinci fıkrasına göre, fiili işlediği sırada on iki yaşın altındaki çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Maddenin ikinci fıkrasına göre, fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmuş olup da on beş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması/davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu bulunmamaktadır. Bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. Ancak işlediği fiilin hukukî anlam-sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde bu çocukların cezai sorumlulukları var olacaktır. Fakat bu kişilere indirimli ceza uygulanması gerekmektedir. Fiili işlediği esnada on beş yaşını doldurmuş olup da on sekiz yaşını doldurmayanlara ise indirimli ceza öngörülmüştür. Öyleyse fiili işlediği esnada on iki yaşını doldurmamış çocukların geçici olarak da olsa yakalanması söz konusu değildir. Zira bu kişiler hakkında herhangi bir cezalandırma söz konusu olmayacağı için yakalanmasının herhangi bir hukuki amacı olamaz.

TCK m. 31/2'de belirtilen çocuklarda, bu kişilerin kusur yeteneklerinin bulunması durumunda ceza sorumluluklarının olması nedeniyle yakalanabileceklerini düşünmekteyiz. Çünkü söz konusu kişilerin işledikleri suç bakımından kusur yeteneğine sahip olup olmadığının olay hâkimi tarafından değerlendirilmesi; bu değerlendirmenin yapılabilmesi için de bu kişilere ulaşılabilir olması şarttır. Geçici yakalama bu amaca hizmet ettiğinden, ikinci grup yaş küçüğü olarak adlandırılan kişilerin yakalanabilmesinin mümkün olması gerekir. Üçüncü grup yaş küçüklerinin işledikleri suçlardan dolayı indirimli olarak cezalandırılacak olmaları nedeniyle de bu yaş grubunda bulunan kişilerin yakalanabilmesinde herhangi bir problem yoktur.⁴⁷

Geçici yakalama yapılabilmesi için bir suçun gerçekten işlenmiş olması gerektiği mi yoksa suçun işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphenin yeterli olup olmadığı tartışmalıdır. Konuya maddi-hukuki yönüyle yaklaşanlar sadece suçun işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphenin yeterli olmadığını, bunun yanında suçun gerçekten işlenmiş olması gerektiğini savunmaktadırlar. Bu görüşün ayrı bir argümanı ise diğer hukuka uygunluk sebeplerinin uygulanabilmesi için bir suçun işlenmesinin gerekli olmasına karşılık, yakalama koruma tedbiri için suç şüphesini yeterli görmek bir çelişki arz eder.⁴⁸

Konuya muhakeme hukuku cephesinden yaklaşıldığında ise nasıl ki diğer koruma tedbirlerinin uygulanabilmesi için çeşitli şüphe dereceleri kabul ediliyorsa, geçici yakalama için de suç şüphesinin yeterli görülmesinde bir beis yoktur.⁴⁹ Suçun gerçekten işlenmiş olması gerektiğini savunan görüş ile kuvvetli suç şüphesini yeterli sayan görüşleri yakından inceledikten sonra konuya ilişkin olarak kendi görüşümüzü açıklamamızın daha isabetli olacağını düşünmekteyiz.

durdurulduğunda, çantasında ne olduğu sorulunca tereddütlü cevaplar vermesi üzerine işyeri çalışanlarınca yakalandığının ve kendi rızasıyla çantası kontrol edildiğinde suça konu ürünlerin ele geçtiğinin anlaşılması karşısında; henüz kolluğa intikal etmeyen olayda, 5271 sayılı CMK'nın 90/1-a maddesinde belirtilen "kişiyi suç işlerken rastlanması" durumunda, herkes tarafından geçici olarak yakalama yapılabileceği şeklindeki düzenleme de dikkate alınarak. . .", Yargıtay 2. Ceza Dairesi'nin 02.05.2017 tarihli, 2014/32203 E. ve 2017/4914 K. sayılı kararı.

⁴¹ Roxin ve Greco (n 26) § 17 kn. 23.

⁴² Satzger, Schluckbier ve Widmeir (n 20) § 127 kn. 16.

⁴³ Jens Peter Meincke, *Betreffen oder Verfolgen auf frischer Tat als Voraussetzung der vorläufigen Festnahme nach § 127 I StPO* (Rechtswissenschaftliche Fakultät der Universität 1963) 14; Rengier (n 9) 215; Canpolat (n 2) 190; Roxin ve Greco (n 26) § 17 kn. 25; Meyer-Gossner ve Schmitt (n 19) § 127 kn. 3.

⁴⁴ Kabahat işlenmesi durumunda polislerin 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu m. 4/A, beğçilerin ise Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu m. 7 gereğince durdurma/tutma yetkisi vardır. Söz konusu yetkiler suç veya kabahatlerin işlenmesinin önlenmesi amacıyla kişi ve araçları durdurmayı düzenlemektedir.

⁴⁵ Roxin ve Greco (n 26) § 17 kn. 26; Graf-StPO (n 15) § 127 kn. 2; Löwe/Rosenberg (n 25) § 127 kn. 14; Sickor (n 10) 1076; Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (7. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2019) 331; Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (12. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2019) 262; Şahin ve Göktürk (n 34) 310.

⁴⁶ Satzger, Schluckbier ve Widmeir (n 20) § 127 kn. 18.

⁴⁷ Yakalamaya ilişkin "Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği" m. 19'da, on iki yaşını doldurmamış çocukların suç nedeniyle yakalanamayacağı, on iki yaşını doldurmuş ancak on sekiz yaşını doldurmamış olanların ise suç sebebiyle yakalanabileceği düzenleme altına alınmıştır.

⁴⁸ Rengier (n 9) 216.

⁴⁹ Rengier (n 9) 216.

aa. Kuvvetli Suç Şüphesini Yeterli Sayan Görüş

Alman hukukunda savunulan ve usuli çözüm olarak adlandırılan görüşe göre, gerçekleştirilen geçici yakalama işlemi için suçun işlendiğine yönelik kuvvetli şüphenin varlığı yeterlidir.⁵⁰ Zira koruma tedbirlerine başvurulabilmesi için sivil kişiler ile kolluk kuvvetleri arasında fark oluşturmanın bir anlamı yoktur.⁵¹

Diğer koruma tedbirlerinin uygulanmasından hareket eden bir başka görüş de kuvvetli suç şüphesinin yeterli olduğunu savunmaktadır. Buna göre, geçici yakalama sadece şüpheye değil, şüphelinin kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi tehlikesini bertaraf etmeye dayanır.⁵² Alman hukukunda, son zamanlardaki mahkeme kararlarına yansıdığı üzere, dış görünüşe ve yaşam tecrübesine göre suçun işlendiği konusunda şüphe bulunmuyorsa yakalamanın gerçekleştirilebileceği kabul edilmektedir.⁵³ Bununla birlikte suçun işlendiğine yönelik kuvvetli şüphe derecesinden daha düşük bir şüphenin bulunması durumunda, gerçekleştirilen yakalama hukuka uygun olmayacaktır.⁵⁴ Yakalayan kişi açısından, yakalamanın gerçekleştirildiği esnada objektif olarak bir suçun işlendiğinden herhangi bir şüphe duyulmamalıdır. Suçun tamamlanmış olduğunun kabul edilmesi ile normun konuluş amacına aykırı hareket edilmiş olacaktır.⁵⁵ Ayrıca suçun tamamlanmış olmasını aramak, madde ile ceza kovuşturmasının güvence altına alınması amacına da ters düşer.

Bir suçun işlendiğine tanıklık eden kimse çok hızlı bir şekilde karar vermelidir. Ayrıca fiilin gerçekten işlenip işlenmediğinin tespiti bu kişinin değil, hâkimin görevidir.⁵⁶ Bu denli hızlı karar vermek zorunda olan bir kimseyi, suçun gerçekten gerçekleşip gerçekleşmediği rizikosunu ile karşı karşıya bırakmak kabul edilebilir bir düşünce değildir.⁵⁷

Geçici yakalamanın amacından hareket eden bir başka görüşe göre, geçici yakalamada amaç yakalanan kişi hakkında bir ceza soruşturması yapılabilmesini sağlamaktır. Yakalama anında kişinin gerçekten suç işleyip işlemediğini tespit etmek güçtür. Ceza muhakemesinin başlayabilmesi için kişinin suç işlediğine yönelik basit bir şüphe yeterli iken; özelliğine binaen geçici yakalamanın gerçekleştirilebilmesi için kişinin suçu işlediğine yönelik kuvvetli şüphenin bulunması gereklidir. Ayrıca ilgili hüküm koruma tedbirleri arasında düzenlenmiş ve koruma tedbirlerinin hiçbirisinin uygulanması için suçun gerçekten işlenmesinin aranması söz konusu değildir. Suçun gerçekten işlenip işlenmediği ancak kovuşturma evresi sonunda ilk derece mahkemesince karara bağlanacaktır.⁵⁸

Muhakeme hukuku cephesinden değerlendirildiğinde de suçun gerçekten işlenmiş olmasının değil, kuvvetli suç şüphesinin yeterli olduğunu söylemek gerekir. Örneğin nasıl ki yer bakımından yetkili mahkeme, suçun işlendiği yer mahkemesi oluyor ve bu durumda yer bakımından yetkili mahkemenin tespitinde suçun gerçekten işlenip işlenmediği araştırılmıyorsa, geçici olarak yakalamanın yapılabilmesi için de aynı şekilde hareket edilmesi gerekir.⁵⁹ Başka örnekler vermek de mümkündür: koruma tedbirlerinin uygulanabilmesi için çeşitli şüphe derecelerinin aranmasına karşılık, suçun gerçekten işlenip işlenmediği şart koşulmamaktadır. Koruma tedbirinin görünüşte haklı olması, bu tedbirin uygulanmasını hukuka uygun hale getirmek için kural olarak yeterlidir.

bb. Suçun Tamamlanmış Olması Gerektiğini İleri Süren Görüş

Geçici yakalamaya ilişkin diğer görüşe göre yakalama için suçun gerçekten işlenmiş olması gerekir. Bir kişinin herkes tarafından yakalanabilmesi, söz konusu kişinin ancak suç teşkil eden bir eylemi gerçekten işlediğinde mümkün olabilir. Bu yetki, kişinin bir suç işlediğinden emin olunması durumunda kullanılabilir.⁶⁰ Alman hukukunda maddi hukuki öğretisi olarak adlandırılan görüş, geçici yakalamanın düzenlendiği StPO §§ 127/1 ve 127/2'den yola çıkarak kanun koyucunun §127/2'de suç şüphesinin yeterli olmasından bahsederken, § 127/1'de ise suçun işlenmesinden bahsettiğini, bu nedenle geçici yakalamanın herkes tarafından yapıldığı hallerde suçun işlenmiş olması gerektiğini ileri sürmektedir.⁶¹ Buna göre yakalama yetkisinin sadece tek taraflı bir etkisinin olduğundan söz edilemez. Geçici yakalamaya ilişkin norm daha ziyade bu norm ile yetki verilen kişi ve hakkı ihlal edilen kişi arasında bir değer tartımını gerektirir. Sadece özgürlüğün korunması gerekliliğinden yola çıkmak, yanıltıcı sonuçlara ulaştırabilir. Diğer taraftan geçici yakalama kanundaki şekli şartların oluşması dolayısıyla kişiye yetki veren bir düzenleme de değildir. Hem yakalayanın hem de yakalananın özgürlük hakkının göz önünde bulundurulması gerekir. Bu nedenle bu görüşe göre sadece suçun işlendiği şüphesinden ziyade, suçun gerçekten işlenmiş olması gerektiğini aramak gerekir. Çünkü geçici yakalama, mutlaka başvurulması gereken bir koruma tedbiri değildir. Özellikle suç işlediğinden şüphelenilen kişinin kimliğini ibraz etmesi,

⁵⁰ BGH, Urteil vom 18.11.1980- VI ZR t151/78 (Oldenburg), NJW-1981 745.

⁵¹ Rengier (n 9) 217.

⁵² Martin Schubart, 'Festnahmerecht oder Festnahmepflicht?' (2007) 1(2007) SchwZStR 90.

⁵³ BayObLG JR-1987 344; OLG Hamm, NStZ-1998 570.

⁵⁴ KK-StPO/Glaser (n 15) § 127 kn. 9; Dahlmann (n 10) 8.

⁵⁵ MüKoStPO/Böhm (n 25) § 127 kn. 10.

⁵⁶ C. Hahn, *Die gesamten Materialien zur Strafprozessordnung* (Decker 1880-1881) 137'den naklen Meincke (n 42) 33.

⁵⁷ Graf, *Strafprozessordnung mit Nebengesetzen* (n 13) § 127 kn. 3.

⁵⁸ Löwe/Rosenberg (n 25) § 127 kn. 10.

⁵⁹ Meincke (n 42) 34.

⁶⁰ Meyer-Gossner ve Schmitt (n 19) § 127 kn.4.

⁶¹ Rengier (n 9) 216.

kolluk kuvvetlerini bekleyip onlara durumun açıklanmasını talep ettiği durumlara rağmen geçici yakalamanın gerçekleştirilmesi hukuka aykırılık teşkil eder.⁶²

cc. Görüşümüz

CMK m. 90/1 herkese geçici de olsa yakalama yetkisini veren bir düzenlemedir. Bu yetki çoğu zaman hukukçu olmayan kişilerce kullanılacaktır. Bu kişilerin suçun tamamlanmış olup olmadığını tespit etmeleri oldukça zordur. Durum böyle olunca bir taraftan sivil kişilere yetki tanımak, diğer taraftan suçun tamamlanmasını arayarak bu yetkiyi daraltmak bir çelişkiyi ifade eder. Bu nedenle yakalayan kişi tarafından bir suçun işlenmekte olduğuna ilişkin kuvvetli bir şüphenin bulunması durumunda, gerçekleştirilen yakalamanın hukuka uygun olduğunu düşünmekteyiz.

Geçici de olsa yakalamanın bir koruma tedbiri olduğuna şüphe yoktur. Bu bakımdan geçici yakalama için koruma tedbirlerinin ortak özelliklerinin geçerli olması gerekir. Bu ortak özelliklerden birisi “görünüşte haklılıktır”. Bu ilkeye göre bir koruma tedbirinin o anki şartlarda uygulanması görünüş itibarıyla uygunsa, bu koruma tedbirine başvurmanın haklı olduğu anlamına gelir. Muhakemenin sonunda koruma tedbirinin uygulandığı kişinin beraat etmesi veya o kişi hakkında kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilmesi tek başına uygulanan koruma tedbirini haksız hale getirmez. Bu nedenle yakalanan kişinin, yakalandığı esnada suç işlediğine yönelik kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması durumunda, gerçekleştirilen yakalama hukuka uygun bir yakalamadır.

b. Suçüstü Bir Fiilden Dolayı İzlenen Kişinin Kaçması Olasılığının Bulunması veya Hemen Kimliğini Belirleme Olanığının Bulunmaması

Geçici yakalamanın yapılabileceği ikinci hal olarak Ceza Muhakemesi Kanunu m. 90/1-b’de, suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçma olasılığının bulunması veya hemen kimliğinin tespit edilmesi imkânının olmaması belirtilmiştir. Bu bentte kullanılan “suçüstü ifadesi” işlenmekte olan suç anlamına gelmektedir. Dolayısıyla yakalanan kişi suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişi olmalıdır.⁶³ Suçüstü bir fiilden dolayı izlenmeyen ancak daha sonra bir suç işlediği ortaya çıkan kişinin sivil kişiler tarafından yakalanması hukuka uygun değildir. Örneğin bir sohbet esnasında işlediği suçu anlatan kişinin, ortamda bulunan diğer kişiler tarafından yakalanıp kolluk kuvvetlerine teslim edilmesi durumunda, yakalayan kişiler CMK m. 90/1’de düzenlenen hukuka uygunluk sebebinden faydalanamazlar.⁶⁴ Ancak bu suçun sebebiyet verdiği neticelerin sınırlandırılması hala mümkün ise suçun işlendiğinden haberdar olan kişilerin, bu suçu yetkili makamlara bildirme zorunlulukları vardır (TCK m. 278/2). Öte yandan suç işleyen kişiyi yakalayanın, mutlaka suçun işlendiğine tanıklık etmesi gerekli değildir. Suçüstüne şahit olan kişinin, faili kovalarken arkada kalması ve ilerideki kişilere yakalamalarını söylemesi halinde, bu kişilerin gerçekleştirdiği yakalama yine suçüstü bir fiilden dolayı yapılan yakalama kapsamındadır.

CMK m. 90/1-b’de yakalanan kişinin suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişi olması gerektiği özellikle belirtilmiştir. Bentteki “suçüstü bir fiil” ifadesinin CMK’nın tanımlar başlıklı 2. maddesinde açıklanan “suçüstü” kavramı ile aynı olup olmadığının ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Buna göre CMK m. 2/1-j’de suçüstü, *1. İşlenmekte olan suç, 2. Henüz işlenmiş olan fiil ile fiilin işlenmesinden hemen sonra kolluk, suçtan zarar gören veya başkaları tarafından takip edilerek yakalanan kişinin işlediği suç, 3. Fiilin pek az önce işlendiğini gösteren eşya veya delille yakalanan kimsenin işlediği suç*, ifade etmektedir. Bu bentte yer alan üç durum ile geçici yakalamaya ilişkin hüküm bir arada değerlendirildiğinde, kapsam olarak yalnızca ilk iki durumun geçici yakalamanın dâhilinde olduğunu söylemek mümkündür. Her ne kadar CMK’nın suçüstüne ilişkin tanımında yer alsın da “*fiilin pek az önce işlendiğini gösteren eşya veya delille yakalanan kimsenin işlediği suç*” hali, faile suç işlerken rastlanması veya suçüstü bir fiil sebebiyle takip edilmesinde ortaya çıkacak bir durum değildir. Zira belirtilen bu durum niteliği itibarıyla ancak kişilerin suçüstü olarak faile denk gelmediği, üzerinde bulunan eşya ya da delil sebebiyle onun suçu işlediğine kanaat getirdikleri durumları ifade eder. Oysa geçici yakalama için bu durum yeterli olmayıp failin kişiler tarafından suçüstü bir fiil sebebiyle izlenmesi şarttır. Bu haliyle CMK m. 2’de suçüstü tanımına ilişkin son durumun herkesin gerçekleştireceği geçici yakalama kapsamında olmadığını söylemek gerekir. Geçici yakalamaya ilişkin suçüstü, kavrama ilişkin CMK’da yer alan tanıma göre daha dar bir kapsamı içermektedir. Öyleyse kanun koyucu geçici yakalamanın bu halinde, fiilin pek az önce işlendiğini gösteren eşya veya delil uhdesinde bulunan kimsenin herkes tarafından yakalanmasına müsaade etmemiştir.⁶⁵

CMK m. 90/1-a’da suç işlerken rastlanan kişinin kaçma riskinin olmaması veya kimliğinin belirlenebilir olması ayrıca onun yakalanması için şart olarak aranmamıştır. CMK m. 90/1-b’de ise “a” bendinden farklı olarak yakalanan kişi suçu işlemekte değildir. Suç işlenmiş ve fail suçüstü durumuna bağlı bir izlemenin sonucunda yakalanmaktadır.⁶⁶ Dolayısıyla izlemenin olmadığı

⁶² Meincke (n 42) 28.

⁶³ Yıldız (n 7) 143.

⁶⁴ Graf, Strafprozessordnung mit Nebengesetzen (n 13) § 127 kn. 5.

⁶⁵ Yıldız (n 7) 143; Canpolat (n 2) 188; geçici yakalama yetkisinin sadece suçüstü hali ile sınırlı olmadığı, kapsamının genişletildiğine ilişkin görüş için bkz. Şahin ve Göktürk (n 34) 296.

⁶⁶ Yıldız (n 7) 143.

durumlarda yapılan geçici yakalama hukuka uygun olmaz. Örneğin Yargıtay kararına yansıyan bir olayda, B'ye karşı damadı olan A tarafından gece vakti silahlı tehdit gerçekleştirilir. B, olayı kolluk kuvvetlerine bildirir ve A hakkında soruşturmaya başlanır. Bunun üzerine olayın gerçekleştiği günün akşamına A ve B konuşmak üzere bir yerde buluşmaya karar verirler. A, buluşmaya gelince, B ve beraberindekiler tarafından yakalanıp zorla araca bindirilir. Araçla gittikleri sırada ihbar üzerine gelen kolluk kuvvetleri tarafından durdurulurlar. Yargıtay bu olayda, silahlı tehdit suçunun önceden işlenmesini, olayın kolluk kuvvetlerine bildirilmiş olmasını ve A'nın kimliğinin bilinmesini dikkate alarak CMK m. 90/1-b'ye uygun bir suçüstü hali yakalama olmadığına karar vermiştir.⁶⁷ Olayda yakalandığı sırada A suç işlememekte ve bir suçüstü fiil sebebiyle de takip edilmediğinden hakkında geçici yakalama yapılamaz.

Şu hususu ayrıca belirtmek gerekir ki geçici yakalamayı gerçekleştiren kişi mutlaka suçun işlenişine bizzat tanıklık eden kişi olmayabilir. Bu kişinin olayı baştan sona gözlemlemesine gerek yoktur.⁶⁸ Örneğin suçun işlenişine tanıklık eden kişinin suç işleyeni kovalaması durumunda, diğer kişilerden yardım istemesi ve o kişilerin suçun failini yakalaması da suçüstü halinde bir yakalama olur.⁶⁹ Ancak suçun işlendiğine tanıklık eden kişinin, failin kaçması durumunda, olaydan hiç haberdar olmayan tanıdığına telefon açarak failin onun tarafına doğru geldiğini ve yakalamasını söylediği halde geçici yakalama yetkisi oluşmamıştır.⁷⁰ Yine bir başka durumda eğer suçun hemen önce işlendiğine yönelik emareler yakalananda bulunuyor ve bu kişi olaya tanıklık eden bir kişi tarafından kovalanıyorsa, bu kişiyi yakalayan kişi yine suçüstü yakalama yetkisini kullanmıştır.⁷¹

TDK Türkçe Sözlük'te "izlemek" kelimesinin birinci anlamı konumuzla ilgilidir.⁷² Buna göre izlemek "birinin veya bir şeyin arkasından gitmek; takip etmek" anlamına gelmektedir. İzleyen kişinin kısa aralar vermesi, önünü kesmek amacıyla başka bir yola sapması, izlemenin sona erdiği anlamına gelmez.⁷³ Önemli olan husus, izleyen kontrolünün halen devam ediyor olmasıdır. İzleyen kontrolünün devam etmesi şartıyla izlemenin süresi önemli değildir. Suçüstü fiilden dolayı izlenen kişinin yakalanmasına kadar izleme devam edebilir.⁷⁴ Ancak geçici yakalama gerçekleştikten sonra, yakalanan kişinin kaçması durumunda bu kişinin tekrardan doğrudan yakalanması söz konusu değildir. CMK'da yakalanmış iken kolluğun elinden kaçan kişinin yakalanabilmesi için herhangi bir yakalama emrinin bulunmasına gerek olmadığı belirtilmektedir. Söz konusu düzenlemenin üçüncü kişileri kapsar şekilde kıyasen uygulanması mümkün değildir. Zira herkese yakalama yetkisi veren düzenleme, mahiyeti gereği istisnai bir düzenlemedir. Her ne kadar ceza muhakemesinde kıyas serbest olsa da kısıtlayıcı ve istisnai düzenlemelerde kıyas yapılamaz. Kolluk kuvvetlerine tanınan bu yetkiyi kıyas uygulamak suretiyle herkes tarafından yapılan geçici yakalama hallerine dâhil etmek mümkün değildir. Ayrıca ceza muhakemesinde kıyasın yapılamayacağı diğer durum da özgürlüklere sınırlama getirilen kurallardır. Koruma tedbirlerinin şartlarında bu nedenle kıyas yapılarak koruma tedbirinin şartları genişletilemez.⁷⁵ Sonuç olarak herkesin geçici yakalama yapabildiği durumla alakalı olarak kanun koyucu, yakalanan kişinin kaçması durumunda tekrardan yakalanması durumunu düzenlememiştir. Durum sadece kolluk görevlileri ile alakalı olarak düzenlenmiştir. Üçüncü kişiler için de uygulamak, belirtilen gerekçeler nedeniyle mümkün değildir.

3. Geçici Yakalamanın Sübjektif Şartları

Ceza Muhakemesi Kanunu m. 90/1 gereğince, geçici yakalamanın hukuka uygun kabul edilebilmesi için yakalayanın, yakaladığı kişi hakkında bir ceza soruşturması yürütüleceği düşüncesiyle hareket etmesi gerekir.⁷⁶ Yakalamayı gerçekleştiren kişinin, failin soruşturmada hazır bulunması veya kimliğinin güvence altına alınması amacıyla yakalamayı yapması şarttır.⁷⁷ Kişinin kolluğa

⁶⁷ "Mağdurun olay tarihinden önceki gece silahlı tehdit fiilini gerçekleştirmesi, sözkonusu suçun kolluk kuvvetlerine bildirilmiş ve soruşturma işlemlerine başlanmış olması ve mağdurun kimliğinin sanıklar tarafından bilinmesi karşısında, suçüstü halinde herkes tarafından yakalama yapılması halini düzenleyen CMK'nın 90. maddesinin tartışılması gerektiğine yönelik tebliğnamedeki bozma düşüncesine iştirak edilmemiştir. 1-Oluşa ve dosya kapsamına göre; müşteki Pelin ile müşteki sanık Sezer' in evli oldukları, aralarındaki geçimsizlik nedeniyle müşteki Pelin' in evi terkedip babası olan müşteki sanık Erol' un evine giderek orada kalmaya başladığı, olay tarihinde müşteki sanık Sezer' in gece 03.00 sıralarında alkollü vaziyette müşteki sanık Erol' un evinin önüne gelip çocuğunu ve eşini görmek istediği, alkollü olduğu için bu talebinin reddedilmesi üzerine tüfekte eve doğru ateş edip olay yerinden ayrıldığı, müşteki sanık Erol' un bu olay nedeniyle karakola gidip şikayetçi olması üzerine soruşturma işlemlerine başlandığı, aynı gün saat 13.00 sıralarında müşteki sanık Sezer' in, müşteki sanık Erol' u telefonla arayarak "akşam gelip canınızı alacağım" şeklinde tehdit içeren sözler söylediği ve akşam saat 19.00 sıralarında yine telefonla arayarak hakaret ettiği ve çocuğunu getirmesi için buluşma yeri belirlediği ve müşteki sanık Erol ile birlikte diğer sanıkların buluşma yerine giderek, silahlı tehdit fiilini gerçekleştiren müşteki sanık Sezer' i silahıyla birlikte yakalayarak araca bindirip götürdükleri sırada ihbar üzerine kolluk kuvvetlerince durduruldukları olayda sanıkların üzerlerine atılı eylemi mağdurdan kaynaklanan haksız hareketlerin hiddeti altında gerçekleştirdiklerinin anlaşılması karşısında sanıklar hakkında 5237 sayılı TCK'nın 29. maddesi uyarınca haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına karar yerinde tartışılmaması. . .", Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 26.04.2022 tarihli, 2019/6124 E. ve 2022/6536 K. sayılı kararı.

⁶⁸ Graf-StPO (n 15) §127 kn. 4; Graf, Strafprozessordnung mit Nebengesetzen (n 13) § 127 kn. 4; Löwe/Rosenberg (n 25) § 127 kn. 16.

⁶⁹ KK-StPO/Glaser (n 15) § 127 kn. 13; Löwe/Rosenberg (n 25) § 127 kn. 19.

⁷⁰ Löwe/Rosenberg (n 25) § 127 kn. 19.

⁷¹ "Oluş ve dosya kapsamına göre, sanığın elektrik direğine ait kabloları kestiği sırada tanık D.B. kendisinden şüphelenerek ne yaptığını sorması üzerine, sanığın elektrik idaresinin çalışması olduğunu söylemesine rağmen, tanığın inanmadığı ve uzaktan sanığı izlemeye devam ettiği, sanığın kestiği kabloları plastik koruyucusundan soyduktan sonra, çuvala koyup uzaklaştığı sırada tanığın kendisini durdurduğu ve kimliğini alıp, polise haber vererek, görevli polisler gelene kadar sanığı beklettiği, gelen kolluk görevlilerince sanık hakkında işlem yapıldığı, tanığın 5271 sayılı CMK'nın 90/1-a maddesi uyarınca kendisine tamman yetkiyi kullanarak, atılı suç işlediğini gördüğü sanığın aralıksız takip ile yakalandığının anlaşılması karşısında. . ." Yargıtay 2. Ceza Dairesi'nin 19.03.2013 tarihli, 2013/5762 E. ve 2013/5552 K. sayılı kararı.

⁷² TDK Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi 15.08.2023.

⁷³ Yıldız (n 7) 144.

⁷⁴ Roxin ve Greco (n 26) §17 kn. 23; Meyer-Gossner ve Schmitt (n 19) § 127 kn. 6; Yıldız (n 7) 144.

⁷⁵ Şahin ve Göktürk (n 34) 44.

⁷⁶ Rengier (n 9) 219.

⁷⁷ MükoStPO/Böhm (n 25) §127 kn. 5.

haber vererek onları beklemesi, yakaladığı kişiyi aracına bindirerek karakol/kolluk noktasına doğru götürmesi veya bu konuda çaba göstermesi kendisinin geçici yakalamaya ilişkin subjektif unsura dair bilinç içerisinde hareket ettiğini gösterecek durumlardır. Bu kapsamda suç işleyen kişinin komşular tarafından polisler gelinceye kadar yakalanıp bekletilmesi CMK m. 90'a uygun bir geçici yakalama olur.⁷⁸ Bununla birlikte fail eğer hakkında bir ceza soruşturması yürütüleceği amacıyla yakalanmasa ve fakat hakkında bir ceza soruşturması yürütülüyor olsa bile, bu durum yakalamayı hukuka uygun hale getirmez.⁷⁹ Örneğin bir bankanın önünde duran A, bankadan elinde paralarla bir kişinin çıktığını görse ve paraları zorla almak amacıyla kişinin özgürlüğünü ortadan kaldırsa fakat bu esnada çıkanın bankadan hırsızlık yapıp kaçmakta olan bir kişi olduğu anlaşılrsa bile, A'nın yağma suçundan sorumlu tutulması gerekir. Zira A, elinde para olan kişinin özgürlüğünü suç işlediği gerekçesi ile sınırlamamış, yağmalamak amacıyla ortadan kaldırmıştır. Öyleyse hukuka uygun bir geçici yakalama yapılabilmesi için objektif unsurlar kadar, kişinin faili işlediği suç sebebiyle adli makamlara teslim etme düşüncesiyle hareket etmesi gerekir. Yine kişinin kendisine karşı işlenen bir suçun yarattığı infialle faili yaralaması veya tutması, hukuka uygun olmayacaktır. Yargıtay, konuya ilişkin olarak vermiş olduğu bir kararda, tarlasındaki karpuzları çalan faili önce yaralayıp daha sonra aracının bagajına kapatıp bir süre sonra serbest bırakan kişinin, kolluk birimlerini haberdar etmemesini ve bu konuda bir çabasının olmamasını göz önüne alarak kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçunu işlediğini tespit etmiştir.⁸⁰

V. Geçici Yakalamanın Gerçekleştirilmesi ve Sınırı

Geçici yakalama fiili bir durumdur. Bu nedenle kişinin nasıl yakalandığının gerçekte bir önemi yoktur.⁸¹ Geçici yakalamanın nasıl gerçekleştirileceği hususunda CMK m. 90/1 yorumlandığında, bu yetkiye sahip olan kişinin ilgiliyi sadece yakalayabileceği sonucuna ulaşırız. Yakala(n)ma, kişinin hareket özgürlüğünün her türlü kısıtlanması anlamına gelecektir.⁸² Kişisel bilgilerin sorulması, gönüllü olarak gösterilen kimlik belgelerinin incelenmesinin ötesindeki özgürlüğü kısıtlayıcı müdahaleler ile yakalama işlemi başlar.⁸³ Geçici de olsa yakalamanın gerçekleştirilmesinde, koruma tedbirlerinin hepsi için geçerli olan orantılılık ilkesine riayet edilmelidir.⁸⁴ Bu ilke gereğince kişi hakkına en az müdahale teşkil eden tedbirle amaca ulaşılmalıdır.⁸⁵

Yakalamanın gerçekleştirilmesi durumunda, dış görünüş itibarıyla işlendiği iddia edilebilecek ilk suç, kişiyi hürriyetinden yoksun kılmadır. Elbette yakalama ile bağlantılı güç kullanılması bu hukuka uygunluk sebebinin sınırları içerisinde mümkündür.⁸⁶ Bu bağlamda yakalamanın gerçekleştirilmesi durumunda yakalanan kişiye yönelik basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek yaralama yapılması veya o kişinin kıyafetlerine zarar verilmesi durumunda yakalamanın sınırı aşılmış olmaz.^{87,88} Yakalama koşulları oluşsa bile yakalanan kişiye karşı fiziki güç kullanılması, bu gücün sadece yakalama amacıyla yapılması durumunda kabul edilebilir.⁸⁹ Bu gücün kullanılması çoğu zaman bir gereklilik olarak ortaya çıkar. Eğer yakalanan kişiye karşı fiziki gücün kullanılabilmesi kabul edilmeyecek olursa, geçici yakalama yetkisinin bulunması da bir anlam ifade etmeyecektir.⁹⁰ Buna karşılık geçici yakalamanın

⁷⁸ "Sanıklardan ...'ın kızı, diğer sanıklardan ise yakın akrabası olan onaltı yaşındaki ...'yu daha evvel ailesinin bilgi ve rızası dışında alıkoyan ve olay günü de ailesinin bilgisi dışında sanık ...'ın evine rızası olmaksızın meşru olmayan amaçla girip ...'yla buluşmak suretiyle konut dokunulmazlığının ihlali suçunu işleyen mağduru yakalayan sanıkların, 5271 sayılı CMK'nın 90/1-a, 1-b maddelerine göre sanık ... tarafından haber verilen polisler gelinceye kadar onu tuttuklarının dosya kapsamından anlaşılması karşısında tebliğnamedeki bozma isteyen düşünceye iştirak edilmemiştir.", Yargıtay 14. Ceza Dairesi'nin 27.09.2017 tarihli, 2014/10469 E. ve 2017/4288 K. sayılı kararı.

⁷⁹ Dahlmann (n 10) 47.

⁸⁰ "5271 sayılı Kanun, 1412 sayılı Kanun'dan farklı olarak "geçici yakalama" deyimini sadece herkesin yakalama yetkisinin düzenlendiği fıkrada kullanmış; kolluk görevlilerinin yakalama yetkisini düzenleyen ikinci fıkrada yakalamanın geçici olmasından söz edilmemiştir. Aslında yakalamanın nitelik olarak geçici bir işlem olduğu düşünüldüğünde, geçicilik özelliğinin vurgulanması gerekli olmamakla birlikte, böyle bir ayrımın yapılmasının nedeni, kolluk görevlisi dışındaki bireylerin istisnai yetkisinin ancak yakalananın kolluk yetkililerine teslimine kadar olacağına vurgulanmasıdır. ... Zira özel kişilerin yakalama koruma tedbirini gerçekleştirmeleri durumunda hemen kolluğa haber vererek veya yakalanan kişiyi en yakın karakol veya en yakın kolluk noktasına götürerek teslim etmesi ya da bu konuda bir çaba harcaması gereklidir. Yakalanan kişiyi kolluğa teslim etmeyip özgürlüğünü kısıtlamaya devam etmek kişiyi özgürlüğünden yoksun kılma suçunu doğuracaktır. Bu nedenle de özel kişilerin gerçekleştirdiği yakalamanın geçicilik niteliği vurgulanmaktadır. Dava konusu olayda, sanığın tarlasındaki karpuzlara zarar verdiğini gördüğü mağduru kovalayıp hortunla darp edip aracına bindirdikten sonra mala zarar verme eylemi ile ilgili kolluk birimlerini haberdar etmediği gibi, bu konuda bir çabasının da olmadığı, mağdur ve diğer katılanların velileri tarafından yapılan ihbar üzerine olayın kolluk birimlerine intikal ettiği anlaşılmakla, sanık müdafinin, eylemin 5271 sayılı Kanun'un 90. maddesinin birinci fıkrası kapsamında geçici yakalama yetkisinin kullanılmasında niteliğinde olduğuna dair temyiz sebebi reddedilmiştir.", Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 13.03.2023 tarihli, E. 2022/6645 ve K. 2023/1241 sayılı kararı.

⁸¹ Graf, Strafprozessordnung mit Nebengesetzen (n 13) § 127 kn. 11.

⁸² Dahlmann (n 10) 3.

⁸³ KK-StPO/Glaser (n 15) § 127 kn. 24.

⁸⁴ MükoStPO/Böhm (n 25) § 127 kn. 16.

⁸⁵ Kühne (n 25) § 26, kn. 456.

⁸⁶ Rengier (n 9) 218.

⁸⁷ KK-StPO/Glaser § 127 kn. 27.

⁸⁸ Yargıtay 3. Ceza Dairesi'nin 26.09.2018 tarihli, 2017/18996 E. ve 2018/13820 K. sayılı kararına konu olayda, ticari taksit şöforlüğü yapan A, aracına yolcu B'yi alır. Aracı ile yola devam ederken trafikte duraklar. Bu sırada B araçtan inip uzaklaşmaya başlar. A, aracın vites kolunun yanında bulunan paranın yerinde olmadığını görünce B'nin peşinden gider. Kovalamaca sonunda B'yi yakalar ve aralarındaki arbede sırasında basit tıbbi müdahale ile yaralar. A hakkında gerçekleştirilen yargılamada kendisi hakkında beraat kararı verilir. Yargıtay 1. Ceza Dairesi, beraat kararını olayda haksız tahrik altında kasten yaralama suçu işlendiği tespitiyle bozar. Karara yansıyan olaya baktığımızda, A'nın CMK m. 90/1'in kendisine tanıdığı geçici yakalama hakkını kullandığını görmekteyiz. Olayda B'nin yaralanması basit tıbbi müdahale giderilebilecek boyutta kaldığından A'nın hukuka uygunluk sebebinin sınırları içerisinde kaldığını kabul etmek gerekir. Bu sebeple Daire'nin vermiş olduğu kararın hatalı olduğu kanaatindeyiz. Karara muhalif kalan bir üyenin şerhi de bizim bu değerlendirmemizi destekleyecek şekilde durumu ortaya koymaktadır.

⁸⁹ MükoStPO/Böhm (n 25) § 127 kn. 16; Kühne (n 25) § 26 kn. 455.

⁹⁰ Dahlmann (n 10) 53.

gerçekleştirilebilmesi için ateşli silahla uyarı atışı yapılabilirse de kişinin hedef alınarak yaralanması ve hatta öldürülmesi hukuka uygun değildir.⁹¹

Özellikle hafif suçlar söz konusu olduğunda yakalama gerçekleştirilirken uygulanan tedbirinin o derece hafif olması gerektiği savunulmaktadır.⁹² Dolayısıyla işlenen suçun niteliği, doğrudan olmasa da dolaylı olarak geçici yakalamada uygulanacak zorun sınırını belirleyecektir. İşlenen suçtan ziyade kişinin yakalanma esnasında gösterdiği direncin göz önünde bulundurulması gerektiği söylenebilir. Ancak başta belirttiğimiz üzere orantılılık ilkesinin her daim göz önünde bulundurulması şarttır. Bu nedenle önemsiz sayılabilecek suçlar söz konusu olduğunda, sağlığa ciddi zarar veren ya da yaşamı doğrudan tehdit eden tedbirlerin alınması yasaklanmalıdır.⁹³

Geçici yakalama, yakalayan bakımından bir hukuka uygunluk sebebi teşkil ettiği için yakalanan kişinin kendisini savunmak amacıyla da olsa yakalayana karşılık vermesi, direnmesi, onu yaralaması gibi hareketler hiçbir zaman hukuka uygun görülmez.⁹⁴ Bu durumu, “hukuka uygunluk sebebine karşı hukuka uygunluk sebebi olmaz” şeklinde ifade edebiliriz. Bir kişiye karşı gerçekleştirilen saldırı, bir hakkın kullanılması veya bir görevin yerine getirilmesi sebebiyle yapılmışsa, bu saldırılar haksız sayılamayacaktır. Bu kapsamda kişinin faili geçici olarak yakalamak amacıyla gerçekleştirdiği fiiller, bir hakkın kullanımını kapsamında olduğundan, bu fiillere karşı meşru savunma mümkün değildir. Meşru savunma ancak kişiye yönelen hukuka aykırı bir saldırıya karşı gerçekleştirilebilir.⁹⁵

Geçici yakalama, yakalananın kolluk kuvvetlerine teslimi amacıyla yapılır.⁹⁶ Bu nedenle yakalanan mümkün olan en kısa süre içerisinde kolluk kuvvetlerine teslim edilmelidir.⁹⁷ Yakalanan kişinin birkaç gün hatta birkaç saat bekletildikten sonra olaydan kolluk kuvvetlerine haber verilmesi halinde hukuka uygunluk sebeplerinin sınırının aşılmasından söz edilir.

Öte yandan geçici yakalamayı gerçekleştiren kişi elbette yakalanan kişiden suç teşkil eden eşyayı uzaklaştırma yetkisine sahiptir.⁹⁸ Ancak bunun ötesinde yakalanan kişinin üzerinde arama yapma yetkisi yalnızca kolluk kuvvetlerindedir. Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği'nin⁹⁹ “Karar Alınmadan Yapılacak Arama” başlıklı m. 8/1-b'de, hâkim kararı veya Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile veya kolluk tarafından doğrudan yakalanan kişinin, kendisine, başkalarına veya yakalama işlemi yapan kolluk görevlilerine zarar vermesini önlemek amacıyla yapılacak kaba üst aramasında, herhangi bir arama kararı veya emrinin gerekli olmadığı belirtilmiştir. Yönetmelik hükmünde sivil kişiler tarafından yapılan geçici yakalamadan bahsedilmemiştir. Ancak geçici olarak yakalanan kişinin açıkça görünür şekilde bulunan suç aletine yakalama kapsamında el konulmasının mümkün olduğunu, bu durumun en azından meşru savunma hukuka uygunluk sebebi kapsamında değerlendirilebileceği kanısındayız.

VI. Geçici Yakalama Durumunda Düşülen Hata Hallerinin Değerlendirilmesi

Geçici yakalama durumunda hataya düşülmesinin muhtemel olması ve düşülen hata hallerinde farklı sonuçların ortaya çıkabileceği olması nedeniyle, hata haline ayrı bir başlık açmayı uygun gördük. Aşağıdaki örnek çerçevesinde hatanın açıklanması, konunun anlaşılabilirliğini arttıracaktır.

Bir mağazada satış danışmanı çalışan D, müşteri gibi hareket eden K'nin şüpheli hareketler göstererek parasını ödememek için birkaç CD'yi ceketinin cebine koyduğu inancındadır. D, K'nin arkasından gider ve kendisinden şüphelendiğini belirtir. K'ye kimliğini gösterdikten sonra durumun aydınlanması için mağazanın bürosuna davet eder. K, kaçmaya yeltense de D tarafından yakalanır ve yere yatırılır. Arbede sonucu K yaralanır, kıyafetlerine hem kan bulaşır, hem de kıyafetleri kirlenir. Bahsedilen mevcut olayla bağlantılı şu çeşitli ihtimaller ortaya çıkabilecektir: 1. K gerçekten de birkaç CD'yi çalmak üzere ceketinin cebine koymuştur. 2. K, gerçekte herhangi bir CD'yi almamış olsa da; şüpheli hareketlerinden dolayı, D, K'nin bir şeyler aldığını düşünmekte haklıdır. 3. K gerçekte herhangi bir şey almamıştır. D biraz daha dikkatli davranıyorsa gerçeği anlayabilecek durumdadır.¹⁰⁰

İhtimallere ilişkin ilk olarak ifade etmek gerekir ki yakalamayı gerçekleştiren kişi bir suçun işlendiği şüphesi ile hareket etmiş fakat gerçekte işlenen bir suç yoksa bu kişinin işlediği suçlar bakımından kastı kaldıran bir hata hali söz konusudur.¹⁰¹ Bununla birlikte kişinin yakalamanın sınırlarını aşması durumunda bir hata hali değil, hukuka uygunluk sebeplerinin sınırının aşılmasından

⁹¹ Wolfgang Mitsch, ‘Vorläufige Festnahme und Notwehr’ (2016) 3(1) JA 164; Rengier (n 9) 218; Meyer-Gossner ve Schmitt (n 19) § 127 kn. 15; BGH, Urteil vom 3.07.2007- 5 StR 37/07 (LG Berlin), NSZ-RR 2007 304.

⁹² MikoStPO/Böhm (n 25) §127 kn. 17.

⁹³ MikoStPO/Böhm (n 25) §127 kn. 17; Sickor (n 10) 1078.

⁹⁴ Löwe/Rosenberg (n 25) § 127 kn. 6

⁹⁵ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmüş *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (15. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2022) 282; Mehmet Emin Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (14. Baskı, Adalet Yayınevi 2020) 497.

⁹⁶ Herkesin yakalama yapabildiği hallerde, şüphelinin ne zamana kadar kime teslim edileceğine ilişkin bir düzenleme yapılmamasının bir eksiklik olduğuna ilişkin görüş için bkz. Yener Ünver ve Hakan Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (16. Baskı, Adalet Yayınevi 2019) 339.

⁹⁷ Dahlmann (n 10) 60.

⁹⁸ Dahlmann (n 10) 64.

⁹⁹ 01.06.2005 tarih ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

¹⁰⁰ Rengier (n 9) 214.

¹⁰¹ Dahlmann (n 10) 49.

bahsedilir. Yukarıda verilen olayın bir numaralı sorusuna ilişkin olarak; D bakımından gerek meşru savunma gerekse de geçici yakalama koruma tedbirinin şartları oluşmuştur. Bu nedenle D'nin yakalama fiili hukuka uygundur. K'nin ceketinin cebine birkaç CD'yi koyması ile birlikte hırsızlık suçuna ilişkin icra hareketlerine başladığını söylemek gerekir. Böyle bir durumda K hem üçüncü kişi lehine meşru savunma, hem de bir kişiye suç işlerken rastladığı için geçici yakalamaya ilişkin hukuka uygunluk sebebinden faydalanabilir.

İkinci soruda yer alan durumda, geçici yakalamanın yapılabilmesi için kuvvetli suç şüphesini yeterli sayan görüş taraftarları, suçun gerçekten işlenmesi gerektiğini savunan görüş taraftarlarından farklı sonuçlara ulaşır. Kanaatimizce geçici yakalama yapılabilmesi için kuvvetli suç şüphesinin yer alması yeterli olduğundan, K'nin şüpheli hareketleri sebebiyle onun hakkında hırsızlık suçunu işlediği hususunda kuvvetli şüpheye varılacaktır. Bu haliyle D'nin hırsızlık suçunun işlendiği hususundaki şüphesi, geçici yakalama gerçekleştirilmesini hukuka uygun kılar.

Üçüncü soruda yer alan durumda ise K herhangi bir suç işlememekte, D yalnızca dikkatli olmaması sebebiyle onun hırsızlık suçunu işlediğine ilişkin bir düşünceye kapılmaktadır. D böyle bir durumda hukuka uygunluk sebeplerinin varlığına dair bir hataya düşmüştür. Hukuka uygunluk sebeplerinin maddi şartlarına ilişkin bilgi kasta dâhildir.¹⁰² Kişinin, hukuka uygunluk sebeplerine ilişkin hataya düşmesi halinde işlediği suç bakımından kastının varlığından söz edilemez. Ancak hataya kendisinin taksiri sebebiyle düşüyorsa (hata kaçınılmazdır) ve işlediği suçun da taksirli hali suç olarak düzenlenmişse kişi cezalandırılabilir. Suçun taksirli halinin suç olarak düzenlenmemesi durumunda ise ceza hukuku sorumluluğu doğmayacaktır. Olayda D, K'nin bir suç işlediği düşüncesiyle onu geçici olarak durdurabileceği fikrindedir. Tasavvuru, kendisinin dikkatli olmaması sebebiyle yani kaçınılmaz bir hatası sebebiyle oluşmuştur. Bu durumda D, K'yi geçici olarak durdurduğunda kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçunun taksirli hali TCK'da suç olarak düzenlenmediğinden cezalandırılmayacaktır. Ancak D, K'yi durdurmak için ayrıca yaralama fiili gerçekleştirmiş ise hukuka uygunluk sebeplerinin varlığında hataya taksiri sebebiyle düştüğünden taksirle yaralamadan (TCK m. 89) sorumluluğu doğar.¹⁰³

Öte yandan geçici yakalamaya ilişkin şartların gerçekleştiği düşüncesiyle yakalanmanın yapıldığı durumlarda dahi kişinin bu yakalamaya katlanması gerektiği ileri sürülmektedir. Buna göre kişiye karşı uygulanan geçici yakalama kısa süreliğine gerçekleştirilmektedir ve kişi masumiyetini açıkladığı zaman bu durum muhtemelen son bulacaktır.¹⁰⁴ Kanaatimizce böyle bir halde, yakalanan kişinin geçici yakalamaya katlanması için suç işlediğine dair kuvvetli bir şüphenin olması gerekir. Kuvvetli şüphe olmadan, yalnızca yakalama yapan kişinin dikkatsizliğiyle hareket edilmesine, yakalanan kişiden katlanması beklenmemelidir.

VII. Soruşturulması veya Kovuşturulması Şikâyete Tabi Suçlarda Geçici Yakalama

Ceza Muhakemesi Kanunu m. 90/3, “*Soruşturma ve kovuşturması şikâyete bağlı olmakla birlikte, çocuklara, beden veya akıl hastalığı, malûllük veya güçsüzlükleri nedeniyle kendilerini idareden aciz bulunanlara karşı işlenen suçüstü hallerinde kişinin yakalanması şikâyete bağlı değildir*” şeklinde düzenlenmiştir. Öğretideki bir görüş fıkrada belirtilen haller dışında geçici yakalamanın kişiler tarafından yapılamayacağını savunmaktadır.¹⁰⁵ Başka bir deyişle bu görüşe göre, şikâyete bağlı suçlarda geçici yakalamanın yapılamaması kuraldır. Kuralın istisnası, CMK m. 90/3'te sayılan kişilere karşı işlenen takibi şikâyete bağlı suçlar olarak ifade edilmektedir.

Kanaatimizce geçici yakalamanın gerçekleştirildiği esnada, geçici yakalamayı bir kolluk görevlisi gerçekleştiriyor olsa bile işlenen suçun soruşturulması ve kovuşturulmasının şikâyete tabi olup olmadığı çoğu zaman bilinemez. Dolayısıyla CMK'nın söz konusu hükmünü şu şekilde yorumlamak gerektiği kanısındayız: İşlenen suç ister takibi şikâyete bağlı olsun, ister olmasın; suçun mağduru ister CMK m. 90/3'te belirtilen kişilerden olsun veya olmasın, geçici yakalamanın yapılmasının önünde bir engel yoktur. Ancak geçici olarak yakalanan kişinin kolluk kuvvetlerine tesliminden sonra, ilgili suçun takibinin şikâyete bağlı olduğu ortaya çıkarsa yakalama devam ettirilemez.¹⁰⁶ Belirsizliğin ortadan kaldırılması için geçici yakalamayı düzenleyen CMK m. 90/1'e suçun şikâyete bağlı olması durumunda geçici yakalamanın yapılabileceğinin ayrıca düzenlenmesi yerinde olacaktır.¹⁰⁷

VIII. Genel Ceza Soruşturmasının Yapılmadığı Durumlarda Geçici Yakalama

Mevzuatımızın değişik yerlerinde bazı kişiler için özel muhakeme şartları belirlenmiş olup, bu kişilerin soruşturulması ve kovuşturulması normalden farklılık göstermektedir.

¹⁰² Koca ve Üzülmüş (n 95) 302.

¹⁰³ Hataya ilişkin detaylı bilgi için bkz. Koca ve Üzülmüş (n 95) 302; İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (18. Bası, Seçkin Yayıncılık 2022) 536; Artuk vd. (n 94) 649.

¹⁰⁴ Roxin ve Greco (n 26) § 17 kn. 25.

¹⁰⁵ Canpolat (n 2) 198; Yenisey ve Nuhoğlu (n 44) 317.

¹⁰⁶ Şahin ve Göktürk (n 34) 297; Yalnızca kamu görevlilerinin dışındaki kişilerin gerçekleştirdiği yakalamalarda ilgilinin şikâyet etme koşulunun aranmaması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. Centel ve Zafer (n 3) 363; Ünver ve Hakeri (n 95) 333.

¹⁰⁷ Benzer bir düzenleme olarak Alman Ceza Muhakemesi Kanunu StPO § 127/III'te, açıkça suçun takibinin şikâyete bağlı olmasının geçici yakalamanın yapılmasına engel olmadığı belirtilmiş, takibi şikâyete bağlı suçlarda henüz şikâyet şartı gerçekleşmemiş bile olsa geçici yakalamanın yapılabileceği kabul edilmektedir.

Bu durumların başında yasama dokunulmazlığına sahip milletvekilleri ve bakanlar gelmektedir. Anayasa m. 83/2'ye göre, seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen bir milletvekili, ağır cezayı gerektiren suçüstü hali ve seçimden önce soruşturmasına başlanılmış olmak kaydıyla Anayasanın 14 üncü maddesindeki durumlar haricinde, Meclisin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz. Anayasanın ilgili hükmü, bir milletvekili hakkında bazı ceza muhakemesi işlemlerinin yapılamayacağını yanında bu kişinin görevi süresince yargılanamayacağını da hüküm altına almaktadır. Yasama dokunulmazlığının amacı milletvekillerinin görevlerini layıkıyla yapabilmelerini sağlamak ve özellikle yürütme erki tarafından görevlerini yapmalarına mani olunmasının önüne geçmektir.

Başka bir deyişle yasama dokunulmazlığı yürütmeye karşı tanınan bir haktır. Geçici yakalamayı yapan kişilerin ise yürütme erki ile ilgisi yoktur. Bu nedenle yasama dokunulmazlığının geçici yakalamayı engelleme amacı bulunmamaktadır.¹⁰⁸ Ancak geçici yakalamanın bu niteliği dikkate alındığında bile, suç işlerken rastlanan kimsenin yasama dokunulmazlığına sahip olduğu konusunda bir şüphe yoksa geçici yakalamanın yapılmaması gerekir.

Diplomatik temsilcilerin durumuna da ayrıca değinmek gerekir. Diplomatik temsilciler, misyonlarını herhangi bir baskı altında kalmadan en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için bazı muafiyetlere sahiptirler. Bunlardan biri, diplomatik temsilcilerin buldukları ülkenin ceza ve ceza muhakemesi yasalarına tabi olmamaları, temsilcisi oldukları ülkenin yargı yetkisine tabi olmalarıdır. Diplomatik temsilciler, görevli oldukları ülkede yakalanamaz, gözaltına alınamaz, tutuklanamaz, haklarında arama ve el koyma kararı verilemez. Bu konularda dokunulmazlıkları bulunmaktadır.¹⁰⁹ Bunun sonucu olarak diplomatik dokunulmazlığı bulunan şüpheliye CMK m. 90'da yer alan durumlarda denk gelmesi halinde geçici yakalama dahi yapılamayacaktır. Ancak kişinin kimliği konusunda bir şüphe varsa veya diplomatik temsilci olmasına rağmen dokunulmazlığa sahip çalışanlardan değilse geçici yakalama uygulanabilecektir.¹¹⁰ Öte yandan kişiye denk geldiği andan itibaren kişinin diplomatik dokunulmazlıktan yararlanan kişi olduğu biliniyorsa bu durumda geçici yakalamanın dahi gerçekleştirilememesi gerekir.¹¹¹

IX. Sonuç

Yakalama, kişi özgürlüğüne ciddi müdahaleler teşkil eden bir koruma tedbiridir. Kural olarak hâkim güvencesine bağlı olmasına rağmen suçla bağlantılı olarak ortaya çıkan fiili durumlar bakımından herhangi bir karara ihtiyaç olmadan kişilerin yakalama yapılması mümkündür. Bu haliyle müzekkereli yakalamadan ayrılan fiili yakalamalar, hem kolluk kuvvetleri tarafından hem de sivil kişiler tarafından gerçekleştirilebilir. Nitekim bir suçun işlenmesine çoğu zaman aslında sivil kişilerin tanıklık ettiği hususu dikkate alındığında, kendilerine tanınacak fiili yakalamaya ilişkin sınırların net bir şekilde belirtilmesi son derece önemlidir.

CMK m. 90/1'de sivil kişilerin gerçekleştirdiği yakalama, geçici yakalama olarak adlandırılmıştır. Geçici yakalama herkesin gerçekleştirebileceği yakalama olup kişiye suç işlerken rastlanması veya suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması ya da hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması durumlarında gerçekleştirilebilir. Hukuki niteliği itibarıyla geçici yakalama bir hakkın kullanımına ilişkin hukuka uygunluk sebebidir. Geçici yakalamanın yapılması ile birlikte kendisine karşı suç işlenen kişi korunsun da asıl olarak amaçlanan, işlediği suçtan dolayı failin ortaya çıkarılması ve yargılanarak cezalandırılmasıdır. Bütün hukuk düzeni bir arada değerlendirildiğinde CMK m. 90/1'de kişilere tanınmış olan geçici yakalama bir haktır. Maddede belirtilen durumlarla karşı karşıya kalan sivil kişilerin, rastladıkları suçlara müdahale etmesi bir yükümlülük olarak düzenlenmemiştir.

Geçici yakalama ile amaçlanan, kendisine suç işlerken denk gelinen kişi hakkında ceza muhakemesinin yapılmasıdır. Bu durumda kişi üzerinde yakalama yapanın gerçekleştireceği zorlama yetkisi sınırlıdır. Kolluk görevlisi olmayan sivil kişiler tarafından gerçekleştirildiğinden, temelde kişinin kolluğa teslimine kadar devam eder. Bu yüzden zaman olarak da belirli bir sınırdan tutulması gerekir. Yine geçici yakalama halinde özel güvenlik görevlileri müdahil olduktan sonra yakalanan kişilerin özel güvenlik görevlilerine teslim edilmesi, koruma tedbirinin niteliği gereği şarttır.

Geçici yakalamanın yapılabileceği ilk hal kişiye suç işlerken rastlanmasıdır. Kişiye suç işlerken rastlanması, faille suçu işlerken denk gelinmesini, henüz suçun işlendiği ancak failin olay yerinden ayrılmadığı durumları beraberinde getirir. İşlenen suç kasten olabileceği gibi taksirli olabilir. Ancak bir suçun varlığından söz edebilmemiz için icra hareketlerine başlanmış olması gerekir. Yakalanan kişinin suçun faili olması ile şeriki olması arasında fark yoktur. Bir kabahatin işlendiğine tanıklık eden sivil kişinin geçici yakalama yapması mümkün değildir. Öte yandan suç işlerken rastlanan kişinin çocuk olması durumunda TCK m. 31'deki ayrıma göre bir değerlendirme yapılması gerekir. Yaş küçüklerine ilişkin ilk grupta herhangi bir cezalandırma söz konusu olmadığından

¹⁰⁸ Meincke (n 42) 50.

¹⁰⁹ Özbek, Doğan ve Bacaksız (n 44) 263; Yenisey ve Nuhoğlu (n 44) 330.

¹¹⁰ Viyana Sözleşmesi m. 31/4'te diplomatik temsilcilerin dokunulmazlığının temsilcisi oldukları ülkenin yargı yetkisinden muaf tutulacağı belirtilmiştir. Yine aynı Sözleşme'nin 37. maddesinde de dokunulmazlıktan yararlanacak kişiler ve dokunulmazlığın kapsamı ifade edilmiştir. Sözleşmede yer alan gruplar 01.03.2008 gün ve 72/1 sayılı Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Genelgesi'nin 11. maddesinde diplomatik dokunulmazlıktan yararlanacak kişiler olarak ayrıca belirtilmiştir. Bunlardan bazıları, büyükelçi, elçiler, maslahatgüzar, elçilik müsteşarı, elçilik kâtipleri ve bunların yardımcılarıdır. Konuya ilişkin detaylı bilgi için bkz. Centel ve Zafer (n 3) 81.

¹¹¹ Meincke (n 42) 51.

bu kişilerin yakalanmasında hukuki bir amaç olamaz. İkinci ve üçüncü grup bakımından ise kusur yeteneklerinin bulunması sebebiyle geçici yakalama yapılabilecektir.

Geçici yakalama yapılabilmesi için kişinin suç işlediği hususunda kuvvetli bir şüphenin yakalamayı yapacak olanda bulunması yeterlidir. Suçun gerçekten işlenmiş olması gerekmez. Nitekim geçici yakalama sivil kişiler tarafından gerçekleştirileceğinden bu kişilerin suçun işlenip işlenmediğini tespit etmeleri mümkün değildir. Böyle bir durumun varlığını aramak hakkın kullanımını kısıtlayıcı niteliktedir.

Geçici yakalama yapılabilecek ikinci hal, suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçma olasılığının bulunması veya hemen kimliğinin tespit edilmesi imkânının olmamasıdır. Bu halde, yakalanacak kişinin suçüstü bir fiil sebebiyle izlenmesi gerekir. Suçüstü bir fiilden dolayı izlenmeyen ancak daha sonra bir suç işlediği ortaya çıkan kişinin sivil kişiler tarafından yakalanması hukuka uygun değildir. CMK m. 2'de yer alan suçüstü tanımı ile geçici yakalamaya ilişkin suçüstü bir fiil ibaresi birlikte değerlendirildiğinde, CMK m. 2'de tanıma ilişkin belirtilen son durumun geçici yakalama kapsamında olmadığını söylemek gerekir. Geçici yakalamaya ilişkin suçüstü, CMK'da yer alan tanıma göre daha dar bir kapsamı içermektedir. Bu bakımdan fiilin pek az önce işlendiğini gösteren eşya veya delili kendisinde bulunduran kişiler, geçici yakalanamaz.

Geçici yakalamada, yakalama yapacak kişi açısından suçüstü bir fiil sebebiyle izlemenin süresi önemli değildir. Suçüstü fiilden dolayı izlenen kişinin yakalanmasına kadar izleme sürebilir. Öyle ki geçici yakalamayı gerçekleştiren kişi mutlaka ilk takibi başlatan kişi olmak zorunda da değildir. Suçun ilk başta işlendiğine tanık olup faili takip eden kişinin çevrede bulunan kişilerden failin yakalanmasını istediği durumlarda da geçici yakalama yapılabilir.

Geçici yakalamayı gerçekleştiren kişinin, içinde bulunduğu olay itibarıyla yakaladığı kişi hakkında bir ceza soruşturması yürütüleceği düşüncesiyle yakalamayı yapması gerekir. Kişinin kolluğa haber vererek onları beklemesi, yakaladığı kişiyi aracına bindirerek karakol/kolluk noktasına doğru götürmesi veya bu konuda çaba göstermesi şarttır. Kendisine karşı işlenen suçun yarattığı infial ile faili yaralaması veya tutması hukuka uygun değildir.

Geçici yakalamanın nasıl yapılacağına dair CMK'da açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak CMK m. 90/1 yorumlandığında kişinin şüphelinin hürriyetini yoksun bırakmak için tutması ve basit tıbbi müdahale ile yaralaması hakkın kapsamındadır. Özellikle işlediği iddia edilen suçun ağır bir haksızlık meydana getirmediği hallerde bu suçla orantılı olacak şekilde yakalamanın gerçekleştirilmesi gerekir. Geçici yakalama halinde yakalayan, tutarken veya yaralarken hukuka uygun bir fiil gerçekleştirdiğinden bu davranışlara karşı meşru savunma mümkün değildir.

Yakalama gerçekleştiren kişinin bir suç işlediği hususunda hataya düşmesi durumunda, hatasının kaçınılabılır olup olmadığına dair bir değerlendirme yapılması lazımdır. Geçici yakalamaya dair şartların olayda gerçekleştiğine dair bir hataya kişinin kendi hatasıyla düşmesi durumunda, gerçekleştirdiği fiilin taksirli halinin suç olarak düzenlenmesi sorumluluğuna doğurur.

Soruşturulması/kovuşturulması şikâyete tabi suçlarda, geçici yakalama yapılabilmesi mümkündür. Geçici yakalamayı niteliği itibarıyla sivil kişiler yapacağından, bu kişilerden rastladıkları suçun şikâyete bağlı olup olmadığını bilmesini beklemek mümkün değildir. Ancak kişinin yakalanmasından sonra kolluk kuvvetleri tarafından suçun şikâyete bağlı olduğu anlaşılırsa, yakalamanın o andan itibaren sona erdirilmesi gerekecektir.

Haklarında özel muhakeme şartlarının belirlendiği milletvekilleri, bakan ve diplomatik kişiler hakkında da geçici yakalamanın yapılması mümkündür. Kendilerine suç işlerken rastlanan kişilerin kimlikleri konusunda bir şüphe varsa, böyle bir durumda geçici yakalama yapılabilir. Bununla birlikte kişinin yasama dokunulmazlığına/diplomatik dokunulmazlığa sahip biri olduğu açıksa geçici yakalamanın gerçekleştirilmemesi gerekir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- A.H.A., E.A.; Veri Toplama- A.H.A., E.A.; Veri Analizi/Yorumlama- A.H.A., E.A.; Yazı Taslağı- A.H.A., E.A.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- A.H.A., E.A.; Son Onay ve Sorumluluk- A.H.A., E.A.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed

Author Contributions: Conception/Design of Study- A.H.A., E.A.; Data Acquisition- A.H.A., E.A.; Data Analysis/Interpretation- A.H.A., E.A.; Drafting Manuscript- A.H.A., E.A.; Critical Revision of Manuscript- A.H.A., E.A.; Final Approval and Accountability- A.H.A., E.A.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declare that this study has received no financial support.

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Artuk ME vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (14. Baskı, Adalet Yayınevi 2020)
- Beulke W ve Swoboda S, *Strafprozessrecht* (14. Auflage, C.F. Müller 2022)
- Canpolat C, ‘Müzekkeresiz Yakalama ve Tedbire İlişkin Önem Arz Eden Bazı Meseleler’ (2019) 17(193) *Legal Hukuk Dergisi* 179-216
- Centel N ve Zafer H, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (15. Bası, Beta Yayınevi 2018)
- Dahlmann W, *Die vorläufige Festnahme nach § 127 StPO als prozessuale Massnahme und materieller Rechtfertigungsgrund* (Göttingen, 1949)
- Graf J, *Strafprozessordnung mit Nebengesetzen* (4. Auflage, C.H. Beck 2021)
- Graf JP (Edr), *BeckOK StPO mit RİStBV und MİStra* (48. Edition, C.H. Beck 2023)
- KK-StPO/Glaser, *Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung*, (9. Auflage, C. H. Beck 2023)
- Koca M ve Üzülmöz İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (15. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2022)
- Kühne H *Strafprozessrecht* (9. Auflage, C. F. Müller 2015) § 26 kn.451; Löwe/Rosenberg, *Die Strafprozeßordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz Band 4* (27. Auflage, De Gruyter 2019)
- Meincke JP, *Betreffen oder Verfolgen auf frischer Tat als Voraussetzung der vorläufigen Festnahme nach § 127 I StPO* (Rechtswissenschaftliche Fakultät der Universität 1963)
- Meyer-Goßner L ve Schmitt B, *Strafprozessordnung mit GVG und Nebengesetzen*, (62. Auflage, C. H. Beck 2019)
- Mitsch W, ‘Vorläufige Festnahme und Notwehr’ (2016) 3(1) *JA* 161-167
- MükoStPO/Böhm, *Münchener Kommentar zur StPO/Böhm* (2. Auflage C. H. Beck 2023)
- Özbek VÖ, Doğan K ve Bacaksız P, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (12. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2019)
- Özgenç İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (18. Bası, Seçkin Yayıncılık 2022)
- Rengier R, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (14. Auflage, Beck Verlag 2022)
- Roxin C ve Greco L, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (5. Vollständig neu bearbeitete Auflage, C. H. Beck 2020)
- Satzger H, Schluckebier W ve Widmeir G, *Strafprozessordnung Kommentar* (2. Auflage, Carl Heymanns Verlag 2014)
- Schubart M, ‘Festnahmerecht oder Festnahmepflicht?’ (2007) 1(2007) *SchwZStR* 85-95
- Sickor JA, ‘Die Festnahmerecht nach § 127 StPO I 1 StPO im System der Rechtfertigungsgründe’ (2018) 11(1) *JuS* 1074-1079
- Şahin C ve Göktürk N, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (13. Bası, Seçkin Yayıncılık 2022)
- TDK Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi 15.08.2023
- Ünver Y ve Hakeri H, (16. Baskı, Adalet Yayınevi 2019)
- Yenisey F ve Nuhoğlu A, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (7. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2019)
- Yıldız A, ‘Ceza Muhakemesi Hukukunda Yakalama ve Gözaltına Alma’ (2006) 14(1) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 131-214

ATIF BİÇİMİ / HOW CITE THIS ARTICLE

Akkaş AH, Akpınar E, “Temporary Apprehension” (2024) 12 (1) *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi-Journal of Penal Law and Criminology*, 1.

Unauthorised Access to Computer Information: The Motives for Committing a Crime

Ilya MOSECHKIN¹

¹ Associate Professor of Vyatka State University, Department of Criminal Law, Criminal Procedure and National Security, Kirov, Russian Federation

ABSTRACT

The purpose of this study is to identify the main internal motives that led to the commission of illegal access to computer information. The motive in the study is defined as the internal motivation of a person to achieve a specific result, due to needs, and causing the determination to commit a crime. To conduct the study, 300 acts of the courts of the Russian Federation were analysed, they were issued in connexion with committing unauthorised access to computer information. It was revealed that in most of the considered cases, there was no relationship between the criminal and the victim, but 17.6% of the victims were not accidental. The study of judicial acts revealed the most common motives: desire to commit further theft; desire to get payment for the received information; personal discountenance; desire to get secure data; revenge. At the same time, more than 80% of acts of unauthorised access are committed for reasons directly related to money and property. The material being studied made it possible to divide them into two categories: "interested in financial gain" and "non-interested in financial gain". Depending on the category, different preventive measures are proposed.

Keywords: Unauthorised access, motive of financial gain, revenge, multiple victimisation

INTRODUCTION

Every year digitalisation covers more and more spheres of human life. This process will certainly have far-reaching effects on individuals, society and organisations (Tritin-Ulbrich et al., 2021). Most people use the digital space for good, in accordance with the norms of law and morality, but there are also many who use technology for illegal purposes. This study focuses on the latter category of people.

There are several reasons why the digital space attracts criminals. In particular, it allows traditional crimes (such as fraud, extortion or incitement to suicide) to be carried out remotely. anonymity and remoteness lead to a high latency of illegal acts and a sense of impunity for the criminal. Crime detection rates often remain low because of inconsistencies between methods and technologies used by law enforcement and the level of innovative methods used by criminals (Sturc, Gurova and Chernov, 2022). In addition, the Internet makes it possible to commit qualitatively new crimes: unauthorised access to computer information or distribution of malicious software.

The significant prevalence of cybercrime is undeniable. In particular, unauthorised access to a computer in the Netherlands is more common than bicycle theft, once one of the most common traditional crimes (Leukfeldt, Notté and Malsch, 2020). According to a survey conducted in Switzerland, approximately 13% of respondents were victims of unauthorised use of personal data (Milani, Caneppele and Burkhardt, 2022). A huge number of Internet users in China has led to the emergence of several cybersecurity problems. Approximately one-third of all crimes in this country are committed in the digital space. The annual damage exceeds 95 billion yuan (i.e. approximately US\$15 billion in 2021), and the number of illegal acts is steadily increasing. For example, in 2016, there were approximately 70,000 ransomware attempts, 197 million intercepted phishing attacks, and 20,000 reports of monetary losses and security vulnerabilities (Jiang, 2021). Surveys show that 12% of mobile phone owners in the US reported that another person illegally accessed the contents of their phone. They perceived this as an invasion of privacy (Marques et al., 2019).

The Russian Federation is no exception. Due to the actions of cybercriminals in 2020, the damage amounted to approximately 70 billion rubles, and in 2021-90 billion rubles (that is, approximately 1.3 billion US dollars in 2021). In the future, experts predict only an increase in the amount of damage (RIA Novosti, 2021). At the same time, according to official statistics, the number

Corresponding Author: Ilya Mosechkin E-mail: Weretowelie@gmail.com

Submitted: 28.09.2023 • Revision Requested: 29.04.2024 • Last Revision Received: 22.06.2024 • Accepted: 03.05.2024

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

of cases of unauthorised access to computer information was 1,761 in 2018, 2,420 in 2019, and 4,105 in 2020. The increase is very significant, even without considering the hidden part of illegal acts. The number of registered cases of using and distributing malicious computer programmes in 2018 was 733, in 2019 it was 455, and in 2020 it was 371 (Gladkikh and Mosechkin, 2021).

The foregoing allows us to say that the problem of cybercrime prevention is common to most countries. However, it is still impossible to discuss a full and comprehensive study of the features of individual crimes. Within the framework of this article, it should be noted that there is a lack of research on motives for unauthorised access to computer information, which has recently undergone significant changes (Li, 2017).

The motive largely explains why a particular illegal act was committed. This is also typical for unauthorised access to computer information. At the same time, in the legislation of a number of countries, motive is a secondary element of the crime, which often does not affect the amount of punishment or whether a person is found guilty or not guilty (Leka, 2019). However, in the Russian Federation and some countries with similar systems of law (CIS countries and some countries of the legal family of civil law), the situation is different. At the level of law, motives are divided into legally significant for the qualification of a crime and other motives that acquire legal meaning in further implementation of the criminal law (when imposing punishment, exempting from criminal liability and punishment, etc.). In addition, Article 73 of the Rules of Criminal Procedure of the Russian Federation directly prescribes the obligation to prove the guilt of a person in committing a crime, the form of his/her guilt, and motives. Otherwise, the decision taken by the court may be annulled. Thus, in Russian legislation and the legislation of a number of countries, the motive plays an important role in qualifying a crime, imposing punishment, and proving guilt; therefore, its correct identification and understanding is necessary.

It seems that the study of motives for unauthorised access to computer information in the Russian Federation can be useful for the whole world because this country is multinational (over 160 nationalities), multi-confessional (over 70 confessions), and multicultural. These factors greatly contribute to an objective and representative sample.

1. Literature Review

It is traditionally believed in Russian criminology that a motive is an internal motivation of a person to achieve a specific result, due to certain needs, and causing a determination to commit a crime (Oganesyan, 2012). At the same time, such an impulse is formed under the influence of both internal (dispositional) and external (situational) conditions. Neufeld notes the presence of internal and external motivation, including in relation to cybercrime (2023).

Grabosky (2001) believes that computer crime does not significantly differ from traditional crime. This is especially noticeable when studying motives. Among them, the most obvious are: greed, lust, power, revenge, adventure, and the desire to taste forbidden fruit. Neufeld made a great contribution to the study of the motives of cybercrime (2010). According to his research, the most common is the interest motive or the motive for obtaining financial profit (68.1%). Motives of revenge, entrepreneurial gain, thirst for thrills, curiosity, and others are much less common (Neufeld, 2010). However, Neufeld studied the insides of various cybercrimes, which can be quite different from one another. In another scientific work on cybercrime, a rather ambiguous statement is noted: the motive for cybercrime is the desire to cause psychological and physical harm to the victim using modern telecommunications networks (Azad, Mazid and Sharmin, 2017).

Many scientists have made the subject of their research the features of motives of exclusively unauthorised access to computer information. In the work devoted to the ratio of hacking to white-collar crime, it is substantiated that this crime is characterised by economic motives. At the same time, unauthorised access may be due to intellectual challenge, revenge, or even boredom (Duff and Gardiner, 1996). Jordan and Taylor (1998) list the motives common among hackers as addiction, curiosity, information seeking, peer recognition, and security vulnerability detection. Kremen (1998) identifies many types of hackers, depending on their motivation. The following types are among them: curious; thrill seekers; vandals; spies; terrorists and others.

Maiwald (2003) identified three dominant motives: skill testing, greed, and vandalism. Liu and Cheng (2009) take a different position. According to their research, cyberattacks are mostly driven by hatred, the desire to commit theft, terrorist beliefs, or the desire to play a hoax on another person. Based on a review of law enforcement activities and previous research, Li (2017) identified 29 motives for illegal activity in the digital space. Among them, the following should be mentioned: self-expression; curiosity; testing; hatred; financial benefit; academic progress; harassment; desire to destroy evidence, etc.

Marthala stated that theft is the most common motive for hackers (2018). Another study examining the behaviour of hackers emphasises that the motives of criminals are heterogeneous. Their range includes the following: desire to break into secure computer networks without permission; propaganda of terrorism; credit card theft; identity theft; theft of intellectual property; and software corruption. Such hackers are called "black hats". "White hat" hackers have noble motives—helping the state, exposing criminals, and others (Lazarov and Petrova, 2022). Polyakov and Shiryayev (2018) note that a separate group of victims should be distinguished in which victim personality traits predominate. Unlike accidental victims, such victims can actively provoke the

commission of a computer crime against themselves (for example, publicly speak negatively about “hackers”). That is, the motive will be closely related to provocation. One of the newest classifications identifies five key motives: proof of skill, skill training, money, ideology, and curiosity (Ismail and Amar, 2019).

Thus, the features of the motives for unauthorised access to computer information (hacking) have not gone unnoticed in science. However, the studies were conducted selectively and in individual countries. New empirical evidence may help deepen existing knowledge or highlight weaknesses in previous findings.

2. Aim and Methodology

The empirical base of the study consists of 300 acts of courts (guilty and acquittal verdicts, decisions) that were issued in connexion with the commission of unauthorised access to computer information. The studied number of judicial acts is representative, since during the period under review there were only 414 convictions (according to the statistical information of the Supreme Court of the Russian Federation). This crime is provided for in Art. 272 of the Criminal Code of the Russian Federation, which includes the following wording: "Unauthorised access to computer information protected by law, if this act entailed the destruction, blocking, modification, or copying of computer information." This article qualifies all cases of hacking computers or other technical devices, accounts, e-mail, or Internet systems. If the hacking resulted in the theft of property or certain information, the deed is additionally qualified under a different article. The acts of the courts were issued from 2017 to 2021. Acquittals were not excluded from the analysis; citizens were found not guilty only because their actions did not entail the harmful consequences specified in the law. However, the courts have reliably established the facts of the commission of dangerous acts on the basis of specific motives. The source of data is legal reference systems (the state automated system “Pravosudie”) and the official websites of the Russian courts, where the issued acts are presented for review. To obtain judicial acts, search terms were used: “illegal access”, “motive”, “purpose”, “inducement”, “article 272”. The sample of judicial acts made it possible to cover 74 constituent entities of the Russian Federation out of 85, which allows us to speak about a sufficient degree of representativeness. Note that the use of judicial acts as research data is not free from limitations. A significant amount of information about the accused and the victim is removed from the published verdicts, which makes analysis difficult. In addition, cases of incomplete clarification by the courts of the circumstances of the case and bias towards the offender should not be excluded.

The selection of cases for the study was made without taking into account the individual characteristics of criminals and was carried out in a continuous manner, i.e., the cases presented in the reference system in a row were analysed (if they matched the parameters of the study). This made it possible to maintain the objectivity of the study. First, the motives, areas of activity in which the illegal act occurred, and the relationship between the victim and the criminal were analysed and systematised. The motive in this study is understood as the internal motivation of a person to achieve a specific result, due to certain needs and causing the determination to commit a crime.

The purpose of this study is to identify the main internal motives that, along with other factors, led to the commission of illegal access to computer information. To achieve this purpose, the following tasks were set and solved: to analyse the judicial acts issued in connexion with the commission of a crime provided by Art. 272 of the Criminal Code of the Russian Federation; to determine the relationship between the criminal and the area of activity in which the crime was committed; to determine the motives for unauthorised access; and to explain the predominance of some motives over others.

In particular, this paper attempts to answer the following research questions:

1. What reasons do Russian offenders have while committing unauthorised (illegal) access?
2. What impact does the relationship between a victim and an offender have on motivation and victimisation in computer crime?
3. What influence does the sphere of crime activity have on the formation of the motive for unauthorised (illegal) access?
4. Is it necessary to develop measures to counter unauthorised (illegal) access, considering the differing motives for the crime?

3. Findings

Three hundred judicial acts were analysed. One and the same crime sometimes caused harm to several people at once, so the number of victims studied was 421. The illegal act in relation to each victim was considered a separate case. The percentage by the type of activity in which crimes were committed is as follows. Most often unauthorised access to computer information occurs in banking (50.1%), social networks (24.7%), and mobile communications (18%). Much less often, crimes are committed in connexion with participation in online games (3.8%), internet shopping (1.9%), and other areas, the share of which does not exceed 1.5%. The indicators are more fully shown in table 1.

Table 1. Spheres of activity in which the crime occurred

Sphere of activity	Prevalence
Banking	Two hundred and eleven of 421 (50.1%)
Social networks	One hundred and four cases out of 421 (24.7%)
Mobile communication	Seventy six cases out of 421 (18%)
Online-games	Sixteen cases out of 421 (3.8%)
Internet shopping	8 cases out of 421 (1.9%)
Transport	2 cases out of 421 (0.5%)
Advertising	2 cases out of 421 (0.5%)
Judicial	2 cases out of 421 (0.5%)

In most cases, there was no relationship between the criminal and the victim; in 82.4% of cases, the choice of the victim was random. Clarification of the nature of the relationship between the offender and the victim is traditionally carried out in Russian criminal proceedings. However, in rare cases, the nature of the relationship was not mentioned in judicial acts. For the study, we decided to categorise such cases as “absence of relationships”. However, the analysis of judicial acts showed that in certain cases (7.1%) the criminal and the victims knew each other or were even on friendly terms. In addition, 4.8% of victims were intimate partners of the criminal (cohabitation or marriage).

In particular, according to the verdict of the garrison military court in case No. 1-63/2021, it was established that the accused A. Yu. O. was dissatisfied with the victim’s refusal to cohabit and maintain relations with him, as well as her appeal to the court demanding the recovery of alimony. A. Yu. O. used the algorithm and form of restoring access to the victim’s page on the social network, which allowed him to access it. He changed the login and password and then copied the correspondence and images of the victim. Subsequently, A. Yu. O. posted personal photographs of the victim and her minor children on the social network, as well as other personal information about her family life (*Case 1-63/2021 2021*).

There were quite rare episodes when the criminal and victim had business relationships (4.2%). Usually, unauthorised access in such cases acts as an act of revenge for a bad attitude or lack of due payment for services. Even more rarely, the criminal and victim were relatives of each other (1.5%). The indicators are more fully shown in table 2.

Table 2. Relationship between the criminal and victim

The type of relationship	Prevalence
No relationship (accidental victim)	Three hundred and forty seven persons out of 421 (82.4%)
Friends/acquaintances	Thirty persons out of 421 (7.1%)
Intimate partners (cohabitants/marriage)	Twenty persons out of 421 (4.8%)
Business	Eighteen persons out of 421 (4.2%)
Relatives	6 persons out of 421 (1.5%)

The study of the motives reflected in the acts of the courts made it possible to establish some features and patterns. In most cases, internal motives were associated with obtaining monetary or other property benefits. Some criminals made money by selling personal data, whereas others used it to commit new crimes.

Thus, a significant number of acts of unauthorised access to computer information were carried out to further embezzle money (theft or fraud). In Russian criminal law, this motive is referred to as “interested in financial gain”. When studying the acts of the courts, it was met 305 times out of 421 and amounted to 72.5%, respectively.

Thus, according to the verdict of the district court in case No. 1-268/2017, at the beginning of January 2015, Ch. O. A. acquired access logins and their corresponding passwords on the Internet from an unidentified person, which allowed access to the pages of users of the social network. Subsequently, Ch. O. A. accessed the information posted on the victim’s electronic page and changed the identification data, blocking access to the legitimate user’s page. On behalf of the victim, Ch. O. A. sent messages with a request to borrow money, indicating the number of his bank cards. Having received this message, one of the acquaintances of the victim, who was under the influence of deceit, transferred funds in the total amount of 5,000 rubles (*Case 1-268/2017 2017*).

The interested in financial gain motive was also manifested in the fact that the offender transferred or planned to transfer personal data to third parties for a fee. It is advisable to place these internal motives in a separate category because they are not associated

with theft and have a lesser degree of public danger. Most often, the essence of the crime is expressed in the fact that the offender works for a mobile operator company and, taking advantage of the position, sells information about connexions, about subscribers, etc. Such internal motivation accounts for 10.8%.

For example, from the verdict of the district court in case No. 1-77/2020, B. R. K. was employed as a specialist in the MegaFon sales office and was engaged in customer service using a billing application. An unknown person in the messenger offered B. R. K. to provide information about the subscriber for a monetary reward, and he agreed. B. R. K. accessed databases on the office computer, viewed and photographed personal information, and transferred it to an unknown person. For this, B. R. K. received money in the amount of 200 rubles (*Case 1-77/2020 2020*)

The third most frequent motive is discountenance (5.7%). The judiciary uses this definition of internal motives in cases where the victim and the criminal are in conflict, quarrel or fight. At the same time, the criminal's misconduct is not always a response to any actions. In contrast, the criminal can be the instigator of a quarrel.

In particular, according to the verdict of the district court in case No. 1-191/18, it was established that R. E. N., having free access to the victim's cell phone, accessed her personal page on the social network without permission. Subsequently, on the basis of personal hostile relations, R. E. N. repeatedly corresponded on behalf of the victim to her acquaintances. In addition, he posted on the electronic page information about the intimate life of the victim, indicating that she had venereal disease (*Case 1-191/18 2018*)

Only in 5.3% of cases unauthorised access to computer information was carried out in order to obtain protected information (about personal life, commercial secrets, etc.) for private use. That is, there was no intention to use this information for the commission of crimes, business activities, or other purposes in the future.

Thus, case No. 1-44/2018 in the district court found that Ts. G. A. was employed in the sales office of a company providing mobile communications. Wanting to have information about the private life of the victim, she created a request (application) in the information system for receiving details of telephone connexions of the subscriber number. Ts. G. A. attached a false power of attorney to the application, according to which the victim entrusted her with obtaining the details of telephone connexions. As a result of these actions, the system generated in the form of a file information about the telephone connexions made by the victim and granted access to the Ts. G. A. to familiarise with the specified information from the local personal computer (*Case 1-44/2018 2018*)

Revenge served as an internal motive for the commission of a crime in 4.7% of the studied cases. As a rule, the victim allowed immoral or illegal behaviour in relation to the offender, who used unauthorised access in order to perform an act of retribution.

Thus, the district court in case 1-212/18 found that the accused M. provided services to the victim in the field of IT technologies, for which he received payment. At the end of the year, M. performed another service, but did not receive a reward, in connexion with which he repeatedly demanded payment of the amount of money due to him. Having received a refusal to pay, M. accessed information and deleted the information created by the victim from the computer in order to perform activities related to transport services (*Case 1-212/18 2018*)

Other motives were found in less than 1% of the cases examined. In two cases, the motive was careerism—a rather specific internal motivation, meaning a desire to advance in position. In two more cases, the criminals committed crimes for no obvious reason. In Russian criminal law, this is called a hooligan motive. In other words, the offenders acted "just like that", wanting to go beyond the boundaries of what is permitted and show that they are above society. Thus, as a result of studying the judicial acts issued in connexion with commission of unauthorised access, it was possible to establish the most characteristic motives for the crime. All known motives are shown in table 3.

Table 3. Motives for unauthorised access to computer information

Motive	Prevalence
Interested in financial gain motive (desire to commit theft in the future)	72.5%
Interested in financial gain motive desire to receive payment for the received information)	10.8%
Personal discountenance	5.7%
Desire to obtain secure data	5.3%
Revenge	4.7%
Careerism	0.5%
Hooligan motive	0.5%

Discussion

The examination of judicial decisions indicates that the association between the perpetrator and the victim can influence the likelihood of victimization, albeit not consistently. In science, this issue has been studied rather fragmentarily: Ho and Luong argue that previous research has mainly focussed on the relationship between parents and minors (Ho and Luong, 2022). Other types of relationships (relative to the crime in question) are practically not studied. However, the analysis of judicial acts shows that 17.6% of the victims were not accidental. In contrast, they were in a relationship with the criminal (business, family, etc.). This could not but play a role in committing the act.

In traditional crime, relationships can have an extremely strong impact on victimisation (Chiesa et al., 2018). This is less common in cybercrime, but the likelihood of a relative, partner, or business partner committing a crime must be considered. The presence of technical knowledge or a profession related to computer technology is not an indicator. One study correctly notes that most cyberattacks carried out by intimate partners were technically simple. The most common use was password guessing or account password possession (Freed et al., 2018). We agree with the opinion of Polyakov and Shiryaev (2018) that a separate group of victims should be singled out, in which victim personality traits predominate. Unlike accidental victims, such victims can actively provoke the commission of a computer crime against themselves. As an example, they may include people who speak negatively about “hackers” in public. That is, they themselves consciously or unconsciously form the motive for the crime.

The predominance of banking is not surprising because most cybercriminals are focussed on generating financial gain (Miró-Llinares, Drew and Townsley, 2020). Social networks also help them with this. Our results are in good agreement with previous studies that found social media to be fertile ground for cybercriminals because most Internet users spend their time on social media and post personal (and sensitive) information (Milani, Caneppele and Burkhardt, 2022; Smith and Stamatakis, 2021). Thus, companies providing services in these areas and users should pay special attention to security because of the high risk of crime.

The areas of online shopping and gaming, to our surprise, did not show high risks of victimisation. The observed phenomenon can be attributed to the fact that other methods are more frequently used to commit crimes in these areas. For example, fraud is common when a useless cargo is sent instead of goods. That is, for illegal profit making, it is not required to hack accounts. There is another explanation: it can be assumed that organisations in these areas are aware of the possible risks and are making every possible effort to ensure the safety of users.

The results of this study show that the motives for unauthorised access committed by Russian offenders have much in common with the motives for unauthorised access committed by offenders in other countries. Many scholars note that such a crime is mainly carried out because of financial or other property gain (Marthala, 2018; Maiwald, 2003). The predominance of the interest motive, in our opinion, is indeed irrefutable. In essence, both the desire to commit theft in the future and the desire to transfer the information received to third parties for a fee can be attributed to interested motives (despite the fact that they have slight differences). This allows us to say that more than 80% of acts of unauthorised access are committed for reasons directly related to money and property.

Scholars have suggested that there is some evidence for multiple victimisation in cybercrime (Junger et al., 2017). This is primarily related to the fact that cybercrime is a link in the chain: phishing or hacking leads to the theft of personal data, which leads to the withdrawal of money from the bank account of the same victim. The analysis of judicial acts convincingly shows that multiple victimisation in cybercrime not only exists but is also very common. Most criminals made unauthorised access solely to later commit theft. That is, unauthorised access was the first link in the chain. At the same time, subsequent crimes can be very diverse: theft, fraud, dissemination of information about private life, slander, and attacks on commercial, tax, or banking secrets. This pattern should certainly be considered when developing preventive measures and improving the norms of criminal law. In Russian criminal law, for example, there is an aggravating feature “with the aim of concealing another crime or facilitating its commission”, but unauthorised access does not have it, which is a serious omission (Gladkikh and Mosechkin, 2021).

Neudeld (2018) found that revenge is the motive for unauthorised access in more than 15% of cases. Other authors have also reported the prevalence of this internal drive too (Liu and Cheng, 2009). Although our study did not reveal high rates of revenge motive (4.7%), it should still be recognised that crimes committed for such reasons are not isolated. Revenge is a well-known and fairly predictable motive that also indicates the existence of any relationship between the victim and the offender. Therefore, a potential victim can take self-defence measures to prevent a crime. At the same time, in several episodes, we found that the offender resorted to unauthorised access in cases where he/she was denied payments. This fact is rather alarming because it may indicate the lack of sufficient legal protection of labour or entrepreneurial activity. If a person chooses an illegal variant of retribution, the legal one seems ineffective. It appears that legislative bodies should reevaluate their stance on ensuring protection of labor and entrepreneurial activities and amend relevant regulatory legislation accordingly.

The motive of personal discountenance has a significant similarity to revenge. It is almost as common but more typical for crimes committed by intimate partners (former or present). There are quite widely known cases when a former intimate partner

resort to violence to offend or establish his/her illegal control over a person. Obviously, unauthorised access can play the same role.

In the studied array, we failed to find some motives mentioned in previous works by scientists. In particular, there has never been an instance of unauthorised access done to change academic performance or to prepare for murder (Li, 2017). There were also no terrorist motives (Lazarov and Petrova, 2022), espionage motives (Kremen, 1998), or a desire to prank another person (Liu and Cheng, 2009). The aforementioned internal motives may strongly influence offenders to engage in unauthorized access, yet it is our observation that they are not prevalent or entirely absent in contemporary criminal offenses.

The diversity of the found motives makes it possible to classify them according to the principle of dichotomy, i.e., division into two parts. Since most internal motives are somehow related to the extraction of financial benefits, one of the categories should take this into account. The second category (less common) is intended to cover all other motives. Thus, depending on the offender's attitude to property gain, motives can be divided into "interested in financial gain " and "non-interested in financial gain ".

This division has not only theoretical but also important practical significance. Interested acts of unauthorised access are more often committed in relation to previously unfamiliar victims. In addition, such violations prevail in areas with large financial flows: banking, mobile communications, and social networks. However, most cybercrimes occur because of ignoring the risks associated with online interaction (Odunze, 2018). In other words, both technical measures and measures to inform potential victims can be effective in preventing this category of crimes. Scholars have repeatedly noted that experienced users are better able to avoid risky behaviours such as opening random links and downloading media from unsafe sources, etc. (Reyns et al., 2019; Ali-Ali, & Al-Nemrat, 2017). The authors suggested the need to improve the security of online banking, including the development of more sophisticated and reliable systems for monitoring the activities of computer fraudsters and hackers, using strong passwords and different combinations of usernames for different sites (Ali et al., 2017). It is also right to say that cooperation between government agencies and Internet companies should be developed and the latest software should be introduced to protect against viruses, malware, and other online threats (Odunze, 2018).

However, all these measures may be ineffective in relation to non-interested in financial gain unauthorised access to computer information. The use of strong passwords and different combinations of usernames will be useless if the victim discloses them to his/her intimate or business partner. Cooperation between government agencies and Internet companies will also have little impact if a potential victim leaves the device in the field of view of friends, relatives, or cohabitants. This problem has been relevant since the beginning of global digitalisation, despite the widespread use of computer technology. On the other hand, the measures proposed by scientists to prevent family and white-collar crime can have a significant effect. The use of protection orders and the application of more stringent enforcement measures (Backes, Fedina and Holmes, 2020), the introduction of prevention mechanisms based on the analysis of crime scenarios (Rorie, 2019), and the testing of integrity and loyalty in the recruitment and selection of potential employees (Pusch and Holtfreter, 2021) are worth mentioning. There are several such measures, and it is inappropriate to consider them all in the framework of this study. At the same time, we express confidence in their effectiveness in relation to non-interested in financial gain unauthorised access to computer information.

CONCLUSION

The study made it possible to develop several important conclusions. In most of the examined cases, there was no relationship between the criminal and victim. However, 17.6% of the victims were not accidental. They were in an intimate, friendly, business, or family relationship with the offender. Accordingly, due diligence on the part of such victims may help to predict or prevent unauthorised access to computer information.

The most risky areas are banking, social networks, and mobile communications. Each of them is associated with working with the personal data of users and generating large amounts of income, which attracts offenders. Apparently, this trend will continue in the near future; therefore, additional efforts should be focussed on crime prevention in these areas. On the contrary, the areas of online shopping and gaming have not shown high risks of victimisation, so their experience in countering acts of unauthorised access can be studied and borrowed by organisations and government agencies.

The analysis of judicial acts issued in connexion with the commission of acts of unauthorised access made it possible to identify the features of the motives. In most cases, there were interest in financial gain motives, that is, the crime was committed with the purpose of obtaining property gain. Less common, but not isolated, motives are connected with discountenance, revenge, and the desire to obtain secure data. The material being studied made it possible to divide them into two categories: "interested in financial gain " and "non-interested in financial gain".

Interested acts of unauthorised access are more often committed in relation to previously unfamiliar victims and prevail in areas with large financial flows. Therefore, to prevent this category of crimes, both technical measures and measures to inform potential victims can be effective. Non-interested in financial gain acts of unauthorised access are more often committed by offenders who

are in some way related to the victim. This significantly reduces the role of technical preventive measures. However, it is our belief that the measures outlined by researchers for addressing domestic and white-collar offenses may yield a positive preventative impact.

Although only Russian judicial practise was studied in this study, the results are also valuable for other countries, since the formation of motives has many common features among people of different cultures. There is certainly a need for more cross-national comparative research on the motives for unauthorised access to computer information and other cybercrimes. It would be useful to assess the correlation between the results of this study and those of studies in other countries. This will allow a better understanding of differences in motives and motivation, and the development of the most effective measures to prevent cybercrime.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required for the study.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

REFERENCES

- Al-Ali, A. A. H., & Al-Nemrat, A. (2017). Cyber victimization: UAE as a case study. *2017 Cybersecurity and Cyberforensics Conference (CCC)*: 19-24. London, United Kingdom. <https://doi.org/10.1109/CCC.2017.14>.
- Ali, L., Ali, F., Surendran, P., & Thomas, B. (2017). The effects of cyber threats on customer's behaviour in e-Banking services. *International Journal of e-Education, e-Business, e-Management and e-Learning* 7(1): 70-78. <https://doi.org/10.17706/ijeeee.2017.7.1.70-78>
- Azad, M. M., Mazid, K. N., & Sharmin, S. S. (2017). Cyber crime problem areas, legal areas and the cyber crime law. *International Journal of New Technology and Research* 3(5): 1-6.
- Backes, B. L., Fedina, L., & Holmes, J. L. (2020). The criminal justice system response to intimate partner stalking: A systematic review of quantitative and qualitative research. *Journal of Family Violence* 35(7): 665-678. <https://doi.org/10.1007/s10896-020-00139-3>
- Chiesa, A. E., Kallechey, L., Harlaar, N., Ford, C. R., Garrido, E. F., Betts, W. R. et al. (2018). Intimate partner violence victimization and parenting: A systematic review. *Child abuse & neglect* 80: 285-300. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.03.028>
- Duff, L., & Gardiner, S. (1996). Computer crime in the global village: strategies for control and regulation — in defence of the hacker. *International Journal of the Sociology of Law* 24(2): 211-228.
- Freed, D., Palmer, J., Minchala, D., Levy, K., Ristenpart, T., & Dell, N. (2018). A Stalker's Paradise" How Intimate Partner Abusers Exploit Technology. *Proceedings of the 2018 CHI conference on human factors in computing systems*: 1-13. Montreal, Canada. <https://doi.org/10.1145/3173574.3174241>
- Gladkikh, V. I., & Mosechkin, I. N. (2021). Problems of improving criminal law measures of counteracting crimes in the sphere of computer information. *Russian Journal of Criminology* 15(2): 229-237. [https://doi.org/10.17150/2500-4255.2021.15\(2\).229-237](https://doi.org/10.17150/2500-4255.2021.15(2).229-237)
- Grabosky, P. N. (2001). Virtual criminality: Old wine in new bottles? *Social & Legal Studies* 10(2): 243-249. <https://doi.org/10.1177/a017405>
- Ho, H. T. N. & Luong, H. T. (2022). Research trends in cybercrime victimization during 2010–2020: a bibliometric analysis. *SN Social Sciences* 2(1): 1-32. <https://doi.org/10.1007/s43545-021-00305-4>
- Ismail, M., & Amar, O. (2019). Unauthorized access crime in Jordanian law (comparative study). *Digital Investigation* 28: 104-111. <https://doi.org/10.1016/j.diin.2019.01.006>
- Jiang, M. (2021). Cybersecurity policies in China. In *CyberBRICS*, edited by L. Belli, 183-226. Cham: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-56405-6>
- Jordan, T., & Taylor, P. A. (1998). Sociology of Hackers. *Sociological Review* 46 (4): 757-781.
- Junger, M., Montoya, L., Hartel, P., & Heydari, M. (2017). Towards the normalization of cybercrime victimization: A routine activities analysis of cybercrime in Europe. *2017 international conference on cyber situational awareness, data analytics and assessment (Cyber SA)*: 1-8. London, United Kingdom. <https://doi.org/10.1109/CyberSA.2017.8073391>
- Kremen, H. (1998). *Apprehending the computer hacker: The collection and use of evidence*. <http://www.shk-dplc.com/cfo/articles/hack.htm>
- Lazarov, A. D., & Petrova, P. (2022). Modelling Activity of a Malicious User in Computer Networks. *Cybernetics and Information Technologies* 22(2), 86-95. <https://doi.org/10.2478/cait-2022-0018>
- Leka, Y. V. (2019). The Motive of Crime in Foreign Law: A Comparative Legal Analysis. *Actual problems of improving of current legislation of Ukraine* 51: 145-154.
- Leukfeldt, E. R., Notté, R. J., & Malsch, M. (2020). Exploring the needs of victims of cyber-dependent and cyber-enabled crimes. *Victims & Offenders* 15(1): 60-77. <https://doi.org/10.1080/15564886.2019.1672229>
- Li, X. (2017). A Review of Motivations of Illegal Cyber Activities. *Kriminologija & socijalna integracija* 25 (1): 110-126. <https://doi.org/10.31299/ksi.25.1.4>
- Liu, S., & Cheng, B. (2009). Cyberattacks: Why, what, who and how. *IT professional* 11 (3): 14-21. <https://doi.org/10.1109/MITP.2009.46>

- Maiwald, E. (2003). *Network Security: A Beginner's Guide, second edition, California*. USA: McGrawHill Osborne Media.
- Marques, D., Guerreiro, T., Carriço, L., Beschastnikh, I., & Beznosov, K. (2019). Vulnerability & blame: Making sense of unauthorized access to smartphones. *Proceedings of the 2019 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*: 1-13. Glasgow, Scotland.
- Marthala, H. (2018). Machine Learning in Hacking Attempts. *International Engineering Journal for Research & Development* 3 (1): 1-7.
- Milani, R., Caneppele, S., & Burkhardt, C. (2022). Exposure to cyber victimization: Results from a Swiss survey. *Deviant Behavior* 43(2): 228-240. <https://doi.org/10.1080/01639625.2020.1806453>
- Miró-Llinares, F., Drew, J., & Townsley, M. (2020). Understanding target suitability in cyberspace: An international comparison of cyber victimization processes. *International Journal of Cyber Criminology* 14(1): 139-155. <https://doi.org/10.5281/ZENODO.3744874>
- Neufeld, D. (2023). Computer crime motives: Do we have it right? *Sociology Compass*: 1-42. <https://doi.org/10.1111/soc4.13077>
- Neufeld, D. J. (2010). Understanding cybercrime. *43rd Hawaii International Conference on System Sciences*: 1-10. Koloa, Kauai, Hawaii.
- Odunde, D. (2018). Cyber victimization by hackers: A criminological analysis. *Public Policy and Administration* 8(1): 8-15.
- Oganesyan, B. (2012). The Concept of Motive of a Crime in the Theory of Criminal Law. *Bulletin of the Saratov State Law Academy* 89(6): 153-158.
- Polyakov, V. V., & Shiryaev, A. V. (2018). Forensic aspects of the identity of victims of cybercrime. *Criminal procedure and forensic readings in Altai*: 165-172. Barnaul, Altai State University Publishing House.
- Pusch, N., & Holtfreter, K. (2021). Individual and organizational predictors of white-collar crime: A meta-analysis. *Journal of White Collar and Corporate Crime* 2(1): 5-23. <https://doi.org/10.1177/2631309X19901317>
- Reyns, B. W., Fisher, B. S., Bossler, A. M., & Holt, T. J. (2019). Opportunity and self-control: Do they predict multiple forms of online victimization? *American Journal of Criminal Justice* 44(1): 63-82. <https://doi.org/10.1007/s12103-018-9447-5>
- RIA Novosti (2021, December 22) The expert assessed the damage from cybercrime in Russia in 2021. <https://ria.ru/20211222/kiberprestupleniya-1764832102.html>
- Rorie, M. L. (2019). *The handbook of white-collar crime*. United Kingdom: John Wiley & Sons. <https://doi.org/10.1002/9781118775004.ch16>
- Smith, T., & Stamatakis, N. (2021). Cyber-victimization trends in Trinidad & Tobago: the results of an empirical research. *International Journal of Cybersecurity Intelligence & Cybercrime* 4(1): 46-63. <https://doi.org/10.52306/04010421JINE3509>
- Sturc, B., Gurova, T., & Chernov, S. (2022). The Specifics and Patterns of Cybercrime in the Field of Payment Processing. *International Journal of Criminology and Sociology* 9: 2021–2030. <https://doi.org/10.6000/1929-4409.2020.09.237>
- Trittin-Ulbrich, H., Scherer, A. G., Munro, I., & Whelan, G. (2021). Exploring the dark and unexpected sides of digitalization: Toward a critical agenda. *Organization* 28(1): 8-25. <https://doi.org/10.1177/1350508420968184>

Cases Cited

- Case 1-63/2021 [2021] Crimean Garrison Military Court (Russian Federation)
- Case 1-268/2017 [2017] Leninsky District Court of Cheboksary (Russian Federation)
- Case 1-77/2020 [2020] Frunzensky District Court of Vladimir (Russian Federation)
- Case 1-191/18 [2018] Novokuznetsk District Court (Russian Federation)
- Case 1-44/2018 [2018] Leninsky District Court of Vladikavkaz (Russian Federation)
- Case 1-212/18 [2018] Soviet District Court of Kazan

HOW CITE THIS ARTICLE

Mosechkin I, "Unauthorised Access to Computer Information: The Motives for Committing a Crime" (2024) 12 (1) Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi-Journal of Penal Law and Criminology, 16.

Cezaevinden Çıkan Eski Hükümlülerin Suçu Terk Etmeleri Üzerinde Aile Desteğinin Önemi*

The Importance of Family Support on the Desistance of the Ex-convicts Discharged from Prison

Sadullah SEYİDOĞLU¹ , Zahir KIZMAZ²

¹Öğr. Gör. Dr., Siirt Üniversitesi, SBMYO, Sosyal Hizmet Bölümü, Siirt, Türkiye

²Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Elazığ, Türkiye

ÖZ

Bu çalışmada cezaevinden tahliye olan eski hükümlülerin gerek cezaevinde gerekse cezaevinden sonraki dönemde ailelerinden gördükleri sosyo-ekonomik ve psikolojik desteğin onların suçu terk etmeleri üzerindeki etkisine odaklanılmıştır. Çalışmada nitel bir araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bu kapsamda cezaevinden çıktıktan sonra en az iki yıl suç işlememiş 50 eski hükümlü ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan eski mahkûmlar Diyarbakır'da ikamet eden bireylerden seçilmiştir. Araştırmada katılımcıların büyük bir çoğunluğu gerek cezaevinde gerekse cezaevi sonrası dönemde ailelerinden gördükleri desteğin onların suçu terk etmelerinde önemli bir katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bu kapsamda eski hükümlülerin cezaevinde iken aileleri tarafından ziyaret edilmeleri, telefon görüşmeleri gerçekleştirmeleri, cezaevinde maddi ihtiyaçlarını karşılamaları ve cezaevi sonrası dönemde de ailenin sosyo-ekonomik desteği sunmaya devam etmesinin onların suçu terk etmeleri üzerinde etkili olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca eski hükümlülerden evli ve çocuk sahibi olanlar suçu daha kolay terk ettikleri belirlenmiştir. Sonuç olarak bu çalışmada cezaevinden çıkan eski hükümlülerin aile ilişkilerinin devam ettiği, onlara karşı dışlayıcı tutumdan kaçınıldığı, gelir ve barınma desteğinin sunulduğu görülmüş ve bu tutumun eski hükümlülerin suçu terk etmelerinde önemli düzeyde etkili olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgulardan hareketle eski hükümlülerin yeniden suç işlemelerinin önlenmesinde aile temelli destekler içeren program ve faaliyetlerin daha sistematik bir şekilde sunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

ABSTRACT

This study concentrates on the impact of socioeconomic and psychological support from the families of ex-convicts discharged from prison on their desistance from crime, both in prison and in the post-prison period. A qualitative research method was adopted in this study. In this context, 50 ex-convicts who had not committed a crime since at least two years after their release from prison were interviewed. The ex-convicts interviewed were selected from among the individuals residing in Diyarbakır. In the conducted research, the majority of the participants stated that the support they were provided by their families both in prison and in the post-prison period made a significant contribution to their desistance from crime. In this context, it was concluded that being visited by the families of ex-convicts while they were in prison, making phone calls, meeting their pecuniary needs in prison, and continuing to provide socio-economic support by the family in the post-prison period were effective in reducing their desistance from crime. In addition, it was determined that ex-convicts who were married and had children committed crime more easily. In conclusion, it was presented in this study that the family relations of ex-convicts discharged from prison continued, that an exclusionary attitude towards them was avoided, and that income and accommodation support was provided. Thus, this attitude had a significant role in ex-convicts' quitting their crime. Based on these findings, it was concluded that it is necessary to provide family-based support programmes and activities more systematically to prevent ex-convicts from recommitting crime.

Anahtar Kelimeler: Eski hükümlüler, eski hükümlülerin suçu terk etmeleri, eski hükümlülerin suçu terk etmeleri üzerinde ailenin etkisi

Keywords: Ex-convicts, ex-convicts' desistances from crime, the effect of family on x-convicts' desistances from crime

*Bu makale Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kurumlar Sosyolojisi Ana Bilim Dalında hazırlanan "Eski Hükümlülerin Suçu Terk Etmeleri ve Toplumla Entegre Olmaları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

Corresponding Author: Sadullah SEYİDOĞLU E-mail: sseyidoglu@siirt.edu.tr

Submitted: 10.03.2024 • **Revision Requested:** 18.04.2024 • **Last Revision Received:** 02.05.2024 • **Accepted:** 02.05.2024

EXTENDED ABSTRACT

This research aims to reveal the effect of family support on the successful adaptation of ex-convicts to society and their recidivism. The phenomenological research model, one of the qualitative research models, was adopted in the study. The sample population of the study was specified as the Diyarbakır province. Purposive and snowball sampling techniques, which are non-random (not based on probability) sampling methods, were all utilised in the study. The sample of the study consisted of 50 ex-convicts over the age of 18 (who were imprisoned for drug, theft and injury crimes) who did not commit any crime for at least two years after their release from prison. A considerable percentage of those who were discharged from prison recidivate and return to prison within two years, according to the literature on criminology. Accordingly, the sample group was formed on the basis of the criterion that at least 2 years should have elapsed after their release from prison. The semi-structured interview technique was used as a data collection tool.

Numerous factors, including the presence of family support, employment or participation in the labour force, development of personal motivation to change, abandonment of substance addiction, deterrence effect of prisons, effectiveness of prison-based rehabilitation programmes, the rejection of criminal environments and friendships, growth of spirituality and religiosity, maturation process, and activities carried out within the scope of probation, have been found to be effective in contributing to ex-convicts' desistance from crime.

Of these theories, the life course theory states that changes in the lives of offenders, such as marriage and employment, are effective in their desistance from crime, while the cognitive theory draws attention to the motivation of the individual for change. Social control theory highlights the effect of the individual's increasing social commitment to values and institutions by maturing as they age, while rational choice theory asserts that desistance from crime may be related to the fact that it seems more reasonable (in terms of profit/benefit and loss/cost) for the individual. Narrative theories explain that during the process of desistance from crime, ex-offenders reconstruct their social identities toward recovery. The coercion and social support approach explains the ex-offender's capacity to tackle problems with the social support he/she receives from the community and the capacity to overcome problems with this help.

In the study, it was revealed that those who stated that they abandoned crime and integrated into the society among the participants were overwhelmingly supported socio-psychologically (relational, social, emotional, etc.) and financially (housing, transportation, work, financial aid, etc.) by their families both in prison and post-prison. In other words, it has been concluded that among the familial variables, the fact that the offenders maintain contact with their family members both in prison and in the post-prison period and their financial support have a substantial effect on their desistance from crime. In this context, it has been discovered that the visits made during the imprisonment process lead to the strengthening of the convicts' commitment to their family members and responsibilities. By virtue of this strengthened bond, it was revealed that the ex-convicts experienced a sense of regret for the crime they committed and tended to desist from the crime in order not to sadden their family members anymore.

They also noted that the fact that individuals released from prison assist their families in earning a living, caring for them, and taking on various family tasks prevents them from recidivism. The fact that the participants began to feel responsibility for their families, and as a result of this responsibility, they endeavoured to earn their livelihood (especially their spouses and children), and acted with the motive of adopting and protecting their family members brought about a series of mental transformations in the participants. These mental transformations have caused a change in ex-offenders' perspectives on their criminal behaviour.

It is also observed that criminals that are married or who get married after imprisonment are more successfully adapted to society and desist from crime. Marriage plays an essential role in the process of building a proper family life, developing social and emotional bonds between family members, reducing interactions with the criminal environment, and detaching the individual from his/her criminal identity. In addition, it was concluded that bearing children also plays a deterrent role in preventing individuals from recidivism. In some participants, those who are married and have children stated that they longed for their children in prison, that their children would be victimised in case of recidivism, and that they fear that their children would emulate them, all of which led them to desist from crime.

1. Giriş

Suç ve suçluluğun kökenlerini anlamak kriminolojik araştırmalarda uzun zamandır temel bir uğraş konusunu teşkil etmiştir. Suçu terk etmenin altında yatan faktörlerin anlaşılmasına ise çok az odaklanılmıştır. Uggen ve Piliavi (1998) özellikle kriminolojik alanda suç terk etme sürecine çok az ilgi gösterildiği gerçeğini vurgulamaktadırlar. Bunun temel nedeninin kriminolojik çalışmaların çoğunlukla suç ve suçluluğun kökenleri veya oluşumuyla ilgili konulara odaklanması olduğunu iddia etmektedirler. Çok az sayıda araştırmacı suç terk etme ve bu süreç sonucunda topluma adapte olma ile ilgili detaylı bir kuram geliştirmiştir.

Batıdaki ülkelerde suç terk etme konusunda çok sayıda araştırma gerçekleştirilmiştir. Ancak ülkemizde ise eski hükümlülerin suç terk etme ve topluma entegre olma sürecine odaklanan araştırma sayısı son derece azdır. Ülkemizde bu konuda yapılmış araştırmalar; eski hükümlülerin cezaevi süreci ve cezaevi tahliyesi sonrası deneyimlerinin neler olduğu, istihdama ilişkin ne tür sorunlar yaşadıkları, damgalanma veya dışlanma durumları gibi konulara odaklanmışlardır (Kızmaz, 2006; Bacaksız, 2015; Toper, 2016; Arslanoğlu, 2016; Gençtürk, 2019; Sönmez, 2021; Gökçen, 2021).

İlgili literatürde eski mahkumların suç terk etmelerinde; aile desteğinin varlığı, istihdam veya iş gücüne katılım, değişme yönünde kişisel motivasyonun oluşumu, madde bağımlılıklarının sonlandırılması, cezaevinin caydırıcılığı, cezaevinde yürütölen rehabilitasyon faaliyetlerin etkisi, suç katkı sunan sosyal çevre ve arkadaş ilişkilerinin terk edilmesi, dindarlık ve maneviyatın gelişmesi, yaşın artması ile birlikte olgunlaşma ve denetimli serbestlik kapsamında yürütölen faaliyetler gibi çok sayıda değişkenin etkili olduğu belirlenmiştir (UNODC, 2018; Griffiths, Dandurand ve Murdoch, 2007). Bu makalede sadece eski mahkumların, aile desteğine sahip olmalarının onların suç terk etmeleri üzerindeki etkisi irdelenmeye çalışılmıştır.

Çalışma kapsamında görüşölen katılımcılardan çoğu ailelerinden aldıkları destekler sayesinde suç terk ettiklerini belirtmişlerdir. Araştırma bir veya daha fazla kez cezaevine girmiş ve akabinde cezaevinden çıktıktan sonra suç terk etmiş olan eski hükümlüleri kapsamaktadır. Dolayısıyla eski hükümlülerin suç terk etmelerinde aile desteğinin önemini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Eski hükümlü kavramı, bireyin suç işlemeyi bıraktığına ve artık kurallara uyan bir vatandaş olarak yaşamını devam ettirdiğine işaret etmektedir (Cioffi vd., 2020). Bu kapsamda eski hükümlü kavramı, daha önce suç işlemiş ve bu suçtan dolayı kesin hüküm giymiş olan ve ayrıca hâlihazırda toplum içerisinde suç işlemeyen yaşamını sürdüren (Schneider ve Weber, 2020) anlamında kullanılmaktadır. Bu kavram, özetle artık suç işlemeyen ve suçlulukla bir bağlantısı kalmamış olan bireyi tanımlamaktadır (Leibrich, 1994).

Cezaevinden tahliye olacak hükümlülerin toplumsal hayata geçişlerinin sağlıklı ve başarılı bir şekilde gerçekleşebilmesi veya eski hükümlülerin yeniden suç işlemelerinin önüne geçilebilmesinde aile desteğinin ve ilişkisinin varlığını ampirik olarak anlayabilmenin yollarından biri; cezaevinden tahliye olan eski hükümlülerin konuya ilişkin görüşlerinin bilinmesi ile mümkündür. Bu açıdan bu araştırma, daha sonraki süreçte yapılacak araştırmalara örnek teşkil etmesi açısından önem arz etmektedir. Araştırma, Türkiye’deki eski hükümlülerin bakış açılarından hareketle suçun terk edilmesi sürecine odaklanması, bu süreçteki “aile desteği” faktörünün etkisini ortaya koymaya çalışması, ayrıca süreci nitel araştırma yöntemiyle analiz etmesi ve örneklem grubuyla hapisane dışında görüşölmesi nedeniyle özgündür. Bu bağlamda araştırmanın cezaevinden çıkan eski hükümlülerin suç terk etmelerinde veya yeniden suça yönelmelerini önlemede aile desteğinin oynayacağı rolü veya işlevi ortaya koymada sosyo-kriminolojik araştırmalara ışık tutacağı umulmaktadır.

Aile, bireylerin suç terk etmeleri üzerinde etkili olan kurumların başında gelmektedir. Aile fertleri arasında güçlü bağların varlığı, aile bireylerinin suç faaliyetlerinden vazgeçmelerinde önemli bir işlevi yerine getirmektedir (Laub ve Sampson, 2003). Aile kurma, evlenme ve çocuk sahibi olma gibi hususlar bireylerin suçtan uzaklaşmalarında motive edici olmaktadır. Konuya ilişkin yapılan bazı araştırmalar, aile bağlarının güçlü olması ve aile desteğinin varlığının, suç oranlarının düşmesini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Diğer bir ifade ile aile desteği ve güçlü aile bağlarının varlığı suç faaliyetlerinin azalması üzerinde etkili olmaktadır (Zamble ve Quinsey, 1997; Laub ve Sampson, 2001; Shinkfield ve Graffam, 2009). Nitekim aile desteği alamayan, aile bağları güçlü olmayan bireyler için sapkın veya suça karışmış arkadaşlarla ilişki daha cazip hale gelebilmektedir (Bahr, Harris, Fisher ve Armstrong, 2010; Morizot ve Le Blanc, 2007). Tüm bunlar suçluluğun önlenmesi veya suçun terk edilmesinde aile desteğinin önemini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada suçun terk edilmesi kavramı, cezaevinden çıkan eski hükümlülerin yeni bir suç işleme davranışı içine girmemelerini belirten bir anlamda kullanılmıştır. Diğer bir ifade ile eski hükümlülerin cezaevinden tahliye oldukları tarihten bu araştırmanın gerçekleştiği döneme kadar geçen süre içerisinde herhangi bir suç davranışını işlememiş olmalarını ifade etmektedir. Bu kapsamda araştırmadaki katılımcılar, çalışmanın yapıldığı dönemde en az iki yıl önce cezaevinden çıkmış olma kriterine göre belirlenmiştir. Aynı şekilde görüşmelerde tüm katılımcılar suçü tümüyle terk ettiklerini de ifade etmişlerdir.

Suçun terk edilmesi sürecini anlamak, kriminolojik literatürde var olan teorilerin dışında yeni yaklaşımları gerekli kılmaktadır. Çünkü geleneksel suç kuramları insanların neden suç işlediklerine odaklanırken bu çalışmada ele alınacak kuramlarda bireylerin niçin suçluluktan uzaklaştıkları ve suçü terk ettiklerini açıklamaya çalışacaktır (Maruna, Immarigeon ve LeBel, 2004). Bir anlamda insanların suçü nasıl terk ettiklerini anlamak, onların suça neden veya nasıl başladıklarını açıklamaktan farklıdır.

2. Suçu Terk Etme Teorileri

Son zamanlarda araştırmacılar, suçu terk etme sürecini anlama ve açıklamaya yönelik çeşitli teoriler geliştirmiştir. Aşağıda suçun terk edilmesi süreci ile ilgili teorilere değinilmiştir. Kriminolojik araştırmalarda suçu terk etme olgusunun açıklanmasında en yaygın olarak kullanılan teoriler sekiz başlık altında ele alınmaktadır.

2.1. Yaşam Süreci Teorisi

Suçun terk edilmesi süreci ile ilgili ortaya konan teorilerden biri yaşam süreci teorisi. Bu teori hem sosyal hem de kişisel değişkenlerin bir kişinin suçu terk etme kararını etkilediğini savunmaktadır. Kişisel faktörler; tutumlar, özsaygı, kimlik ve motivasyon gibi öznel özellikleri barındırmaktadır. Toplumsal faktörler ise işe girme veya istihdam, evlenme, çocuk sahibi olma, arkadaşlık türleri ve rehabilite edici müdahaleleri içermektedir. Toplumsal bağlar, kanunlara uygun olan davranışlar için yapıları ve fırsatları barındırır ve daha önce suç işlemiş olan kişilerin suçlu çevreden uzak durmasını sağlar. Böylelikle bireylerin kendi gelecekleri için uygun yaşama dair suçtan “kurtuluş senaryoları” geliştirmelerini olanaklı kılar (Maruna ve LeBel, 2010). Hiç kuşkusuz burada süreç çok önemli bir unsurdur. Kişinin kısa süreli davranış değişiminden ziyade süreç içerisinde değişime ve bunun sürekliliğine odaklanılır. Bu anlamda yeniden suç işleyen kişilerin, suçu terk etmelerine yardımcı olacak toplumsal yapı ve unsurlardan yoksun oldukları çeşitli araştırmalarca ortaya konmuştur (Zamble ve Quinsey, 1997; Byrne ve Trew, 2008).

Laub ve Sampson (2003) suçun terk edilmesi sürecinde toplumsal faktörlerin önemine dikkat çekmişlerdir. Aynı zamanda öznel unsurların da suçun terk edilmesi sürecinde etkili olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu bağlamda daha önce suç işlemiş olan bireyler değişimi arzuladıklarında, değişimi mümkün gördüklerinde ve ayrıca değişimin gerçekleşebilmesini destekleyecek toplumsal desteği aldıklarında onlar için suçu terk etme daha olası hale gelmektedir. Bu durumda aile fertleri ve arkadaşlarla bağ kurmak da bireylerin suçu terk etmelerine yardımcı olabilmektedir. Tam tersi suçlu arkadaşlarla irtibatı sürdürmek veya etkin bir şekilde ailevi bağ geliştirememeye durumu suçluluğun sürdürülmesine neden olabilmektedir.

2.2. Bilişsel Dönüşüm Teorisi

Bilişsel dönüşüm teorisi, suçtan uzaklaşma sürecine odaklanan bir diğer teoridir. Bu teori, suçu terk etme sürecinde dört temel aşama olduğunu belirtmektedir. İlk ve belki de en önemli aşama; bireylerin kişisel değişimi bir olasılık olarak görmeye başladıkları, değişim eğiliminin başladığı ve geliştiği aşamadır. Bu aşamada birey, temel anlamda değişime “açık olduğunu” gösterir. Bu durum yani bireyin değişime açık ve hazır olması “değişim” için bir ön koşuldur fakat kendi başına yeterli değildir. Bunun için ilk aşamayı ikinci bilişsel değişim aşaması yani bireyin değişimi için belirli bir “itici güce” veya kuramcılarının kendi ifadeleriyle “kancalar dizisine” maruz kalması takip etmelidir. İkinci aşama, bireylerin değişime doğru ilerlemelerine yardımcı olabilecek belirli koşullara, değişim için “kancalara” sahip oldukları süreci ifade eder. “Değişim kancaları”, Laub ve Sampson’un gayri resmi sosyal kontrol teorilerinde de “dönüm noktaları” olarak adlandırdığı dışsal veya sosyal etkenlerdir (iyi bir iş edinmek, aile bağlarını güçlendirmek, evlenmek veya iyi bir rehabilitasyon programına katılmak gibi) ancak suçu terk etme süreci için esas olan, bunları uygulanabilir seçenekler olarak kabul etmesi gereken bireydir veya onun algılama şeklidir. Suçu terk etme başarısı için çeşitli “kancalar” veya “dönüm noktaları” gereklidir fakat bu da bireyin algısına ve kabullenmesine bağlıdır (Giordano, Cernkovich ve Rudolph, 2002).

Bilişsel dönüşümün üçüncü aşaması, değişime ait yeni benliğin geliştiği süreci tanımlamaktadır. Böylelikle bireyler kendilerini “farklı” (suçtan arınmış) olarak görmeye başlarlar ve (suçlu) kimliklerini değiştirmeye çalışırlar. Yani bu aşama, bireylerin geride bırakılması gereken marjinal kimliğin yerini alabilecek cazip ve yasalara uygun davranan "ikame benlik" tasavvur ettikleri ve bunu takdir etmeyi öğrendikleri aşamadır. Dolayısıyla bireyler önceki benliğe veya kimliğe dair görüşlerini, düşüncelerini veya davranışlarını değiştirebilirler ve kendilerine ilişkin yeni bir imaj, kimlik veya benlik inşa edebilirler. Suçu terk etme sürecinin son aşaması ise kanunlara uygun olmayan davranışların yeniden yorumlandığı aşamadır. Daha önce suç faaliyetlerinde bulunanlar, suç işlemeyi insanlara zarar veren ve bundan kaçınmak istedikleri bir şey olarak görmeye veya bu şekilde yorumlamaya başlarlar. Artık bireyler için arzu edilir ya da uygulanabilir bir seçenek sunmayan suç davranışı ve suçluluk dolu yaşam tarzı değişir (Giordano ve ark., 2002). Özetle bu teoriye göre suçu terk etme başarısı; bireyin bunu başarabileceğine inanması, bu doğrultuda toplumsal destek alması, suçluluktan arınmış yeni bir kimlik geliştirmesi ve daha önce işlediği suçu kanunlara uygun bir tarzda farklı bir bakış açısıyla değerlendirmesiyle mümkün olmaktadır.

2.3. Sosyal Kontrol Teorisi

1960’ların sonlarında Hirschi’nin araştırmaları sayesinde sosyal kontrol teorisi ortaya çıkmıştır. Kriminoloji alanındaki çok sayıda teori, suç işlemeye dair motivasyonları belirlemeye çalışırken sosyal kontrol teorisi suç veya suçluluğa katılımı engelleyen

kısıtlayıcı faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır (Hirschi, 1977). Sosyal kontrol teorisi, bireylerin suç teşkil eden eylemlerde bulunma özgürlüğüne sahip olmalarına rağmen güçlü toplumsal bağları nedeniyle bunu yapmaktan caydırıldıklarını ileri sürmektedir (Hirschi, 1969: 21).

Sosyal kontrol teorisi, sosyal kurumların bireylerin suça olan doğal eğilimlerini dizginlemeye yardımcı olduğunu ileri sürmektedir. Sosyal kontrol teorisi, suç ve suçluluğu zayıf geleneksel sosyal bağlara bağlamaktadır. Bu teoriye göre kanunlara uygun olan davranış güçlü geleneksel sosyal ilişkilerin, isteklerin ve ilgili başarıların sonucudur. Tam tersi durumda kanunlara aykırı veya sapkın davranış ise zayıf sosyal bağların, sınırlı isteklerin ve başarıların sonucudur. Bir bireyin ailesi, öğretmenleri, işverenleri, arkadaşları veya geleneksel sosyal kurumlarla ilişkileri ne kadar güçlüyse suç davranışlarıyla ilişki riski de o ölçüde zayıftır (Hirschi, 2002).

Bununla birlikte sosyal kontrol teorisinde suçluluğu engellemek veya suçu terk etmek için dört unsurun önemi vurgulanmaktadır. Bunlar bağlanma, adanmışlık, katılım ve inançtır. Bu unsurlardan ilki olan bağlanma Hirschi'ye (1969) göre bir bireyin önemli olarak nitelendirilebilecek diğer kişilerle, özellikle de ebeveyn ve diğer aile fertleriyle olan yakın duygusal bağlarını ifade eder. Bu bağlar genellikle duygusal bağları, sıcaklığı ve arkadaşlık duygularını içermektedir. Özellikle ebeveynlik, sosyal kontrolün sürdürülmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Ahlaki açıdan olumlu bir ebeveyn, çocuğun gelecekteki toplumsal uyumu için önemli bir belirleyici olmaktadır. Bağlılık unsuru, bireyin geleneksel veya yasalara uygun hedef ve isteklerine olan bağlılığını tanımlar. Bağlılık, bu hedeflere ve isteklere ulaşmak için bir gereklilik olarak sosyal normlara ve yasalara uyumu teşvik eder. Özellikle erken yaşlarda okula devam etme ve eğitim hedefleri bu unsorda önemli bir rol oynamaktadır. Taahhüt unsuru; spor, hobiler, okul ödevleri veya kanunlara uygun olarak gerçekleştirilen iş gibi faaliyetlere katılımı içerir (Hirschi, 1977). Böylelikle bu faaliyetlerde harcanan zamanın suç davranışlarında bulunmak için mevcut zamanı azaltması arasında bir bağlantı oluşturur (Costello, 2010). Son olarak inanç unsuru ile bireylerin toplumsal kurallara ne ölçüde güvendiklerini ve bunları ne derece takip edilmeye değer buldukları açıklanır. Hukukun üstünlüğüne ve diğer sosyal normlara duyulan saygının veya güvenin azalması, bu normların veya yasaların çiğnenmesi olasılığını artırabilir. Bunun tam tersi kanunlara veya normlara duyulan saygı veya güven bireyi suç faaliyetlerinden uzak tutar veya bireylerin suçu terk etmesini daha olası kılar (Hirschi, 1977).

Sosyal kontrol teorisine bazı araştırmacılar çalışmalarıyla destek sunmuşlardır. Gerçekleştirilen araştırmalar neticesinde geleneksel değerleriyle güçlü bağları olan bireylerin daha zayıf bağları olan bireylere kıyasla daha düşük suçluluk veya sapkınlık seviyeleri gösterdikleri fikrini destekleme eğilimindedir (Krohn ve Massey, 1980; Sampson ve Laub, 1993; Agnew, 1993; Baier ve Wright, 2001; Durkin, Scott ve Ross, 2007). Sosyal kontrol teorisine de ilintili ve mükerrer suçluluk ile ilgili araştırmalarda güçlü sosyal bağlar sağlayan merkezi bir mekanizma olarak ailenin veya evlenmenin önemi sürekli olarak vurgulanmıştır. Örneğin bazı araştırmaların tespitlerine göre erkekler ve kadınlar hem tahliye öncesinde hem de yeniden toplumsal entegrasyon sürecinde yüksek düzeyde algılanan duygusal aile desteği bildirme eğilimindedir (Visser ve Courtney, 2007). Aile üyelerinin, toplumun diğer üyelerine kıyasla suç deneyimi nedeniyle sabıkalı olmanın getirdiği olumsuz damgayı görmezden gelme olasılığı çok daha yüksektir. Aile fertlerinin geliştirdiği sosyal bağ, bu anlamda bireyleri korumaktadır (Ekland-Olson, Supancic, Campbell ve Lenihan, 1983; Grieb ve ark., 2014).

2.4. Rasyonel Seçim Teorisi

Bir diğer kuram, rasyonel seçim kuramıdır. Bu teori, suçu terk etmeyi bireyin suçu bırakmak için rasyonel karar vermesine bağlamıştır. Bu kurama göre birey suçlu geçmişini bir yana bırakarak, değişim ile ilgili faktörleri analiz ederek ve akılcı bir karar vererek suçu terk etmeyi başarabilmektedir. Bu teori, suçu terk etme sürecinin, bireyin yaşamının gidişatıyla ilgili olarak muhtemel alternatifleri yeniden değerlendirmeye ve suçu terk etmeyi daha akılcı olarak görmeye başlamasıyla gerçekleştiğini öne sürmektedir. Bireyin kişisel koşullarında meydana gelen (yaş ve medeni durum gibi) değişimler, suçluluk sürecini belirlemektedir. Bu çerçevede örneğin bireyin yaşamını sürdürdüğü herhangi bir yerleşim yerinde gerçekleşen değişimler, bireyi alternatif bir yaşam tarzı edinmede ve suçu terk etmede teşvik ettiği ileri sürülmektedir (Clarke ve Cornish, 1985).

Clarke ve Cornish (1985), suçu terk etme sürecinde sosyal bağlamı önceleyen teorilerin, suç işlemiş olan bireylerin sosyal güçler tarafından yönetilen pasif figürler olarak tasvir edildiği için eleştirmektedirler. Sosyal bağlamı önceleyen bu yaklaşımların, bireylerin aktif olarak belirli davranış biçimlerini seçtikleri karar verme sürecinin önemini göz ardı ettiği savunulmaktadır. Rasyonel seçim teorisine göre bireyler, suç faaliyetlerinin zararlarını ve faydalarını kıyaslarlar. Bu zararların ve faydaların dengesi, suç işlendiğinde açığa çıkacak risklerin ödülleriyle daha ağır basması durumunda bireyler muhtemelen rasyonel bir tercih yaparak suç işlemeyeceklerdir veya suçu terk edebileceklerdir (Gartner ve Piliavin, 1988). Suç işleme durumunda karşı karşıya kalınabilecek büyük kayıpların algılanması (örneğin hapis cezası, eş tarafından onaylanmama, başkalarını hayal kırıklığına uğratma vs.), bireyleri önceki suç işleme durumlarından vazgeçmeye teşvik edebilir (Grasmick ve Bursik, 1990). Örneğin bir banka soygunu gerçekleştirmeyi planlayan bir suçlu, yakalanma olasılığının (yani maliyetin veya zararın) büyük olduğunu ancak birkaç bin dolarlık kazancın (yani faydanın) olası sonuçlara değeceğini düşünerek bir kıyaslama yapabilir. Suçlular, suç fiiliyle ilişkili olarak bankanın yeri ve soygunda silahın kullanılıp kullanılmayacağına ilişkin kendi açılarından rasyonel kararlar verebilmektedirler. Bireyler suç

faaliyeti içerisinde yer almak için karar verdikleri gibi, suçu terk etmek için de rasyonel seçimler veya kararlar verebilirler (Feeney, 1986).

2.5. Korkulan Benlik Teorisi

Önemli kuramlardan bir diğeri de Paternoster ve Bushway'e (2009) tarafından geliştirilmiş korkulan benlik teorisidir. Bu kuram ilk etapta, bir bireyin suçu terk etme arayışına girmesine neyin sebep olduğu ve suçu terk etme sürecini başlatan unsurların neler olduğunu açıklamaya çalışmaktadır. Kuramcılara göre bireyin suçluluk barındıran mevcut kimliği ile olmak istediği bireye dair olası kimliği arasında bir tercih ve ayırım yapmakla karşı karşıya geldiğini ileri sürmektedirler. Suç işlemek bireyin ilk etapta kimliğinin bir parçasıdır ve genel anlamda birey için suç işlemenin faydaları zararlarından fazla olduğu sürece bu kimliğini devam ettirecektir. Birey süreçle hayatında başarısızlıklarla ve tatminsizliklerle karşılaştığında ve aynı zamanda geleceğinde muhtemel başarısızlıkları ve tatminsizlikleri değerlendirdiğinde mevcut suçlu kimliğinin, giderek rahatsız edici hale geleceğini düşünecektir. Paternoster ve Bushway'e göre suçu terk etmenin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için kesinlikle bu sürecin ortaya çıkması ve kimlikte değişiklikler yaratması gerekmektedir (Paternoster ve Bushway, 2009).

Bu teoride tanımlanan korkulan benlik kavramı, kişinin süreçle olmak istemediği şeyi ifade etmektedir. Hedeflenen veya olmak istenilen benlik ise bireyin değişimin temel motivasyonunu oluşturmaktadır. Teori, bireyin istenmeyen geleceğini endişe ve korku içerisinde yeniden değerlendirmeye tabi tuttuğu bir dönemi yaşadığını öne sürmüştür. Bireyin geleceğine dair endişe dolu bir değerlendirme yapmış olması, bireyin kendisini değiştirmesine ve suçlu geçmişinden kopmasına yol açmaktadır (Paternoster ve Bushway, 2009). Teoride ayrıca bireyin geleceğe dair umut ve hedeflerinin sosyal bağlam veya içinde yaşadığı sosyal çevre tarafından kısıtlandığı da öne sürülmektedir. Bu durumda bir bireyin ne olmayı hedeflediği ve daha sonra ne olduğu/olacağı ile ilgili faktör, sosyal çevre ile ilişkilendirilerek açıklanmaktadır.

2.6. Genel Gerilim Teorisi

Suçun terk edilmesi sürecinin anlaşılmasına katkı sunabilecek bir diğer teori de Robert Agnew tarafından geliştirilen genel gerilim teorisidir. Bu teori Merton'ın araştırmasından uyarlanmış ve hem sosyoloji hem de psikolojide stres, adalet, eşitlik, saldırganlık ve bunların insan davranışları, suçluluk ve sapkınlıktaki rolleri ile ilgili varsayımlar geliştirmiştir (Agnew, 1992). Agnew kuramında, gerilim kavramını yeniden tanımlamıştır. O, gerilimin ana kaynağını Merton'da olduğu gibi büyük ölçekli yapısal eşitsizlik olarak görmektense, küçük ölçekli sosyo-psikolojik faktörlerde aramıştır. Bu anlamda yeni bir mikro sosyo-psikolojik kuram geliştirmiştir (Rebellion, Manasse, Van Gundy ve Cohn, 2012).

Bu teoriye göre bireyler gerginlik yaşadıklarında, öfkenin yanı sıra diğer olumsuz duygular harekete geçmektedir. Örneğin ergenlik dönemini yaşayan bir genç öfkelenildiğinde onun suç işlemesini engelleyen unsurların etkililiği azalmakta ve böylelikle suç işleme olasılığı artmaktadır. Çünkü öfkelenen birey, öfke problemi ile başa çıkma stratejilerine sahip değildir. Genel anlamda gerginlik durumunun veya öfkelenmenin bireyin kontrol mekanizmasını zayıflatabileceği ve bu durumun da suçluluğa yol açtığı bilinmektedir. Nitekim gerginliğin veya öfkenin, yol açtığı mağduriyetlerin, ebeveyn istismarının, akran zorbalığının, ayrımcılığın suç faaliyetinin ortaya çıkmasına neden olduğu bazı araştırmalarla da ortaya konulmuştur (Agnew ve White, 1992; Paternoster ve Mazerolle, 1994; Moon, Blurton ve McCluskey, 2008; Morris, Carriaga, Diamond, Piquero, ve Piquero, 2012). Dolayısıyla bireylerin suçu ortaya çıkarabilecek öfke veya diğer olumsuz duygularla başa çıkma stratejilerine ve kontrol mekanizmalarına sahip olmaları onları suçtan uzak tutabilmektedir. Daha önce suç işlemiş olan bireyler (en çok) öfke ile başa çıkma stratejilerini geliştirerek suçu terk edebilme başarısı sergileyebilmektedirler.

2.7. Zorlama ve Sosyal Destek Teorisi

Bir diğer teori, zorlama ve sosyal destek teorisidir. Sosyal kontrol teorisine bazı benzerlikler gösteren bu teori sosyal destek unsurunu, bir bireyin başka bir bireyden aldığı destek ilişkisi üzerinden açıklamaktadır. Sosyal desteğin varlığı, bireyler arasında suç işlemeyi azaltan güçlü bağların varlığını ifade etmektedir. Sosyal desteğin varlığı, zorlukların var olduğu durumlarda yasal yollardan başa çıkma stratejilerini teşvik etmeye katkı sunmaktadır. Teoride tutarlı bir sosyal desteğe sahip olan bireylerin suç işlemekten daha kolay vazgeçecekleri belirtilmektedir. Öte yandan etkili olabilecek bir sosyal destek eksikliği arzu edilmeyen sonuçlara yol açabilmektedir. Sosyal destek alamayan bireyler kendi başlarının çaresine bakmaları için başıboş bırakılmış olmaktadır (Cullen, 1994; Colvin, Cullen ve Vander Ven, 2002).

Bu teorinin varsayımlarına dayanarak bir sosyal destek unsuru olan aile desteğinin azalması durumunda bireylerde yeniden suç işleme ve uyuşturucu madde kullanma eğiliminin ortaya çıkabileceği söylenebilir. Sosyal kontrol teorisi öncelikli olarak "sevgi bağları" odaklıyken bu teori sosyal desteğin içeriğine barınma, istihdam gibi maddi unsurları dahil etmektedir (Akers ve ark., 2012'den akt. Mowen ve ark., 2018). Nitekim bazı araştırmalar cezaevinden çıkan bireylere ulaşım, barınma gibi bazı maddi

kaynakların sağlandığı ve bu destek nedeniyle bireylerin suçtan koştukları belirtilmektedir (Hlavka, Wheelock ve Jones, 2015; Western, Braga, Davis ve Sirois, 2015). Sosyal destek ister duygusal (örneğin sevgi ile bağ kurma) ister maddi (örneğin barınma, istihdam) olsun genel anlamda her iki durumda da önemli katkı sağlar. Zorlama düzensiz olduğunda, bireyler davranışlarının ne zaman ceza ile sonuçlanacağını bilemez hale gelmektedirler. Bu durum Gottfredson ve Hirschi'nin (1990) kendi teorilerinde de "uygunsuz ebeveyn sosyalleşmesi" olarak adlandırdıkları ve düşük özdenetimin nedeni olarak belirttikleri durum ile benzerlik göstermektedir. Düzensiz zorlama ile karşı karşıya kalan bireyler; çoğu sapkın nitelikteki, anlık tatmin sağlayıcı ve kanunlarla çelişen davranış eğilimli olabilecektir (Colvin, 2000). Bu bağlamda zorlama, düşük özdenetime; düşük öz denetim ise suç faaliyetlerinin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

2.8. Anlatısal Teoriler ve İyileşme Yaklaşımı

Anlatısal teoriler ve iyileşme yaklaşımı, suçun terk edilmesi sürecinin açıklanmasında bireysel ve yapısal unsurları bir araya getirmektedir. Bu teori, suçluların öznel bakış açılarına dayalı olarak ve kişisel anlatılarından yola çıkarak bir çerçeve çizmektedir. Bu teoride bireyin benliğindeki ve kimliğindeki öznel değişimler vurgulanmaktadır. Bu değişimin motivasyona, başkaları için çokça endişe duymaya ve geleceği daha fazla düşünmeye etki ettiği belirtilir (Maruna, 2001; Giordano ve ark., 2002). Maruna'ya ait anlatısal teorilerde bireyde amaçlanan değişim, nitel anlatılar yorumlanarak öznellik temelinde açıklanmaya çalışılmaktadır. Maruna (2001), suçun terk edilebilmesi için bireyin kimliğinin yeniden inşa edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Nitekim Maruna'nın çalışmasındaki katılımcılar, suçu terk etme anlatıları sunarak gerçek benliklerini suçlu olmayan bireyler etrafında yeniden kurgulamışlardır. Ayrıca suçu terk eden katılımcılar, seçimler yapabilme ve kendi hayatları üzerinde kontrolü sağlayabilme noktasında başarılı olduklarını belirtmişlerdir. Yani katılımcılara göre önceki suçluluk deneyiminin kişiler için daha anlamlı hale getirilmesi, hatırlanması, üzerinde düşünülmesi suçu terk etme üzerinde etkili olmaktadır. Maruna'ya göre suçu terk etme sürecinde olan bireyler, geçmişte yaptıklarıyla şu anda kim olduklarına dair algılarını uyumlu hale getirmeye çalışmaktadırlar.

Maruna'nın suçu terk etme sürecine ilişkin teorisi, suçluların öz anlatılarından yani hayatlarındaki olayları rasyonelleştirme ve seçimlerini anlamlandırma biçimlerinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. Teorisinin temel iddiası, eski suçluların suçu terk etmek için sosyal kimliklerini "yeniden inşa etmeleri" gerektiğidir. Teoride, bireylerin kendilerini geçmişte bazı suçluluğa dair "kötü" şeyler yapmış olan fakat özünde "iyi" insanlar olarak görmeleri gerektiğinden bahsedilmiştir. Ayrıca bireylerin kendi hayatları üzerinde kontrol sahibi olduklarına dair iyimser bir inanca da sahip olmaları gerekmektedir. Bireylerin suçu terk edebileceklerine dair inancın, bu anlamda bir "umut" olarak nitelendirilebileceği ve bu umudun sürece çok önemli katkı sağlayacağı belirtilmiştir (Maruna, 2001).

Katılımcıların önemli bir çoğunluğu, aile desteğinin suçu terk etmede önemli bir katkı sağladığını belirtmişlerdir. Katılımcılara göre suçu terk etmelerindeki başarı suçlu arkadaş çevresi ile irtibatın kesilmesi, cezaevi döneminde veya sonrasında dindarlaşıma, bir işe girip çalışmaya başlama, yaşıca olgunlaşma, cezaevi döneminde veya sonrasında daha eğitimli hale gelme etkisiyle gerçekleşmiştir. Aralarından bazıları cezaevi dönemi ve denetimli serbestlik süreci uygulamalarının katkısı ve ayrıca kişinin suçu terk etme yönündeki isteğine (motivasyon) vurgu yapmışlardır. Uyuşturucu madde kullanımının suç faaliyetinin ortaya çıkmasında etkili olduğunu dolayısıyla uyuşturucunun bırakılması veya uyuşturucuyla mücadelenin sürece katkı sağlayacağı sonucuna varılmıştır. Birçok faktör suçtan uzaklaşma sürecini etkileyebilirken bu çalışma açısından odaklanılacak ve bunlar arasında en önemli faktör olarak görülecek unsur "aile desteği" olacaktır. Nitekim eski hükümlülerin büyük bir çoğunluğu cezaevi döneminde ve cezaevi sonrası dönemde ailelerinden gördükleri desteğin suçu terk etmelerinde önemli bir katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bu kapsamda eski hükümlülerin cezaevinde aileleri tarafından sıkça ziyaret edilmesi, telefonla veya mektupla dahi olsa onlarla irtibatın sürekli olarak devam ettirilmesi, cezaevinde ihtiyaçlarının karşılanması için aileden maddi destek sağlanması, cezaevi sonrası dönemde de maddi ve manevi desteğin devam ettirilmesinin suçu terk etmeleri üzerinde oldukça etkili olduğu söylenebilir. Bu açıdan çalışmanın "aile desteği" vurgusu nedeniyle yukarıda da bahsedilen teorilerden sosyal yapı ve bağları vurgulayan teorilere ve anlatı teorilerine daha yakın bir perspektif çizdiği belirtilebilir. Nitekim suçu terk etme literatürü, sosyal bağların dolayısıyla aile bağlarının suçtan uzaklaşma sürecindeki önemli rolünün altını çizmektedir.

3. Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, keşfedici özelliği ağır basan nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırmada eski hükümlülerin başarılı toplumsal entegrasyonları ve suçu terk ediş süreçleri ele alınmıştır. Araştırmanın evreninin çok geniş olması nedeniyle evrenden örneklem alma yoluna gidilmiştir. Bu anlamda araştırmanın örneklemini, daha önceden hüküm giymiş olup cezaevini deneyimlemiş eski hükümlüler oluşturmaktadır.

Araştırmanın temel problemini eski hükümlü bireylerin suç eylemlerinden uzaklaşmalarında aile desteğine ilişkin dinamiklerin etkisinin açıklanması oluşturmaktadır. Araştırmada eski hükümlülerin suçu terk etme süreçlerinde aile desteğinin varlığının ne düzeyde ve nasıl etkili olduğuna ilişkin algılarına ve bakış açılarına odaklanılmıştır. Bu nedenle araştırmanın yöntemi, nitel bir

araştırma olarak belirlenmiştir. Nitel araştırmalarda bireylerin görüşleri, tutumları ve değerlendirmeleri derinlemesine incelenmektedir. Derinlemesine irdeleme yönü itibarıyla bu araştırma yöntemi, bireylerin davranışlarını ve motivasyonlarını anlamlandırma yolunda nitelikli veriler elde edilmesini sağlamaktadır.

Araştırmada nitel araştırma modellerinden fenomenolojik araştırma modeli kullanılmıştır. Fenomenolojik araştırmada, ortak temalar için tek bir fenomen etrafında bireylerin yaşanmış deneyimlerinin araştırılması amaçlanmaktadır. Diğer bir ifade ile fenomenolojik yaklaşımın amacı; ilgilenilen olguyla ilgili olarak bireylerin neyi deneyimlediklerini, deneyimlemenin ne anlama geldiğini ve bunu nasıl deneyimlediklerini anlama çabası bulunmaktadır (Creswell, 2013). Fenomenolojik yöntem, örneklem grubunun yaşantılarını ve bu yaşantıları anlamlandırmaya yönelik keşfedici bir çaba olarak nitelendirilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırmanın evreni Diyarbakır ili olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini, cezaevinden tahliye olduktan sonra en az iki yıllık sürede herhangi bir suç işlemeyen 18 yaş üstü 50 eski hükümlü oluşturmaktadır. Çalışmada dört farklı suç türünden cezaevine girip çıkan eski suçlu gruplarıyla görüşülmüştür. Eski suçlu gruplarıyla olan görüşmelerde sorulan sorulara benzer cevaplar vermeye başladığında doygunluk noktasına varıldığı düşünülerek görüşmeler sonlandırılmıştır. Örneklem grubunu uyuşturucu suç (uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma veya satın alma), yaralama, cinayet ve cinayete teşebbüs ve hırsızlık suçlarından cezaevine girip çıkan eski hükümlüler oluşturmaktadır. Görüşülenlerin suçluluk durumlarına ilişkin tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların suç türüne göre dağılımları (Birden fazla suç işleyenler dikkate alınarak her bir suç için ayrı bir frekans değeri verilmiştir.)

Suç Türü	Sayı	Oran
Uyuşturucu suçları	27	30,68
Yaralama	24	27,27
Hırsızlık	15	17,05
Cinayet ve Cinayete Teşebbüs	7	7,95
Diğer*	15	17,05
Toplam**	88	100,00

**Diğer" seçeneği yukarıda belirtilen suçların yanı sıra başka suç türünü işleyenleri belirtmektedir.

**Örneklem grubunda görüşülen hükümlüler birden fazla suç türü işledikleri için toplam rakam 50 sayısını aşmış görünmektedir.

Örneklem grubu ile Diyarbakır ilinde görüşülmüştür. Görüşülen katılımcıların cezaevinde kalış süreleri farklılık arz etmektedir. Katılımcılardan cezaevinde en uzun 17 yıl 7 ay, en kısa ise 4 ay kaldıkları tespit edilmiştir.

Araştırmada tesadüfi olmayan (olasılığa dayalı olmayan) örnekleme tekniklerinden amaca yönelik örnekleme ve kartopu örnekleme teknikleri birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın parametreleri dâhilinde evrenin büyüklüğünü tespit etmek mümkün olmamıştır. Çalışma kapsamında görüşülmesi amaçlanan örneklem grubuna ulaşmak çok kolay olmamıştır. Bu nedenle çalışmada kartopu örnekleme türü de kullanılmıştır. Çünkü kartopu örnekleme, evrenin kesin sınırlarının bilinmediği ve evrenin kaç kişiden oluştuğunun net olarak ortaya konulamadığı durumlarda uygulanan bir örnekleme tipi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kartopu örnekleminin temelinde görüşmecinin görüşülmesi planlanan bireylere ulaşmasının çok zor olduğu durumlarda görüşme gerçekleştirilen kişiler vasıtasıyla hedeflenen benzer özellikteki diğer bireylere ulaşılması amacı bulunmaktadır. Bu şekilde kartopu metaforundan hareketle, zincirleme bir prensiple örneklem sayısı büyütülmüş, daha fazla deneğe/katılımcıya ulaşılması sağlanmaktadır (Altunışık ve ark., 2004: 130). Kartopu örnekleme; toplumda marjinal olarak nitelendirilebilecek kesimlere, hukuk dışı faaliyet sergileyen ya da daha önce herhangi bir suç faaliyeti içerisinde yer almış olan kişilere veya toplumsal sapma gösteren gruplara ulaşmakta kullanıldığında avantaj sağlayabilecek bir örnekleme tekniğidir. Çalışmanın örneklem grubu içerisinde yer alan eski hükümlü bireylere ulaşabilme zorluğu düşünüldüğünde resmi makamlardan eski hükümlü bireyler ile ilgili bilgi alma talebimizin reddedilmesi de göz önünde bulundurularak kartopu örnekleme yönteminin bu yönüyle çalışmaya oldukça fayda sağladığı belirtilmelidir.

Amaca yönelik örnekleme tekniği kullanılarak katılımcılara ulaşılmasında ilk olarak Diyarbakır ilinin seçilmesinin çeşitli gerekçeleri bulunmaktadır. Bu gerekçelerden ilki, Diyarbakır ilinin diğer illerden, özellikle de çevresindeki illerden farklı bir suçluluk düzeyine sahip olmasıdır. Türkiye'nin önemli büyük kentlerinden biri olan Diyarbakır'ın özellikle son zamanlarda öne çıkan sorunlarından biri, suç oranlarının yüksek olmasıdır. Diyarbakır, suç oranları açısından Türkiye'de listenin üst sıralarında yer almaktadır. Diyarbakır'a ait veriler (daimi ikametgâh ve suç türüne göre ceza infaz kurumuna giren hükümlü oranları) incelendiğinde özellikle Türkiye ortalamalarına göre daha kriminal bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 2. 2020 Yılı Daimi İkametgâh ve Suç Türüne Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlü Sayıları ve Kişi Başına Düşen Suç Oranı-Kişi Başına Düşen Suç Oranı (TÜİK, 2021)**

Türkiye			Diyarbakır		
Toplam Nüfus:	83.614.362 (2020 Yılı)		Toplam Nüfus:	1.783.431 (2020 Yılı)	
Suç Türü	Toplam Suç	KBDSO	Suç Türü	Toplam Suç	KBDSO
Hırsızlık	39.279	0,00046	Hırsızlık	1.175	0,00065
Yaralama	40.445	0,00048	Yaralama	721	0,00040
Uyuşturucu*	23.615	0,00028	Uyuşturucu*	1.035	0,00058

*Uyuşturucu Suçları: Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma veya satın alma

** 2020 yılı sonrasına ait suç türüne göre oranlar TÜİK veri tabanında bulunmamaktadır.

2020 yılına ait daimi ikametgâh ve suç türüne göre ceza infaz kurumuna giren hükümlü oranlarını ve kişi başına düşen suç oranlarını içeren tabloda da görüleceği üzere Diyarbakır; hırsızlık ve uyuşturucu suçları özelinde Türkiye'deki kişi başına düşen suç oranlarının üstünde bir orana sahiptir. Türkiye genelinde hırsızlık suç türü için kişi başına düşen suç oranı yüz binde 46 iken Diyarbakır'da bu oran yüz binde 65'tir. Bununla birlikte Türkiye genelinde uyuşturucu suç türünde, kişi başına düşen suç oranı yüz binde 28 iken Diyarbakır'da bu oranın yüz binde 58 ile çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu oranlar göz önünde bulundurularak Diyarbakır'ın Türkiye ortalamalarının üzerinde oranlarla kriminal bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

Araştırma evreni olarak Diyarbakır ilinin seçilmesinin diğer bir nedeni de Diyarbakır özelinde suçu terk etme ve topluma adapte olma ile ilgili olarak alanda akademik çalışmaların daha önce yapılmamış olmasıdır. Nitekim Diyarbakır'ın evren olarak belirlendiği sosyo-kriminolojik çalışmaların tümü suçluluk ve hükümlülük sürecini veya suçu önleme modellerini anlamlandırma odaklıyken bu çalışma tam aksine suçu terk etme ve topluma adapte olma sürecinin açıklanmasına yönelmiştir. Dolayısıyla bu çalışma, evrene dair olarak okuyuculara ve araştırmacılara farklı bir perspektif sunmaktadır. Bu bağlamda amaca yönelik örnekleme tekniği kullanılarak Diyarbakır'dan seçilen örneklem grubu ile görüşmeler gerçekleştirilmiş ve daha sonrasında kartopu örnekleme tekniği ile araştırma grubuna katılımcılar eklenmiştir.

Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Derinlemesine gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcılara;

- Cezaevi sürecinde ve sonrasında aile bireylerinden destek alıp almadıkları ve ne düzeyde destek aldıkları,
- Cezaevinde aile bireylerinin kendilerini ne sıklıkla ziyaret ettikleri,
- Cezaevi sonrasında aile bireylerinin/ebeveynlerin tutumlarının nasıl olduğu,
- Aile bireylerinden birilerinin kendilerini cezaevi çıkışında karşılamaya gelip gelmedikleri ve kimlerin geldiği,
- Barınma konusunda kalacak yer ile ilgili bir sorun yaşayıp yaşamadıkları,
- Suçu terk etmelerinde aile bireylerinin sunduğu maddi ve sosyo-psikolojik desteğinin katkısının olup olmadığı ve
- Suçu terk etmelerinde evli olmanın ve çocuk sahibi olmanın etkisinin olup olmadığı yönünde sorular sorulmuştur.

Çalışma, cezaevinden tahliye olmuş eski hükümlülerin suç eylemlerini terk etmelerinde ve toplumla başarılı bir toplumsal entegrasyon sağlamalarında etkili olan "aile desteği" dinamiğinin keşfi ile sınırlıdır. Dolayısıyla çalışma, suçu terk etme ve topluma başarılı bir şekilde entegre olma sürecinin toplumsal arka planına odaklandığı için sosyolojik bir bağlamla sınırlı tutulmuştur. Örneklem grubundaki katılımcıların en az iki yıl önce cezaevinden tahliye edilmiş olma kriteri de bu araştırmanın bir sınırlılığı olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda katılımcılar, örnekleme ait özellikler kısmında da belirtildiği üzere cezaevi sonrası en az iki yıllık sürede herhangi bir suç işlemediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların suç işlemedikleri yönündeki bu beyanları doğru olarak kabul edilmiştir. Bir diğer sınırlandırma ise cezaevinden tahliye olan bireylerin tahliye zamanı üzerinden geçen azami sürenin belirlenmesi ile ilgili olmuştur. Görüşme için seçilen katılımcıların dört yıldır cezaevinden çıkmış olma kriteri gözetilmiştir. Dört yıl kriterinin belirlenmiş olmasının nedeni, genelde cezaevinden çıkan bireylerin önemli bir oranının ilk yıl suç işleyip tekrar cezaevine dönmüş olmasıyla ilişkilidir. Yıl sayısı arttıkça bu oran düşmektedir. Bu kapsamda dört yıldan sonra yeniden suçluluk oranı son derece azalmaktadır (bkz. Farrington ve Hawkins, 1991; Shover ve Thompson, 1992; Sampson ve Laub, 1993; Kürzinger, 1996; Livingston, 1996; Giddens, 2012; Çimen, 2015).

4. Araştırma Bulguları ve Bulguların Değerlendirilmesi

Çalışmanın kapsamı içerisinde elde edilen veriler, ailenin yeniden bütünleşme ve suçtan vazgeçme süreçlerine genel anlamda olumlu katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Katılımcılar, aile desteğini suçtan vazgeçme konusunda önemli bir motivasyon kaynağı olarak tanımlamışlardır. Hem cezaevi sürecinde hem de cezaevinden sonraki dönemde katılımcılar, ailelerinden aldıkları duygusal ve maddi desteğin suçtan vazgeçmeye teşvik eden önemli bir faktör olduğunu ifade etmişlerdir. Aile desteği, temel olarak suç işlemiş olan kişinin hem cezaevi sürecinde hem de cezaevi sonrasında ailesiyle bağını sürdürmesini içermektedir.

Başarılı bir şekilde suçtan vazgeçmeye yol açan faktörler arasında “aileye ilişkin değerler” çok önemli bir unsur olarak görülmektedir. Bu anlamda ailenin suçu terk etme üzerinde etkili olduğunu ortaya koyan çokça araştırma gerçekleştirilmiştir. (Canter, 1982; Sampson ve Laub, 1993; Horney ve ark., 1995; Warr, 1998; Laub, Nagin ve Sampson, 1998; Wright, Cullen ve Miller, 2001; Blokland ve Nieuwbeerta, 2005; Sampson ve ark., 2006; King ve ark., 2007; Visher ve Courtney, 2007; Savolainen, 2009; Shollenberger, 2009; Berg ve Huebner, 2011; Bersani ve Doherty, 2013; Boman ve Mowen, 2017). Örneğin, İspanya’da ailenin suçtan uzaklaşma sürecinde önemli bir rol oynadığını ve aile bağlarının hem pratik hem de duygusal destek sağlayarak ve suçluları suçtan uzak durmaya motive ederek katkı sağladığı ileri sürmüştür (Cid ve Martí, 2012). İngiltere’de eski hükümlülerle yapılan derinlemesine görüşmelere dayanarak, aile desteğinin gençleri suçtan uzaklaştırma noktasında önemli bir faktör olduğu ileri sürülmüştür (Calverley, 2013). Benzer şekilde, Çin’de gerçekleştirilen bir çalışmada eski hükümlülerin suçu terk etme süreçlerinde karşılaştıkları zorlukların başında aile desteğinin var olamaması olarak tespit edilmiştir (Au ve Wong, 2022). Sosyal sermayenin önemli bir kaynağı ve formu olan aile, bireylerin topluma kazandırılmalarında ve suçu terk etmelerinde hayati bir rol oynamaktadır.

Bazı çalışmalarda aile bağları hem çekirdek aile hem geniş aile hem de sadece eş ile sınırlı olan aile ilişkilerini kapsayacak genişlikte ele alınmıştır. Bazı çalışmalar çekirdek aile ile birlikte daha geniş aile bağlarına odaklanmış ve eşi ile olan bağlarının yanı sıra geniş aile bağlarının da suçu terk etme sürecinde etkili olabileceğinin ortaya koymuştur. (Cid ve Martí, 2012; Cobbina, Huebner ve Berg, 2012). Bazı çalışmalarda ise eşin kendisine olan bağlılık düzeyi ile ölçülen güçlü evliliklerin, yeniden suç işlemeyi önemli ölçüde azalttığı saptanmıştır. Burada araştırmacılar, suçtan kaçınmaya en çok yardımcı olan temel faktörün eşle olan bağın gücü olduğu sonucuna varmışlardır (Laub ve ark., 1998).

Aile desteği hem duygusal (duygusal destek ve bağlanma gibi) hem de maddi (barınma, ulaşım, iş gibi) destekleri kapsamaktadır. Bu destekleri ailelerinden alan bireyler, suçu terk edebilme ve topluma başarılı bir şekilde entegre olabilme konusunda avantaj elde etmektedirler (Martinez, 2006). Araştırmalar, özellikle duygusal desteğin kadınlara oranla erkeklerde daha etkili olduğunu göstermektedir (Taylor, 2015). Ayrıca, aileden alınan duygusal desteğin maddi desteğe göre suçu terk etme üzerinde daha etkili olduğu da vurgulanmıştır (Taylor, 2016). Bazı araştırmalar ise maddi desteğin diğer destek türlerine göre daha etkili olduğunu göstermektedir (Mowen ve ark., 2018). Ulusal düzeyde yapılan çalışmalar, kadınların ailelerinden aldıkları hem duygusal hem de maddi destek sayesinde suçluluk süreçlerinde ortaya çıkabilecek olumsuzluklardan kurtulabildiklerini göstermektedir (Fırat, 2017).

Bu çalışmada kendileriyle görüşme gerçekleştirilen katılımcılar arasından suçu terk etme sürecinde aile desteği vurgusu yapanların anlatımları analiz konusu yapılmıştır. Çalışmanın bu kısmında aile desteği faktörü; cezaevi sürecinde aile desteği, cezaevinden sonraki süreçte aile desteği, barınma yardımı ve gelir desteği, aile rolleri ve sorumlulukları, çocuk sahibi olmak ve evlenmenin suçu terk etme üzerindeki etkisi başlıkları altında incelenecektir.

4.1. Cezaevi Sürecinde Sürdürülen Aile Desteğinin Etkisi

Cezaevindeki aile desteği denildiğinde akla gelen genellikle telefonla görüşme, yazılı haberleşme (mektup vs.) veya bireyin cezaevinde ziyaret edilmesi anlaşılmaktadır. Cezaevinde bulunan birçok mahkûm için özellikle aile ziyaretleri, aile ile teması sürdürmenin ve aile ile bağlarını daha da güçlü hale getirmenin en temel yollarından biridir. Bu anlamda ailenin hükümlüyü cezaevinde ziyaretinin sonraki süreçte bireyi suç faaliyetlerinden uzak tutabileceğini ortaya koyan çok sayıda araştırma bulunmaktadır (La Vigne ve ark., 2005; Bales ve Mears, 2008; Mears ve ark., 2012; Duwe ve Clark, 2012; Rocque ve ark., 2013; Cochran, 2014). Bazı kaynaklarda ziyaretlerin hükümlülerin aileleriyle güçlü ilişki geliştirmesi ve bunun da suçu terk etmeyi olanaklı kılması üzerinde olumlu sonuçlar ortaya koyduğu belirtilmektedir (Maruna ve Roy, 2007). Bununla birlikte hükümlü ile ailesi arasındaki güçlü ilişki zaman içerisinde gerçekleşen bir durumdur. Aileleriyle (genel anlamda sosyal bağ) daha az bağa sahip olan hükümlüler suçtan çok daha geç uzaklaşabilmektedirler (Laub ve ark., 1998; Sampson ve Laub, 1993; Warr, 1998). Ayrıca hükümlünün ailesi tarafından cezaevindeyken terk edilmesi, onunla irtibatın kesilmesi onun cezaevi sonrası tekrar suç işlemesine yol açabilmektedir. Çünkü hükümlünün cezaevindeyken yalnızlığa terk edilmesi onun aynı zamanda topluma adapte olma fırsatını da riske etmektedir (Kızmaz, 2006, s. 316). Bu açıdan değerlendirildiğinde ailenin veya aile bağlarının toplumsal uyumun sağlanması ve suçun terk edilmesi açısından aracı bir rol üstlendiği belirtilir.

Cezaevi sürecinde gerçekleşen aile ziyaretleri ayrıca aile içerisindeki rol ve sorumluluklara da etki etmektedir. Bu kapsamda bazı araştırmalar cezaevi sürecinde gerçekleşen ziyaretlerin hükümlülerin ailelerindeki rollerine (örneğin ebeveynlik rolü) bağlılıklarını arttırabildiğini ortaya koymaktadır (Visher ve Travis, 2003). Cezaevinde bulunan hükümlüler o esnada aileleri ile ilgili çeşitli roller üstlenmiş olabilirler. Bu roller, cezaevi ziyaretleriyle pekiştirilebilir veya daha güçlü hale getirilebilir. Dolayısıyla gerçekleştirilen ziyaretler hükümlünün ailesiyle güçlü bağları tekrar oluşturma fırsatı yaratabilir (Nelson ve ark., 1999; Naser ve La Vigne, 2006). Ayrıca bazı araştırmalar hükümlünün özellikle çocuklarıyla irtibatını devam ettirmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu araştırmalar cezaevi sürecinde hükümlünün çocuklarla irtibatın olmasının sonraki süreçte daha fazla ailesel bağlılığa yol açtığını ve bu durumun da cezaevi sürecinde çocuklarıyla bağlarını sürdüren bireylerin suçu terk etmede daha başarılı olduğunu ortaya koymuştur (La Vigne ve ark., 2005; Maldonado, 2006; Visher, 2011).

Cezaevi sürecinde ziyaretçinin mahkûma yakınlık düzeyi, ziyaretlerin ne sıklıkla gerçekleştirildiği, ziyaretlerin süresi, ziyaretlerin zamanlaması, istihdam ve yaş gibi hususlar da cezaevi ziyaretlerinin suçu terk etme üzerindeki etkisini farklılaştırabilmektedir. Örneğin kimilerine göre en etkili ziyaretin eşler tarafından gerçekleşen ziyaret olduğu belirtilirken (Bales ve Mears, 2008) kimilerine göre ise baba, kardeş, kayın ve din adamı tarafından gerçekleşen ziyaretler etkilidir (Duwe ve Clark, 2013). Mükerrer suçluluk üzerine gerçekleştirilen bir araştırmada katılımcılarından sadece %15'i aileleri tarafından sıklıkla ziyaret edildiklerini belirtmişlerdir. Bu veriler, bize mükerrer suçluların aileleri ile olan bağlarının zayıf olduğu sonucunu vermektedir. Ziyaret sayısının artışına bağlı olarak suç işleme oranlarının düştüğü hususu da ilgili çalışmada belirtilmiştir (Kızmaz, 2006, s. 317). Benzer bir diğer çalışmada başlangıçta %45 olan yeniden suç işleme oranı, bir ziyaretten sonra %43'e düşmüş, bunu sekiz ziyarete kadar daha istikrarlı bir düşüş izlemiş ve bu ziyaretten (9 ziyaretten fazla) sonra yeniden suç işleme oranı %37 olarak belirlenmiştir (Mears ve ark., 2012).

Ayrıca bazı çalışmalar hükümlü ziyareti ile cezaevi sonrası barınma ve iş bulma arasında bir bağlantı olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre hapis cezaları süresince en az bir ziyaret alan mahkûmların barınma ve iş bulma olasılıklarının daha yüksek olduğu ve yeniden suç işleme risklerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Niven ve Stewart, 2005). Uzun süreli özel aile ziyaretlerinin suç terk etme ve topluma entegre olma sonuçları üzerinde daha kısa süreli ziyaretlere kıyasla daha kayda değer bir etkisi olabileceğini göstermiştir (Derksen ve ark., 2009). Cezaevi ziyareti ve aile desteği ile ilişkili olarak ele alınan diğer bir değişken de hükümlünün yaşıdır. Bazı çalışmalar, genç hükümlülerin ebeveynleri, eşleri veya diğer aile fertleri tarafından ziyaret edildiğini ve yakın aile bağlarının sağlandığını; bunun aksine yaşlı hükümlülerin daha az ziyaret edildiğini (Tewksbury ve Connor, 2012; Cochran, 2014) dolayısıyla aile bağlarının daha zayıf hale geldiğini ortaya koymaktadır.

Genel olarak cezaevindeki hükümlüyü ziyaret etme, ziyaret edenin hükümlü ile yakınlık düzeyi, ziyaretlerin sıklık düzeyi ve ziyaretlerin ne zaman gerçekleştiği gibi unsurların, bireyin cezaevinden tahliyesinden sonraki suçluluk durumları üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Çalışma kapsamında katılımcılar ile yapılan görüşmelerde cezaevinde oldukları dönemlerde aileleri tarafından sıklıkla ziyaret edildiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca cezaevinde oldukları dönemde aile bireyleri ve yakınları tarafından maddi ve manevi destek gördüklerini ifade etmişlerdir. Kapalı veya açık cezaevlerinde her hafta ziyaret edildiklerini, ailelerinin yaşadığı şehirde olmadıkları dönemde bile aile bireylerinin kendilerini görmeye geldiklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte bazı katılımcılar, arkadaş çevrelerinden de kendileriyle görüşmeye gelen ziyaretçilerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcılara “*Cezaevi sürecinde ailenizden destek alma veya ailenizle irtibatlı olma durumunuz hakkında bilgi verir misiniz?*” ve “*Aileniz sizi ne sıklıkla ziyaret ederdi, ne sıklıkla maddi destek alırdınız?*” şeklinde sorular yöneltilmiştir. Bu sorulara katılımcıların çoğu aile bireyleri tarafından ziyaret edildiklerini ve kendilerine maddi destekte bulunduğunu belirtmişlerdir. Örneğin aşağıdaki anlatımda bir katılımcı (K16 kodlu), cezaevinde olduğu dönemde ailesinin sürekli olarak ziyarete geldiğini, kendisine karşı bir ilginin var olduğunu, cezaevinde gerekli olabilecek ihtiyaçlarının ailesi tarafından karşılandığını belirtmiştir:

Ailem her zaman görüşüme gelirdi, kapalıda da açıkta da. Haftada bir ziyaretime geliyorlardı, çok şükür ilgilydiler. Benimle ilgileniyorlardı. Ailem cezaevindeki bütün ihtiyaçlarımı giderecek ölçüde bana maddi destekte bulunuyordu.” (K16-35 yaşında-erkek-uyuşturucu).

Burada verilen bu anlatı, cezaevi döneminde ailesinden ilgi ve destek gören katılımcıların anlatımlarının ortalama bir örneği olarak sunulabilir. Nitekim araştırmanın örneklem grubu içerisinde yer alan eski hükümlülerin büyük bir çoğunluğu cezaevinde oldukları sürede ailelerinden sürekli olarak destek aldıklarını, ailelerinin onlara karşı ilgili davranmış olduklarını belirtmişlerdir.

Cezaevinde gerçekleşen ziyaretler ile birlikte mahkûm ve ailesi arasındaki bağlar daha güçlü hale gelmektedir. Bu güçlü bağlar, bireyi cezaevinde var olan olumsuzluklardan da uzaklaştırabilmektedir. Örneğin aşağıdaki ifadede eski hükümlü (K3 kodlu katılımcı), cezaevinde ailesinden gördüğü desteği bir “umut” olarak görmüştür:

“Cezaevinde görüşmelerle ilgili kısıtlama var zaten. Cezaevindeyken aile ile görüşme umuttur, çok güzel bir şeydir. Terk edilmek çok kötü bir şeydir. Onlar (aile) geldiğinde cezaevi hayatını bir an unutuporduk.” (K3-30 yaşında-erkek-kasten adam öldürme)

Bazı hükümlüler için cezaevi sürecinde aldıkları aile desteğinin, cezaevinin birey üzerinde yarattığı gerilim ve baskının azaltılmasında, cezaevi sonrası topluma başarılı bir şekilde giriş yapılmasında bir “umut” teşkil ettiği belirtilmektedir (Naser ve La Vigne, 2006; Rocque ve ark., 2013). Aile bireylerinin hükümlü yakınlarını cezaevinde ziyaret etmiş olmaları hem cezaevi sürecinin olumsuzluklarının üstesinden gelinmesinde hem de cezaevinden sonraki süreçte suçun terkedilmesinde bir fırsat yaratmaktadır.

Örneklem grubu içerisinde yer alan eski hükümlü katılımcılardan bazıları ailesi tarafından ziyaret edilmeyen kişilerin psikolojik sorunlarla karşılaştıklarını, giderek yalnızlaştıklarını ve yaşamın toplumsal dayanaklarını yitirdiklerini belirtmişlerdir. Görüşülen eski hükümlülerden biri (K26 kodlu-29 yaşında-erkek-yaralama) de “*Cezaevinde olan bir kişi nasıldır bilir misiniz? Sen o kişiye para gönderme, bir selam gönder. . .*” diyerek cezaevindeyken gönderilen bir selamın bile öneminin altını çizmiştir. Aile ile görüşmenin bir “umut” olduğu cezaevinde, ailesi tarafından ziyaret edilmediğinde veya maddi kaynak yoksunluğu durumunda cezaevinde bulunan bireylerin daha hırçın bir hale gelebileceği belirtilmiştir. Örneğin katılımcılardan biri (K25 kodlu-44 yaşında-erkek-cinayet) cezaevinde ailesinden destek alamayan hükümlülerin ciddi anlamda psikolojik problemlerle

karşılaştığını ifade etmiştir: “Ailemden destek almış olmam çok olumlu bir şey. Bazen mahkûmlardan birisi görüş beklüyordu. Bir türlü ziyaretçisi gelmiyordu. Bundan dolayı psikolojik olarak çok çöküyordum.” Öfkelenmenin veya hırçınlaşmanın suçluluğa yol açabileceği bilinmektedir (Agnew, 1992). Birey cezaevinde aileden destek alamadığında daha hırçınlaşabilmekte, bu durum da onun suçluluğunun devam etmesine yol açabilmektedir. Katılımcılardan birinin (K32 kodlu-45 yaşında-erkek-uyuşturucu) “Yoksulsan, kimse ziyaretine gelmezse, paran olmazsa daha fazla hırçınlaşıyorsun.” şeklinde dile getirdiği görüşler aile ziyaretinin yokluğu ile hırçınlaşma arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Cezaevi sürecinde hükümlüye devlet tarafından herhangi bir maddi destek sağlanmamaktadır. Hükümlü ise cezaevinde de tıpkı cezaevi dışında olduğu gibi geçimini sağlamak, çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak durumundadır. Bunun için de maddi anlamda desteğe ihtiyaç duymaktadır. Görüşmeler esnasında bazı hükümlülerin ailelerinden yeterli ölçüde maddi destek aldıkları, bazı hükümlülerin cezaevinde bir işte çalışıp (genellikle açık cezaevlerinde) cüzi bir miktar kazanarak geçimlerini sağlayabildikleri tespit edilmiştir. Fakat herhangi bir işte çalışmayıp ailesinden maddi anlamda destek göremeyen katılımcılar da bulunmaktadır:

“Cezaevinde şu anda en önemli şeylerden birisi paradır. Senin ailen sana dışarıdan para getirmezse sen içerde rezilsin. Öl daha iyidir yani! Ne deterjanını alabilirsin ne sabununu alabilirsin ne de jiletini alabilirsin ne de canın bir çikolata çekse onu alabilirsin. Ya çok zengin bir adam bulursun gidip onun çamaşırlarını yıkarsın, o da senin ihtiyaçlarını karşılar. Yani para gelmiyorsa cezaevinde ölsen daha iyidir.” (K34-44 yaşında-erkek-yaralama, uyuşturucu, sahte kimlik)

Yukarıda anlatımı verilen katılımcı (K34 kodlu) cezaevinde olan hükümlü için içeride maddi desteğin çok önemli olduğunu hatta parasızlık durumunu “Öl daha iyidir yani!” kelimeleri ile anlatmıştır. Çünkü kişinin cezaevinde ailesi tarafından maddi olarak desteklenmediğinde kişisel ve temizlik ihtiyacını bile karşılayamayacağını, bu durumda başkalarına muhtaç olunacağını belirtmiştir. Bu muhtaçlığın ayrıca suçluluk durumuna yol açabileceği unutulmamalıdır. Burada dikkat çeken unsur, ailesinden maddi anlamda destek alamayan hükümlünün, tıpkı bir işçi patron ilişkisi içerisinde başkalarının işçiliğini yaparak cezaevi yaşamını idame ettirmeye mecbur kalabileceğidir.

Katılımcılardan biri de cezaevinde maddi destekten yoksun olan bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için cezaevindeki diğer hükümlülere muhtaç hale gelebileceğinin ve bu durumun da cezaevi sonrası suçluluk durumunun devam etmesinde etkili olabileceğinin altını çizmiştir:

“Zaten içerideyken maddi anlamda destek görmeyen bir mahkûm dışarıya çıktığı zaman yüzde yüz tekrar suç işleyecektir. İçeride maddi durumu iyi olan insanların, baronların (organize suçlular) yanına geçip onlardan yiyip içmeye başladığı zaman artık o kendini onlara karşı zorunlu hissetmeye başlayacaktır. O mahkûm böylelikle bitmiş olur. Zaten hep de böyle oluyordu bir kişi içerideyken ailesi ona manevi destek olursa maddi anlamda destek sağlarsa bu kişi cezaevinden çıktıktan sonra daha fazla suçu terk edebilecek. Çünkü kendisini artık ailesine karşı sorumlu hissedecek, ailesi eğer ona destek vermezse bu durumda (cezaevindeki) diğer insanlara muhtaç olacak. Onun ailesinin yerini o diğer insanlar, suçlu olan insanlar, alacak ve bu insan sürekli suç işlemeye devam edecek.” (K47-32 yaşında-erkek-uyuşturucu)

Burada dile getirilen husus cezaevinde parasızlık durumunun adeta bireyleri “suçluluk tuzağına” düşürebileceğidir. Ona göre cezaevinde ailelerinden maddi anlamda destek alamayanlar maddi durumları kendilerinden daha iyi olan varlıklı suçlulara yaşamalarına neden olabilmektedir. Suçlu kişiler ile aralarında oluşan bu “zorunlu” ilişkinin cezaevinden çıktıktan sonra da devam etme ihtimali bulunmaktadır. Bu ilişki bazen yeniden suç işlemede etkili olmaktadır. Bu anlatımda çarpıcı olan bir diğer unsur da hükümlünün ailesinden maddi anlamda destek alamamasının sonucu olarak suçlu çevrelerin bir anlamda ailesinin yerini alabileceği vurgusunun yapılmasıdır.

Yukarıda da belirtildiği üzere ailenin hükümlüye maddi desteğini sunmaması sonraki süreçte hükümlünün suçluluğunun süregelen hale gelmesine, sosyo-psikolojik açıdan problemler yaşamasına da neden olabileceğini söylemek mümkündür. Aynı zamanda cezaevinde aile desteğinin sağlanmasının suçlular üzerinde ıslah veya iyileştirme çalışmalarına ciddi katkı sunacağı da bir gerçektir. Nitekim bu katılımcılar, aileleri onları cezaevinde ziyarete geldikleri için özellikle cezaevi sürecinde ailelerinden maddi destek aldıkları için suçu terk etme başarısı sergileyebilmişlerdir. Mowen ve meslektaşlarının (2018) gerçekleştirdiği araştırma bulguları buradaki argümanı destekler niteliktedir. Araştırmacılar, tıpkı bu çalışmada olduğu gibi katılımcıların özellikle aileden gelen maddi desteği vurguladıklarını belirtmişlerdir. Bu anlamda araştırmacılar, maddi desteğin diğer destek türlerine göre suçu terk etme noktasında daha etkili olabileceğini ortaya koymuşlardır.

Görüşmede eski hükümlülerden bazıları, cezaevi sürecinde aile desteğinin niteliği konusunda cezaevi sürecinde aileden alınan maddi ve manevi desteğin doğrudan onların suçu terk etmeleri üzerinde olumlu etkide bulunduğunu dile getirmişlerdir. Görüşme esnasında cezaevinde aile desteği alamayan kişilerin suçu terk etme yolunda zorluklarla karşılaştıkları, aile desteği alamayanların cezaevini kabullenmeye başladıkları ve bu sahipsizlik durumunun suçluluğun devamı üzerinde etkili olduğunu belirtilmiştir. Örneğin bir katılımcı (K21 kodlu), cezaevinde aileden destek alamayan hükümlülerin suç işlemeye devam ettiğini, sırf kendilerini önemseyen ailelerinin veya birilerinin olmaması onların suçu terk etme yolunda çaba sarf etmelerini engellediğini dile getirmiştir:

“Ailenin buradaki (cezaevindeki) bağlığı bence çok önemlidir, mesela bazılarının ailesi yok, onları arayan, soran yok. Onlar da bu yolda kendilerini bırakıyorlardı (suç işlemeye devam ediyorlardı). Hiçbir şey yapmıyorlardı, suçu terk etmek için hiçbir şey yapmıyorlar. İnsanı sahiplenen birileri olursa insanın her zaman hoşuna gider.” (K21-32 yaşında-erkek-hırsızlık, uyuşturucu)

Cezaevinde gerçekleşen ziyaretler sayesinde bazen hükümlüler kendilerini ailelerine karşı sorumlu hissetmişlerdir. Hükümlü, sırf cezaevinde ailesi tarafından ziyaret edildiği ve ailesinden destek aldığı için cezaevinden çıktıktan sonra tekrar suç işlememe yükümlülüğü hissedebilmektedir. Hükümlü, cezaevinde ailesinden aldığı desteği dikkate alarak tahliye edildikten sonra suçu terk edebilmektedir. Katılımcılardan biri (K42 kodlu) konuya ilişkin şunları ifade etmiştir:

“Aile her şeydir, akıllı başında olan bir insan ailesini düşünerek suçu bırakmalı. İnsan ailesi ile bir yere varabilir. Ailesi olmazsa hiçbir şey yapamaz. Onların destekleri çok önemlidir. (Ailelerinin) Bu desteklerini düşünen kişinin suç işlemeyi bırakması zaten gerekiyor. Zaten artık bağlıyım, aileme karşı sorumluyum. Aileme karşı borçluyum bundan dolayı. Ben şahsen bunu düşünüp tekrar suç işlemem diyorum.” (K42-26 yaşında-erkek-yaralama, uyuşturucu)

Yukarıda anlatımı verilen katılımcı, ailesine karşı bahsedilen bu yükümlülüklerini yerine getirmek için suç işlemekten vazgeçtiğini belirtmiştir. Bu husus ilginç bir şekilde katılımcının suçtan vazgeçmesini ailesinden aldığı desteğe bağladığı, bundan dolayı kendisini ailesine karşı borçlu hissettiği ve karşılığında olumlu değişiklikler yaparak ailesine geri dönüş yapmak istediğini göstermektedir. Suçluluk süreci burada yükümlülük veya borçlanma bağlamında değerlendirilmiştir. Cezaevindeyken ailesinden destek alan hükümlü birey, daha sonraki süreçte veya cezaevinden tahliye olduktan sonra kendisini ailesine karşı borçlu hissetmekte, suçun tekrarlanmaması konusuna dair yükümlülüğü kabul etmekte ve bunların etkisiyle de suçu terk edebilme başarısı sergileyebilmektedir. Anlatımda da görüleceği üzere cezaevi ziyaretleri hükümlü ile ailesi arasındaki bağlılığı, ailesine karşı rol ve sorumluluklarını daha da güçlendirmiştir. Konuya ilişkin yapılmış araştırmalar da bu saptamayı destekler niteliktedir. Örneğin Visser ve Travis (2003), kendi çalışmalarında cezaevi sürecinde gerçekleşen ziyaretlerin, hükümlülerin ailelerindeki rollerine bağlılıklarını arttırdığına dikkat çekmişlerdir. Naser ve La Vigne (2006) ile Nelson ve meslektaşları (1999) da aile bağlarının cezaevi ziyaretleriyle pekiştirilebildiğine veya daha güçlü hale getirilebildiğine işaret etmişlerdir.

Cezaevinde aileden alınan destek tek başına suçu terk etme üzerinde etkili olmayabilmektedir. Aile desteği ile birlikte suçu terk etme sürecinde pekiştirici görevi üstlenecek çeşitli hususlardan bahsedilmiştir. Bazı araştırmacılar suçun terk edilmesinde kişisel motivasyonun var olması gerektiğini savunmaktadırlar (Gideon, 2010). Bu çerçevede suçu terk etme sürecinin kişisel ve toplumsal olmak üzere iki faktörlü bir modeli gerektirdiği savunulmuştur (LeBel ve ark., 2008).

Çalışmada katılımcılar, (bir toplumsal faktör olarak) aile desteği ve kişisel motivasyonun birlikte oluşunun, suçun terk edilmesinde daha etkili olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin katılımcılardan biri (K35 kodlu), cezaevinde aile desteğinin suçu terk etme üzerinde etkili olduğunu ancak kişinin bu doğrultuda ayrıca motive olması gerektiğini belirtmiştir. Katılımcıya göre birey ancak motivasyon ve aile desteği ile birlikte suçluluk sürecini geride bırakabilmektedir:

“Cezaevinde bir kişinin ailesi tarafından desteklenmesi, onu görmeye gitmeleri, bağının olması çok güzel bir şeydir. Kişi zaten ilk etapta beyninde bitirmişse cezaevinden çıktıktan sonra ailesinden destek almışsa, ailesinden destek alabiliyorsa o kişi yüzde seksen suçu bırakmaya meyillidir.” (K35-32 yaşında-erkek-yaralama, uyuşturucu)

Ayrıca suçun terk edilebilmesi için aile desteği ile birlikte devlet desteğinin alınması gerektiği de bazı katılımcılar (Örneğin K24 kodlu) tarafından vurgulanmıştır. Tabi burada devlet desteği, hükümlünün cezaevi sonrasında bir işe yerleştirilmesi olarak algılanmış ve dile getirilmiştir:

“... Hükümlü bir sahip çıkan olmadığı zaman, dışarı çıktığı zaman tekrar suç işlemeye devam ediyor. Sahip çıkan derken ailesini, devleti kastediyorum. Cezaevinde devlet sahip çıkarsa veya (cezaevi sonrası) iş yapabileceği bir yere koyarsa...” (K24-30 yaşında-erkek-hırsızlık)

Cezaevi sürecinde hükümlünün aileden destek alabilmesi oldukça önem arz etmektedir. Cezaevi ile ailenin ikamet ettiği yer arasındaki uzaklık aile desteği faktörünü etkileyebilmektedir. Bu bağlamda bazı katılımcılar da ailelerinden destek aldıklarını fakat kaldıkları cezaevinin şehir dışında olmasından dolayı, yolun uzun olmasından kaynaklı olarak ziyaretlerin çok sıklıkla veya her hafta gerçekleşemediğini belirtmişlerdir. Mesafenin uzaklığının, mahkûm ziyaretini engelleyen bir durum olduğu aşğıdaki anlatımda şöyle açıklanmıştır:

“Şehir içerisindeyken haftada bir iki gün geliyorlardı ama biz şehir dışında çıktuktan sonra beş altı ayda bir geldiler. Cezaevinin yakın olması iyi olurdu. Ailemin gelmesini çok isterdim ama işte gelemiyorlardı.” (K12-37 yaşında-erkek-çete, gasp, hırsızlık, uyuşturucu)

Hükümlünün infazının gerçekleştiği cezaevi ile hükümlünün ailesinin ikamet ettiği yerleşim bölgesinin uzaklığı hükümlünün ailesinden alması gereken desteği engelleyebilmektedir. Hatta bazen bu durum hükümlünün suçu terk etme sürecini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Bu çalışmada cezaevi ziyaretinin aile ile hükümlü arasındaki ilişki kalitesini zayıflattığı bulgusuna ulaşılamamıştır. Fakat katılımcılardan bazıları cezaevinde buldukları süreçte ailelerinin onları ziyarete gelmek istediklerini ancak kendilerinin bunu istemediklerini belirtmişlerdir. Bazen hükümlüler kendi istekleriyle ziyaretçi kabul etmeyebilirler. Bunun nedeni bazıları için cezaevinin aileler için uygun bir ortam olmayışı veya aile üyelerinin cezaevi ziyareti esnasında yaşadıkları zorluklardır. Hatta bazıları ailelerinin cezaevinde kendilerini ziyarete gelmelerini kabul etmemektedirler. Bu durum hükümlü birey ile ailesi arasındaki bağın zayıf olduğuna dair kesin bilgi vermemektedir. Bunun tam tersi bir durumun olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Codd'un (2013, s. 153) da belirttiği gibi ailesinin ziyaret esnasında bazı sıkıntılar yaşamamasını arzulamayan bazı hükümlüler (kendi aile bireylerinin iyiliğini düşündükleri için) aile bireylerinin ziyaretlerine karşı çıkabilmektedirler. Bu durum aynı zamanda hükümlü ile ailesi arasında daha derin bağlılığın oluşunun bir sonucu olarak görülebilir. Bu çalışmada bu durumu destekleyen görüşler dile getirilmiştir. Örneğin katılımcılardan biri (K1-34 yaşında-erkek-ağır yaralama), ailesinin onu cezaevinde görmesini istemediğini belirtmiştir: "*Ailem cezaevindeyken beni ziyarete geliyorlardı, beni orada görüyorlardı, babam geliyordu. Ben ailemin gelmesini istemiyordum çünkü aile için uygun bir ortam değil orası.*" Bir diğer katılımcı (K42 kodlu) bunun nedenini, ailesinin cezaevine geldiğinde kontroller esnasında çokça sıkıntı yaşıyor olmaları ve bundan dolayı kendisinin utanç duyması olarak ifade etmiştir. Belirtilen anlatımlara aşağıda yer verilmiştir:

"Ailem beni cezaevine görmeye geldiği zaman bir ton sıkıntı yaşıyordum orada. Ha, o kalabalıkta, ondan sonra kontrollerden geçtikleri zaman çok sıkıntı yaşıyordum. Ben onları o durumda görmek istemiyordum, ben bundan dolayı utanıyordum. Yazık, günah; yaşlı insanlar vardı, geliyorlar orada perişan oluyorlar. Annem geliyordu, ben ona gelme diyordum mesela sırf bundan kaynaklı olarak." (K42-26 yaşında-erkek-yaralama, uyuşturucu)

Sonuç olarak hükümlülerin cezaevi sürecinde aile desteğini almış olmaları, yaşamlarının sonraki dönemlerinde suçluluk durumları üzerinde oldukça etkili olduğu görülmektedir. Aile desteği, cezaevinden kaynaklanan birey üzerindeki gerilimlerin azaltılması, cezaevi sonrası topluma başarılı bir şekilde entegre olmaları ve tahliye edildikleri zaman suçu terk etmeleri üzerinde etkili bir unsurdur. Gerçekleşen cezaevi ziyaretleri bireylerin ailelerine karşı kendilerini sorumlu hissetmelerine, bu durumun da suçun terk edilmesine olanak sağladığı görülmektedir. Aile desteği ile birlikte hükümlünün suçu terk etme motivasyonuna sahip olması gerektiği ve suçluluktan uzak yeni bir kimliğin inşa edildiği dönemde devlet tarafından da destek görmesi gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca cezaevi ziyaretlerinin gerçekleşmesinin önünde engel olabilecek diğer bir unsur da cezaevinin hükümlünün aile bireylerinin ikamet ettiği yerleşim bölgesine uzak olması ve görüşme süreçlerinde yaşanan bazı güçlüklerin varlığıdır. Görüşmelerde buna ilişkin kolaylaştırıcı düzenlemelerin yapılması hususu vurgulanmıştır.

Bu saptamalar; Naser ve La Vigne (2006), Rocque ve meslektaşları (2013) ve Bacaksız'ın (2015) bulgularıyla örtüşmektedir. Naser ve La Vigne ile Rocque ve meslektaşlarının çalışmalarında aile desteğinin, suçlular üzerinde cezaevinden kaynaklanan birey üzerindeki baskıların azaltılması ve cezaevi sonrası topluma başarılı bir şekilde giriş yapmalarında etkili olduğu saptaması yapılmıştır. Bu nedenle aile desteği, cezaevindeki suçluların tahliye sonrasına ilişkin bir "umut" kaynağı olmaktadır. Bacaksız'ın çalışmasında da sosyal hayatla bağını koparmayan ve bununla birlikte sosyal hayata ilişkin umut besleyen hükümlülerin toplumla uyum sağlamalarının daha kolay olacağı, bu doğrultuda hükümlülerin yakınlarının ziyaretlerine gelmeleri noktasında kolaylık sağlanması gerektiği ortaya konmuştur.

Bulgularda ortaya çıkan aile desteğinin rehabilite edici özelliği, zorlama ve sosyal destek teorisinin varsayımları ile örtüşmektedir. Bu bağlamda cezaevi sürecinde maddi ve manevi destek sağlayan aile bireyleri ve hükümlü ile ailesi arasında kurulan "sevgi bağlarının", zorlama ve sosyal destek teorisini savunan Hlavka ve meslektaşları (2015) ile Western ve meslektaşlarının (2015) görüşleriyle örtüştüğünü söylemek mümkündür. Yine bu teorisinin kabullerine uygun olarak cezaevinde aile desteği alamamış bireylerin kendilerini umutsuz ve çaresiz hissetmeleri ve suça yönelmeleri, aile desteği alamamanın suçu terk etme sürecini sekteye uğratabileceği bulgusuyla örtüşmektedir. Nitekim Colvin ve meslektaşları (2002) ve Cullen (1994) bu saptamayla uyumlu görüşler ileri sürmüşlerdir.

4.2. Cezaevinden Sonraki Süreçte Sunulan Aile Desteğinin Etkisi

Suçun terk edilmesi sürecinde cezaevi sonrası süreç oldukça önem arz etmektedir. Cezaevinden tahliye olan hükümlüler topluma giriş yapmaktadırlar ve bu giriş sürecinde önemli toplumsal sorunlarla karşı karşıya gelmektedirler. Cezaevinden topluma geçiş sürecinde eski hükümlüleri bekleyen en temel sorun, toplumla yeniden bütünleşmenin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğidir. Cezaevinden tahliye olan hükümlülerin bazıları, başarılı bir şekilde suçtan uzaklaşıp topluma adapte olabiliyorken bazıları, bunu gerçekleştirilememektedir. Cezaevinden çıkan hükümlülerin toplumsal entegrasyonlarını belirleyen temel kurumların başında aile ve aile temelinde sunulan sosyal ve ekonomik destek gelmektedir. İlgili literatür incelendiğinde aile desteğinin eski hükümlülerin suçluluk durumları üzerinde etkili olduğu gözlemlenmektedir. Aileden alınan destek, bireyin suçluluk durumunu belirleyen fakat aynı zamanda bireyin cezaevi sürecinden de etkilenen bir faktördür. Yani bireyin cezaevi süreci, cezaevi sonrası süreçte bireyin ailesinden alabileceği desteğin niteliğini de belirleyebilmektedir (Mowen ve Visser, 2015). Cezaevinden tahliye olan erkekler üzerinde yapılan bir çalışmada bireyleri cezaevinden dolayısıyla suçtan uzak tutan temel faktörün aile desteği olduğu tespit

edilmiştir. Aynı şekilde Nelson ve meslektaşları (1999, s. 10) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da bireysel başarının en güçlü belirleyenin aile desteği olduğu belirlenmiştir. Konuya ilişkin yapılmış araştırmalar, cezaevinden tahliye olan erkek ve kadın hükümlülerin topluma yeniden adapte olma süreçlerinde aile desteğinin, özellikle duygusal desteğin önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur (Visher ve Courtney, 2007).

Araştırma grubu ile yapılan görüşmelerde çok sayıda eski hükümlü, ailelerinden aldıkları destek ile suçu terk etmeyi başardıklarını belirtmişlerdir. Elde edilen verilerden yola çıkarak genel anlamda suçu terk etmeyi başarmış ve toplumsal entegrasyonunu yeniden gerçekleştirebilmiş olan bireylerin hem cezaevi sürecinde hem de cezaevinden sonraki süreçte ailelerinden hem duygusal hem de maddi destek aldıkları tespit edilmiştir. Katılımcılara yöneltilen **“Suçu terk etmenizden ailenizin etkisi nasıl oldu? Açıklar mısınız?”** sorusuna verilen cevaplar doğrudan aile bağlarını işaret etmektedir. Örneğin aşağıdaki anlatımda, suçun terk edilmesinde aile desteğinin önemi dile getirilmektedir:

“Beyin olarak bir insan kendisini ailesine verirse inan ki suç işlemez. Aile çok önemli, aile suçtan uzak tutar, insanı ayakta tutan ailedir yani. İnsan en büyük terbiyeyi altyapıdan almali, altyapi da zaten ailedir. Eğer aile terbiyesi alırsan inan ki ne kimsenin namusuna göz dikersen ne haram yersin ne suç işlersin.” (K17-43 yaşında-erkek-uyuşturucu)

Benzer şekilde bir katılımcı (K21 kodlu-32 yaşında-erkek-hırsızlık, uyuşturucu), ailesi tarafından sahiplenildiğini ve bu şekilde suçluluktan uzaklaşmayı başardığını dile getirmiştir: *“Beni sahiplendiler, beni boş vermediler. Belki boş verseydiler belki ben de o suçlu ortamlardan çıkmazdım. Suç işlemeye devam ederdim.”* Bir diğer katılımcı (K33 kodlu), hayatını ailesi sayesinde bir düzene soktuğunu, suç geçmişini dikkate alarak bilinçlendiğini, ailenin var olmaması durumunda suçluluğun devam edeceğini ifade etmiştir:

“Hiç yoktan kendime bir düzen (aile) kurdum. Hayatımda bir düzen var, eskiden yaptıklarımın yanlış olduğunun bilincine vardım. Yaptığım hataların farkına vardım ve yapmamaya çalışıyorum. . . . Şimdi ben cezaevinden çıksam kimsem yoksa (aileyi kastederek) yine aynı suçu işler girerdim.” (K33-28 yaşında-erkek-hırsızlık, yağma)

Cezaevinden çıktıktan sonra aile desteği alan katılımcılar, suçu terk etmeleri veya yeniden suç işlemeyişleri üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların anlatımlarına göre cezaevi çıkışında ailenin bireylere yakın ilgi göstermesi, bireylerin cezaevi çıkışında aileleri tarafından karşılanması ve ailenin onlara karşı dışlayıcı bir bakış sergilememeleri suçu terk etmeleri üzerinde oldukça etkilidir. Bu çalışmada çok sayıda katılımcı bu faktörlerin onların suçu terk etmeleri üzerinden doğrudan etkili olduğunu belirtmiştir:

“Ailemle aram daha güzel oldu. Ben şunu dile getirmek istiyorum: Eğer bir hükümlü cezaevinden çıktıktan sonra ailesi ona daha güzel davranırsa, ailesi onunla daha güzel diyalog kurarsa, ailesi ona karşı bir suçlama yapmazsa çok daha iyi olur. Cezaevinden sonra illaki bu durumdan kaynaklı olarak suçtan uzaklaşanlar olur. Bende de oldu.” (K26-29 yaşında-erkek-yaralama)

Yukarıdaki açıklamada katılımcı bir kıyaslama yaparak aile ile ilişkilerinin cezaevi öncesi sürece göre daha geliştiğini belirtmiştir. Nitekim kendisi de bir hükümlünün cezaevinden sonra ailesi tarafından ilgi görmesinin, ailesiyle diyalog halinde olmasının onu suçlardan uzak tutabileceğini ifade etmiştir.

Benzer şekilde bir başka katılımcı (K30 kodlu) da kendisinden yola çıkarak değil de örneklendirme yaparak cezaevi sonrası aile desteğinin devam etmesinin suçu terk etme üzerinde etkili olduğuna dikkat çekmektedir:

“Ben kardeşimi örnek göstereyim: Bir tartışma esnasında gözaltına alındı, gasptan dolayı cezaevine girdi; iki ay cezaevinde kaldı. Cezaevini gördü, cezaevinden çıktıktan sonra aile de onun üzerinde durabildi. Sonra ne oldu? Suç işlemeyi bıraktı, suç işlenen kişilerin yanına gitmez oldu, yanlarından dahi geçmez oldu. O cezaevine girmeden önce madde (uyuşturucu) kullanıyordu, sanki istese cezaevinde madde kullanmaya devam edemez miydi? Tabii ki edebilirdi, cezaevinde de uyuşturucu satılıyor. O ne yaptı? Maddeyi bıraktı.” (K30-27 yaşında-erkek-yaralama, gasp, hırsızlık)

Katılımcı, farklı bir perspektif çizerek ailenin cezaevinden sonra hükümlüye ilgi göstermesinin onu suçlu çevreden dolayısıyla suçluluktan uzaklaştırdığından bahsetmiştir. Ayrıca bu destek sayesinde suçlunun daha önce var olan uyuşturucu kullanımından vazgeçtiğinin de altı çizilmiştir. Burada aile desteği faktörü hem suçlu çevreden uzaklaştırıcı etkisi hem de uyuşturucu kullanımının sonlandırılmasına etkisi bağlamında değerlendirilmiştir. Anlatımdan yola çıkarak aile desteği alan bir eski hükümlü bireyin onu suçluluğa sürükleyecek bir sosyal çevresi varsa bu çevreden uzaklaşabilmektedir. Ayrıca uyuşturucu kullanan bir birey ise aile desteği alarak uyuşturucu kullanımını sona erdirebilmektedir.

Çalışmada katılımcıların çoğu, tıpkı cezaevi sürecinde olduğu gibi cezaevinden çıktıktan hemen sonra da ailelerinden destek almaya devam ettiklerini belirtmişlerdir. Görüşülen çok sayıda eski hükümlü ailelerinin sıklıkla kendilerine nasihatte buldukları, yanlış yolda olduklarını, yaptıklarının onlara yakışmadığı, gençliklerini yok edeceği gibi aile telkinlerine muhatap olduklarını dile getirdikleri gözlemlenmiştir. Bu konuya ilişkin katılımcılara yöneltilen **“Cezaevi sonrası aileniz size karşı nasıl bir tutum sergiledi?”** sorusuna, (K14 kodlu-33 yaşında-kadın-uyuşturucu) katılımcı cezaevinden tahliye olduktan sonra ailesinden nasihatler

aldığını belirtmiştir: “Anne baba kızdılar bize tabii. Nasihat vermeye başladılar. Kim ister ki evlatları böyle bir yola girsin? Hem seviyorlar hem de kızıyorlar yani.” Katılımcılardan biri (K35 kodlu) cezaevinden çıktıktan sonra ailenin gözetimi altında olduğu, bir daha suç işlememesi yönünde sürekli ailesinin kendisine öğüt, nasihat ve telkinlerde bulunduğunu belirtmiştir:

“Ailemin sürekli olarak gözü üzerimdeydi. Ben cezaevinden çıktıktan sonra yani bir daha yapar mıyım, yapmaz mıyım diye düşünüyorlardı. Ailede bu muhabbetler çok oluyordu. Bu dışlanmak değildir, her zaman ben ailemden destek aldım. Yani sürekli olarak yapma, etme muhabbetini çok yapıyorlardı bana.” (K35-32 yaşında-erkek-yaralama, uyuşturucu)

Bu anlatımlardan yola çıkarak bir anlamda cezaevinden çıkan hükümlüye aile tarafından nasihatler verilmesi, tekrar suç işlememesine dair telkinlerde bulunulması onların suçu terk etmesi sürecine olumlu katkı sunduğu belirtilebilir.

Cezaevinden tahliye olan hükümlülerin daha önce cezaevi deneyimine sahip oldukları için tekrar suç işleyip cezaevine girme olasılıklarını (daha önce suç işledi, tekrar suç işleme olasılığı yüksek olabilir mantığı ile) değerlendiren ailelerinin, onlara daha yakın bir ilgi gösterdikleri gözlemlenmiştir. Ailelerin, fertlerinin tekrar suç işlemesini önlemek için onlara daha yakın davrandığı, onları daha çok arayıp sormaya başladığı, destek dozajını daha da arttırdıkları tespit edilmiştir. Bu çerçevede bir katılımcı (K19 kodlu-32 yaşında-erkek-yaralama, gasp, hırsızlık), “Ailem, beni kazanabilmek için bana daha sevecen yaklaştı.” diyerek aile desteğinin cezaevi sonrasında daha etkin ve güçlü olduğunu vurgulamıştır. Katılımcılardan biri (K1 kodlu), suçu terk edebilmesi için ailesinden yakın bir ilgi gördüğünü hatta ailesinin ona karşı sözlerini seçerken bile dikkatli davrandığını cezaevinden sonra ailesinden gördüğü bu yakın ilginin onu suçtan uzak tuttuğunu belirtmiştir:

“Ailem ondan sonra tekrar aynı hataları yapmamam için çok iyi yaklaştı bana. Bir cümle kullanıldığı zaman o cümleye daha çok dikkat etmeye başladılar. Mesela abim bundan (cezaevinden) önce beni arayıp sormazdı. Cezaevine girmeden önce karışmazdı bana. Çünkü bilirdi ne yaptığımı ne ettiğimi. O yüzden benden uzak dururdu ama şimdi öyle değil. Şimdi mesela abimin bende etkisi, bir yuva kuracağımı bildiği için hadi neredesin, gel... Sırf suçtan uzak durabileyim diye abim beni her türlü çağırır. Yani bağlarım daha güçlü oldu. Bu da ister istemez suçtan uzak tutuyor.” (K1-34 yaşında-erkek-ağır yaralama)

Bazı eski hükümlü katılımcılar, suçun terk edilebilmesi için aile desteği ile birlikte önceki suç geçmişinin ve şu anki suçluluktan uzak hayatın kıyaslanması gerektiği üzerinde durmuşlardır. Bu bağlamda bazı araştırmalara göre önceki suçluluk deneyiminin kişiler tarafından daha anlamlı hale getirilmesi, hatırlanması, üzerinde düşünülmesi suçu terk etme süreçleri üzerinde olumlu anlamda etkili olabilmektedir (Maruna, 2001). Aşağıda Maruna'nın tespitini haklı kılacak bazı anlatımlar yer almaktadır:

“İnsanın önceki durumunu (suçluluk durumu) düşünmesi lazım. Bir kıyas yapması lazım. Ailem bana sahip çıkıyor deyip vicdanına güvenen, suç işlediği zamanı hatırlayan kişi suçu terk eder. Daha ne olsun? Sen suç işlemişsin ve ailen halen sana bakıyor. Önceki hayatından uzaklaşmışsın. Kişinin bunu düşünmesi lazım. Ben cezaevindeyken annemi kaybettim. Bu bana ders oldu.” (K32-45 yaşında-erkek-uyuşturucu)

Yukarıdaki anlatımda ailesinden alınan destek ve vicdani bir sorgulama ile birlikte suçun terk edilmesine dikkat çekilmektedir. Katılımcı burada hükümlünün de vicdanına dayanarak bir değerlendirme yapması gerektiğini belirtmiştir. Ona göre suç işlemiş ve cezaevine girmiş olan biri; buna rağmen ailesinden halen destek alabiliyorsa, ailesi tarafından dışlanmıyorsa, suç içerisinde geçmiş olan yaşamını suçluluktan uzak olan şimdiki yaşamıyla kıyaslarsa sırf bu yüzden dahi suçu terk etmesi gerekmektedir.

Cezaevine girmiş olan bireyler, cezaevine girmeleri nedeniyle toplumdan soyutlanma, damgalanma veya dışlanma riskiyle karşı karşıyadırlar. Hem ülkemizde hem de diğer ülkelerde cezaevinden çıkan bireylerin sosyal anlamda sınırlandıkları veya dışlanmaya maruz kaldıklarını ortaya koyan çok sayıda araştırma bulunmaktadır (Pager, 2003; Richmond, 2006; Arslanoğlu Çetin, 2016; Timurturk ve ark., 2017; Türkmen, 2017). Cezaevinden çıkan bireylerin aileleriyle güçlü bir bağa sahip olmalarının, aileleri tarafından bir dışlanmaya maruz bırakılmamalarının da sosyal alanda damgalanma veya dışlanmaya karşı koruyucu bir kalkan olduğu bazı çalışmalarca ortaya konmuştur. Nitekim ailenin sabıkalı olmanın getirdiği olumsuz bakışı veya damgalanmayı görmezden gelme olasılığı çok daha yüksektir (Ekland-Olson ve ark., 1983; Lebel, 2006).

Bazı çalışmalarda katılımcıların aile bağlarının, özellikle de duygusal bağlarının damgalanma veya dışlanma algısını azalttığı ve toplumsal entegrasyona katkı sağladığı tespit edilmiştir (Petersilia, 2004; Visher ve Travis, 2003; Winnick ve Bodkin, 2008). Ayrıca daha önce gerçekleştirilen ve hükümlü ailelerini de kapsayan bazı çalışmalar, aile üyelerinin cezaevinden dönen bireyleri duygusal anlamda desteklemek istediklerini bildirdiklerini göstermiştir. Bu aileler kendi fertlerine karşı bir damgalama yoluna gitmemiş, ona desteklerini sunarak toplumda karşılaşılabileceği muhtemel damgalanmaya karşı onu korumuşlardır (Grieb ve ark., 2014; Pansag ve ark., 2016, s. 25). Türkiye’de gerçekleştirilen bazı çalışmalarda hükümlülere yönelik toplumsal ön yargı karşısında güçlü bir şekilde aile desteğinin alındığı katılımcılar tarafından bildirilmiştir (Gençtürk ve Korkmaz, 2019, s. 375).

Bu araştırmada dile getirilen görüşler konuyla ilgili yapılmış araştırma sonuçlarıyla önemli ölçüde örtüştüğü tespit edilmiştir. Katılımcılara yöneltilen sorulara istinaden örneklem grubu içerisinde yer alan eski hükümlü katılımcılar; ailenin bakış açısında bir değişimin olmadığı, bir dışlanmanın yaşanmadığı, kendilerine farklı bir gözle bakılmadığı veya bir damgalanmanın gerçekleşmediği yönünde görüşler dile getirmişlerdir:

“Zaten insanın bir Allah’ı var bir de ailesi var. Başka hiç kimsesi yok. Ailem beni hiç soyutlamadı, dışlamadılar beni. Yani şöyle söyleyeyim, ailem olmasa dışarda, toplumda çok sıkıntı çekerdim” (K6-26 yaşında-erkek-hırsızlık, yaralama, yağma)

“Ailem bir daha yapmamam için üzerinde çok durdular. Yani dışlanma yok ama yapma, etme gibisinden sürekli tavsiye ediyorlardı. Zaten dışardan, diğer insanlardan dışlanma görüyorsun. Ailenin bu durumu insanı daha da hayata bağlıyor.” (K8-38 yaşında-erkek-uyuşturucu)

Cezaevi deneyimi yaşamış olan bir bireyin tahliye olduktan sonra damgalandığını hissetmesi suçluluğunun devamına yol açabiliyorken bunun tam tersi cezaevi sonrası damgalanmaya maruz kalmayan, özellikle ailesi tarafından dışlanmayan bireyin suçlu terk etme süreci daha başarılı gerçekleşebilmektedir. Ailenin cezaevinden çıkan hükümlülerle güçlü bir bağa sahip olmasının sosyal alanda damgalanma veya dışlanmaya karşı koruyucu bir kalkan olduğu belirtilmelidir. Bu yönüyle cezaevinden sonra bireylerin ailelerinden dışlanma görmemeleri, toplumsal entegrasyonlarına katkı sağlama işlevi görmüştür. Ayrıca eski hükümlülerin suçlu terk etme süreçleri üzerinde olumlu bir etki yarattığı görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu, yukarıda da değinilen çok sayıda çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

Suç sonrasında ailenin bireyi dışlamasının kişiyi daha çok suça sürükleyebileceği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgu cezaevi sonrasında kişiye verilen aile desteğinin kişiyi yeniden suç işlemekten alıkoyduğu anlamına da gelmektedir. Zorlama ve sosyal destek teorisi (Cullen, 1994; Colvin ve ark., 2002), bu bağlamda ailenin bireyi dışlaması durumunda kişinin yeni bir aile bulma arayışına girebileceğini ve bu ailenin de muhtemelen eski suç arkadaşları olabileceğini savunmaktadır. Burada ortaya konulan bulgunun da bu perspektifle ele alınırsa bu teorinin sonuçlarıyla uyumlu olduğu görülecektir.

Aile yapısının, ailenin toplum nezdinde karşılaşılabileceği ayıplanmaya, utanca göndermede bulunup bu durumların suçlu terk etme üzerinde etkili olduğunu belirten katılımcılar da olmuştur. Örnek olarak bu katılımcılardan ikisinin anlatımlarına aşağıda yer verilmiştir:

“Ailem dindardır. Ailenin yapısı da burada çok önemli çünkü bazen düşünüyorsun, diyorsun ki ya ailemin içerisinde benim gibi yapan kimse yok, bize yakışmaz, diyorsun. Bize bu tür şeyler uymaz diyorsun. Babam mesela mahallede söz sahibi olan bir kişidir. Bazen düşünüyorum, diyorum ki bize yakışmayan şeyler bunlar. Aile temelimiz sağlam olduğu için de sorguluyorsun diyorsun ki işte ben yanlış yaptım, bunun farkına varıyorsun. Benim şahsımda suçlu terk etmem de en temel şey aile yapımıdır. Bizim ailede suçlara karışan bir ben varım. Hani derler ya bir kız alacağım zaman onun ailesine bak, aile temelini bak; bu tür konularda aile temeli çok önemlidir. Ne oluyor aileyi utandırıyor. İnsanlar zaten iyi biliyorlar aileyi, daha sonra ayıplamaya başlıyorlar.” (K36-38 yaşında-erkek-hırsızlık, adam kaçıрма, çete, yaralama)

“Bizim genel olarak aile yapımızda suç işleme çok kötü bir şeydir. Hem muhafazakâr bir aileden geldiğimiz için çoğunlukla haram olarak bakılıyor hem de bizim toplumumuzda şöyle bir şey vardır, suç işleyene kız vermezler. Suç işleyeni aile sevmez falan. Biz de ailemizin o değerlerini kriterlerini bozmamak adına olsa dahi suç işlemememiz gerekir. Ben de öyle yapıyorum. Utanılacak bir şeydir bu.” (K9-26 yaşında-erkek-uyuşturucu)

Yukarıda anlatımı verilen katılımcılardan ilki (K36 kodlu), ailesinin yaşadığı çevrede itibar sahibi olduğunu, dindar olarak bilindiğini, suç işlediği takdirde ailesinin itibarının zedelenebileceğini ve suçluluk geçmişi üzerinde yaptığı muhasebenin suç faaliyetlerinden vazgeçmesinde etkili olduğunu belirtmiştir. Aynı şekilde başka bir katılımcı (K9 kodlu) da aile yapısına vurgu yaparak ailesinin muhafazakâr bir aile olduğunu, onlar ve toplum nezdinde suç işlemenin kabul edilemeyecek bir şey olduğunu, suç işleyenin dışlanabilme ihtimalinin olacağını belirterek suçlu terk etmiştir. Katılımcıların anlatımlarında da görüldüğü üzere işlenen suçtan dolayı ailenin ve kendilerinin utanma veya ayıplanma ile karşı karşıya kalabileceği vurgulanmıştır. Öyle ki katılımcılar hem kendilerinin hem de ailelerinin toplum içerisinde ayıplanma ihtimallerini düşünerek suçtan uzaklaşmışlardır. Suç ile açığa çıkan utandırma veya ayıplama burada tıpkı Braithwaite’in (1989) da belirttiği üzere “yeniden bütünleştirici” bir işlevi yürütmektedir. Araştırmacıya göre “utandırma veya ayıplama” toplumda dışlanmış veya etiketlenmiş olan bireylerin topluma yeniden entegre olmalarını sağlamaktadır. Suç işlemiş olan bireylerin cezalarını çektikten sonra toplumsal anlamda bağlılıklarının devam ettirilmesi ve böylece tekrar suç işlemlerinin önüne geçilmesi sağlanır.

Bu araştırmada dikkat çeken diğer bir konu ise katılımcıların suçlu terk etme nedeni olarak toplumun veya akrabaların bakışına göndermede bulunmuş olmalarıdır. Bahsedilen konu ile ilgili örnek olarak iki katılımcıya ait anlatım aşağıda yer almaktadır:

“Hem çocuklarım perişan olacak hem de anne babama kelimeler (Söylenti, söz söylenmesi veya olumsuz ifadelerin kullanılması anlamında kullanılmaktadır.) gelecek, dediğim gibi benim sülalem de sadece bir ben cezaevine girmişim. Cezaevine girdiğim zaman da yakın çevremizden bazıları babamın yanına gelip demişler ki: Biz ne diyorduk, siz bugüne kadar bu malı nasıl yapıyorsunuz? Meğserse senin çocukların uyuşturucu satıyormuş. O gün o kelimeyi duyduktan sonra ben artık ölsem de anneme babama o kelimeleri getirtmem. Bugünkü aklımla bunları idrak edebiliyorum. Kendimi düşündüğüm için değil ben kendimi düşünmüyorum, benim için önemli olan ailemdir bu konuda. Anne, baba ondan sonra eş, çocuk önemlidir.” (K47-32 yaşında-erkek-uyuşturucu)

“Bu saatten sonra yapmam. Yani ben ailemin yüzünü kara çıkarmam. İnsan, bir müddet geçtikten sonra olgunlaşıyor. Bir müddet geçtikten sonra dünyanın farkına varıyor. İnsan, bireysel olmadığını fark ediyor. Sonuçta biz bir aile, bir soy olarak yaşıyoruz. Bir insan bir soyu ile bazen temsil edilebiliyor. Yüz kızartıcı suç işlendiği zaman diyorlar ki işte falanca soydan, filanca aşiretten adam öyle böyle yapmış diyorlar.”

Beni suçlardan uzak tutan temel şey ailemin üzüntüsüdür, ailemin başını eğmesidir, sülaleme laf gelmesidir, akrabalarım laf gelmesidir, bir de toplum içerisinde dışlanmaya maruz kalmamdır.” (K24-30 yaşında-erkek-hurstsılık)

Anlatımlarda da görüleceği üzere katılımcılar, ailelerine yönelik toplumda gerçekleşebilecek olumsuz bir değerlendirmeden kaçınmak için suçu terk ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda çalışmalar, bazı kültürlerde suçluluğa atfedilen “utanç” duygusunun bireylerin suçu terk etmeleri konusunda omuzlarına önemli sorumluluklar yüklediği gerçeğine dikkat çekmişlerdir (Nugent ve Schinkel, 2016). Çalışmada bu husus, elde edilen verilerle örtüşen bir tespit olmakla birlikte bireyler işledikleri suçlar nedeniyle ailelerinin buldukları kültürde baskılara maruz kaldıklarını veya kalabileceklerini dile getirerek suçtan uzaklaşmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Aile desteği her ne kadar suçu terk etme üzerinde etkili olsa bile mahkûmlar, aynı zamanda cezaevi sürecinden de etkilenmektedirler. Bazı bireyler, sırf cezaevine girdikleri için cezaevi öncesi var olan güçlü aile bağlarını kaybedebilmektedirler. Sayıca az olsa da bazı katılımcıların bu doğrultudaki anlatımlarına aşağıda yer verilmiştir:

“Ben cezaevindeyken çocuklarım ortada kaldı, bir koyunu düşünün ortada kaldığı zaman ne olur ona? Kurt kapar. Ben dışarıdayken daha cezaevine girmeden önce çocuklarımın hepsi tertemizdi. Uyuşturucudan dolayı çocuklarım cezaevine girdiler. Benim bir çocuğum on yedi yaşında iken cezaevine girdi, dosyasını getireyim bakan istiyorsanız, dosyasında yatmasını gerektiren bir suç yok. Ama çocuğun hayatı söndü, sicili bozuldu, altı yıl ceza yedi. İşte bunların tümünün sebebi ben başlarında bulunmadığım için oldu bunlar. Benim onlara göz kulak olamam lazım.” (K31-57 yaşında-erkek-uyuşturucu)

“Allah göstermesin artık yaşımız otuz dokuz oldu, çocuklarımız büyüdü. Kızım on dokuz yaşına girdi ben içeri girerken benim çocuklarımın hepsi küçüktü, şimdi hepsi büyüdüler. Küs haldeyiz. Cezaevine girdiğim için bu kadar sene olmuş çocuklarım benimle konuşmuyor. Aralarından bazıları evlendi, bazılarıyla aynı evdeyiz. Evde pek huzur da yok. Şimdi tek bir amacımız var onların karnını doyurup, onlara sahip çıkmak. Ayrıca yanlışla düşmemeleri için elimizden gelen her şeyi de yapmak. Büyük bir sorumluluğum var benim. Ceza almayacağımı bilsem de yine suç işlemem, çocuklarımız bize bakıp örnek alıp devam etmesinler, diye zaten bundan sonra çocuklarımızı düşünmemiz gerek.” (K38-39 yaşında-erkek-uyuşturucu, yaralama, evrakta sahtecilik, firar)

Cezaevinde olmanın fiziksel ve psikolojik etkileri, aile ilişkileri üzerinde olumsuzluk yaratmaktadır (Comfort, 2008; Listwan ve ark., 2013). Bu durum eğer hükümlü evli ise evlilik birliğinin bozulması riskinin artmasına (Lynch ve Sabol, 2004; Lopoo ve Western, 2005) ayrıca hükümlü çocuk sahibi ise çocuklarla bağın azalmasına veya tamamen kopmasına neden olabilmektedir (Hairston, 1988; Swanson ve ark., 2013). Bununla birlikte bazı araştırmalar, cezaevinde bulunan bireylerin eşlerinin, cezaevinde bulunmayan bireylere kıyasla eşlerinden ayrılma olasılığının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Western, 2006; Turney ve Wildeman, 2013). Türkiye’de gerçekleştirilen bazı çalışmalar, cezaevinden çıkan hükümlüler evli oldukları takdirde cezaevi öncesi kurdukları evlilik kurumunun bozulabileceğini aktarmışlardır (Gençtürk ve Korkmaz, 2019). Bu doğrultuda cezaevine girdiği için aile birliğinin bozulduğunu, aile fertleri ile bağlarının zayıfladığını, aile fertlerinin bazılarının suç işlemeye başladığını belirten katılımcılar olmuştur. Konuya ilişkin olarak suçluluk hissi duyan katılımcılar, aile bağlarının tekrar güçlendirilmesi gerektiğini, bunun için çabaladıklarını ve bu durumun gerçekleşebilmesi için suçu terk ettiklerini beyan etmişlerdir.

Cezaevi sürecinden sonra da aile desteği alan katılımcılar, sosyalleşerek hayatlarında yeni bir sayfa açtıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda Sampson ve Laub’a göre (2001) ailenin suç sonrası sosyal bağları güçlendirmesi suçu terk etme sürecine olumlu katkılar sunmaktadır. Bu nedenle cezaevi sonrasında aile desteğinin birey üzerinde olumlu etkisine dair tespitler, yaşam seyri teorisinin (Laub ve ark., 2011) varsayımlarına uygun bir bulgu olmuştur.

Sonuç olarak katılımcıların anlatımlarına göre cezaevi çıkışında ailenin bireylere yakın ilgi göstermesi, bireylerin cezaevi çıkışında aileleri tarafından karşılanması ve ailenin onlara karşı dışlayıcı bir bakış sergilememesinin suçu terk etmeleri üzerinde oldukça etkili olduğu görülmektedir. Görüşülen çok sayıda eski hükümlü ailelerinin sıklıkla kendilerine nasihatle bulduklarını, yanlış yolda olduklarını, yaptıklarının onlara yakışmadığını, gençliklerini yok edeceği gibi aile telkinlerine muhatap olduklarını dile getirdikleri gözlemlenmiştir. Katılımcıların cezaevi sonrası süreçte bu tarz telkinlerden kaynaklı olarak, bunu göz önünde bulundurarak suçlu geçmişini gözden geçirecek ve tabi vicdanına dayanarak suçu terk etme başarısını sergilediği, bazı katılımcıların ise ailelerine yönelik toplumda gerçekleşebilecek olumsuz bir değerlendirmeden kaçındığı için suç işlemeyi bıraktıkları tespit edilmiştir. Bu bağlamda genel olarak cezaevinden tahliye olan hükümlülere ailelerinin “kucak açması”, onlara desteklerini sunmaya devam etmeleri ve onlardan “ümitlerini” kesmemeleri bireylerin suçu terk etme süreçleri üzerinde oldukça etkilidir.

4.3. Gelir Desteği ve Barınma İmkânının Varlığının Etkisi

Genel anlamda cezaevinden tahliye edildikten sonra eski hükümlülerin çoğu barınma problemi yaşama ile karşı karşıya kalabilme tehlikesi altındadırlar. Bazı araştırmalar cezaevinden yeni tahliye edilen eski hükümlülerin evsizlikten veya barınacak yer bulamamaktan kaynaklı olarak yeniden suç işleyip tutuklanabilme tehlikesi bulunmaktadır (Mills ve ark., 2013). Eski hükümlülerin barınma problemi yaşaması, genellikle hayatta kalmak için veya yaşamlarını sürdürebilmeleri için kalınacak ev bulma noktasında yasadışı faaliyetlerde bulunmalarına yol açmaktadır (Fitzpatrick ve ark., 2009). Tam da bu noktada aile tarafından sağlanan barınma

ve gelir desteğinin önemi vurgulanmaktadır. Aile desteği ve ilişkileri, potansiyel bir şekilde motivasyon sağlama, sosyal ve duygusal destek kaynağı, barınma, istihdam veya mali yardım gibi kaynaklara yönelik etki yaratarak bireylerin suçu terk etme sürecini destekleyebilmektedir (McGillivray, 2019). Cezaevinden tahliye olan bireye barınma yardımı sunan veya barınabilmesi için maddi anlamda destek veren aile aynı zamanda kendi ferdini bu şekilde barınma probleminden kaynaklı olarak açığa çıkabilecek suçluluk sürecinden korumaktadır. Dolayısıyla aile suçun terk edilmesi ve topluma adapte olma sürecini bu yönü ile kolaylaştırmaktadır.

Cezaevinden çıktıktan sonra katılımcılara karşı ailenin ilgisinin nasıl olduğunun anlaşılması için kendilerine yöneltilen “*Cezaevinden çıktıktan sonra sizi karşılamaya kim geldi, (ilk) nereye gittiniz?*” sorusuna genellikle aile fertlerinden birisinin/birilerinin onları karşılamaya geldiklerini ve cezaevi öncesi yaşayış biçimine geçildiği cevapları gelmiştir. Ayrıca cezaevinden çıkan bireylerin genel olarak bir barınma problemiyle karşı karşıya kalmadıkları belirlenmiştir. Cezaevinden çıkış yapan bireylerin aile fertleri tarafından cezaevi çıkış kapısında karşılanmış olmaları, barınma problemi yaşamamış olmaları aileleriyle güçlü bağlara sahip oldukları anlamına gelmektedir. Bu yöntemle aile; desteğini, özellikle de duygusal desteğini bireye sunmaktadır. Özellikle aileden gelecek duygusal destekten mahrum kalacak hükümlülerin yeniden suç faaliyeti içerisine girme olasılıklarının artacağı unutulmamalıdır. Nitekim çalışma kapsamında elde edilen bu bulgu, Western ve meslektaşları (2015) tarafından da ortaya konmuştur. Western ve meslektaşları, çalışmalarında ailelerin, yakınlarının cezaevinden tahliyelerini bir kutlama yapma veya sevgi dolu destek sunma şeklinde ifade etme eğiliminde olduklarını belirtmişlerdir. Cezaevinden tahliye edilen eski hükümlülere sergilenen sevgi dolu aile desteği, onların suçluluktan uzak durmasına ve suçu terk etmelerine olumlu katkı sunmaktadır. Duygusal aile desteğinden yoksun olan veya topluma yeniden giriş veya yeniden adaptasyon sürecinde ailenin sevgi dolu desteğinde azalma yaşayan bireyler yeniden suç işleme riski altında olabilmektedir.

Bu araştırmada cezaevinden tahliyenin hemen sonrasında ailesi tarafından desteklenen, gelir ve barınma desteği alan bazı katılımcılar konuya ilişkin çeşitli hususları dile getirmişlerdir. Örneğin aşığıda anlatımları verilen katılımcılar (K41 ve K40 kodlu) tahliye olduklarında aileleri tarafından cezaevi kapısından alındıklarını ve bir müddet geçtikten sonra cezaevi öncesi yaşayışlarına geçtiklerini ve bu konuda herhangi bir problem yaşamadıklarını belirtmişlerdir:

“Abim ve arkadaşlarım beni cezaevinden aldılar, bir yerde yemek yedik; çayı içtik, muhabbet ettik. Sonra beni eve bıraktılar, bir sıkıntı olmadı benim için. Normal hayatıma döndüm. Tabii ki ilk birkaç gün biraz böyle acayip geliyordu dışarıya ama daha sonra insan alışıyor.” (K41-28 yaşında-erkek-uyuşturucu)

“Cezaevinden çıktığım zaman babam ve abim beni karşılamaya geldi. Oradan direkt eve gittik, ailemi gördüm. O gün dışarı çıkmadım muhabbetleri oldu, oturduk, konuştuk daha sonraki gün dışarı çıktım; arkadaşlarımı gördüm kahvehaneye gittim. İlk bir hafta, on günüm bu şekilde geçti, sonra normal hayatıma döndüm. Ailem sağ olsun, maddi açıdan da bir problem olmadı benim için. Ailem bir daha yapmamam gerektiğini söylediler, beni bağırlarına bastılar. Allah razı olsun onlardan.” (K40-28 yaşında-erkek-hırsızlık)

Cezaevinden tahliye olan bir hükümlünün gidecek bir yerinin olması, barınma veya gelir problemi yaşamaması onun suçluluk süreci üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Katılımcılardan birine (K29 kodlu) göre mükerrer suçlu olan bireylerin mükerrer suçluluk nedeni cezaevi dışında kimselerinin ve kalacak yerlerinin olmayışıdır. Konuya ilişkin olarak çalışma grubu içerisinde yer alan katılımcı aşığıdaki görüşleri dile getirmiştir:

“Bazıları sürekli cezaevine gir-çık yapıyor. Bunlarla ilgili de şunu söyleyebilirim. Bazılarının zaten anne ve babası yok, ailesi yok, bazılarının dışarıda kalacak herhangi bir yerleri yok. Bazılarını ise aileleri yanlarına almıyor. Sırf dışarıda kaldığı veya kalacak yeri olmadığı için tekrar suç işleyip cezaevine giren çok insan tanıyorum.” (K29-31 yaşında-erkek-nitelikli dolandırıcılık)

Katılımcı burada özellikle aile desteği kapsamında barınma ve maddi destek vurgusu yapmıştır. Cezaevinden çıkan hükümlüye ailesinin sahip çıkması, barınma, ulaşım ve maddi destek sağlanması hükümlünün kendini yalnız hissetmemesi açısından önemlidir. Bu konuda çalışma kapsamında gözlemlendiğimiz bir husus, Bottoms ve Shapland’ın (2011) bulgularıyla benzerdir. Araştırmacılar, belirledikleri örneklem grubundan elde ettikleri veriler ışığında maddi anlamda yaşanan zorlukların, karşılaşılan barınma problemlerinin ve suçluluğa sürükleyen duygusal etkenlerin suçu terk etme önündeki başlıca engeller olduğunu tespit etmişlerdir.

Sonuç olarak cezaevinden tahliye olan hükümlülere aileleri tarafından hem barınma desteği hem de maddi yardım imkânları sunulduğu ve bunların bireylerin suçu terk etme sürecine olumlu katkı sağladığı tespit edilmiştir. Cezaevinden çıktıktan sonraki süreçte ailenin barınma imkânı ve diğer aile destek katkısının sunulması bireyde hem maddi hem de manevi olarak sahiplenme duygusu oluşturmakta ve kişinin suçu terk etmesinde olumlu katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda gerçekleştirilen bazı araştırmalar bu çalışmayla uyulaacak sonuçlar barındırmaktadır. Bahsedilen bu araştırmalara göre ailelerin cezaevinden tahliye olan fertlerine barınma ve gelir desteği sağladıkları tespit edilmiştir. Cezaevinden tahliye olan bireyler, aslında dışarı çıktıkları ilk gün aileleriyle bağlantı kurmuş ve çoğu hemen tahliye sonrası aile üyeleriyle birlikte yaşamaya başlamışlardır. Barınma noktasında bir problemle karşılaşmamışlardır (Western ve ark., 2015; McGillivray, 2016).

4.4. Aile Roller ve Sorumluluklarının Etkisi

Aileye bakma yükümlülüğü, aile içerisindeki roller veya aileye karşı duyulan sorumluluk daha önce suç faaliyeti içerisinde yer almış olan bireylerin suçu terk etmeleri için önemli bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır. Cezaevinden çıkan bireylerin aileleriyle bağlarını daha güçlendirmeleri ve dolayısıyla ailelerinin geçimine yardımcı olmaları, onların bakımını üstlenmeleri, ailedeki rollerini ifa etmeleri onları suçlardan uzak tutmaktadır. Aileleriyle destek köprüleri kurmaları bu sorumluluklar, roller ve yükümlülükler temelinde inşa edilmektedir. İnşa edilen bu köprüler, suç işleme olasılığını da azaltmaktadır.

Ebeveyn, eş veya bir ailenin ferdi olmak suç işlemeye yönelik durumsal güdülerini azaltan sorumlulukları ve öncelikli değişimleri gerektirebilir. Suçluluk konusunda ailede sorumluluğu olan bireyin sorumluluğu olmayan bireyden suçtan kaçınma konusunda daha fazla temkinli davranabileceğini öngörmek mümkündür. Çünkü ailede sorumluluğu bulunan bireyin suç işleyip yakalanması durumunda kaybetme ihtimali doğacak bir de ailesi vardır. Bu bağlamda suçu terk etme noktasında aileye karşı yükümlülüğe, aile içerisindeki rollere veya aileye bakma sorumluluğuna vurgu yapan katılımcıların sayısı oldukça fazladır. Bunlardan ikisine ait anlatımlar şöyledir:

“Maddi açıdan çok sorun yaşadım. Mesela uyuşturucu satmayı düşündüm. Çok şükür vazgeçtim. Şunu düşündüm yine girsem oraya, ceza alsam, annem babama kim bakacak hesabı yaptım. Hep bu tür şeyler insanın aklına geliyor ve caydırıcı oluyor. Suçu terk etmemdeki birinci neden ailemdir. Annem ve babam yaşlıdır, onlara kimse bakamaz hesabını yapardım. Bunu düşünürdüm. Aileme bakmam lazım. Bu yaşta sonra ben cezaevine girsem aileme kim gelip bakacak?” (K1-34 yaşında-erkek-ağır yaralama)

“Ben ailemi düşünüyorum ondan tabi. Yani ailemin direksiyonu benim elimde diye söylüyorum. Bazen diyorum ki işte ben bu arabayı kullanıyorum, direksiyon bende, ben arabayı uçuruma sürükleyebilirim. Bir kere, bir daha yapmamam lazım ama bazen öyle olaylar gerçekleşiyor ki işte bunu da düşünemiyorsun. Benim başıma gelen olayda da olduğu gibi. Zaten bunu o anda düşünbilseydim büyük bir ihtimalle zaten başıma gelen bu olay gerçekleşmezdi.” (K5-47 yaşında-erkek-yaralama, cinayet)

Bu anlatımlardan ilkinin gerçekleştiren katılımcı (K1 kodlu), cezaevinden çıktıktan sonra maddi anlamda sıkıntı yaşadığını ve bundan dolayı suç işlemeyi düşünemediğini aktarmıştır. Katılımcının aktarımına göre onu suç işlemekten alıkoyan temel unsur, ailesine karşı görevleridir. Katılımcı anne ve babasına bakmakla yükümlü olduğunu, sırf bu yükümlülüğün varlığından kaynaklı olarak da suçu işlemeyi bıraktığını vurgulamıştır. Diğer katılımcı (K5 kodlu) ise araba-direksiyon metaforunu kullanarak ailesinin yönetiminin kendi elinde olduğunu, kontrolü kaybettiğinde ailesinin tehlikeyle karşı karşıya kalacağını bundan kaynaklı olarak suç işlemediğini belirtmiştir.

Ailede bulunan fertlerin her birinin çeşitli rol ve görevleri bulunmaktadır. Ailede en temel görev belki de ailenin geçiminin sağlanması için bireylere verilen görevdir. Araştırma bulgularımız neticesinde bireylerin ailenin geçiminin sağlanmasına dair rol ve sorumluluklarının onları suçluluktan uzak tuttuğunu tespit etmiştir. Konu ile ilgili olarak aşağıda iki anlatıma yer verilmiştir:

“Şu anda dahi yokluk çekiyorum, parasızım ama artık suç işleyemem. Ben cezaevindeyken babam vefat etti, aileme bakmam gerekiyor, artık aileme bakma görevi bende. Bende artık bir sorumluluk var, bu sorumluluk olmasaydı belki de hırsızlık yapmazdım, belki uyuşturucu alıp satma suçunu işlerdim; uyuşturucu suçunu işlemezdim, belki gasp yapardım, gasp yapmazsam belki şantaj yapardım. İllaki bir şey yapardım. . . Benim artık ailem var, bir sorumluluğum var; benim bu aileme bakmam gerekiyor. Bile bile gidip suç işleyip cezaevine artık giremem. Suçu bırakmamın en temelinde aile var, babam vefat ettiği için sorumluluk bende şu anda. Maddi anlamda bir sorumluluğum var, aileme bakmam gerekiyor.” (K30-27 yaşında-erkek-yaralama, gasp, hırsızlık)

“Yani şimdi biz cezaevine girsek eskiden anne ve babamız yaşlı değildi, gözümüz arkada değildi. Mesela derdik ki işte annemiz ve babamız oradadır, çoluk çocuğumuza bakarlar diye düşünürdük. Ama şimdi biz bakıyoruz, bizim için sorumluluk arttı. Artık durum eskisi gibi değil. Düşünüyorsun ailen olmuş, çocukların olmuş, bir huzurun var, bir düzenin var. Bir şekilde kendini frenlemeye çalışıyorsun. İnsanda sorumluluk artınca insan ister istemez arkasına bakıyor, düşünüyor. Acaba ben suç işlesem cezaevine girsem ne olur, diye. Düşünüyor ailem ne yapar, çocuğum ne yapar, nasıl olur diye düşünüyor.” (K36-38 yaşında-erkek-hırsızlık, adam kaçırmaya, çete, yaralama)

Katılımcılardan biri (K30 kodlu), daha önceki suçluluk döneminde aile bakımını üstlenecek bir babasının olduğunu, babasının vefat ettiğini ve artık aileye bakma sorumluluğunun kendisine geçtiğini bu durumdan kaynaklı olarak da suç işlemeyi terk ettiğini belirtmiştir. Daha önce maddi nedenlere istinaden suç işlediğini belirten katılımcı, son durumda temel anlamda aileye bakma sorumluluğunun onu suçluluktan caydırdığını ifade etmiştir. Benzer şekilde diğer katılımcı (K36 kodlu), suçu terk etme süreciyle ilgili olarak aile sorumluluğu ve düzeni vurgusu yapmıştır. Katılımcının suç işlemeyişinin temelinde ailesine karşı var olan sorumluluklar ve kurmuş olduğu aile düzeni bulunmaktadır.

Sonuç olarak hükümlülerin aileye, aile fertlerine veya çocuklara karşı sorumlu hissetmeleri onları suç faaliyetlerinden uzak tutmaktadır. Eski hükümlüler anne, baba, eş veya çocuklarının geçimlerini sağlama görevini üstlendiklerinde bu sorumluluğun onların suçu terk etme, topluma başarılı bir şekilde adapte olma süreçlerine katkı sunduğu görülmektedir. Aileye bakma yükümlülüğü bulunan suç işlemiş birey bu sorumluluğunun bilinciyle hareket ettiğinden bu sorumluluk bilinci onda bilişsel dönüşüm yaratmaktadır. Aile içerisindeki roller gereği daha önce suç faaliyeti içerisinde yer almış olan bireylerin suçu terk etmeleri için

önemli bir etkidir. Cezaevinden çıkan bireyin aile bağlarını güçlendirmek için kendisinde içsel bir motivasyon bulması ve bu motivasyonla ailesini sahiplenmesi için bilişsel anlamda kendisini yenilemesi gerekmektedir. Giordano ve meslektaşları (2002), bilişsel dönüşüm teorisinin kabullerine uygun olacak şekilde suçlu olmaktan suçsuz olmaya evrilmeyi sağlayan dönüşümün beyinde bittiğini, kişinin böylesi bir zihinsel dönüşüm süreci yaşaması için içinde itici ve tetikleyici bir gücü hissetmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu çalışmada da Giordano ve bilişsel dönüşüm teorisinin kabulleriyle uyum sağlayacak şekilde bireyin ailesi için sorumluluk duymaya başlaması ve bu sorumluluk gereği ailesinin geçimini temin etme, onları sahiplenme ve koruma saikiyle hareket etme onda bir dizi zihinsel dönüşüme neden olmaktadır. Bu zihinsel dönüşümle suça ve suça iten etkenlere yönelik bakış açısında farklılaşma yaşanmaktadır. Bu farklılaşmadan bahseden ve yukarıda anlatılarına değindiğimiz katılımcıların da belirttiği gibi bu bireylerin yaşadığı iç muhasebe sonucu bu bireyler suçu terk edebildiklerini belirtmişlerdir.

4.5. Çocuk Sahibi Olmanın Etkisi

Literatürde cezaevinde hükümlülerin çocuklarıyla irtibatlı olmalarının suçu terk etme üzerinde etkili olduğunu ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (La Vigne ve ark., 2005; Maldonado, 2006; Visher, 2011). Konuya ilişkin olarak çocuk sahibi olmanın suç işleme üzerindeki etkisinin incelendiği bir çalışmada boşanmış veya bekâr ebeveynlerin aksine evli ve ebeveyn olan bireylerde suç işlemede daha büyük bir azalma olduğu (Blokland ve Schipper, 2016) dolayısıyla çocuk sahibi olmanın suçu terk etme sürecine katkı sağladığı bulunmuştur.

Cezaevi sonrası süreçte bazı bireylerin kendilerini suçtan uzak tutan temel faktörün “çocuk sahibi olmayı” belirtmiş olmaları, suçun terk edilmesinde ailede çocuk sahibi olmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda katılımcılara yöneltilen “*Toplum-sal uyumunuzu sağlamanızda etkili olan, sizi suç faaliyetlerinden uzak tutan şey sizce nedir? Açıklar mısınız?*” sorusuna bazı katılımcılar tarafından “çocuğun varlığı” gerekçesi üzerinden temellendirilmeler yapılmıştır. Konuya ilişkin olarak bir katılımcı (K32 kodlu-45 yaşında-erkek-uyuşturucu) cezaevinde sürekli olarak çocuk hasreti çektiğini ayrıca cezaevi tahliyesi sonrası çocuğunun kendisini tanımadığını belirtmiştir. Buradan hareketle cezaevi sürecinin ebeveyn-çocuk ilişkilerine de zarar verebileceği kanısı da doğmuştur: “*İçerdeyken çocuk özlemine çekiyor insan, sürekli hasret duyuyorsun. Ben cezaevinden çıktığımda çocuğum beni tanımıyordu. Tüm bunlar bana çok şey öğretti. Suçu terk etmemde bunlar etkilidir.*” Benzer şekilde bir diğer katılımcının (K48 kodlu-32 yaşında-erkek-yaralama) evlilik süreci yaşadığını, bu evlilik sürecinin suçu terk etmesinde pek etkili olmadığını fakat çocuk sahibi olmasıyla birlikte suçluluk sürecini tamamen terk ettiğini belirtmesi anlamlı görülmektedir. Muhtemelen burada çocuk sahibi olunması evlilik veya aile bağlarını pekiştirdiği ifade edilmektedir: “*Ben evlendikten sonra az da olsa bazen kafam karışıyordu (suç işlemeyi düşünüyordum) ama ben çocuk sahibi olduktan sonra, kızım olduktan sonra benim için her şey bitti. Her şeyden önce anne ve baba gelir, e tabii bir de çocuk olduktan sonra insan anne ve babasını çok daha iyi anlayabiliyor.*” Başka bir katılımcı (K34 kodlu-44 yaşında-erkek-yaralama, uyuşturucu, sahte kimlik) suçlu geçmişinden dolayı çocukları tarafından dışlanmaya maruz kalmamak için bundan çekindiği için suçu terk ettiğini ifade etmiştir: “*Suçumdan dolayı ileride çocuklarımdan dışlanma görebileceğimden çekiniyorum. Benim bir daha o işlerde olmamam lazım.*” Bazı katılımcılar; çocukların mağduriyet yaşayabilme durumlarını, geleceklerinin tehlike altına girme olasılığını dikkate alarak suçu terk ettiklerini ifade etmişlerdir. Bazıları ise cezaevi sürecinde çocuklarının kendisini ziyarete geldiğini, onların o halini göz önünde bulundurduğunda onlara haksızlık ettiğini düşünerek suç işlemeyi bırakmışlardır. Bu hususları belirten bazı anlatımlar aşağıya alınmıştır:

“Beni suçtan alıkoyan ailemiz var, çocuklarımız var yani. . . Ben bir daha cezaevine girsem çocuklarımız mağdur olacak. . . Çocuklarıma bir gelecek kurmam gerekiyor. İnsan cezaevinde olduğu zaman çocuk hasreti çekiyor, içeride olduğu zaman müdahale edemediği zaman tabii ki çocukların kötü yola düşme ihtimali de var. İnsanın artık çocuklarının başında durması gerekiyor. Yani yeter artık diyoruz. Ailemle beraber olacağım ve bir işte çalışıyor olacağım. Bu düşünceler beni tamamen suçtan uzak tutuyor.” (K23-32 yaşında-erkek-uyuşturucu)

“Ben evliyim, çoluk çocuk sahibiyim. Benim bir yuvam var, çocuklarıma bir geleceği var. Ben zırt pırt suç işlersem içeri girsem, benim çocuklarıma kim bakacak? Ben yıllara bağlandım, diyelim gittim on sene bir ceza aldım diyelim bu çoluk çocuk dışarıda rezil olmaz mı? Suçu terk etmenin temelinde evlatların var. Çünkü cezaevinde tellerin arkasında onları görüyorsun, telefonla ancak konuşabiliyorsun. Kendini bilen bir insanın kaldıracabileceği bir şey değil bu. Onları o halde gördüğün zaman ister istemez sen de etkileniyorsun; diyorsun ki ya benim ne hakkım var onları bu duruma getiriyorum? Genç kızım var, genç çocuğum var psikolojik anlamda etkileniyorlar, diyorsun ki benim ne hakkım var bunu yapmaya? Ben şu an anlatırken bile elim ayağım titriyor. Çünkü zoruma gidiyor, yaptığım hatalardan dolayı diyorum ki: Yarabbi bir daha düşmeyeyim! Bunlar bence caydırıcıdır. Bu benim görüşüm, beni caydırdı yani.” (K39-39 yaşında-erkek-yaralama)

Suçluluğun ortaya çıkışını belirleyen temel unsurlar arasında suçlu kişiye özenme duygusu bulunmaktadır. Bireyler suçlulara, onların yaşantılarına özenerek suç işlemeye başlayabilmektedirler. Hele ki suçluluğa özenme durumuyla karşı karşıya kalan bir çocuk ve özenilen baba ise bu olasılığın gerçekleşmesi daha muhtemeldir:

“Ben bugün bir babayım, çocuklarıma iyi etmem lazım. Onları eğitip güzel bir ahlak vermem lazım. Din de olsun toplum da olsun yaşantılarında olsun ben bugün yanlış yaparsam çocuklarıma da yapar. Bana zaten suç durumundan dolayı özensinler istemiyorum. Benim iki tane erkek çocuğum var, üç tane kızım var. Onlar da bana bakıp aynı şekilde devam ederler. Ben yanlış yaptım, yanlış gördüm. Allah izin verirse

ben onların yanlış bir şey yapmalarını engelleyeceğim.” (K38-39 yaşında-erkek-uyuşturucu, yaralama, evrakta sahtecilik, firar)

“Benim ahlaki değerlerim artık kabul etmiyor. Çocuklarının o şekilde büyümesini istemiyorum. Çünkü ben çocuklarımla oradan (suçlu çevrenin bulunduğu yer) geldiğim zaman onları herkes tanıyordu. Çocukların da bana özenseler yapacakları iş belli. Burada benim kişiliğimi bile bilmiyorlar. Nasıl bir insan olduğumu bile bilmiyorlar. Sadece onlara verdiğim eğitimi, sunduğum hayatı görüyorlar. Bunu yaşatmaya çalışıyorum. Şu anda bununla uğraşıyorum. Çocukların bana benzemesinler diye, sırf bunun için İstanbul’dan buraya geldim. Çocukların da orada büyürlerse benden etkilenecekler ve ister istemez suçlara karışacaklardır.” (K4-32 yaşında-erkek-gasp, hırsızlık, uyuşturucu, tehdit, yaralama, dolandırıcılık)

Bazı katılımcıların konuya ilişkin anlatımları, eski hükümlülerin suçu terk etme nedeni olarak çocuklarının onlara özenmeleri korkusuna ilişkin olduğu görülmektedir. Yukarıda da anlatımları verilen iki katılımcı, suçu terk etmelerinin temelinde bulunan faktörler ile ilgili bilgi verirken çocuklarının onlara özenmelerinden korktukları vurgusunda bulunmuşlardır. Çocuklarının onlara suçluluk konusunda özenme tehlikesi nedeniyle suçtan vazgeçtiklerini belirtmişlerdir. Hatta katılımcılardan biri (K4 kodlu); sırf çocukları özenti yaşamamasın diye bulunduğu çevreyi, bulunduğu ili terk ederek çocuklarıyla suçluluktan uzak bir hayat sürmeyi umduğunu belirtmiştir.

Katılımcılardan bazılarının hem kendileri için hem de çoğunlukla çocukları için ve uyuşturucu suçları özelinde bir empati duygusu geliştirdikleri ve bu şekilde suç faaliyetlerinden uzaklaştıkları tespit edilmiştir. Hırsızlık ve yağma suçlarından hüküm giymiş bir eski hükümlü (K33 kodlu katılımcı), kendisine karşı sergilenmesini istemediği bir suç faaliyetini işlemeyeceğini ve bu “empatik tavrın” onu suçluluktan uzak tuttuğundan bahsetmiştir:

“Ben çalışıyorum, günlük 200 lira kazanıyorum, o parayı kazandıktan sonra cebime koydum ve evime doğru geliyorum. Bu esnada birisi gelip benim paramı çaldı. Ben bunu kabul etmem ki. Dolayısıyla ben niye gidip millete aynı şeyi yapayım ki? Yanlış bir şey olduğunu anladım, sonu olmayan bir şey bu. Böyle düşünen bir daha yapmaz.” (K33-28 yaşında-erkek-hırsızlık, yağma)

Benzer şekilde aynı vurgu başka katılımcı (K35 kodlu) tarafından da yapılmıştır. Çocuk sahibi olunması, katılımcıların çocukları üzerinden bir empati duygusu geliştirmelerine yol açmış ve suç işlemekten vazgeçmeleri üzerinde etkili olmuştur. Uyuşturucu suçundan hüküm giymiş olan katılımcı, kendi çocuğuna zarar gelmesini istememekte haklı olduğunu ve bunun diğer insanlar tarafından da dikkate alınacak bir husus olduğunun altını çizmiştir. Onun özellikle uyuşturucu suçundan vazgeçmesinin nedeni, gelecekte uyuşturucudan çocuğunun da mustarip olabileme ihtimalidir:

“Benim çocuğum var ben yarın öbür gün gidip uyuşturucu suçu işlersem, milletin çocuğunu zehirleyeceğim. Yarın öbür gün milletin çocuğu da kalkar benim çocuğumu zehirler. Sırf bu düşüncelere sahip olduğum için ben bir daha suç işlemem. Ben bugün eğer milletin çocuğunu zehirliyorsam yarın da millet benim çocuğumu zehirler, kendime yapılmasını istemediğim bir şeyi ben de başkasına yapmamalıyım. Bunu yapmam doğru bir şey değil. Benim suçu terk etmem de etkili olan en temel şey bu oldu. Bana yapılmasını istemediğim bir şeyi ben niye başkasına yapayım ki?” (K35-32 yaşında-erkek-yaralama, uyuşturucu)

Sonuç olarak çocuk sahibi olunmasının bireyleri suç faaliyetlerinden uzak tuttuğu belirtilebilir. Özellikle bu konuda fikir belirten katılımcıların çoğu çocukları tarafından dışlanmaya maruz kalmaktan ve çocuklarının onlara özenmelerinden çekindikleri ve bunu düşünerek suçu terk ettiklerine dikkat çekmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu literatürde yer alan çeşitli çalışmaların bulgularıyla örtüşmektedir. Graham ve Bowling (1995), gerçekleştirdikleri çalışmada çocuk sahibi olmanın kadınlar için suçu terk etme süreci üzerinde en büyük etkiye sahip olduğunu bulmuştur. Nitekim La Vigne ve meslektaşları, Maldonado ve Visher, kendi çalışmalarında hükümlülerin çocuk sahibi olduklarında suçu terk etme başarıları gösterme olasılıklarının daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır (La Vigne ve ark., 2005; Maldonado, 2006; Visher, 2011). Ayrıca özellikle çocuk sahibi olan katılımcıların çocuklarına dair sorumluluk sahibi oldukları, çocuklarını düşündükleri ve empati kurdukları için suç işlemeyi terk ettikleri ve dolayısıyla suç işlemeyi önce empati duygusu gelişmesinin sürece olumlu katkı sağladığı söylenebilir. Çalışma kapsamında elde edilen bulgularda, katılımcıların bazılarının çocuklarını düşündükleri için bazılarının da çocukları olduğu için suçu terk ettikleri belirlenmiştir. Katılımcılar cezaevinde çocuklarını çok özlediklerini, çocukları zarar görmesin diye ve çocukları için suç işlemeyi terk ettiklerini belirtmişlerdir. Bu çalışmada elde edilen bu bulgular, sosyal kontrol teorisine uygun şekilde aileyi ve çocukları suç işlemeyi önleyen ve güçlü sevgi bağları nedeniyle suçtan uzak tutan etkenler olarak gören Hirschi (1969)’in bulgularıyla örtüşmektedir.

4.6. Evlenmenin Etkisi

Bireylerin suçu terk etmeleri ve topluma yeniden adapte olmalarını sağlayan bir diğer önemli aile faktörü de evliliğdir. Evlilik, birey açısından hem yeni bir aile oluşturması hem de yeni bir düzen oluşturması nedeniyle önemlidir. Bazı çalışmalar evlenmenin veya evlilik ile oluşan ilişkilerinin yoğun suç geçmişi olan bireyler arasında bile suç yönelimini önlemeye ve engellemeye yardımcı olduğunu göstermiştir (Meisenhelder, 1977; Farrington ve West, 1995; Horney, Osgood ve Marshall, 1995; Laub, Nagin ve Sampson, 1998; Warr, 1998; Laub ve Sampson, 2003; Bersani ve ark., 2009; Craig ve Foster, 2013; Doherty ve Ensminger, 2013).

Bazı çalışmalar evliliğin, bireyi suçtan uzak tutan en önemli faktörlerden biri olduğunu saptamıştır. Öyle ki bazı araştırmacılar evli olma durumunun yaşam süresi boyunca suç işleme oranında yaklaşık olarak yüzde 40 oranında bir azalmaya neden olabileceği tahmininde bulunmaktadırlar. Ayrıca iyi bir evlilik yaptıklarını belirtenlerin iyi bir evlilik yapamadıklarını belirtenlere göre daha düşük suç işleme oranına sahip oldukları belirlenmiştir. (Laub ve Sampson, 2003). Bazıları ise evliliğin farklı bir yönüne vurgu yaparak aile bağının etkisinin, bireyin suçlu çevresi ile irtibatını azaltma işlevine vurguda bulunmuştur. Burada suçtan vazgeçmede etkili olan temel nedenin evlilik ile oluşan bağ olmaktan çok evli olan bireylerin suçlu çevresiyle ilişkinin azalması üzerinden oluşan etkisine göndermede bulunulmuştur (Warr, 1998). Suç faaliyetinin çoğu kez arkadaş çevresinin etkisi ile ortaya çıktığı bilinmektedir (Sutherland ve Cressey, 1978; Haynie, 2002; Weerman ve Smeenk, 2005; Rebellon, 2006). Buradan hareketle, evlenen kişilerin arkadaş çevresi ile geçirdiği zamanın azalacağı dolayısıyla suç işleme fırsatının da buna bağlı olarak azalacağı kabul edilerek evli olan bireylerin evli olmayanlara göre suç terki olasılıklarının artacağı belirtilir.

Evlilik ile suçluluk arasındaki ilişkinin irdelendiği bazı çalışmalarda evli olan bireylerin (özellikle erkeklerin) topluma yeniden adaptasyonları ve suç terki ihtimallerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Jiang ve Winfree, 2006; Berg ve Huebner, 2011). Evliliğin suç terki süreci üzerindeki etkisinin incelendiği bir çalışmada evlenenlerin 3'te 2'sinin evlendikten sonra suç terki etmeyi başarabildikleri tespit edilmiştir (Rand, 1987, s. 139). Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde evli olan kadınların genel anlamda evli olan erkeklere oranla suç terki olasılıklarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir (King ve ark., 2007; Doherty ve Ensminger, 2013).

Bu doğrultuda bu çalışma kapsamında katılımcılara yöneltilen "**Toplumsal uyumunuzu sağlamanızda etkili olan, sizi suç faaliyetlerinden uzak tutan şey sizce nedir? Açıklar mısınız?**" sorusuna sayıca fazla çok sayıda katılımcı evliliğe vurgu yaparak açıklama getirmiştir. Örneğin aşığıdaki katılımcı (K48 kodlu); cezaevinden çıktıktan sonra evlendiğini, bir aile kurduğunu ve bu nedenle kendi deyimiyile "kurtulmaya" çalıştığını veya suç işlemediğini belirtmiştir:

"(Cezaevi) Sonrasında ailemle haşır neşir oldum. Yanıma gelmeye başladılar. Beni ziyaret ediyorlardı. Cezaevinden çıktıktan sonra da Allah nasip etti evlendim, aile kurdum. Ben (suçluluktan) kurtulmaya çalışıyorum. . . Aile kurduktan sonra çocuğum olduktan sonra ben herhangi bir suç işlemem." (K48-32 yaşında-erkek-yaralama)

Benzer şekilde diğer bir katılımcı (K5 kodlu) da suç terki sürecinde evlilik vurgusunu yapmıştır. Ona göre bir kişi evlendiği zaman, aile kurduğu zaman, eş ve çocuğu olduğunda onlardan güç alarak suç terki edebilmektedir:

"Bir kişiyi suçtan uzak tutan şey nedir? Mesela bekârsa evleniyor, ailesi onu evlendiriyor. . . Bu şekilde suç terki ediyor. İlk etapta aile yapısıdır. Yani anne, baba, kardeş, birisi evli ise eşi ve çocuğudur. Bende evlenmemin etkisi çok oldu." (K5-47 yaşında-erkek-yaralama, cinayet)

Başka bir katılımcı (K3-30 yaşında-erkek-kasten adam öldürme) bu hususta net bir ifade kullanarak evliliğin onun hem yaşamını idame ettirmesinde hem de suçluluktan uzak durmasında etkili olduğunu belirtmiştir. Ona göre kendisini suç faaliyetlerinden uzak tutan temel unsur evliliktir: "*Eğer evlenmemiş olsaydım ben dışarıda hayatımı idame ettiremezdim. Tekrar suç işlerdim. Ben cezaevine düştüğüm zaman ailem, eşim heba olur.*" Başka bir katılımcı (K36-38 yaşında-erkek-hırsızlık, adam kaçıрма, çete, yaralama) için suç terki etmenin tek koşulu evlenmektir ve böylelikle aile kurmaktır. Suç işleyen bir insan sadece evlilik ve aile sayesinde suçlardan uzak kalabilmektedir: "*Bir insan ancak ve ancak benim gibi zamanla evlenerek, çoluk çocuğa karışarak ıslah olabilir.*"

Bu bağlamda evliliğin suçluluktan uzak tuttuğu gerçeğini bilen aile fertleri, cezaevinden tahliye olan bireylerin evlendirilmesi için girişimler sergiledikleri görülmektedir:

"Diyorum ya o zaman ben kendime bir hurs yapsaydım mesela eşimi, annemi, babamı düşünmeseydim. O zaman ailem beni evlendirmemiş olsaydı yani evli olmasaydım vallahi yedi katını yapardım. Zaten cezaevinden çıkar çıkmaz bir hafta içerisinde beni evlendirdiler. Belki de ailemin bir an önce evlendirmesi benim açımdan daha iyi oldu. Başımı bağlamaları belki de daha iyi oldu. Bir nevi belki de korktukları için bu kadar aceleci davrandılar. Belki de bu çocuğun başını bir bağlayalım, daha kaçmadan daha bir şey yapmadan acele edelim, diye düşünmüş olabilirler." (K47-32 yaşında-erkek-uyuşturucu)

Kendisiyle görüşme gerçekleştirilen diğer bir eski hükümlü (K47 kodlu katılımcı), tekrar suç işlemeyişini; evlenmesine ve bir aile kurmasına bağlamaktadır. Ayrıca katılımcı farklı bir bakış açısı ile ailesinin bu durumun farkında olarak, onun tekrar suç işlemesinden korkarak onu evlendirmek için aceleci davrandığını da eklemektedir. Ailesinin onun tekrar suç işlemesinden korktuğu için onu hızlıca evlendirmeye çalıştığı, katılımcının tabiriyle "başını bağladığı" görülmektedir. Kendisi de alelacele evlendirilmesinin bu açıdan isabetli bir karar olduğunu vurgulamıştır.

Çalışma kapsamında görüöülen bazı katılımcılar, duruma farklı bir bakış açısıyla yaklaşmışlardır. Katılımcılara göre suç terki etme nedenleri evliliktir ve aile kurmaktır. Görüöülen katılımcılar, evliliğin veya ailenin suçlu çevre ile irtibatını kesme veya azaltma etkisine göndermede bulunmuşlardır. Aynı şekilde Warr (1998) da benzer tespiti ortaya koymuştur. Çalışmasında evliliğin bireyin suçlu çevresi ile ilişkinin azaltmasındaki rolüne değinmiştir. Ona göre suçtan vazgeçmeyi belirleyen temel neden evlilik ile oluşan

bağdan çok evli olan bireylerin suçlu çevreleriyle birlikte geçirdikleri zamanın süresinde meydana gelen azalmadır. Yani evlenen bir kişinin yaşantısı değişir, hayatına yeni bir yaşam düzeni girer ve bu nedenle (suçlu) çevresi ile irtibatı azalmaya başlar veya irtibat son bulur. Suçlu çevrenin bireyi suçluluğa sürükleyebileceği veya suçlu akranların suçluluğun en önemli nedensel faktörleri oldukları bilinmektedir (Eliott ve ark., 1985). Eski hükümlülerin suç faaliyetlerine girişimleri veya suçlu çevre ile irtibata girmeleri öncesinde bir eş, etkili bir “denetleyici” olarak suçu terk etme sürecine hizmet verebilmektedir. Burada bahsedilen bu çevresinin suçlu çevre olması halinde ayrıca bu kişi dolayısıyla da suç faaliyetlerinden uzak kalmaktadır. Örneğin bir katılımcı (K23 kodlu), evlendikten sonra suçlu çevresini terk ettiğini, artık suçlu çevre ile irtibatı kendisine yakışan bir durum olarak görmediğini ve bu şekilde suçtan ayrıldığını belirtmiştir:

“Ben evlendikten sonra artık suçlu çevremden uzaklaştım. Artık evlendik bir aile sahibi olduk, bu tür şeylere girmememiz lazım. Öyle şeyleri, arkadaşları artık yakıştırmıyoruz kendimize. Yani cezaevine girdim, çıktım evlendim ve artık bıraktım o işleri, suç işlemeyi.” (K23-32 yaşında-erkek-uyuşturucu)

Benzer şekilde bazı katılımcılar (K40 ve K2 kodlu) da evlendikleri, aile kurdukları için suçlu çevrelerinden bilerek uzaklaştıklarını ve bu sayede suçu terk edebildiklerini ifade etmişlerdir:

“Çok şükür şu anda evlendim, evlendikten sonra bu arkadaş (suçlu çevre) çevresinden de yavaş yavaş uzak kalmaya başladım. Kesinlikle bir daha suç işlemem! Ceza almayacağımı dahi bilirsem yine işlemem. Niye isteyeyim ki? Artık bizim ilgi alakamız olmaz suçla falan, artık bir düzenimiz var. Evlilik, çocuk çocuğumdur beni suçtan uzak tutan şey.” (K40-28 yaşında-erkek-hırsızlık)

“Bende en temelinde aile var. Şu an mesela evli olduğum için bir sürü şeyi yapmıyorum. Ailem derken kastettiğim eşim, çocuğumdur. Onları yüzüstü bırakmak istemiyorum. Onun için kötü şeylerden kendimi alıkoyuyorum. Bazı arkadaşlarımı (suçlu arkadaşlar) terk ettim yani şöyle oldu; ailemi göz önüne getirip bazı şeylerden kendimi uzak tutuyorum. Sonuçta yine aileden dolayı o arkadaşları, suçu terk etmişimdir. Bugün diyorum ya ailem olmasaydı belki bazı arkadaşlarımla ne hayatlar yaşıyordum ben de. . . ” (K2-32 yaşında-erkek-hırsızlık, uyuşturucu)

Bazı katılımcılar (Örneğin K10 kodlu), suçu terk etme ile ilgili görüşlerini ifade ederken aile veya evlilikten çok sevgili veya kız arkadaşı vurgusu yapmayı tercih etmiştir:

“Evet, benim mesela ailemin değil de sevdiğim insanın (kız arkadaşını kast ederek) etkisi oldu. Onun da eğitilmiş bir insan olmasından kaynaklı olarak onun da benim üstümde etkisi çok. Bundan dolayı da benim suçtan caydığım, (vazgeçtiğim) olmuştur.” (K10-44 yaşında-erkek-cinayet)

Literatüre bakıldığında bazı çalışmalarda evlenme ve birlikte yaşama deneyimleri, geniş bir suç geçmişi olan bireyler arasında bile suç işlemede azalma veya suçu terk etme ile ilişkilendirilmektedir (Horney ve ark., 1995; Laub ve Sampson, 2003). Evli olmasa bile veya bir aile kurmuş olmasa bile bir bireyin birlikte yaşadığı veya sevdiği/görüştüğü kız arkadaşının olması da suçu terk etmesi üzerinde etkili olabilmektedir. Yukarıda da anlatımı verilen eski hükümlü (K10 kodlu katılımcı), ailesinden değil de kız arkadaşından destek alarak suçu terk etme başarısı gösterdiği görülmektedir.

Özetle eski hükümlülerin suçu terk etmelerinde evliliğin, birey için hem yeni bir aile oluşturması hem de bir düzene sokması nedeniyle önemli olduğu tespit edilmiştir. Evli olan bireylerin topluma başarılı adaptasyonları ve suçu terk etme ihtimalleri daha yüksektir. Nitekim çalışmanın bu bulgusuyla örtüşen bulguları içeren çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Daha önce suç işlemiş bireylerin suçu terk etme sürecine odaklanan bu çalışmalarda evliliğin kurumsal olarak suç işleme ihtimallerini azaltıcı bir etki yarattığı ortaya konulmuştur (King ve ark., 2007; Simons ve ark., 2002; Doherty ve Ensminger, 2013).

5. Sonuç ve Genel Değerlendirme

Suçu terk etme sürecinde aile desteğini vurgulayan yaklaşımlar; yaşam seyri teorileri, sosyal bağ ve anlatı teorilerinin varsayımlarını öne çıkarmaktadır. Bu araştırmada da suçu terk eden eski hükümlülerin konuya ilişkin dile getirdikleri hususlar, bu yaklaşımların ana temaları ile de örtüşmektedir. Yaşam seyri teorisine göre suçu terk etme hem kişisel hem de toplumsal etkilere bağlıdır. Toplumsal etkiler olarak istihdam, evlenme, çocuk sahibi olma, arkadaşlık gibi unsurlar belirtilmektedir. Bu teoriye göre bu unsurlar bireylerin toplumsal bağlar inşa etmelerinde etkili olmaktadır. Buna göre aile bağları da bireyleri suçtan uzak tutmaktadır. Bu çalışmada da katılımcıların çoğu aile desteğini alarak suçu terk ettiklerini belirtmişlerdir. Çalışma kapsamında cezaevi sürecinden sonra da aile desteği alan katılımcılar, sosyalleşerek hayatlarında yeni bir sayfa açtıklarını belirtmişlerdir.

Aile bağlarının güçlü olması veya daha güçlü hale gelmesi bireyin sosyal bağlarının kuvvetlenmesine katkı sunmaktadır. Bu bağlamda çalışmada dile getirilen cezaevi döneminde ve sonrasında aile desteğinin kişiyi suçtan uzak tutabileceği yönündeki görüşler, yaşam seyri teorisinin varsayımları ile de örtüşmektedir.

Bu çalışma kapsamında aile bağlarının güçlü olması veya evliliğin gerçekleştirilmesi nedeniyle suçu terk ettiğini ifade eden çok sayıda katılımcı bulunmaktadır. Sosyal kontrol teorisi açısından bakıldığında aile fertleri arasında bağlılık üzerinden oluşan sosyal denetim unsuru da, bireyi suçtan alıkoyabilmektedir. Ayrıca ailenin sağladığı maddi desteğin de suçu terk etmeyi teşvik

ettiğini belirtmek mümkündür. Maddi destek alan bireyler kendilerini başkalarına, özellikle ailelerine bağlı hissedebilmektedirler. Bu bağlılık bireyleri suçlardan uzak tutabilmektedir.

Araştırmada saptanan en önemli bulgulardan biri, katılımcılar arasından suçu terk ettiğini ve topluma entegre olduğunu belirten bireylerin yoğun bir şekilde hem cezaevi sürecinde hem de cezaevi sonrası süreçte ailelerinden hem duygusal (şefkat, etkileşim vs.) hem de maddi (barınma, ulaşım, iş, maddi yardım vs.) destek almış olduklarını belirtmiş olmalarıdır. Aile desteğinin etkisi, eski hükümlülerin işledikleri suç türü açısından bir farklılık arz etmediği belirlenmiştir. Bir anlamda örneklem grubunda yer alan farklı suçlar işlemiş olan tüm suç kategorisi için aile desteği suçun terk edilmesinde etkili olduğu gözlemlenmiştir.

Duygusal destek ile karşılaştırıldığında maddi desteğin etkileri daha somut ve öngörülebilir olabilmektedir. Araştırma kapsamında bazı katılımcıların suçu terk ederken ailelerinin sağladığı duygusal ve maddi desteği ön planda tuttuğu, destek aldıkları için ailelerine karşı kendilerini sorumlu hissettikleri ve bu nedenle suçu terk ettikleri görülmektedir. Bu bağlamda çalışmada elde edilen bulguların hem sosyal kontrol hem de sosyal bağ teorilerinin varsayımlarıyla örtüştüğu söylenebilir. Aynı şekilde katılımcıların aile desteğine ilişkin dile getirdikleri görüşler, sosyal destek teorisinin varsayımları ile de örtüşmektedir.

Bu araştırmada görüşmeciler, aile bireylerinin kendilerini cezaevinde ziyaret etmelerinin onların suç faaliyetlerinden uzak durmalarında etkili olduğunu belirtmişlerdir. Cezaevinde gerçekleşen ziyaretler sayesinde suçlunun aile bireyleri ile olan bağlılıklarının kopması engellenmekte ve dahası aralarındaki bağın güçlenmesine neden olabilmektedir. Bu güçlü bağ sayesinde cezaevinden çıkan eski hükümlülerin daha kolay bir şekilde topluma giriş yapabilmeleri mümkün olabilmektedir. Aynı zamanda bazı hükümlüler için cezaevi sürecinde sürdürülen aile bağları sayesinde bireyin cezaevinin olumsuz koşullarının üstesinden gelmesinde, tahliye sonrasına ilişkin olumlu beklentiler içerisine girilmesinde ve topluma yeniden uyum sağlamada hayati düzeyde önem arz etmektedir. Bu nedenle cezaevinde aile ilişkilerini güçlendirmeye yönelik çalışmaların gerçekleştirilmesi, eski hükümlülerin yeniden toplumsal entegrasyonlarının sağlanması ve suç işlemelerinin önlenmesinde olumlu katkılar sunduğunu söylemek mümkündür.

Hükümlülerin cezaevinden tahliyeleri esnasında aldıkları maddi ve duygusal desteğin de onların topluma başarılı giriş yapma sürecinde olumlu olarak etkili olduğu tespit edilmiştir. Nitekim bu çalışmada katılımcıların çoğu tıpkı cezaevi sürecinde olduğu gibi cezaevinden çıktıktan sonra da ailelerinden destek almaya devam ettiklerini belirtmişlerdir. Bu doğrultuda katılımcılar, cezaevinden tahliye olduktan hemen sonra, tekrar suç işlememeleri gerektiğine dair ailelerinden nasihatler aldıklarını ifade etmişlerdir. Dahası cezaevi sonrası süreçte katılımcılar, ailelerinden daha fazla yakın bir ilgi gördüklerini, hükümlülüklerinden kaynaklı olarak ailenin bakış açısında bir değişimin olmadığı, bir dışlanmanın yaşanmadığı, kendilerine farklı bir gözle bakılmadığı veya bir damgalanmanın gerçekleşmediğini belirtmişlerdir. Ayrıca tüm bu durumların onların suçtan uzaklaşmalarında etkili olduğu belirtilmiştir.

Görüöülen çok sayıda eski hükümlü, ailelerinin sıklıkla kendilerine suç işlememek için öğüt verdikleri, konuşmalar yaptıkları, suç işlemekle yanlış yolda olduklarını, yaptıklarının onlara yakışmadığı, yaşamlarını yok edeceği şeklinde açıklamalara muhatap olduklarını dile getirdikleri gözlemlenmiştir. Katılımcıların kendilerine yönelik yapılan bu açıklamaların suçlu geçmişlerini gözden geçirmelerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Vicdanlarına, insanlıklarına seslendiklerini belirttikleri bu konuşmaların onların suçu terk etmelerine katkı sağladığı ifade edilmiştir. Bazı katılımcıların ise toplum tarafından ailelerine yönelik olumsuz bir değerlendirmenin yapılmasına gerekçe oluşturabileceği kaygısıyla suç işlemeyi bıraktıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda genel olarak cezaevinden tahliye olan hükümlülere ailelerinin kucak açması, onlara desteklerini sunmaya devam etmeleri, onlardan ümitlerini kesmemeleri bireylerin suçluluktan uzaklaşmaları süreçleri üzerinde etkili olmuştur.

Ailelerin cezaevinden tahliye olan bireylere barınma ve gelir desteği sağladıkları, bireylerin dışarı çıktıkları ilk gün aileleriyle bağlantı kurdukları ve çoğunun hemen tahliye sonrası aileleriyle birlikte yaşamaya başladıkları tespit edilmiştir. Cezaevinden çıkan hükümlüyü ailesinin bağrına basması, ilk etapta olsa dahi barınma, ulaşım ve maddi destek sağlaması, hükümlünün kendini yalnız hissetmemesi açısından önem arz etmektedir. Bu doğrultuda cezaevinden çıktıktan sonra ailesinin bu olumlu tepkilerine istinaden suçu terk ettiğini beyan eden çok sayıda katılımcı bulunmaktadır. Bu da bize aile desteği içerisinde yer alabilecek tüm bu faktörlerin bireyin suçu terk etme üzerindeki başarısını göstermektedir. Aile desteği sağlanması ve cezaevinden çıktıktan sonraki süreçte ailenin barınma imkânı sunması, bireyde hem maddi hem de manevi olarak sahiplenme duygusu oluşturmada ve bu durum da kişinin suçu terk etmesinde etkili olmaktadır.

Aileye bağlılık hissi veya aile sorumluluklarına sahip olma duygusu, suçun terk edilmesi aşamasında çok değerli olabilmektedir. Bu çalışmada aileye bakma yükümlülüğü veya aileye karşı duyulan sorumluluk, daha önce suç faaliyeti içerisinde yer almış olan bireylerin suçu terk etmelerinde önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Cezaevinden çıkan bireylerin ailelerinin geçimine yardımcı olmaları, onların bakımını üstlenmeleri, ailede çeşitli roller üstlenmeleri onları suçlardan uzak tutmaktadır. Burada özellikle bireylerin çocuklarına karşı sorumlulukları ön plana çıkmaktadır. Nitekim çalışmada katılımcıların bazıları, suçu terk etme süreçlerinde çocuklarına bakma yükümlülüğüne sahip olmalarını suçu terk etmelerinde önemli gerekçe olarak beyan etmişlerdir. Katılımcılar arasında evli olup çocuk sahibi olanlar; cezaevinde çocuklarının hasretini çektiklerini, tekrar suç işleme durumlarında çocuklarının mağduriyet yaşayacaklarını, çocuklarının onlara özenmelerinden korktukları ve bunlardan dolayı suçu terk ettiklerini bildirmişlerdir. Anne, baba, eş veya çocuklarının geçimlerini sağlama görevine ilişkin bir sorumluluk duygusunu

hisseden katılımcıların, suçu terk etme ve topluma başarılı bir şekilde adapte olma süreçlerine ilişkin olumlu değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Aileye bakma yükümlülüğüne sahip olduğunu düşünen eski hükümlülerin sorumluluk bilinciyle hareket ettikleri ve bu sorumluluk bilincinin kendilerinde bilişsel dönüşüm yarattığı gözlemlenmiştir.

Aynı şekilde aile içerisindeki roller, daha önce suç faaliyeti içerisinde yer almış olan bireylerin suçu terk etmeleri için önemli bir etken olarak gözlemlenmiştir. Cezaevinden çıkan bireylerin aile bağlarını güçlendirmeye yönelik içsel bir motivasyona sahip olmaları, bilişsel anlamda kendilerini yenilemeleri için harekete geçmelerini mümkün kılmaktadır. Araştırmada buna ilişkin saptanan bu husus, bilişsel dönüşüm teorisinin tespitleri ile uygunluk arz etmektedir. Çünkü bilişsel dönüşüm teorisine göre suçlu olmaktan suçsuz olmaya evrilmeyi sağlayan dönüşüm beyinde başlayıp bitmekte, kişinin böylesi bir zihinsel dönüşüm süreci yaşaması için iç dünyasında itici ve tetikleyici bir gücü hissetmesi gerekmektedir. Bu çalışmada katılımcıların aileleri için sorumluluk duymaya başlamaları ve bu sorumluluk gereği ailelerinin (özellikle eşlerinin ve çocuklarının) geçimini temin etme çabası içerisinde olmaları, aile bireylerini sahiplenme ve koruma saikiyle hareket etmeleri onlarda bir dizi zihinsel dönüşüme neden olmuştur. Bu zihinsel dönüşümle suç ve suça iten etkenlere yönelik bakış açılarında bir değişme yaşanmıştır. Bu farklılaşmanın da etkisiyle bireylerin bir iç muhasebe yaşayarak suçu terk edebildikleri görülmüştür. Bu tespitler, bilişsel dönüşüm teorisinin kabulleriyle uyum sağlayacak niteliktedir.

Suçun terk edilmesinde evliliğin rolü, bireyin hem yeni bir aile kurmasında hem de hayatını düzene sokmasında öne çıkmaktadır. Evli olan bireylerin topluma başarılı bir şekilde adapte oldukları ve suçu terk ettikleri tespit edilmiştir. Bu nedenle evlilik, suçun terk edilmesinde etkili bazı mekanizmaları içermektedir. Bunlar arasında sosyal bağların ve duygusal bağlılığın geliştirilmesi, suçlu çevre ile irtibatın azaltılması ve kişinin kimliğinde yaşanan bazı değişiklikler yer almaktadır. Evliliğin eski hükümlünün suçlu çevresiyle irtibatını kesmesinde veya azaltmasında önemli bir işlevi yerine getirdiği belirlenmiştir. Ayrıca çocuk sahibi olmanın da bireyleri suç faaliyetlerinden uzak tuttuğu belirtilebilir. Özellikle bu konuda fikir belirten katılımcıların çoğunun çocukları tarafından dışlanmaya maruz kalmaktan ve çocuklarının onlara özenmelerinden çekindikleri ve bunu düşünerek suçu terk ettikleri görülmüştür. Çocuk sahibi olan hükümlülerin suçu terk etmede daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir. Özellikle çocuk sahibi olan katılımcıların çocuklarına dair sorumluluk sahibi oldukları, çocuklarını düşündükleri ve onlarla empati kurdukları için suç işlemeyi terk ettikleri tespit edilmiştir. Çalışmada elde edilen bu bulgular, sosyal kontrol teorisine uygun şekilde, aileyi ve çocukları suç işlemeyi önleyen ve güçlü sevgi bağları nedeniyle suçtan uzak tutan etkenler olarak gören yaklaşımlarla örtüşmektedir.

Katılımcılar, ailelerinin yaşadığı çevrede itibar sahibi olduklarını, dindar olarak bilindiklerini, suç işledikleri takdirde ailelerinin itibarının zedelenebileceğini ve işledikleri suçlar nedeniyle ailelerinin buldukları kültürde baskılara maruz kaldıklarını veya kalabileceklerini düşünerek, suçluluk geçmişlerini de göz önünde bulundurarak suç faaliyetlerinden vazgeçtiklerini belirtmişlerdir. Burada toplum tarafından aile birliğine ve dayanışmasına gelebilecek bir tehdidin engellenmesine yönelik bir kaygı durumunun olduğu gözlemlenmiştir.

Görüşmelerde suçun terk edilmesi sürecinde aile desteğinin yanı sıra devlet desteği ve istihdam olanaklarının da var olması gerekliliği de vurgulanmıştır. Bazı katılımcılara göre birey, cezaevinden çıktığında aile ve devlet desteği sayesinde istihdam olanaklarına sahip olmanın daha etkili olabileceğini dile getirmişlerdir. Burada sosyal destek kapsamı daha geniş bir çerçevede ifade edilmiştir. Onlara göre bazen sadece aile desteğinin suçu terk etmede yeterli olmamaktadır. Aile desteği ile birlikte bireylerin bu anlamda başarılı olabilmeleri için kapsamlı bir sosyal destek imkânına da gereksinim duyulmaktadır. Aile desteğinden yoksun olan eski hükümlülerin suçu terk etmeleri daha güçtür. Bu nedenle cezaevi sürecinde ve cezaevi sonrası dönemde denetimli serbestlik kurumu tarafından özellikle aile desteğinden yoksun olan ve suç işleme eğilimine sahip olan bireylerin aile ve toplumsal bağlılıklarını güçlendirici çalışmalar veya faaliyetler yürütmesi önem arz etmektedir.

Yaşam seyri perspektifleri, suçun terk edilebilmesinin yaşam sürecinde sosyal bağları güçlendiren ciddi dönüşümlerin gerçekleşmesiyle mümkün olabileceğini ileri sürmektedir. Özellikle cezaevi sonrası süreçte eski hükümlülerin damgalanmaları, sosyal destekten yoksun bırakılmaları ve toplumda dışlanmalarının onların toplumsal bağlılıklarının gelişimini engelleyerek yeniden suç işlemelerine neden olabilmektedir. Bu nedenle eski hükümlülerin toplumdan kopuk bireyler olarak var olmaları yerine onları topluma entegre edecek ve sosyal bağlarını daha da güçlendirecek destek imkanlarının ve fırsatların geliştirilmesi gerekmektedir. Bu anlamda eski hükümlülerin suçu terk etmeleri ve toplumla bağlarının güçlendirilmesi noktasında istikrarlı ve güçlü aile bağları, aile sorumlulukları ve evlilik süreci son derece önem arz etmektedir. Bu çerçevede ilk etapta cezaevi sürecindeki hükümlülere yönelik aile bağlarını güçlendirmek adına çeşitli programlar, eğitimler, kurslar ve seminerler verilmelidir. Ayrıca günümüzde bu kapsamda sürdürülen uygulamalar ise daha da geliştirilmelidir. Suçu terk etmeye eğilimli olan bireylerin toplumsal entegrasyonlarına olumlu katkı sağlayacağı düşünülen evlenmenin ve aile kurmanın bir seçenek olarak düşünülebileceği akıldaki tutulmalıdır. Nitekim evlenme veya aile kurma ile bireyler, kendilerini hem eşlerine hem de çocuklarına karşı sorumlu hissetmeye başlayacak, süreçle gerçekleşen toplumsal kontrol mekanizması ile hükümlülerin sosyal bağlılıkları güçlü hale gelecek ve suçu terk etme olasılıkları daha da artacaktır.

Etik Kurul Onayı: Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul'undan onay alınmıştır. Karar No: 14, Tarih: 23.11.2023

Bilgilendirilmiş Onam: Katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- S.S., Z.K.; Veri Toplama- S.S., Z.K.; Veri Analizi/Yorumlama- S.S., Z.K.; Yazı Taslağı- S.S., Z.K.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- S.S., Z.K.; Son Onay ve Sorumluluk- S.S., Z.K.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Approval was received from Fırat University Social and Human Sciences Research Ethics Committee. Decision No: 14, Date: 23.11.2023

Informed Consent: Informed consent was obtained from the participants.

Peer-review: Externally peer-reviewed

Author Contributions: Conception/Design of Study- S.S., Z.K.; Data Acquisition- S.S., Z.K.; Data Analysis/Interpretation- S.S., Z.K.; Drafting Manuscript- S.S., Z.K.; Critical Revision of Manuscript- S.S., Z.K.; Final Approval and Accountability- S.S., Z.K.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declare that this study has received no financial support.

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Agnew, R. (1992). Foundation for a general strain theory of crime and delinquency. *Criminology*, 30, 47-87. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1992.tb01093.x>
- Agnew, R. (1993). Why do they do it? An examination of the intervening mechanisms between 'social control' variables and delinquency. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 30, 245-266. doi:<https://doi.org/10.1177/0022427893030003001>
- Agnew, R., & White, H. R. (1992). An empirical test of general strain theory. *Criminology*, 30, 475-505. doi:10.1111/j.1745-9125.1992.tb01113.x
- Akers, R. L., Sellers, C. S., & Jennings, W. G. (2012). *Criminological Theories*. New York: Oxford University Press.
- Altunışık, R., Coşkun, R., & Yıldırım, E. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri-SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Arslanoğlu, Ç. E. (2016). Koşullu Salıverme ile Tahliye Olmuş Hükümlülerde Damgalanma Algısı ve Damgalanma ile Başa Çıkma Stratejileri Arasındaki İlişki (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.
- Au, G., & Wong, D. (2022). Desistance from crime among Chinese delinquents: The integrated effects of family bonding, prosocial models and religious bonding. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 1-17. doi:<https://doi.org/10.3390/ijerph19105894>
- Bacaksız, P. (2015). Cezalandırma ve topluma yeniden kazandırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16, 4917-4941.
- Bahr, S. J., Harris, L., Fisher, J. K., & Armstrong, A. H. (2010). Successful reentry: What differentiates successful and unsuccessful parolees? *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 54(5), 667-692. doi:10.1177/0306624X09342435
- Baier, C. J., & Wright, B. R. (2001). 'If you love me, keep my commandments': A meta-analysis of the effect of religion on crime. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 38, 3-21. doi:<https://doi.org/10.1177/0022427801038001001>
- Bales, W. D., & Mears, D. P. (2008). Inmate social ties and the transition to society. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 45, 287-321. doi:<https://doi.org/10.1177/0022427808317574>
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Berg, M. T., & Huebner, B. (2011). Reentry and the ties that bind: An examination of social ties, employment and recidivism. *Justice Quarterly*, 28, 382-410. doi:<https://doi.org/10.1080/07418825.2010.498383>
- Bersani, B. E., Laub, J. H., & Nieuwebeerta, P. (2009). Marriage and desistance from crime in the Netherlands: Do gender and socio-historical context matter? *Journal of Quantitative Criminology*, 25, 3-24. doi:<https://doi.org/10.1007/s10940-008-9056-4>
- Bersani, B., & Doherty, E. E. (2013). When the ties that bind unwind: Examining the enduring and situational processes of change behind the marriage effect. *Criminology*, 51, 399-433. doi:<https://doi.org/10.1111/1745-9125.12008>
- Blokland, A. J., & Nieuwebeerta, P. (2005). The effects of life circumstances on longitudinal trajectories of offending. *Criminology*, 43(4), 1203-1240. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2005.00037.x>
- Boman, J. H., & Mowen, T. J. (2017). Building the ties that bind, breaking the ties that don't. *Criminology & Public Policy*, 16, 753-774.
- Bottoms, A., & Shapland, J. (2011). Steps Towards Desistance Among Male Young Adult Recidivists. S. Farrall, R. Sparks, & S. Maruna (Dü) içinde, *Escape routes: Contemporary perspectives on life after punishment* (s. 43-80). Routledge.
- Braithwaite, J. (1989). *Crime, shame, and reintegration*. Cambridge, UK: Cambridge. doi:<https://doi.org/10.1017/CBO9780511804618>
- Byrne, C. F., & Trew, K. J. (2008). Pathways through crime: The development of crime and desistance in the accounts of men and women offenders. *Howard Journal of Criminal Justice*, 47(3), 238-258. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1468-2311.2008.00520.x>
- Calverley, A. (2013). *Cultures of Desistance: Rehabilitation, Reintegration and Ethnic Minorities*. Abingdon, Oxfordshire: Routledge.

- Canter, R. J. (1982). Family correlates of male and female delinquency. *Criminology*, 20, 149-168.
- Cid, J., & Martı, J. (2012). Turning points and returning points: Understanding the role of family ties in the process of desistance. *European Journal of Criminology*, 9, 603-620. doi:<https://doi.org/10.1177/1477370812453102>
- Clarke, R. V., & Cornish, D. B. (1985). Modeling offenders' decisions: A framework for research and policy. *Crime and Justice*, 6, 147-185.
- Cobbina, J. E., Huebner, B. M., & Berg, M. T. (2012). Men, women, and postrelease offending. *Crime & Delinquency*, 58(3), 331-361. doi:10.1177/0011128710382348
- Cochran, J. C. (2014). Breaches in the wall: Imprisonment, social support, and recidivism. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 51, 200-229. doi:<https://doi.org/10.1177/0022427813497963>
- Codd, H. (2013). *In the Shadow of Prison: Families Imprisonment and Criminal Justice*. London. doi:<https://doi.org/10.4324/9781843925613>
- Colvin, M. (2000). *Crime and Coercion: An Integrated Theory of Chronic Criminality*. New York: St. Martin's Press. 02 26, 2023 tarihinde <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/crime-and-coercion-integrated-theory-chronic-criminality> adresinden alındı
- Colvin, M., Cullen, F. T., & Vander Ven, T. (2002). Coercion, social support, and crime: An emerging theoretical consensus. *Criminology*, 40(1), 19-42. 03 02, 2023 tarihinde https://www.academia.edu/39940637/Coercion_Social_Support_and_Crime adresinden alındı
- Comfort, M. (2008). *Doing Time Together: Love and Family in the Shadow of the Prison*. University of Chicago Press.
- Costello, B. J. (2010). Hirschi, Travis: Social control theory. *Encyclopedia of Criminological Theory*, 451-458. doi:<https://doi.org/10.4135/9781412959193.n124>
- Craig, J., & Foster, H. (2013). Desistance in the transition to adulthood: The roles of marriage, military, and gender. *Deviant Behavior*, 34, 208-223. doi:10.1080/01639625.2012.726173.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches*. CA: SAGE Publications.
- Cullen, F. T. (1994). Social support as an organizing concept for criminology: Presidential address to the academy of criminal justice sciences. *Justice Quarterly*, 11, 527-558.
- Çimen, A. (2015). Ceza infaz kurumlarında sosyalleşme ve ıslah ilişkisi. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15(2), 159-188. 07 07, 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/pub/cuilah/issue/27032/284632> adresinden alındı
- Derkzen, D. M., Gobeil, R., & Gileno, J. (2009). Visitation and post-release outcome among federally-sentenced offenders. *Correctional Service of Canada*. 04 12, 2023 tarihinde <https://www.csc-scc.gc.ca/research/r205-eng.shtml> adresinden alındı
- Doherty, E. E., & Ensminger, M. E. (2013). Marriage and offending among a cohort of disadvantaged African Americans. *Journal of Research in Crime & Delinquency*, 50(1), 104-131. doi:10.1177/0022427811423106
- Durkin, K. F., Scott, E. W., & Ross, W. M. (2007). Social bond theory and drunk driving in a sample of college students. *College Student Journal*, 41, 734-744.
- Duwe, B. G., & Clark, V. (2012). The importance of social support for prisoner reentry. *Corrections Today*, 46-51. 05 11, 2023 tarihinde <https://www.proquest.com/docview/1022616267> adresinden alındı
- Ekland-Olson, S., Supancic, M., Campbell, J., & Lenihan, K. J. (1983). Postrelease depression and the importance of familial support. *Criminology*, 21, 253-275. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1983.tb00261.x>
- Elliott, D. S., Huizinga, D., & Ageton, S. S. (1985). *Explaining Delinquency and Drug Use*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Farrington, D. P., & Hawkins, J. D. (1991). Predicting participation, early onset and later persistence in officially recorded offending. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 1, 1-33. doi:<https://doi.org/10.1002/cbm.1991.1.1.1>
- Farrington, D. P., & West, D. (1995). Effects of Marriage, Separation, and Children on Adult Offending by Adult Males. Z. S. Blau, & J. Hagan (Dü) içinde, *Current Perspectives on Aging and the Life Cycle*, vol. 4 (s. 249-281). Greenwich CT: Jai Press.
- Feeney, F. (1986). Robbers are Decision Makers. *The Reasoning Criminal: Rational Choice Perspectives on Offending* (s. 53-68). içinde New York: Springer-Verlag.
- Fırat, H. B. (2017). Türkiye'de 2000 Yılından Sonra Tahliye Olmuş Politik Kadınların Hapishane ve Sonrası Deneyimleri (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Fitzpatrick, S., Pleace, N., Stephens, M., & Quilgars, D. (2009). An overview of homelessness in the UK. S. Fitzpatrick, D. Quilgars, & N. Pleace (Dü) içinde, *Homelessness in the UK* (s. 1-20). Chartered Institute of Housing.
- Gartner, R., & Piliavin, I. (1988). The Aging Offender and the Aged Offender. P. Baltes, D. Featherman, & R. Lerner (Dü) içinde, *Life Span Development and Behavior* (s. 287-315).
- Gençtürk, Z. (2019). Eski Hükümlü Bireylerin Sosyal Hayata Katılımı Sürecinde İşgücü Piyasası Politikaları: Isparta İlindeki İşverenler ve Eski Hükümlü Bireyler Üzerine Bir Araştırma (Doktora Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gençtürk, Z., & Korkmaz, A. (2019). Eski hükümlü bireylerin işgücü piyasasına ilişkin görüşleri üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(2), 369-384.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Gideon, L. (2010). Drug offenders perceptions of motivation: The role of motivation in rehabilitation and reintegration. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 54(4), 597-610. 02 01, 2023 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/24213402_Drug_Offenders'_Perceptions_of_Motivation_The_Role_of_Motivation_in_Rehabilitation_and_Reintegration adresinden alındı
- Giordano, P. C., Cernkovich, S. A., & Rudolph, J. L. (2002). Gender, crime, and desistance: Toward a theory of cognitive transformation. *American Journal of Sociology*, 107(4), 990-1064. 03 12, 2023 tarihinde https://scholarworks.bgsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1012&context=soc_pub adresinden alındı

- Gottfredson, M., & Hirschi, T. (1990). *A General Theory of Crime*. Stanford, California: Stanford University Press. 02 14, 2023 tarihinde <https://archive.org/details/generaltheoryofc00gott> adresinden alındı
- Gökçen, S. K. (2021). Eski Hükümlülerin Toplumla Bütünleşmeleri Üzerine Sosyolojik Bir Analiz (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Graham, J., & Bowling, B. (1995). *Young People and Crime*. London, UK: Home Office. 04 21, 2023 tarihinde <https://dera.ioe.ac.uk/id/eprint/17550/1/a3814uab.pdf> adresinden alındı
- Grasmick, H. G., & Bursik, R. J. (1990). Conscience, significant others and rational choice: Extending the deterrence model. *Law and Society Review*, 24(3), 837-861. 03 16, 2023 tarihinde <https://www.jstor.org/stable/3053861> adresinden alındı
- Grieb, M. D., Crawford, A., Fields, J., Smith, H., Harris, R., & Matson, P. (2014). 'The Stress Will Kill You': Prisoner Reentry as Experienced by Family Members and the Urgent Need for Support Services. *Journal of Health Care for the Poor and Underserved*, 25, 1183-2000.
- Griffiths, C., Dandurand, Y., Murdoch, D. (2007), *The Social Reintegration of Offenders and Crime Prevention*, Kanada: NCPC
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. B., & Taşđın, S. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hairston, C. F. (1988). Family Ties during Imprisonment: Do They Influence Future Criminal Activity? *Federal Probation*, 52, 48-52. 03 28, 2023 tarihinde <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/112936NCJRS.pdf> adresinden alındı
- Haynie, D. L. (2002). Friendship networks and delinquency: a relative nature of peer delinquency. *Journal of Quantitative Criminology*, 18, 99-134. doi:10.1023/A:1015227414929
- Hirschi, T. (1969). *The Causes of Delinquency*. Berkeley: University of California Press. doi:<https://doi.org/10.4324/9781315081649>
- Hirschi, T. (1977). Causes and prevention of juvenile delinquency. *Sociological Inquiry*, 47(3/4), 322-341. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1475-682X.1977.tb00804.x>
- Hirschi, T. (2002). Social control theories. D. Levinson içinde, *Encyclopedia of crime and punishment*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications. 04 22, 2023 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/337873997_Social_Control_Theory adresinden alındı
- Hlavka, H., Wheelock, D., & Jones, R. (2015). Exoffender accounts of successful reentry from prison. *Journal of Offender Rehabilitation*, 54, 406-428. doi:<https://doi.org/10.1177/0022427818820902>
- Horney, J., Osgood, D. W., & Marshall, I. H. (1995). Criminal careers in the short-term: Intra-individual variability in crime and its relation to local life circumstances. *American Sociological Review*, 60, 655-673. 02 13, 2023 tarihinde <https://www.jstor.org/stable/2096316?origin=crossref> adresinden alındı
- Jiang, S., & Winfree, T. L. (2006). Social support, gender, and inmate adjustment to prison life: Insights from a national sample. *The Prison Journal*, 86, 32-55. doi:<https://doi.org/10.1177/0032885505283876>
- King, R. D., Massoglia, M., & MacMillan, R. (2007). The context of marriage and crime: Gender, the propensity to marry, and offending in early adulthood. *Criminology*, 45(1), 33-65. doi:10.1111/j.1745-9125.2007.00071.x
- Kızmaz, Z. (2006). *Cezaevi Müdavimleri İnatçı Suçlular*. Ankara: Orion Yayınları.
- Krohn, M. D., & Massey, J. L. (1980). Social control and delinquent behavior: An examination of the elements of the social bond. *The Sociological Quarterly*, 21, 529-43.
- Kürzinger, J. (1996). *Kriminologie*. Stuttgart: Auflage.
- La Vigne, N. G., Naser, R. L., Brooks, L. E., & Castro, J. L. (2005). Examining the effect of incarceration and in-prison family contact on prisoners family relationships. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 21, 314-350. 05 15, 2023 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/237968231_Examining_the_Effect_of_Incarceration_and_In-Prison_Family_Contact_on_Prisoners_Family_Relationships adresinden alındı
- Laub, J. H., & Sampson, R. J. (2003). *Shared Beginnings, Divergent Lives: Delinquent Boys to Age 70*. Cambridge, MA: Harvard University Press. doi:https://doi.org/10.1111/j.1468-4446.2006.00111_12.x
- Laub, J. H., Nagin, D. S., & Sampson, R. J. (1998). Trajectories of change in criminal offending: Good marriages and the desistance process. *American Sociological Review*, 63, 225-238. 05 11, 2023 tarihinde https://scholar.harvard.edu/sampson/files/1998_asr_trajectories.pdf adresinden alındı
- Laub, J. H., Sampson, R. J., & Sweeten, G. A. (2011). Assessing Sampson and Laub's life-course theory of crime. F. Cullen, J. Wright, & K. Blevins içinde, *Taking stock: The status of criminological theory (Advances in criminological theory, Vol. 15)*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.
- Laub, J., & Sampson, R. (2001). Understanding desistance from crime. *Crime and Justice*, 28, 1-69. 05 14, 2023 tarihinde https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/3226958/Sampson_UnderstandingDesistance.pdf adresinden alındı
- Lebel, T. (2006). *Invisible Stripes? Formerly incarcerated persons' perceptions of and responses to stigma* (PhD thesis). University at Albany, State University of New York. 03 12, 2023 tarihinde <https://compass.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1751-9020.2007.00081.x> adresinden alındı
- LeBel, T., Burnett, R., & Maruna, S. (2008). The 'chicken and egg' of subjective and social factors in desistance from crime. *European Journal of Criminology*, 5(2), 131-159. doi:<https://doi.org/10.1177/1477370807087640>
- Listwan, S. J., Sullivan, C. J., Agnew, R., Cullen, F. T., & Colvin, M. (2013). The pains of imprisonment revisited: The impact of strain on inmate recidivism. *Justice Quarterly*, 30, 144-168.
- Livingston, J. (1996). *Crime and Criminology*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Lopoo, L. M., & Western, B. (2005). Incarceration and the formation of stability in marital unions. *Journal of Marriage and Family*, 67, 721-34. 05 10, 2023 tarihinde <https://www.jstor.org/stable/3600200> adresinden alındı

- Lynch, J., & Sabol, W. (2004). Assessing the effects of mass incarceration on informal social control in communities. *Criminology & Public Policy*, 3, 267-294.
- Maldonado, S. (2006). Recidivism and paternal engagement. *Family Law Quarterly*, 40, 191-212. 05 14, 2023 tarihinde https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1789898 adresinden alındı
- Martinez, D. J. (2006). Informal helping mechanisms. *Journal of Offender Rehabilitation*, 44, 23-37. doi:https://doi.org/10.1300/J076v44n01_02
- Maruna, S. (2001). *Making good: How ex-convicts reform and rebuild their lives*. Washington, DC: American Psychological Association. 03 24, 2023 tarihinde <https://psycnet.apa.org/PsycBOOKS/toc/10430> adresinden alındı
- Maruna, S., & LeBel, T. (2010). The desistance paradigm in correctional practice: from programs to lives. F. McNeill, P. Raynor, & C. Trotter içinde, *Offender supervision: New directions in theory, research and practice* (s. 65-87). New York, NY: Willan. doi:http://www.antonioacasella.eu/nume/Maruna_Lebel_2010.pdf
- Maruna, S., & Roy, K. (2007). Amputation or reconstruction? Notes on the concept of “knifing off” and desistance from crime. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 23(1), 104-124. doi:<https://doi.org/10.1177/1043986206298951>
- Maruna, S., Immarigeon, R., & LeBel, T. (2004). Ex-offender reintegration: Theory and practice. S. Maruna, & R. Immarigeon içinde, *After crime and punishment: Pathways to offender Reintegration* (s. 3-26). Portland, OR: Willan. doi:<https://doi.org/10.4324/9781843924203>
- McGillivray, C. (2019). *Rendering them Visible: A Review of Progress towards Increasing Awareness and Support of Prisoners’ Families*. Edinburgh: Families Outside. 06 01, 2023 tarihinde <https://www.familiesoutside.org.uk/content/uploads/2017/12/Rendering-Them-Visible-FINAL.pdf> adresinden alındı
- Mears, D. P., Cochran, J. C., Siennick, Siennick, S. E., & Bales, W. D. (2012). Prison visitation and recidivism. *Justice Quarterly*, 29, 888-918. 05 08, 2023 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/233291632_Prison_Visitation_and_Recidivism adresinden alındı
- Meisenhelder, T. (1977). An exploratory study of exiting from criminal careers. *Criminology*, 15(3), 319-334. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1977.tb00069.x>
- Mills, A., Gojkovic, D., Meek, R., & Mullins, D. (2013). Housing ex-prisoners: the role of the third sector. *Safer Communities*, 12(1), 38-49. doi:<https://doi.org/10.1108/17578041311293134>
- Moon, B., Blurton, D., & McCluskey, J. D. (2008). General strain theory and delinquency: focusing on the influences of key strain characteristics on delinquency. *Crime and Delinquency*, 54, 582-613. doi:<https://doi.org/10.1177/0011128707301627>
- Morizot, J., & Le Blanc, M. (2007). Behavioral, self, and social control predictors of desistance from crime: A test of launch and contemporaneous effect models. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 23(1), 50-71. doi:<https://doi.org/10.1177/1043986206298945>
- Morris, R. G., Carriaga, M. L., Diamond, B., Piquero, N. L., & Piquero, A. R. (2012). Does prison strain lead to prison misbehavior? An application of general strain theory to inmate misconduct. *Journal of Criminal Justice*, 40(3), 194-201. 04 21, 2023 tarihinde <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0047235211001267?via%3Dihub> adresinden alındı
- Mowen, T. J., Stansfield, R., & Boman, J. H. (2018). Family matters: Moving beyond “if” family support matters to “why” family support matters during reentry from prison. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 20(2), 1-41. doi: 10.1177/0022427818820902
- Naser, R. L., & La Vigne, N. G. (2006). Family support in the prisoner reentry process: Expectations and realities. *Journal of Offender Rehabilitation*, 43, 93-106. doi:https://doi.org/10.1300/J076v43n01_05
- Nelson, M., Dees, P., & Allen, C. (1999). *The First Month Out: Post Incarceration Experiences in New York City*. New York: Vera Institute of Justice. 04 19, 2023 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/238341461_The_First_Month_Out_Post-Incarceration_Experiences_in_New_York_City adresinden alındı
- Niven, S., & Stewart, D. (2005). Resettlement outcomes on release from prison in 2003. *Home Office Research Findings*, 248. Home Office. 05 26, 2023 tarihinde <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/resettlement-outcomes-release-prison-2003> adresinden alındı
- Nugent, B., & Schinkel, M. (2016). The pains of desistance. *Criminology & Criminal Justice*, 16, 568-584. doi:<https://doi.org/10.1177/1748895816634812>
- Pager, D. (2003). The mark of a criminal record. *American journal of sociology*, 108(5), 937-975. 06 20, 2023 tarihinde https://scholar.harvard.edu/files/pager/files/pager_ajs.pdf adresinden alındı
- Pansag, F. J., Rosaroso, R. C., Paradiang, L. A., Labasano, F., & Lasana, G. (2016). Journey of an Ex-convict: From Conviction to Liberation. *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research*, 4(2), 21-28. 06 06, 2023 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/301752893_Journey_of_an_Ex-convict_From_Conviction_to_Liberation adresinden alındı
- Paternoster, R., & Bushway, S. (2009). Desistance and the “feared self”: Toward an identity theory of criminal desistance. *Criminology*, 99(4), 1103-1156. 05 09, 2023 tarihinde <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=7339&context=jclc> adresinden alındı
- Paternoster, R., & Mazerolle, P. (1994). General strain theory and delinquency: A replication and extension. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 33, 235-263. doi:10.1177/0022427894031003001
- Petersilia, J. (2004). What works in prisoner reentry? Reviewing and questioning the evidence. *Federal Probation*, 68(2), 4-10. 06 11, 2023 tarihinde https://www.uscourts.gov/sites/default/files/68_2_2_0.pdf adresinden alındı
- Rand, A. (1987). Transitional life events and desistance from delinquency and crime. M. E. Wolfgang, T. P. Thornberry, & R. M. Figlio içinde, *From boy to man, from delinquency to crime* (s. 134-162). Chicago, IL: University of Chicago Press. 05 19, 2023 tarihinde <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/transitional-life-events-and-desistance-delinquency-and-crime-boy> adresinden alındı
- Rebellon, C. J. (2006). Do adolescents engage in delinquency to attract the social attention of peers? An extension and longitudinal test of the social reinforcement hypothesis. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 43(4), 387-411. doi:10.1177/0022427806291259

- Rebblon, C. J., Manasse, M. E., Van Gundy, K. T., & Cohn, E. S. (2012). Perceived injustice and delinquency: A test of general strain theory. *Journal of Criminal Justice*, 40, 230–237. 06 02, 2023 tarihinde <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0047235212000244?via%3Dihub> adresinden alındı
- Richmond, D. (2006). Barriers to Reentry For Ex-Offenders: Factors Contributing to Recidivism. California: California State University Department of Social Work.
- Rocque, M., Bierie, D. M., Posick, C., & MacKenzie, D. L. (2013). Unraveling change: Social bonds and recidivism among released offenders. *Victims and Offenders*, 8, 209–230. 05 13, 2023 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/257942714_Unraveling_Change_Social_Bonds_and_Recidivism_among_Released_Offenders adresinden alındı
- Sampson, R. J., & Laub, J. H. (1993). *Crime in the Making: Pathways and Turning Points through Life*. Cambridge, MA: Harvard University Press. 05 19, 2023 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/37711855_Crime_in_the_Making_Pathways_and_Turning_Points_Through_Life adresinden alındı
- Sampson, R. J., Laub, J. H., & Wimer, C. (2006). Does marriage reduce crime? A counterfactual approach to within-individual causal effects. *Criminology*, 44, 465-508. 04 22, 2023 tarihinde https://scholar.harvard.edu/files/sampson/files/2006_criminology_laubwimer_1.pdf adresinden alındı
- Savolainen, J. (2009). Work, family and criminal desistance: Adult social bonds in a nordic welfare state. *British Journal of Criminology*, 49, 285-304. 06 09, 2023 tarihinde <https://www.jstor.org/stable/23639580> adresinden alındı
- Shinkfield, A. J., & Graffam, J. (2009). Community reintegration of ex-prisoners: Type and degree of change in variables influencing successful reintegration. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 53(1), 29–42. doi:<https://doi.org/10.1177/0306624X07309757>
- Shollenberger, T. L. (2009). *When relatives return: Interviews with family members of returning prisoners in Houston, Texas*. Washington, DC: Urban Institute. 06 22, 2023 tarihinde https://webarchive.urban.org/UploadedPDF/411903_when_relatives_return.pdf adresinden alındı
- Shover, N., & Thompson, C. Y. (1992). Age, differential expectations, and crime desistance. *Criminology*, 30(1), 89-104. 04 14, 2023 tarihinde <https://www.jstor.org/stable/827766> adresinden alındı
- Simons, R. L., Stewart, E., Gordon, L. C., Conger, R. D., & Elder, G. H. (2002). A test of life-course explanations for stability and change in antisocial behavior from adolescence to young adulthood. *Criminology*, 40, 401–434. doi:10.1111/j.1745-9125.2002.tb00961.x
- Sönmez, H. (2021). Eski Tutuklu ve Eski Hükümlülerin Cezaevindeki Gündelik Hayat Deneyimleri (Yüksek Lisans Tezi). Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Swanson, C., Lee, C. B., Sansone, F. A., & Tatum, K. M. (2013). Incarcerated fathers and their children: Perceptions of barriers to their relationships. *The Prison Journal*, 93, 453–474. doi:<https://doi.org/10.1177/0032885513501024>
- Taylor, C. J. (2015). Recent victimization and recidivism: The potential moderating effects of family support. *Violence and victims*, 30(2), 342-360. 05 09, 2023 tarihinde https://digitalcommons.lasalle.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1006&context=soc_crj_faculty adresinden alındı
- Taylor, C. J. (2016). The family's role in the reintegration of formerly incarcerated individuals: The direct effects of emotional support. *The Prison Journal*, 96, 331-354. 05 13, 2023 tarihinde <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7205225/> adresinden alındı
- Tewksbury, R., & Connor, D. P. (2012). Inmates who receive visits in prison: Exploring factors that predict. *Federal Probation Journal*, 76, 343–346. 04 25, 2023 tarihinde https://www.uscourts.gov/sites/default/files/76_3_6_0.pdf adresinden alındı
- Timurturkhan, M., Demez, G., Kart, E., Ertan, C., Cankurtaran, S., & Aktin, S. (2017). Hükümlü olmanın sosyal tezahürleri: Sosyal dışlanma, damga ve suç. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 138-157.
- Toper, M. (2016). Çalışma Yaşamında Eski Hükümlülere Yönelik Önyargıların Bireysel Belirleyicileri: Ankara'da Belediyelerde Bir Alan Araştırması (Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turney, K., & Wildeman, C. (2013). Redefining relationships: Explaining the countervailing consequences of paternal incarceration for parenting. *American Sociological Review*, 78(6), 949-979. doi:<https://doi.org/10.1177/0003122413505589>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). *Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri*. 08 02, 2023 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Prison-Statistics-2019-33625> adresinden alındı
- Türkmen, M. (2017). Toplum geri dönüş yapmaya çalışan suçlular: Sivil toplum ve sosyal devlet açısından eski hükümlülerin istihdam sorunu. *SOBİDER Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 123-145.
- Uggen, C., & Kruttschnitt, C. (1998). Crime in the breaking: Gender differences in desistance. *Law & Society Review*, 32(2), 339-366. 04 19, 2023 tarihinde <https://www.jstor.org/stable/827766> adresinden alındı
- Uggen, C., & Piliavin, I. (1998). Asymmetrical causation and criminal desistance. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 8, 1399-1422. doi:<https://doi.org/10.2307/1144260>
- UNODC, (2018), Introductory Handbook on The Prevention of Recidivism and The Social Reintegration of Offenders, United Nations
- Visher, C. A. (2011). Incarcerated fathers: Pathways from prison to home. *Criminal Justice Policy Review*, 24, 9–26. doi:<https://doi.org/10.1177/0887403411418105>
- Visher, C. A., & Courtney, S. E. (2007). *One year out: Experiences of prisoners returning to Cleveland*. Washington, DC: Urban Institute. 05 12, 2023 tarihinde <https://www.urban.org/sites/default/files/publication/43021/311445-One-Year-Out-Experiences-of-Prisoners-Returning-to-Cleveland.PDF> adresinden alındı
- Visher, C. A., & Travis, J. (2003). Transitions from prison to community: understanding individual pathways. *Annu. Rev. Sociol.*, 29, 89–113. 05 12, 2023 tarihinde <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.soc.29.010202.095931> adresinden alındı

- Warr, M. (1998). Life-course transitions and desistance from crime. *Criminology*, 36, 183-216. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1998.tb01246.x>
- Weerman, F. M., & Smeenk, W. H. (2005). Peer similarity in delinquency for different types of friends: A comparison using two measurement methods. *Criminology*, 43(2), 499–524. doi:10.1111/j.0011-1348.2005.00015.x
- Western, B. (2006). *Punishment and inequality in America*. New York: Russell Sage. 05 03, 2023 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/249234394_Bruce_Western_Punishment_and_Inequality_in_America_New_York_Russell_Sage_Foundation_2006 adresinden alındı
- Western, B., Braga, A. A., Davis, J., & Sirois, C. (2015). Stress and hardship after prison. *American Journal of Sociology*, 120, 1512-1547. doi:10.1086/681301
- Winnick, T. A., & Bodkin, M. (2008). Anticipated stigma and stigma management among those to be labeled 'ex-con'. *Deviant Behavior*, 29, 295–333. 04 29, 2023 tarihinde <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01639620701588081> adresinden alındı
- Wright, J. P., Cullen, F. T., & Miller, J. T. (2001). Family social capital and delinquent involvement. *Journal of criminal Justice*, 29, 1-9. doi:10.3390/socsci9100178
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zamble, E., & Quinsey, V. L. (1997). *The Criminal Recidivism Process*. Cambridge: Cambridge University Press. doi:<https://doi.org/10.1017/CBO9780511527579>

ATIF BİÇİMİ / HOW CITE THIS ARTICLE

Seyidoğlu S, Kızmaz Z, “The Importance of Family Support on the Desistance of the Ex-convicts Discharged from Prison” (2024) 12 (1) Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi-Journal of Penal Law and Criminology, 25.

Childhood Maltreatment and Violent Behaviour: A Systematic Review

Md. Bashir Uddin KHAN¹ , Yanwen TANG²

¹PhD Candidate, Shanghai University, School of Sociology and Political Science, Shanghai, China

²Associate Professor, Shanghai University, School of Sociology and Political Science, Shanghai, China

ABSTRACT

A complex interlink between childhood maltreatment and later life delinquency is evident in different studies. This systematic review examines the intricate relationship between childhood maltreatment and the subsequent engagement of individuals in violent exposures. A comprehensive search of the Web of Science (WoS) core collection synthesises several empirical studies published over the last 18 years. Through a meticulous screening process and stringent inclusion criteria, 27 studies were finally selected for analysis using the PRISMA guidelines. The synthesised findings highlight the nuanced interplay between various forms of childhood maltreatment and other confounding factors that predict violence. The USA and China were the most pragmatic in studying this issue. Different statistical techniques, e.g., correlation, regression, and structural equation modelling, were used in these studies. It was found that different forms of maltreatment directly affect violent behaviours. Other factors like psychopathy, drug abuse, conduct disorder, impulsivity, narcissistic vulnerability, and other psychosocial factors often confound it or act as mediators. Gender differences were also examined in some studies. Females were found to be more prone to violent exposure as the outcome of their maltreatment experience in some studies. Findings reveal that neighbourhood factors (neighbourhood disorganisation and social capital) are less represented here.

Keywords: Childhood, maltreatment, violent, impact, theory

INTRODUCTION

The sophisticated relationship between childhood experiences and subsequent behavioural outcomes has always drawn the attention of scholars and practitioners around the globe (Baglivio et al., 2020, p. 18; Baglivio & Wolff, 2021; Boch & Ford, 2018; Duke et al., 2010, 2010; L. T. Guo, 1989; Hambrick et al., 2018; Huei-Jong et al., 2021; Malvaso et al., 2019; Miley et al., 2020; Miura & Fuchigami, 2022; Moss et al., 2020; Shaw et al., 2019; D. Wang et al., 2020). Within the broader perimeter of this context, studying the relationship between childhood maltreatment and delinquency is of utmost interest to researchers (Clarkson Freeman, 2014). As a pivotal concern, many studies have been conducted to understand how different forms of maltreatment or adversity experienced by children in their formative years expose them to violent or aggressive behaviours later in their lives (Weaver et al., 2008). This systematic literature review intends to understand the bibliometric properties of research conducted within this scope, endeavouring to unravel the underlying factors that bridge these distal domains.

Childhood maltreatment or childhood trauma incorporates several negative experiences that children or adolescents encounter in their early childhood. Maltreatment includes physical abuse, sexual abuse, emotional abuse, emotional neglect, negative family context, and other adversities (Duncan, 2001). Different studies have investigated the link between maltreatment experiences and violent or aggressive behaviours, simultaneously considering the presence of other factors, ranging from health and genetics to social factors, like peer groups or criminogenic knowledge structure (Baron & Forde, 2020; Forsman & Långström, 2012; Tung et al., 2019). However, this study will broadly focus on studies that have covered maltreatment and violent behaviours with or without considering other related variables.

This knowledge structure regarding childhood maltreatment outcomes rests upon studies conducted during the last few decades. Researchers have used numerous methodological adoptions, theoretical explanations, measurement models, and analytical techniques during the last two decades to understand its causal relationship with violent offending or aggressive behaviours. To do this, they included numerous other factors that might confound the relationship. Incorporating 27 articles scrutinising 64 using WoS

Corresponding Author: Yanwen Tang **E-mail:** t_yanwen@hotmail.com

Submitted: 17.09.2023 • **Revision Requested:** 22.05.2024 • **Last Revision Received:** 30.05.2024 • **Accepted:** 02.06.2024

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

core collection has allowed us to dive deeply into these issues. Therefore, this study not only consolidated the potential factors that were incorporated in previous studies but also showed the future research gap that should be addressed.

Navigating the previous studies, we found diverse methodologies and approaches in conducting research in the selected field to understand the multiple approaches to reaching a scientific conclusion. Researchers adopted various sampling techniques from using primary data to secondary data (data repository), different time frames from cross-sectional to longitudinal data, different theoretical frameworks from using no direct theoretical framework to a direct theoretical framework, different measurement techniques from their self-measurement models to existing measurement models, different variable clusters from having no confounders to having multiple ones, and different analysis techniques from correlation to structural equation modelling.

In the following sections, we will dissect the findings of our synthesised studies and explain the complex interplay of different forms of abuse and their specific contribution to subsequent violent behaviours. This study will also search for other confounders like Psychopathy, drug abuse, conduct disorder, psychopath, impulsivity, narcissistic vulnerability, appetite aggression, maltreatment chronicity, and many more in understanding the relationship between the main variables. Furthermore, gender-based variation will be included based on studies that analysed this issue.

This systematic review will contribute to the existing discourse for understanding childhood abuse and their later life law-breaking exposures, specifically violent behaviours. This analysis provides a cross-cultural overview of variables used, methodological adoption, and cultural dynamics in the selected context by dissecting previous studies. This endeavour may help academics and professionals understand the more significant insights of associated facts, make society more congenial for children, and reduce violent offending.

Objective of the study

The objectives of this study are twofold. First, we conducted a comprehensive bibliometric analysis of the database's key trends, significant themes, and basic patterns of existing literature about childhood adversity and violent actions. Second, to conduct a systematic review of the dynamic relationship between childhood adversity or childhood maltreatment and subsequent violent delinquency. By examining existing studies, this paper aims to identify key variables' measures, the theoretical basis of studies, mediating effects or co-occurrence of different factors, and gender dynamics of research. Through this systematic review, we intend to contribute a deeper understanding of the focus of past research regarding the complex interplay of associated factors in the context.

Method

Protocol

The present study has followed PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) guidelines for searching and screening articles from WoS (Moher et al., 2009). This study was not submitted to any other register of systematic reviews for its prior approval.

Eligibility Criteria

The present study conducted a literature search using the Web of Science Core Collection online database. We included all available research published in the English language within this database, which different researchers published from 2004 to 2022 on the associated factors regarding childhood maltreatment and subsequent violent exposures. This study adopted the definition of childhood trauma, childhood maltreatment, or adverse childhood experiences as different forms of physical, sexual, psychological, and familial traumas during childhood (Baglivio et al., 2020; C. Burke et al., 2023, 2023). Our present study also defined violent behaviours as illegal or antisocial acts committed by minors that included threats or force against persons or property, while considering violent behaviour as a subset of aggression (Allen & Anderson, 2017; Eisner & Malti, 2015). For this analysis, we incorporated both violent and aggressive behaviours within the perimeter of violent behaviours. Here, we included only those research papers that were i) published in the English language, ii) published from 2004 to 2022, iii) the research articles, not the review ones, and iv) conducted on psychosocial factors associated with childhood adversity and its subsequent violent delinquency. We excluded purely health-related studies from the review because they were beyond our study objective.

Some studies initially seemed to meet the selection criteria during the search; however, after carefully reading the title, abstract, and main text, we found that some articles did not align with the inclusion-exclusion criteria and objective of the present study. Therefore, from the initial 64 articles in this study, we first excluded 33 articles by assessing the title and abstract. After going through the complete text, we excluded four more studies and finally included 27 articles that met our eligibility criteria. We removed the articles by Ahmad et al. (2022), Morgan et al. (2019), Giovanelli & Reynolds (2021), and Kazeem (2020) after a

comprehensive reading to align the search results with the eligibility criteria of the present study. Figure 1 indicates the course of the studies included in this review as per the PRISMA guidelines.

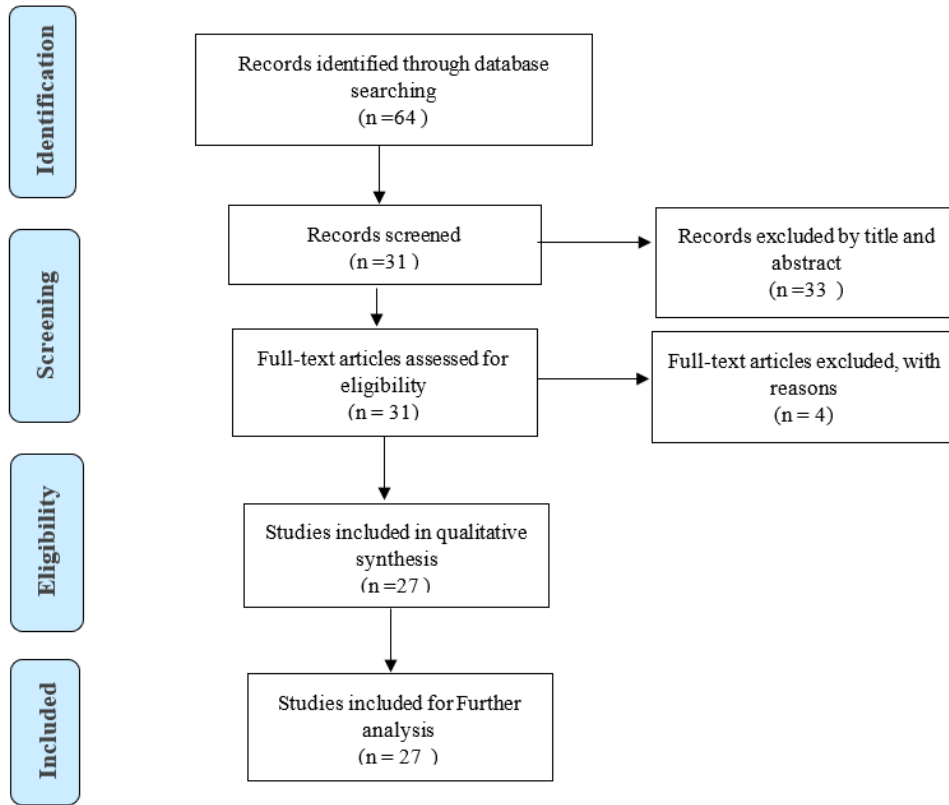

Figure 1. Flow Diagram (Based On PRISMA)

Information Source and Search Strategy

We searched research articles in the Web of Science Core Collection using the search items, "ACE" OR "Childhood Adversity" OR "Adverse Childhood Experience" OR "Childhood Trauma" OR "Childhood Maltreatment" AND "Violent Delinquency" OR "Violent Crime" OR "Violent Offence". The exact phrase we used is ("ACE" OR "Childhood Adversity" OR "Adverse Childhood Experience" OR "Childhood Trauma" OR "Childhood Maltreatment") AND ("Violent Delinquency" OR "Violent Crime" OR "Violent Offence"). This search initially identified 64 articles. Applying the PRISMA framework and our inclusion-exclusion criteria, we found 27 articles for this study.

Data Management and Selection

As mentioned, we used the PRISMA guidelines to search and include articles for this analysis and the WoS core collection as the search engine. The WoS database ensures all bibliometric properties for analysis with Bibilometrix, a package of R programming language during sophisticated bibliometric analysis. The initial search identified 64 articles. No duplicate cheque was required because we used only a single database for searching articles. After the initial screening, we excluded 33 records, kept 31, and went through further full-text readings. After full-text analysis, we excluded four more articles and analysed 27 articles at the end.

Data extraction only included articles that were published from 2004 to 2022. Two authors independently extracted articles from the WoS database. The records for the exact keywords generated similar results in both cases. The articles were finally screened on the basis of the agreement of both authors.

Results

Study Sample

The total number of samples included in this study is around 6,60,068. The largest sample size in any individual study in the record is 64,007 (Baglivio et al., 2020) and the lowest sample size is 89 (Haapasalo & Moilanen, 2004). Thirteen studies were conducted in the USA (Estrada et al., 2021; Keene & Epps, 2016; K. Rose et al., 2020), and 4 in China (Chang et al., 2021; X. Guo et al., 2022; Peng et al., 2022; Y. Wang et al., 2012), three in Sweden (Björkenstam et al., 2018; Forsman & Långström, 2012; Grahn et al., 2020), two in Canada (Baron & Forde, 2020; Casiano et al., 2009), and five in Germany (Dudeck et al., 2016), Italy (Sarchiapone et al., 2009), Finland (Haapasalo & Moilanen, 2004), Israel, and South Korea (Choi et al., 2017).

Study Design

The studies on this aspect were primarily quantitative in nature. Both cross-sectional and longitudinal data were collected. Most studies used cross-sectional data (n = 22), and others used longitudinal data (n = 5). Most studies (n = 16) were conducted with institutional respondents (including prisons, forensic facilities, drug rehabilitation centres, or juvenile correctional facilities). The remaining studies (n = 11) were conducted in non-institutional settings (including students, homeless street youth, young adults, community people, and twins). Both survey and analysis of the existing database were used for collecting data for the selected studies. For example, Peng et al. (2022) collected data from juvenile correctional facilities and Guo et al. (2022) from drug rehabilitation centres. In most studies, data were collected in a quantitative format, although some studies used qualitative data collection techniques and structured interviewing simultaneously.

Bibliometric Analysis

This section will discuss database overview, annual scientific production, three filed plots, most relevant journals (based on Bradford's law), most relevant affiliations, most cited countries, countries' scientific production over time, tree map based on subject categories, and trend topics. This section can help readers understand the studies' characteristics and associated bibliometric features.

Database Overview

Database overview provides valuable information regarding the research landscape of this context. The outline includes studies from 2004 to 2004, indicating 24 different sources. It also shows an annual growth rate of 6.29%, depicting a consistent research interest in academia in this research area. The average age of 6.63% indicates that this research is a relatively new investigation arena among scholars. The average citation per document is 17.59, indicating that the studies are relevant among scholars. A total of 1672 citations indicate its acceptance among the scholarly community as a comparatively new topic. One hundred and nine authors have composed their articles jointly; the context fell into 175 keywords plus, and they used 91 keywords on their own. Among the 27 articles retrieved, 24 are published research articles and 2 are early access papers. Therefore, this overview provides a comprehensive outline of the documents used, citations received, collaboration authors undertook, and types of documents (Table 1).

Annual Scientific Production (Best 10 based on citation)

Annual scientific production indicates that although the work on the present issue started in 2004, after that year, the issue was again published in the year of 2009 (3 articles). Then, only 3 articles were published during the year 2011 to 2012. Then again, the trend started in 2015, and the number of publications was the highest in 2020 (5 articles). Then, 2 articles were published in 2021 and 3 in 2022.

Table 1. Database overview

Description	Results
Timespan	2004:2022
Sources (Journals, Books, etc.)	24
Documents	27
Annual Growth Rate %	6.29
Document Average Age	6.63
Average citations per document	17.59
References	1672
Document contents	
Keywords Plus (ID)	175
Author's Keywords (DE)	91
Authors	
Authors	109
Authors of single-authored documents	1
Authors collaboration	
Single-authored documents	1
Co-Authors per document	4.07
International co-authorships %	18.52
Document types	
Article	24
Article; early access	2
Article; proceedings paper	1

Three-field Plot (Authors, Keywords, and Sources)

The three-field plot (the Sankey diagram) combined with authors, keywords, and sources gives insights into individual researchers' priorities for selecting important keywords and publishing their articles in specific journals (Figure 2). The heights of these rectangular nodes indicate the frequency or occurrence of the authors, keywords, or names of specific journals, whereas the widths of the lines connecting the nodes indicate the total number of connections (Koo, 2021). This three-field plot includes authors in the left field, keywords in the middle field, and sources in the right field. So, the overall plot indicates the connectivity of authors who used specific keywords and published in specific journals. Here, the most frequent keywords used by the researchers are "violence" (number of authors = 4, published in 6 journals), "childhood maltreatment" (number of authors = 4, published in 6 journals), "child maltreatment" (number of authors = 4, published in 5 journals), "child abuse" (number of authors = 2, published in 5 journals). DeLisi et al. (2018) and other authors used the most keywords (frequency = 5) from the selected attributes. The diagram also clearly represents information for other authors, keywords, and journals (Figure 2).

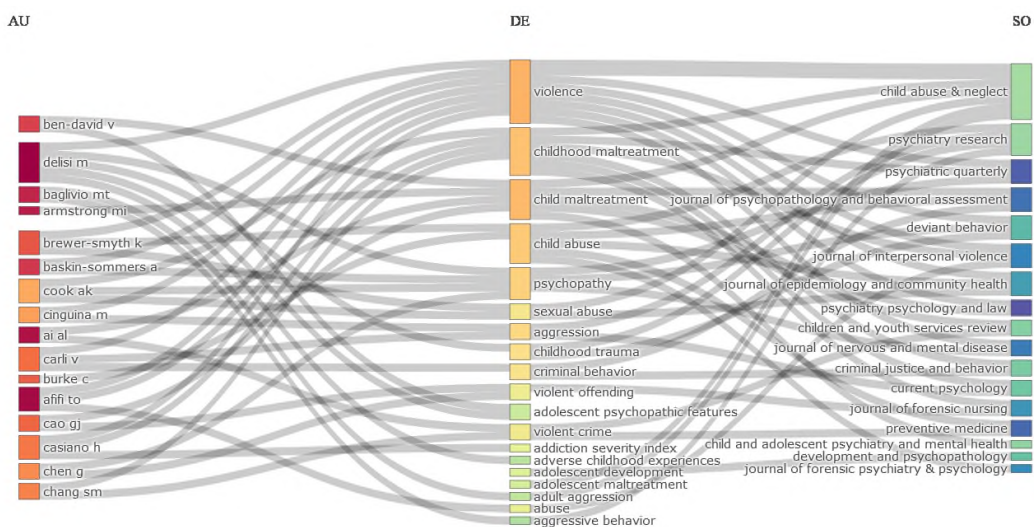

Figure 2. Three-field Plot (Authors, Keywords, and Sources)

Most Relevant Journals

The sources of the present database indicate that the Child Abuse and Neglect and Psychiatry Research journal published the most articles on the selected topic (3 articles and 2 articles consecutively). Among other 22 journals, each published 1 article on this topic (Figure 3).

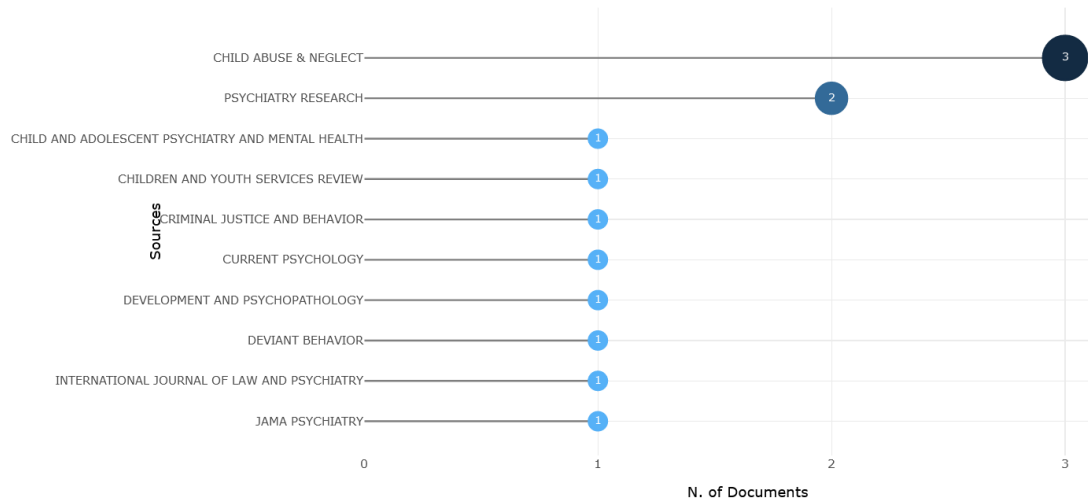

Figure 3. Most Relevant Journals

Bradford's Law

Bradford's law is essential to understanding the most impactful sources for a specific research topic (Yang et al., 2016). It indicates the core journals that include the most articles in a particular topic, signifying that comparatively fewer journals contain the most significant number of relevant literature. Here, it is found that Child Abuse and Neglect journals and psychiatry journals contain the most relevant and core articles on the present topic (Figure 4).

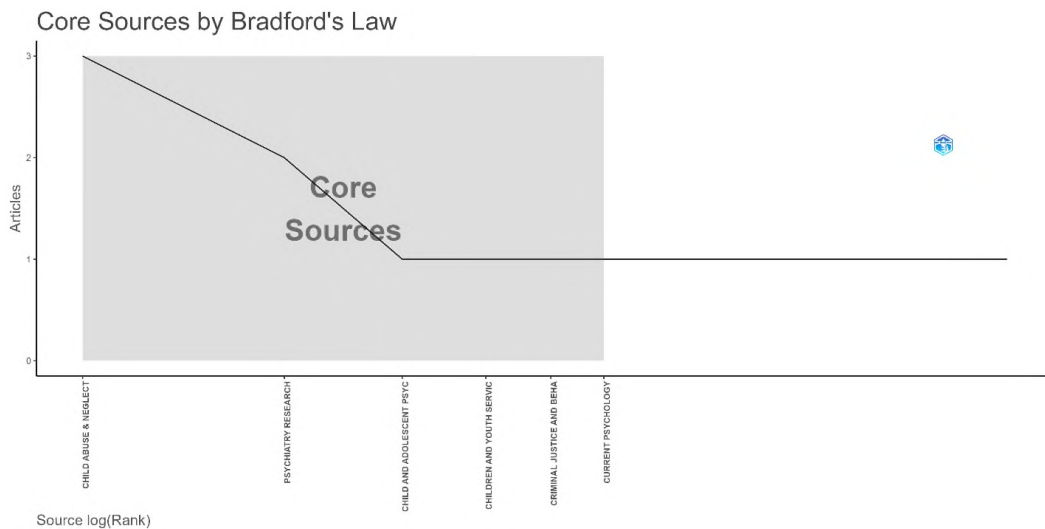

Figure 4. Bradford's Law

Most Relevant Affiliations

The academic institutions that contribute most to the present research topic are shown in Figure 5. It was found that Karolinska Institutet, a research-based medical university in Sweden, and the University of South Florida of USA are the most impactful in contributing to this research area (4 articles were published with their affiliation in this context during the period between 2004 and 2022). Three articles for each institution were published with the affiliation of the State University System of Florida and the University of North Carolina Chapel Hill. With the affiliation of the Medical University of South Carolina, Northeastern University, University of North Carolina, Virginia Commonwealth University, Karolinska Institutet, and State University System of Florida, two articles were published for each (Figure 5).

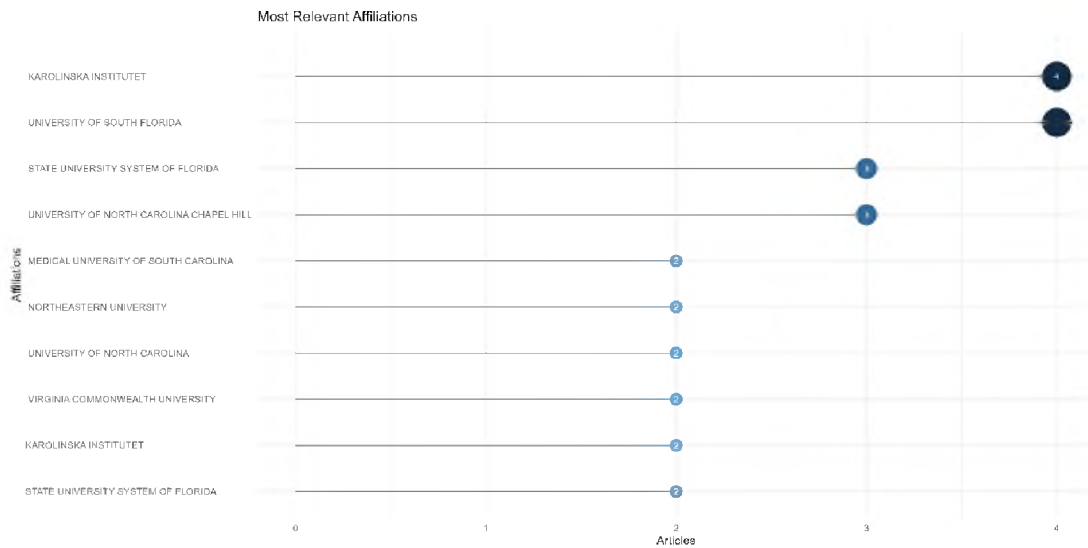

Figure 5. Most Relevant Affiliations

Most Cited Countries

It is seen from the bibliometric analysis that U.S. researchers are the most cited (301 citations) among the 8 countries, followed by Sweden (81 citations) and China (34 citations). From the perspective of average article citations, Sweden got the highest number (27 citations per article), followed by USA (23.20 citations per article), Germany (19 citations per article), Finland (18 citations per article), and China (8.50 citations per article) consecutively (Table 2).

Table 2. Most Cited Countries

Country	Times Cited	Average Article Citations
USA	301	23.20
Sweden	81	27.00
China	34	8.50
Germany	19	19.00
Finland	18	18.00
Canada	15	5.00
Korea	7	7.00

Countries’ Scientific Production Over the Time

Countries’ scientific production for the present search reveals that the authors affiliated with the institutions from the USA have an increasing participation in publishing articles on maltreatment and violent delinquency. One reason behind this seems to be the selection of search criteria for the present study, where the language of search items was set as English, and this language gives US-based researchers an easy communication opportunity in academia. Another probable reason is that US-based intuitions have

more active researchers who contribute to this study area and publish in Web of Science-indexed journals more frequently than others. Consequently, as a single country, the USA ranked the world’s top contributing country to the allied issues with the present context and in the specific timeframe. Between 2016 and 2022, the number of article publications with U.S. affiliation steadily increased from 15 to 34 per year. On the other hand, Canada had a stable affiliation trend with 2 to 4 articles per year. China’s trend has increased tremendously by 5 to 13 articles in the last two years in this case. Regarding the affiliation of Sweden, most articles were published from 2018 to 2022 (9 or 10 articles annually). For Korean affiliation, publishing articles on this topic started in 2017, contributing to 3 articles per year (Figure 6).

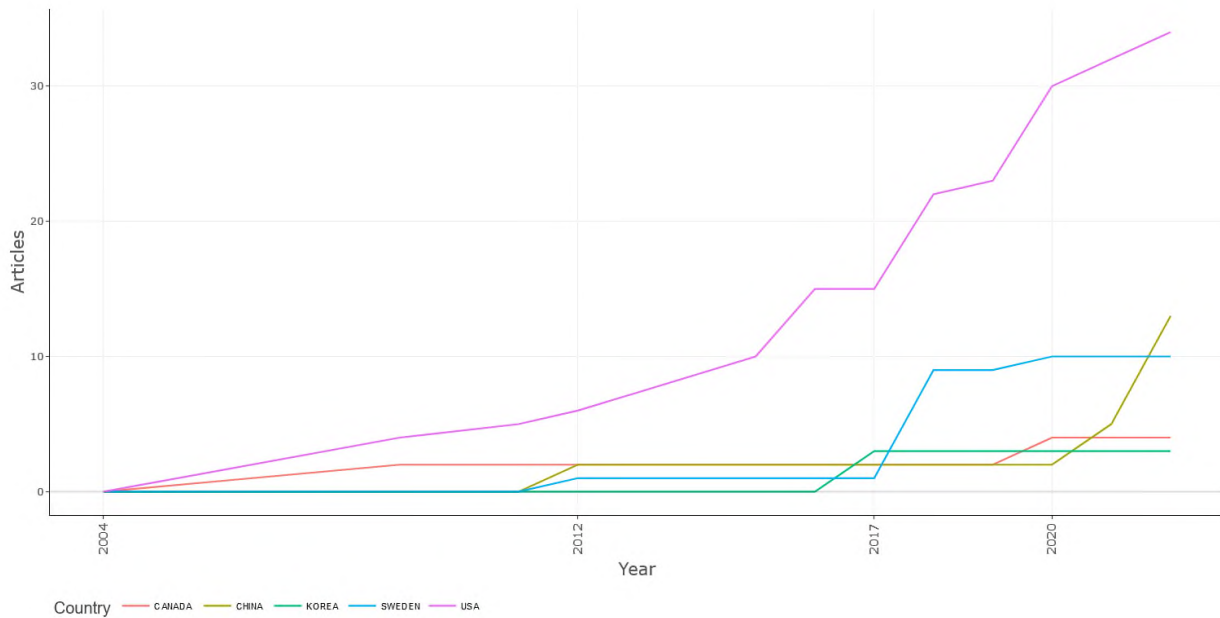

Figure 6. Countries’ Scientific Production Over Time (The number of articles presented here is direct numerical information, not the ratio. All single articles for multiple authors are counted individually for all authors).

Treemap (Subject Categories)

Analysing the treemap based on the most frequent **Keywords Plus** of Web of Science, it is found that from 50 used terms, abuse (frequency = 8), physical abuse (frequency = 8), violent delinquency (frequency = 7), antisocial behavior (frequency = 6), sexual abuse (frequency = 6), adolescent maltreatment (frequency = 5) are the most frequent subject categories automatically generated by WoS from the titles of scholarly articles (Figure 7).

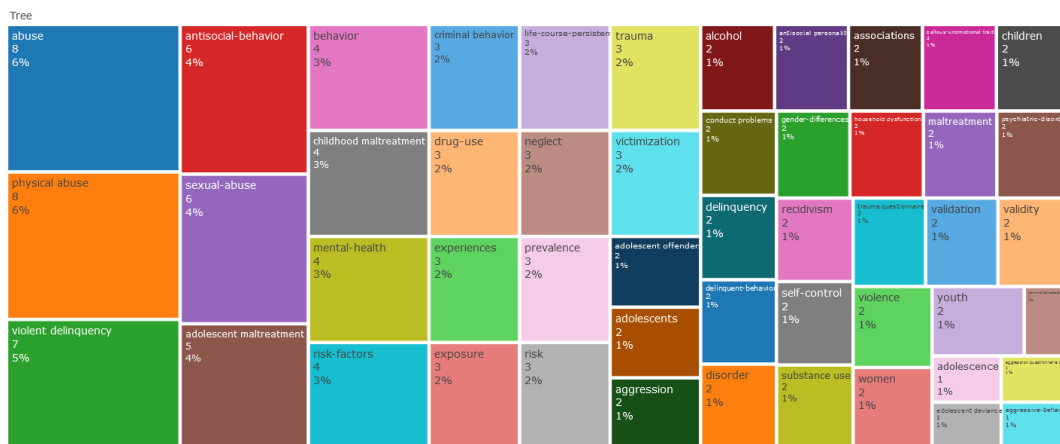

Figure 7. Treemap (Based on Subject Categories)

Trend Topics (Based on Abstracts and Bigrams)

Based on the Keywords Plus of WoS, selecting the minimum word frequency as 5 and number of words per year as 3, it is evident that "abuse" is prevalent from 2014 to 2021 (frequency = 8), "violent delinquency" was prevalent from 2014 to 2020 (frequency = 7), "physical abuse" from 2015 to 2020 (frequency = 8), "antisocial-behavior" was prevalent from 2016 to 2018 (frequency = 6), "adolescent sexual abuse" was prevalent from 2011 to 2014 (frequency = 6) and "adolescent maltreatment" from 2016 to 2020 (frequency = 5). (Figure 8).

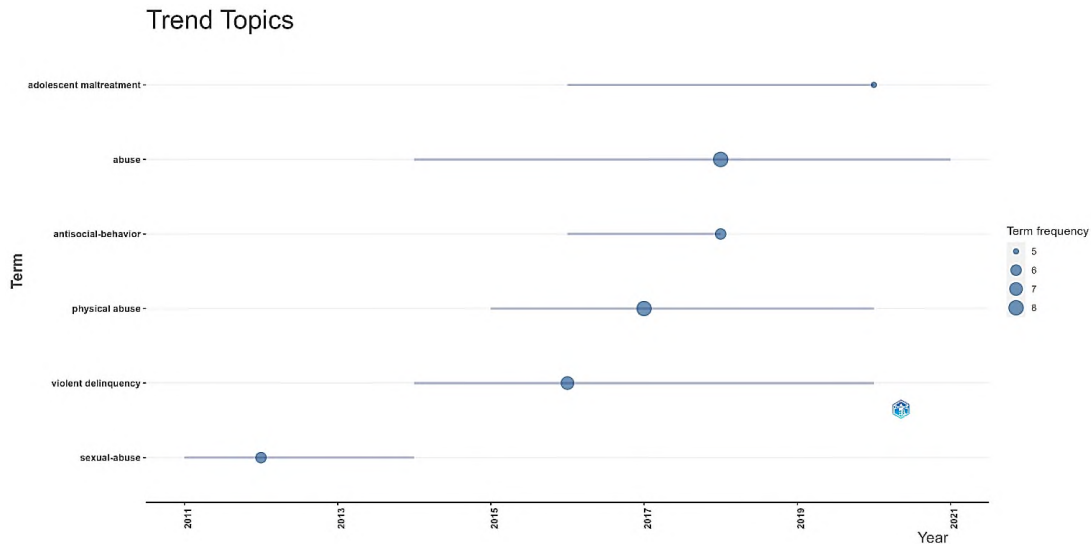

Figure 8. Trend Topics

Measures of Childhood Maltreatment and Violent Delinquency in Different Studies

Measures of Childhood Maltreatment

The studies evaluated in this paper used different measures to collect data on childhood maltreatment and violent delinquency/violent offending, including aggressiveness. Most of the studies (12 among 27 articles) used different versions of the Childhood Trauma Questionnaire-Short Form (CTQ-SF: 28 items) (Baron & Forde, 2020; N. J. Burke et al., 2011; Chang et al., 2021; Chen, 2020; Choi et al., 2017; DeLisi et al., 2018; Estrada et al., 2021; X. Guo et al., 2022; Peng et al., 2022; Sarchiapone et al., 2009; Y. Wang et al., 2012). Shin et al.(2016) used a Computer-Assisted Self-Interviewing (CASI) method of the Childhood Trauma Questionnaire of 25 items to measure maltreatment.

Some studies used scales validated from previous studies, and many used their self-designed measurement scales. Baglivio et al. (2020) measured cumulative scores of childhood abuse with 10 factors regarding different adversity. Rose et al.(2020) used a specific question from the Psychopathy Checklist – Youth Version (PCL-YV), which is used to measure psychopathic traits, where specific questions were asked about the respondents' physical, sexual, or emotional abuse by dichotomous coding. Grahn et al. (2020) also measured abuse by the same three variables (dichotomously coded with yes or no). With a different aspect, Tung et al. (2019) asked questions about the abuse by a parent or guardian during their physical abuse, sexual abuse, and neglect. Kokkalera et al.(2018) also included parental maltreatment, considering two variables, parental maltreatment, and inter-parental violence, each consisting of two questions.

Björkenstam et al.(2018) collected data for 8 forms of abuse to measure maltreatment, whereas Dudeck et al.(2016) measured Adverse childhood experiences by the German version of the Maltreatment and Abuse Chronology of Exposure Scale (MACE) of 10 subscales. In this regard, Keene and Epps (2016) used a comprehensive scale, the Emotional and Physical Abuse Questionnaire (EPAB), of 32 items.

Ben-David et al. (2015) used longitudinal data, encoded childhood maltreatment from investigative reports of child abuse or neglect (CAN) before age 17, and recorded those in neglect, physical, sexual, or multiple types of maltreatment. Brewer-Smyth et al. (2015) used questions to identify trauma by modifying the questions from the early Trauma Inventory (ETI), whereas Forsman & Långström (2012) collected maltreatment-related data by using the Life Stressor Checklist-Revised (LSC-R) of 6 items.

Yampolskaya et al. (2011) measured maltreatment using four subscales in the database and used the Severity of Maltreatment scale to understand relative differences among different levels of maltreatment. Similar to many other research, Casiano et al. (2009) assessed maltreatment by using three types of experiences, i.e., physical abuse (single question), sexual abuse (2 questions), and witnessing domestic violence (single question).

Spriggs et al. (2009) constructed an indicator of child abuse history based on questions used in Wave III of longitudinal data asking the respondent to report physical or sexual abuse by a parent or caretaker before the respondent reached sixth grade. Sarchiapone et al. (2009) used Brown-Goodwin Lifetime History of Aggression (BGHA) interview (11-item). Finally, Haapasalo & Moilanen (2004) used a scale where the participants responded to a 5-section computerised, structured interview designed by the author.

It was found that most researchers used established measurement scales for collecting data about maltreatment. The researchers who used any database for their study recoded those to align to any specific scale, or some researchers modified previous scales and developed their measurement scale to understand the maltreatment. However, the most popular scale for this purpose was CTQ-SF (Table 4).

Measurement of Violence and Aggression

Four studies used the Buss-Perry Aggression questionnaire (BPA 29 or 30 items) to measure aggression. Peng et al. (2022), Guo et al. (2022) (Chinese version of this BPAQ), Keene & Epps (2016), and Brewer-Smyth et al. (2015) all used this scale. Some studies were conducted solely on the respondents already guilty of such involvement (Chang et al., 2021). Eight studies collected involvement in aggression or violent offenses by institutional data or pre-recorded official data (Baglivio et al., 2020; Baron & Forde, 2020, p. 2018; Björkenstam et al., 2018; Forsman & Långström, 2012; K. Rose et al., 2020; Tung et al., 2019; Y. Wang et al., 2012; Yampolskaya et al., 2011). Some researchers used open-ended questionnaires without any specific standard scale to collect data about violent offenses or aggression (Brewer-Smyth et al., 2015; Estrada et al., 2021; Grahn et al., 2020).

However, some researchers used precise measurement scales for collecting data. For this purpose, Kokkalera et al.(2018) used the International Self-Report Delinquency Study (ISR3) questionnaire and asked questions about 12 offenses, DeLisi et al. (2018) used information on Self-report of delinquency employed in the National Youth Survey, Shin et al.(2016) used a 13-item crime questionnaire adopted from the National Longitudinal Study of Adolescent Health Study, Dudeck et al.(2016) measured appetitive aggression by the Appetitive Aggression Scale of 15 items, Ben-David et al. (2015) collected data by Adolescent Behavioral Indicators, Spriggs et al. (2009) used Conflict Tactics Scale (CTS2) and Haapasalo & Moilanen (2004) used 33-item Self-reported criminality Scale (SRCS). However, Casiano et al. (2009) developed their scale for collecting data about violent offenses. Burke et al. (2023) considered nine violent behaviors for their study.

From the previous discussion, it is evident that for measuring violent offending or aggressive behavior, both established and self-generated scales are pretty popular among researchers. Although quite a good diversity exists among the measurement scales used by the researchers, the Buss-Perry Aggression questionnaire is the single scale that is more popular for the studies analysed in this paper (Table 4).

Theory Used in Different Studies

Theories are quite vital in the explanation of human behaviors on the basis of other familial or social stimulus (Adler et al., 2014; Alexander, 2012, 2012; Clarke, 2008; Gottfredson & Hirschi, 1990; Jessor, 2017; Kratcoski et al., 2020; Scott, 2006, 2006; Vold et al., 1998; Wallace & Wolf, 1995; Wright, 2009). Different studies of the selected literature used theories in their theoretical framework or discussion. Social learning theory is the most frequently used theory in the present systematic literature review (five research papers). Burke et al. (2023), Rose et al.(2020), Forsman & Långström (2012), Wang et al. (2012), and Kokkalera et al.(2018) used the idea of social learning theory, where the last article additionally used the idea of power-control theory in the composition. Peng et al. (2022) used Attachment theory (Keller, 2018), Guo et al. (2022) used Crime development theory proposed by Moffitt (1993), Estrada et al. (2021) used social modeling theory, and Baglivio et al. (2020) used the concept of secondary Psychopathy as the foundation of their research.

Chen (2020) concluded that his research supports the accumulated risk theory's basic assumption. Tung et al. (2019) conducted their studies based on evolutionary neurodevelopmental and evolutionary developmental theories. Chang et al. (2021) claimed to Contribute to Walters's (2017) theory of criminal lifestyle but did not use any theoretical framework in their study. Baron and Forde (2020) used the Social schematic theory of crime as the basis of their study. DeLisi et al. (2018) assessed the temperament-based theory of crime in their study. Björkenstam et al.(2018) did not use any specific theory but aligned their research with a model

(Patterson et al., 1989) of parent-child interactions in families. Shin et al. (2016) used the idea of Gottfredson and Hirschi's general theory of crime. Ben-David et al. (2015) and Casiano et al. (2009) used the cycle of violence theory. Nine studies of Grahn et al. (2020), Choi et al. (2017) Dudeck et al.(2016), Keene & Epps (2016), Brewer-Smyth et al. (2015), Yampolskaya et al. (2011), Spriggs et al. (2009), Sarchiapone et al. (2009), and Haapasalo & Moilanen (2004) used no theoretical framework or did not specifically mention about the use any theoretical framework for their study (Table 3).

Table 3. Theory Used in Studies

Authors	Theory Used
Peng et al. (2022)	Attachment theory
Burke et al. (2023)	Social learning theory
Guo et al. (2022)	Crime development theory proposed by Moffitt (1993)
Chang et al. (2021)	Claimed to contribute to the theory of criminal lifestyle.
Estrada et al. (2021)	Social modeling theory
Baglivio et al.(2020)	Secondary Psychopathy
Chen (2020)	The accumulated risk theory
Rose et al. (2020)	Social learning theory
Grahn et al. (2020)	No specific theory was used
Tung et al. (2019)	Based on the framework of evolutionary–neurodevelopmental theory, evolutionary–developmental theory
Baron & Forde (2020)	Social schematic theory of crime
Kokkalera et al.(2018)	Social learning theory and Power-control theory
DeLisi et al. (2018)	Temperament-based theory of crime
Björkenstam et al.(2018)	Patterson et al's model of parent child interactions in families
Choi et al. (2017)	No specific theoretical framework was used
Shin et al. (2016)	Gottfredson and Hirschi's general theory of crime
Dudeck et al.(2016)	No specific theory was used
Keene & Epps (2016)	No specific theory was used
Ben-David et al. (2015)	Cycle of violence theory
Brewer-Smyth et al. (2015)	No specific theory was used
Forsman & Långström (2012)	Social learning theory
Wang et al. (2012)	Social learning theory
Yampolskaya et al. (2011)	No theoretical framework was used
Casiano et al. (2009)	Cycle of violence theory
Spriggs et al. (2009)	No specific theory was used
Sarchiapone et al. (2009)	No specific theory was used
Haapasalo & Moilanen (2004)	No specific theory was used

Factors Associated with Childhood Maltreatment and Violent Exposures

Childhood maltreatment and its impact are widely researched in last decades (Abbiati et al., 2014; Baglivio & Epps, 2016; Brewer-Smyth et al., 2015; Bridges, 1927; Bruffaerts et al., 2010; Fatima et al., 2022; Felitti & Anda, 2010; Ford et al., 2011; Fox et al., 2015; Hamburger et al., 2008; Hillis et al., 2001; Jones et al., 2022; Levenson et al., 2016; Martins et al., 2021; Steinberg & Lassiter, 2018). The present systematic literature review provides valuable insights regarding the complex relationship between childhood maltreatment and violent delinquency in response to other relevant mediating and confounding variables. Self-esteem and self-control were identified by Peng et al. (2022) as essential mediators that affect childhood maltreatment and aggression in their research. Burke et al. (2023) revealed that childhood adversity more severely impacts delinquency among females than their male counterparts.

Guo et al. (2022) highlighted that conduct disorder and crime age are two significant mediators between childhood maltreatment and aggression/ and violent arrests. Similarly, Peng et al. (2022) found self-esteem and self-control as two mediating factors between childhood maltreatment and aggression. On the other hand, Chang et al. (2021) found callous-unemotional traits as an important mediator for two types of maltreatment (sexual abuse and emotional neglect) and violent delinquency. They also showed that sexual abuse has direct and indirect effects, whereas emotional neglect indirectly affects violent delinquency (Chang et al., 2021). Estrada et al. (2021) found that Psychopathy and other environmental factors affect the link for both community and prison-based samples using different measurement scales. In the same way, Baglivio et al. (2020) found that cumulative childhood adversity or maltreatment and its impact on serious, violent, and chronic offending is mediated by Psychopathic features.

Sex difference, as identified by Chen's (2020) study, is an important consideration with no mediating factor, while abuse was found to be an important variable in the study of Rose et al.(2020). Grahn et al. (2020) revealed drugs (non-alcoholic), lower age, less education, and parental problems as important confounders in maltreatment-led violent and non-violent behavioral exposures.

Tung et al. (2019) found that maltreated youths have higher levels of exposure to violent behavior through the influence of parental relationships and friendship engagement. In advancing such an explanation, Baron & Forde (2020) found that violent peers and criminogenic knowledge structure mediate between childhood maltreatment and delinquency.

Björkenstam et al.(2018) indicated violent offending as the mediator between adversity and suicide, showing that individuals with a history of abuse and engaging in violent offending show much delinquent propensity. Conduct disorder was a common psychiatric disorder that led the detainees in South Korea to commit more violent crimes, according to Choi et al. (2017). Shin et al. (2016) studied and found that impulsivity is one crucial mediating factor in understanding the severity of maltreatment outcomes on violent or other criminality.

Dudeck et al. (2016) found studying forensic patients that there is an association between appetite aggression, suicide attempts, and violent delinquency, where childhood adversity makes different pathways to commit such offenses. This study found that appetite aggression is a good predictor of violent delinquency for the patients, but ACEs are not. Narcissistic vulnerability was found as a partial mediator in the study of Keene & Epps (2016) in maltreatment-related aggressive outcomes. Higher exposure to childhood maltreatment increases the risk of violent and non-violent perpetrations, while greater caregiver education reduces the risks of perpetration (Ben-David et al. (2015).

Brewer-Smyth et al.(2015) found that being male, younger age, greater childhood sexual abuse (CSA) by the age of 15 years, and greater neighborhood adversity during childhood are important confounding variables behind individuals' violent exposures. Forshman and Långström (2012) found that environmental and genetic factors confound childhood maltreatment and involvement in violent offending during adulthood. The impact is more for females, but that is not significantly different for males.

Wang et al. (2012) showed that childhood adversity and the commission of violent offenses are related but are significantly different for different forms of maltreatment. In contrast, Yampolskaya et al.(2011) found that maltreatment chronicity rather than maltreatment severity increases the probability of juvenile involvement. Yampolskaya et al. (2011) used the concepts of maltreatment severity and chronicity to understand their impact on the juvenile justice system encountered by minors. Casiano et al. (2009) studied the threat of violence to others, which was dependent on the maltreatment the person faced in their early childhood.

Spriggs et al. (2009) found that rather than age, gender, race, and ethnicity, witnessing violent crimes increases the probability of not having a non-violent relationship. Convictions as minors, being more than one conviction, are important confounding factors in understanding childhood trauma and aggression in male prisoners, as revealed by Sarchiapone et al. (2009). Finally, Haapasalo & Moilanen (2004) established that physically abused children tend to report having committed violent crimes to a great extent in young adulthood.

Gender Dynamics in Maltreatment and Violent Exposures

Several studies in the present systematic review specifically focused on gender-based variation. Gender is a quite essential characteristics to understand different behavioral exposures (Barak et al., 2018; Mallicoat, 2019). It was found that males experience more violent behaviors than females, but the relationship between childhood maltreatment and violence is stronger among females than males (C. Burke et al., 2023). Chen (2020) identified that males and females respond differently to various types of childhood abuse, leading to different outcomes for violent exposures and other behaviors. Brewer-Smyth et al. (2015) found that committing violent crimes is higher for males, people of younger age, and greater neighborhood adversity. Wang et al. (2012) found that males and females experience significantly different forms of abuse. Men were found to face more physical abuse, whereas females reported physical neglect more frequently, provided that the nature of abuse is eventually reflected in their violent exposures. However, Spriggs et al. (2009) found no significant variation between exposures to violent crimes in childhood and later-life violent behaviors.

Table 4. Characteristics of the Articles Reviewed

Authors	Country	Sample Characteristics	Timeline	Measures	Statistical Operation	Offences
Peng et al. (2022)	China	454 male incarcerated males from two juvenile correctional facilities aged 14–18 years	Cross-sectional	Childhood trauma questionnaire (CTQ-SF: 28 items); the Buss-Perry Aggression Questionnaire (BPAQ: 30 items)	Correlation and Structural equation modelling with bootstrapping	aggression
Burke et al. (2023)	USA	36,309 from the database of noninstitutionalised adults living in the USA	Cross-sectional	Childhood Trauma Questionnaire (CTQ); Conflict Tactics Scale	Latent class Analysis (LCA) and Logistic Regression	Violent behaviour
Guo et al. (2022)	China	Two hundred and two housed drug users (51 females and 151 males)	Cross-sectional data (Using a semi-structured interview and standardised questionnaires)	Childhood Trauma Questionnaire (CTQ); Buss-Perry Aggression Questionnaire: 29 items	Linear regression model, the Synthetic Minority Oversampling Technique (SMOT), Structural Equation Modelling (SEM)	Violent arrests
Chang et al. (2021)	China	Nine hundred and eighty four juvenile participants (441 violent offenders and 543 non-offenders)	Cross-sectional data	28-item Childhood Trauma Questionnaire (CTQ); a Chinese version of the self-report Inventory of Callous-Unemotional Traits-Youth Version (ICU) of 24 items	Correlation and Structural equation modelling with bootstrapping	Violent Delinquency
Estrada et al. (2021)	USA	Community sample of adult persons (N = 232) and prisoners (N = 313)	Cross-sectional	Childhood Trauma Questionnaire-Short Form (CTQ); Open-ended questions for violent crimes	Mediation analysis using PROCESS macros, moderated mediation	Violent behaviour
Baglivio et al.(2020)	USA	64,007 unique juvenile offenders	Longitudinal	Adverse Childhood Experiences (ACE score) for maltreatment; Questions about Serious, Violent, and Chronic (SVC) offences committed before 18 years.	Structural Equation Modelling	Serious, violent, and chronic offending
Chen (2020)	Israel	Sample of 290 inmates (65 women and 225 men) from seven state penitentiaries	Cross-sectional	Childhood Trauma Questionnaire (CTQ): 28 items; Parental Partner Violence (PPV):14 item scale	Nonparametric procedures (Mann-Whitney U-test, and Z for differences between independent proportions) and logistic regressions.	Family violence
Rose et al. (2020)	USA	113 Juvenile (males only) violent offenders from a youth forensic facility in the U.S., Convenience sampling	Cross-sectional	Researchers used specific questions from Psychopathy Checklist–Youth Version (PCL-YV) to measure maltreatment and used recorded violent or non-violent sexual crimes as per state law.	Bivariate correlation analysis and logistic regression	Violent sexual and sexual crimes
Grahn et al. (2020)	Sweden	In 14,914 adults, Baseline Addiction Severity Index	Cross-sectional	For measuring abuse, researchers included	Cox regression	Imprisonment

Table 4. Continued

		data (ASI) were merged with national registry data on prison sentences from 2003 to 2016		questions regarding individuals' emotional, physical or sexual abuse. Researchers also measured inmates' engagement in offences by their sentencing information.		
Tung et al. (2019)	USA	Wave 1 occurred during 1994–1995, involving 20,745 participants in grades 7–12, aged 11–19 years. Subsequently, these individuals were re-interviewed at Wave 2 in 1996 (n = 14,738, ages 13–20), followed by Wave 3 in 2001–2002 (n = 15,197, ages 18–28) after a 6–7 year gap, and finally at Wave 4 in 2008 (n = 15,701, ages 25–34), which occurred 7 years after the previous wave.	Longitudinal	Researchers asked questions about physical abuse, sexual abuse, and neglect from a parent or guardian. They assessed violence by asking questions about the frequency of physical violence in the last year.	Latent growth modelling (LGM)	Violence
Baron and Forde (2020)	Canada	Four hundred homeless street youth (ages 16 and 24)	Cross-sectional	The authors used CTQ to measure childhood maltreatment. For violent crime, they used four items together to make a composite score.	Started with zero-order relationships and finished with Multivariate models.	Violence
Kokkalera et al.(2018)	USA and Indonesia	Two thousand, three hundred and ninety five samples from the USA and 1800 for Indonesia (ISR3 Survey)	Cross-sectional	This study measured parental maltreatment by considering two variables, parental violence and interparental violence, each consisting of two questions, whereas it measured violent offending by 12 different questions in the ISR3 project.	Logistic regressions	Violent offending
DeLisi et al. (2018)	USA	Two hundred and fifty two juvenile offenders (152 Males and 100 Females)	Cross-sectional	Researchers measured childhood trauma using a 28-item Childhood Trauma Questionnaire (CTQ). They also used self-reported delinquency from the National Youth Survey	A series of negative binomial regression models	Violent and non-violent delinquency

Table 4. Continued

Björkenstam et al.(2018)	Sweden	Cohort study of 476,103 young adults	Longitudinal	Family Study to assess violent crime. Childhood Abuse (CA) included eight CAs; Violent crime data was collected from court conviction records.	Poisson regression analysis and binary mediation analysis with logistic regression	Suicide Attempt
Choi et al. (2017)	South Korea	173 juvenile detainees	Cross-sectional	Korean version of the Childhood Trauma Questionnaire (CTQ: 28 items). For violence, the authors included the subscales of total problem behaviour, including aggressive behaviours	Independent t-tests for continuous variables and chi-square or Fisher's exact test for categorical variables	Violent offending
Shin et al. (2016)	USA	337 young adults (18 to 25 years) from the community	Cross-sectional	The authors used the computer-assisted self-interviewing (CASI) method of the Childhood Trauma Questionnaire (CTQ: 25 items) for this study. For violent crimes, they used a 13-item questionnaire adopted from the National Longitudinal Study of Adolescent Health Study.	Structural equation modelling	All forms of crimes
Dudeck et al.(2016)	Germany	55 male forensic psychiatric inpatients	cross-sectional	Adverse childhood experiences by the German version of the Maltreatment and Abuse Chronology of Exposure Scale (MACE): 10 subscales. This study assessed a person's attraction to aggression by the Appetitive Aggression Scale of 15 items.	Generalised linear models	Appetite aggression, Suicide Attempt, violent behaviour
Keene and Epps (2016)	UAS	Four hundred undergraduate students (321 female, 79 male)	Cross-sectional	The Emotional and Physical Abuse Questionnaire (The EPAB) consists of 32 items. The Buss-Perry Aggression Questionnaire is a 29-item scale to measure physical aggression, verbal aggression, anger, and hostility.	Multivariate analysis of covariance (MANCOVA) using Hotelling's Trace statistic, followed by univariate tests post hoc.	Aggression

Table 4. Continued

Ben-David et al. (2015)	USA	6,935 children with (n = 4,470) or without (n = 2,465) maltreatment	Longitudinal	Childhood maltreatment, indicated by any investigated report of child abuse or neglect (CAN) before age 17; Adolescent Behavioural Indicators, including violent delinquency.	Series of Cox regressions	Different Types of perpetration
Brewer-Smyth et al. (2015)	USA	636 male and female offenders (320 male and 316 female state prisoners offenders)	Cross-sectional Cohort study	Childhood adversity: Measured by the Early Trauma Inventory (ETI); Violent crime: Violent crime was evaluated by asking if the inmate had ever committed a violent crime in their lifetime	Chi-squared tests, t-tests, and logistic regression	Violent offending
Forsman & Långström (2012)	Sweden	20–47-year-old twins (n=18,083) from the Swedish population-based Study of Twin Adults	Cross-sectional	Life Stressor Checklist-Revised (LSC-R): six items for maltreatment; conviction data for offences in Sweden 1973-2009 from the Swedish Crime Register	Generalised estimating equation (GEE) analysis by comparing maltreated individuals (cases) with controls.	Violent offending
Wang et al. (2012)	China	2,690 incarcerated adults (2,410 male and 280 female)	Cross-sectional	Childhood Trauma Questionnaire—Short Form (CTQ-SF); Violent Crime refers to offences characterised by violent behaviours (e.g., murder, robbery, and explosion) collected from gaol data	Analysis of variance (ANOVA) and logistic regression	Violent Crimes
Yampolskaya et al. (2011)	USA	13,212 (out of home care) administrative data	Cross-sectional	Researchers recorded four general types of maltreatment and used the Severity of Maltreatment scale to assess their severity. They considered encounters with the criminal justice system for collecting crime data.	Cross-sectional	Juvenile Justice Involvement in Children for Violent and Non-violent crimes
Casiano et al. (2009)	Canada	Nationally representative National Comorbidity Survey Replication (n = 5,692)	Nationally representative database	Researchers assessed childhood maltreatment using three types of experiences (physical abuse, sexual abuse, and witnessing domestic violence. They developed their scale to measure Threats of violence.	Multiple logistic regression analyses	Threats of with guns and other weapons
Spriggs et al. (2009)	USA	Participants in the National Longitudinal Study of Adolescent Health (n=4,794) aged 13–17 years self-reported witnessing violent crime	Longitudinal study	Researchers asked questions about physical or sexual abuse by a parent or caretaker before the respondent was in sixth grade. They measured adolescent dating violence victimisation and the continuation of partner violence victimisation using the Conflict Tactics Scale (CTS2).	Bivariate relationships between covariates and outcome variables using a multivariate multinomial logistic regression model	Dating Violence
Sarchiapone et al. (2009)	Italy	540 male prisoners	Cross-sectional	Childhood Trauma Questionnaire (CTQ: 34-item version of the CTQ); Brown-Goodwin Lifetime History of Aggression (BGHA) interview: 11-item	Correlation and logistic regression	Aggression and Violent crimes
Haapasalo and Moilanen (2004)	Finland	Eighty nine young male prison inmates (records were collected from files and self-reported questionnaire)	Cross-sectional	Childhood Maltreatment: The participants responded to a five-section computerised, structured interview designed by the author; 33-item Self-reported Criminality Scale (SRCS)	Logistic regression analysis	Violent and non-violent offences

Discussion

A comprehensive analysis of 27 articles has shown a clear interlink between different forms of childhood maltreatment and violent offending. The objective of this research was to assess the bibliometric properties of the studies included here and also to understand how the research measured the variables, what theory was adopted, what factors have been incorporated to understand the association of major variables, and if there are any gender-based differences in the analysis. This section aims to analyse and synthesise the findings with relevant discussion to portray an overall picture of this topic.

Database analysis shows that the United States and China are the most contributing countries in this research area. A total of 24 sources indicated that most articles were published jointly with co-authorship. Most relevant journals have an almost evenly distributed number of articles. Karolinska Institutet and the University of South Florida have significant contributions as the most promising institutional affiliations in this research context. For the citation, articles were cited almost nine times more than Chinese articles and almost four times more than Swedish articles. Therefore, it is evident that the USA surpasses all other countries in terms of citation and total number of publications for this search.

This study indicates that different variables have established a clear picture of the complex interplay of various concepts in explaining the association between maltreatment and violent exposures. The measurement of different variables was based on established and self-determined scales. CTQ-SF (28 items) scales and their different local or computer-assisted versions were the most popular measurement scales for childhood maltreatment. For the violent and aggressive measurement, the BPAQ (30 items) was much more popular, with a variety of other delinquency or offence measurement scales (e.g., ISRD3 or self-report delinquency) being much more popular.

The analysis indicates a strong association between childhood maltreatment and violent delinquency/aggressive behaviours. All studies have established this association. It is seen that the severity of such behavioural exposures increases with an increase in maltreatment experiences during childhood. Studies conducted earlier in 2004 focussed little on any further confounding variables (Casiano et al., 2009; Haapasalo & Moilanen, 2004). Over time, the use of mediators and confounding variables has increased. Since 2009, different psychosocial factors have been included in such research. The findings show that different types of childhood abuse often co-occurs with other psychological or social factors. Subsequently, age (Sarchiapone et al., 2009), gender (C. Burke et al., 2023; Chen, 2020; 2012), race, ethnicity (Spriggs et al., 2009), maltreatment chronicity (Yampolskaya et al., 2011), genetic factors, family factors (2012), caregivers' education (2015), Narcissistic vulnerability (Keene & Epps, 2016), aggressive aggression (Dudeck et al., 2016), Impulsivity (Shin et al., 2016), conduct disorder (Choi et al., 2017), suicide (Björkenstam et al., 2018), temperament (DeLisi et al., 2018), parental supervision or closeness (Kokkalera et al., 2018; Tung et al., 2019), peer groups (Baron & Forde, 2020; Tung et al., 2019), drugs (Grahn et al., 2020), psychopathic features (Baglivio et al., 2020; Estrada et al., 2021), callous-unemotional traits, conduct disorder (X. Guo et al., 2022), self-esteem (Peng et al., 2022), and self-control were found to be essential mediators or confounding variables in such studies.

Overall, the theoretical base of the research was predominantly based on theories related to social behaviours (social learning theory, the cycle of violence theory, social schematic theory, social modelling theory, attachment theory, and power-control theory). However, a good number of studies did not directly use any specific theoretical framework.

The overall assessment of the literature established that four broader areas were addressed using confounding variables. These include psychological factors, social or neighbourhood-related factors, genetic factors, and gender differences. The studies indicate that various factors often intersect with the association between childhood maltreatment and violent delinquencies. Socioeconomic disparities, lack of community resources, and lack of family harmony play pivotal roles in this association. The study also indicates that males and females experience different forms of maltreatment (2012). Their responses are also different for various forms of maltreatment. Females were found to exhibit more violent behaviours than males in response to their childhood exposure to maltreatment (C. Burke et al., 2023), although some other studies did not find any significant difference based on gender differences in terms of maltreatment-related violent activities (Spriggs et al., 2009)

This study can help policymakers and practitioners understand the common risk factors of violent behaviours of people rooted in childhood. In such a case, relevant policy formulation may address such maltreatment or abuse of children by implementing different school or community-based interventions (Jurma, 2016; Mann & Reynolds, 2006; Müller-Fabian, 2016). Other countries can consider these facts. Most Muslim countries are found to be less represented in such research. We assume that such research in some Muslim or South Asian countries may reveal meaningful or different experiences that can contribute to academia.

This research also has some limitations that may affect the generalisation of findings. This research only considered the WoS core collection database to ensure the articles' quality of contents and bibliometric information. Many other studies have taken place in different countries and have been published in journals not listed here. Because WoS maintained and preserved comprehensive bibliometric information, we preferred to use it. Moreover, this study prioritised studies that mainly considered psychosocial factors. These selection criteria might affect the comprehensiveness and generalizability of this study.

Analysing the studies, we understand that the number of studies combining variables like neighbourhood social capital or neighbourhood disorganisation on this relationship is much lower. Some other school or peer-related factors may also add value to understanding childhood abuse and violent exposures in the future (Cattarello, 2000; Grunwald et al., 2010; Kim, 2022; Mustaine et al., 2006; Piscitelli, 2019; D. R. Rose, 2000; Stults, 2010, pp. 1965–1995, 2010, pp. 1965–1995; Valdimarsdottir & Bernburg, 2015; Weijters et al., 2009; Weisburd, 2012, 2012). Previous studies were primarily based on cross-sectional data. More studies based on longitudinal data may also reveal important insights.

Conclusion

This systematic review identified various facets of childhood maltreatment experienced by the respondents during their life's onset. The review emphasises that childhood maltreatment significantly impacts the violent behaviour of people as an outcome of their coping mechanisms. The risk factors are not unidimensional. Different physical, sexual, emotional, and other forms of abuse, when accompanied by other risk factors, may become more serious. These factors vary from psychological to social in conceptual proximity. It is essential to understand that controlling violent behaviours should start in people's early-life.

The findings show us that females and males are, in many cases, vulnerable differently in experiencing and responding to different abuses. Therefore, gender-based intervention is essential to ensure a safer childhood for minors. Cross-disciplinary understanding incorporating more factors and combining multinational samples might provide vital outcomes in further studies. The predominant Western monopoly in this research area indicates that other countries should advance such studies to understand the dynamics of these associations in different cultural and geographic contexts. However, this study concludes that childhood maltreatment is a good indicator of people's violent or aggressive behaviours during their later life.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- M.B.U.K., Y.T.; Veri Toplama- M.B.U.K., Y.T.; Veri Analizi/Yorumlama- M.B.U.K., Y.T.; Yazı Taslağı- M.B.U.K., Y.T.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- M.B.U.K., Y.T.; Son Onay ve Sorumluluk- M.B.U.K., Y.T.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- M.B.U.K., Y.T.; Data Acquisition- M.B.U.K., Y.T.; Data Analysis/Interpretation- M.B.U.K., Y.T.; Drafting Manuscript- M.B.U.K., Y.T.; Critical Revision of Manuscript- M.B.U.K., Y.T.; Final Approval and Accountability- M.B.U.K., Y.T.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declare that this study has received no financial support.

REFERENCES

- Abbiati, M., Mezzo, B., Waeny-Desponds, J., Minervini, J., Mormont, C., & Gravier, B. (2014). Victimization in Childhood of Male Sex Offenders: Relationship between Violence Experienced and Subsequent Offenses through Discourse Analysis. *Victims & Offenders, 9*(2), 234–254. <https://doi.org/10.1080/15564886.2014.881763>
- Adler, P. S., Du Gay, P., Morgan, G., & Reed, M. I. (Eds.). (2014). *The Oxford handbook of sociology, social theory and organization studies: Contemporary currents* (1st edition). Oxford University Press.
- Ahmad, S. I., Rudd, K. L., LeWinn, K. Z., Mason, W. A., Murphy, L., Juarez, P. D., Karr, C. J., Sathyanarayana, S., Tylavsky, F. A., & Bush, N. R. (2022). Maternal childhood trauma and prenatal stressors are associated with child behavioral health. *Journal of Developmental Origins of Health and Disease, 13*(4), 483–493. Cambridge Core. <https://doi.org/10.1017/S2040174421000581>
- Alexander, J. C. (2012). *Trauma: A social theory*. Polity Press.
- Allen, J. J., & Anderson, C. A. (2017). Aggression and Violence: Definitions and Distinctions. In *The Wiley Handbook of Violence and Aggression* (pp. 1–14). John Wiley & Sons, Ltd. <https://doi.org/10.1002/9781119057574.whbva001>
- Baglivio, M. T., & Epps, N. (2016). The Interrelatedness of Adverse Childhood Experiences Among High-Risk Juvenile Offenders. *Youth Violence and Juvenile Justice, 14*(3), Article 3. <https://doi.org/10.1177/1541204014566286>
- Baglivio, M. T., & Wolff, K. T. (2021). Adverse Childhood Experiences Distinguish Violent Juvenile Sexual Offenders' Victim Typologies. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 18*(21). <https://doi.org/10.3390/ijerph182111345>
- Baglivio, M. T., Wolff, K. T., DeLisi, M., & Jackowski, K. (2020). The Role of Adverse Childhood Experiences (ACEs) and Psychopathic Features on Juvenile Offending Criminal Careers to Age 18. *Youth Violence and Juvenile Justice, 18*(4), 337–364. <https://doi.org/10.1177/1541204020927075>
- Barak, G., Leighton, P., & Cotton, A. M. (2018). *Class, race, gender, and crime: The social realities of justice in America* (Fifth edition).

Rowman & Littlefield.

- Baron, S. W., & Forde, D. R. (2020). Childhood Trauma, Criminogenic Social Schemas, and Violent Crime. *Deviant Behavior*, *41*(8), 991–1004. <https://doi.org/10.1080/01639625.2019.1596534>
- Ben-David, V., Jonson-Reid, M., Drake, B., & Kohl, P. L. (2015). The association between childhood maltreatment experiences and the onset of maltreatment perpetration in young adulthood controlling for proximal and distal risk factors. *Child Abuse & Neglect*, *46*, 132–141. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.01.013>
- Björkenstam, E., Hjern, A., Björkenstam, C., & Kosidou, K. (2018). Association of Cumulative Childhood Adversity and Adolescent Violent Offending With Suicide in Early Adulthood. *JAMA Psychiatry*, *75*(2), 185. <https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2017.3788>
- Boch, S. J., & Ford, J. L. (2018). Health Outcomes of Youth in the United States Exposed to Parental Incarceration: An Integrative Review. *Journal of Forensic Nursing*, *14*(2), 61–71. <https://doi.org/10.1097/JFN.0000000000000201>
- Brewer-Smyth, K., Cornelius, M. E., & Pickelsimer, E. E. (2015). Childhood Adversity, Mental Health, and Violent Crime. *Journal of Forensic Nursing*, *11*(1), Article 1. <https://doi.org/10.1097/JFN.0000000000000062>
- Bridges, K. M. B. (1927). Factors Contributing to Juvenile Delinquency. *Journal of the American Institute of Criminal Law and Criminology*, *17*(4), 531. <https://doi.org/10.2307/1134348>
- Bruffaerts, R., Demyttenaere, K., Borges, G., Haro, J. M., Chiu, W. T., Hwang, I., Karam, E. G., Kessler, R. C., Sampson, N., Alonso, J., Andrade, L. H., Angermeyer, M., Benjet, C., Bromet, E., de Girolamo, G., de Graaf, R., Florescu, S., Gureje, O., Horiguchi, I., . . . Nock, M. K. (2010). Childhood adversities as risk factors for onset and persistence of suicidal behaviour. *British Journal of Psychiatry*, *197*(1), Article 1. <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.109.074716>
- Burke, C., Ellis, J. D., Peltier, M. R., Roberts, W., Verplaetse, T. L., Phillips, S., Moore, K. E., Marotta, P. L., & McKee, S. A. (2023). Adverse Childhood Experiences and Pathways to Violent Behavior for Women and Men. *Journal of Interpersonal Violence*, *38*(3–4), 4034–4060. <https://doi.org/10.1177/08862605221113012>
- Burke, N. J., Hellman, J. L., Scott, B. G., Weems, C. F., & Carrion, V. G. (2011). The impact of adverse childhood experiences on an urban pediatric population. *Child Abuse & Neglect*, *35*(6), Article 6. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2011.02.006>
- Casiano, H., Mota, N., Afifi, T. O., Enns, M. W., & Sareen, J. (2009). Childhood Maltreatment and Threats With Weapons. *Journal of Nervous & Mental Disease*, *197*(11), 856–861. <https://doi.org/10.1097/NMD.0b013e3181be9c55>
- Cattarello, A. M. (2000). Community-level influences on individuals' social bonds, peer associations, and delinquency: A multilevel analysis. *Justice Quarterly*, *17*(1), 33–60. <https://doi.org/10.1080/07418820000094471>
- Chang, S., Hou, Q., Wang, C., Wang, M., Wang, L., & Zhang, W. (2021). Childhood maltreatment and violent delinquency in Chinese juvenile offenders: Callous-unemotional traits as a mediator. *Child Abuse & Neglect*, *117*, 105085. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105085>
- Chen, G. (2020). Exposure to Family Violence of Israeli Inmates: Does Sex Make a Difference? *Psychiatric Quarterly*, *91*(2), 389–401. <https://doi.org/10.1007/s1126-020-09713-w>
- Choi, B.-S., Kim, J. I., Kim, B.-N., & Kim, B. (2017). Comorbidities and correlates of conduct disorder among male juvenile detainees in South Korea. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, *11*(1), 44. <https://doi.org/10.1186/s13034-017-0182-3>
- Clarke, R. V. (Ed.). (2008). *Routine activity and rational choice* (2. printing). Transaction Publ.
- Clarkson Freeman, P. A. (2014). Prevalence and Relationship Between Adverse Childhood Experiences and Child Behavior Among Young Children: Adverse Childhood Experiences and Young Children in Child Welfare. *Infant Mental Health Journal*, *35*(6), 544–554. <https://doi.org/10.1002/imhj.21460>
- DeLisi, M., Fox, B. H., Fully, M., & Vaughn, M. G. (2018). The effects of temperament, psychopathy, and childhood trauma among delinquent youth: A test of DeLisi and Vaughn's temperament-based theory of crime. *International Journal of Law and Psychiatry*, *57*, 53–60. <https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2018.01.006>
- Dudeck, M., Sosic-Vasic, Z., Otte, S., Rasche, K., Leichauer, K., Tippelt, S., Shenar, R., Klingner, S., Vasic, N., & Streb, J. (2016). The association of adverse childhood experiences and appetitive aggression with suicide attempts and violent crimes in male forensic psychiatry inpatients. *Psychiatry Research*, *240*, 352–357. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2016.04.073>
- Duke, N. N., Pettingell, S. L., McMorris, B. J., & Borowsky, I. W. (2010). Adolescent Violence Perpetration: Associations With Multiple Types of Adverse Childhood Experiences. *Pediatrics*, *125*(4), Article 4. <https://doi.org/10.1542/peds.2009-0597>
- Duncan, N. (2001). Book Review: Addressing Childhood Adversity. *South African Journal of Psychology*, *31*(1), 54–55. <https://doi.org/10.1177/008124630103100109>
- Eisner, M. P., & Malti, T. (2015). Aggressive and Violent Behavior. In R. M. Lerner (Ed.), *Handbook of Child Psychology and Developmental Science* (1st ed., pp. 1–48). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781118963418.childpsy319>
- Estrada, S., Cinguina, M., & Baskin-Sommers, A. (2021). The Role of Exposure to Violence and Psychopathy on Violent Crime Perpetration. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, *43*(2), 320–331. <https://doi.org/10.1007/s10862-020-09834-3>
- Fatima, H., Zhao, S., Yue, A., Li, S., & Shi, Y. (2022). Parental Discipline and Early Childhood Development in Rural China. *Sustainability*, *14*(4), 1988. <https://doi.org/10.3390/su14041988>
- Felitti, V. J., & Anda, R. F. (2010). The relationship of adverse childhood experiences to adult medical disease, psychiatric disorders and sexual behavior: Implications for healthcare. In R. A. Lanius, E. Vermetten, & C. Pain (Eds.), *The Impact of Early Life Trauma on Health and Disease* (1st ed., pp. 77–87). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511777042.010>
- Ford, E. S., Anda, R. F., Edwards, V. J., Perry, G. S., Zhao, G., Li, C., & Croft, J. B. (2011). Adverse childhood experiences and smoking status

in five states. *Preventive Medicine*, 53(3), Article 3. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2011.06.015>

Forsman, M., & Långström, N. (2012). Child maltreatment and adult violent offending: Population-based twin study addressing the 'cycle of violence' hypothesis. *Psychological Medicine*, 42(9), 1977–1983. <https://doi.org/10.1017/S0033291711100360>

Fox, B. H., Perez, N., Cass, E., Baglivio, M. T., & Epps, N. (2015). Trauma changes everything: Examining the relationship between adverse childhood experiences and serious, violent and chronic juvenile offenders. *Child Abuse & Neglect*, 46, 163–173. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.01.011>

Giovanelli, A., & Reynolds, A. J. (2021). Adverse childhood experiences in a low-income black cohort: The importance of context. *Preventive Medicine*, 148, 106557. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2021.106557>

Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (1990). A general theory of crime. Stanford University Press.

Grahn, R., Padyab, M., Hall, T., & Lundgren, L. (2020). The Associations between Risky Psychosocial Environment, Substance Addiction Severity and Imprisonment: A Swedish Registry Study. *Substance Use & Misuse*, 55(5), 697–706. <https://doi.org/10.1080/10826084.2019.1696823>

Grunwald, H. E., Lockwood, B., Harris, P. W., & Mennis, J. (2010). Influences of Neighborhood Context, Individual History and Parenting Behavior on Recidivism Among Juvenile Offenders. *Journal of Youth and Adolescence*, 39(9), 1067–1079. <https://doi.org/10.1007/s10964-010-9518-5>

Guo, L. T. (1989). Family life events and behavior problems in children. *Zhonghua Shen Jing Jing Shen Ke Za Zhi = Chinese Journal of Neurology and Psychiatry*, 22(4), 242–245, 255.

Guo, X., Zhang, Z., Liu, Y., Mei, C., & Yang, B. (2022). The violent offending of drug users: The pathway from childhood maltreatment to violent arrests mediated by conduct disorder and crime age. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 33(2), 267–290. <https://doi.org/10.1080/14789949.2022.2046134>

Haapasalo, J., & Moilanen, J. (2004). Official and Self-Reported Childhood Abuse and Adult Crime of Young Offenders. *Criminal Justice and Behavior*, 31(2), 127–149. <https://doi.org/10.1177/0093854803261328>

Hambrick, E. P., Rubens, S. L., Brawner, T. W., & Taussig, H. N. (2018). Do sleep problems mediate the link between adverse childhood experiences and delinquency in preadolescent children in foster care? *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 59(2), 140–149. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12802>

Hamburger, M. E., Leeb, R. T., & Swahn, M. H. (2008). Childhood Maltreatment and Early Alcohol Use Among High-Risk Adolescents. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, 69(2), Article 2. <https://doi.org/10.15288/jsad.2008.69.291>

Hillis, S. D., Anda, R. F., Felitti, V. J., & Marchbanks, P. A. (2001). Adverse Childhood Experiences and Sexual Risk Behaviors in Women: A Retrospective Cohort Study. *Family Planning Perspectives*, 33(5), 206. <https://doi.org/10.2307/2673783>

Huei-Jong, G., Chihuri, S., Blow, M., & Li, G. (2021). Adverse Childhood Experiences and Justice System Contact: A Systematic Review. *Pediatrics*, 147(1). <https://doi.org/10.1542/peds.2020-021030>

Jessor, R. (2017). *Problem Behavior Theory and the Social Context*. Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-57885-9>

Jones, M. S., Pierce, H., & Chapple, C. L. (2022). Early Adverse Childhood Experiences and Self-Control Development among Youth in Fragile Families. *Youth & Society*, 54(5), 806–832. <https://doi.org/10.1177/0044118X21996378>

Jurma, A. M. (2016). Trauma and Juvenile Delinquency—A Developmental Perspective. *Probation as A Field OF Study and Research: From Person to Society*, 116–120.

Kazeem, O. T. (2020). Adverse Childhood Experiences, Socio-Economic Status, and Criminal Behaviour: A Cross-Sectional Correctional Survey. *Adversity and Resilience Science*, 1(4), 319–327. <https://doi.org/10.1007/s42844-020-00018-2>

Keene, A. C., & Epps, J. (2016). Childhood physical abuse and aggression: Shame and narcissistic vulnerability. *Child Abuse & Neglect*, 51, 276–283. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.09.012>

Keller, H. (2018). Universality claim of attachment theory: Children's socioemotional development across cultures. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 115(45), 11414–11419. <https://doi.org/10.1073/pnas.1720325115>

Kim, J. (2022). Neighborhood violent crime and juvenile delinquency: Longitudinal mediation effect of aggression. *Journal of Welfare for the Correction*, 78, 1–30.

Kokkalera, S., Marshall, C., & Haen Marshall, I. (2018). The Role of Parental Maltreatment and Parental Social Control on Self-Reported Violent Offending in Indonesia and the U.S.: Does Gender Make a Difference? *Societies*, 8(2), 33. <https://doi.org/10.3390/soc8020033>

Koo, M. (2021). Systemic Lupus Erythematosus Research: A Bibliometric Analysis over a 50-Year Period. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(13), 7095. <https://doi.org/10.3390/ijerph18137095>

Kratcoski, P. C., Dunn Kratcoski, L., & Kratcoski, P. C. (2020). *Juvenile Delinquency: Theory, Research, and the Juvenile Justice Process*. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-31452-1>

Levenson, J. S., Willis, G. M., & Prescott, D. S. (2016). Adverse Childhood Experiences in the Lives of Male Sex Offenders: Implications for Trauma-Informed Care. *Sexual Abuse*, 28(4), 340–359. <https://doi.org/10.1177/1079063214535819>

Mallicoate, S. L. (2019). *Women, gender, and crime: Core concepts*. California: SAGE Publications, Inc.

Malvaso, C. G., Delfabbro, P. H., & Day, A. (2019). Adverse childhood experiences in a South Australian sample of young people in detention. *Australian and New Zealand Journal of Criminology*, 52(3), 411–431. <https://doi.org/10.1177/0004865818810069>

Mann, E. A., & Reynolds, A. J. (2006). Early Intervention and Juvenile Delinquency Prevention: Evidence from the Chicago Longitudinal Study.

- Social Work Research*, 30(3), 153–167. <https://doi.org/10.1093/swr/30.3.153>
- Martins, J., Dinis, M. A. P., Caridade, S. M. M., Sousa, H. F. P. e., & Moura, A. de. (2021). Adverse childhood experiences and delinquent behaviour: Predictors and mediating variables. *Revista De Psiquiatria Clinica*, 48, 75–82.
- Miley, L. N., Fox, B., Muniz, C. N., Perkins, R., & DeLisi, M. (2020). Does childhood victimization predict specific adolescent offending? An analysis of generality versus specificity in the victim-offender overlap. *Child Abuse & Neglect*, 101. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104328>
- Miura, H., & Fuchigami, Y. (2022). Influence of maltreatment, bullying, and neurocognitive impairment on recidivism in adolescents with conduct disorder: A 3-Year prospective study. *Applied Neuropsychology-Child*, 11(1), 25–34. <https://doi.org/10.1080/21622965.2020.1734458>
- Morgan, V. A., Di Prinzio, P., Valuri, G., Croft, M., McNeil, T., & Jablensky, A. (2019). Are familial liability for schizophrenia and obstetric complications independently associated with risk of psychotic illness, after adjusting for other environmental stressors in childhood? *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 53(11), 1105–1115. <https://doi.org/10.1177/0004867419864427>
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100(4), 674–701. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.100.4.674>
- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman, D. G., & for the PRISMA Group. (2009). Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: The PRISMA statement. *BMJ*, 339(jul21 1), b2535–b2535. <https://doi.org/10.1136/bmj.b2535>
- Moss, H. B., Ge, S., Trager, E., Saavedra, M., Yau, M., Ijeaku, I., & Deas, D. (2020). Risk for Substance Use Disorders in young adulthood: Associations with developmental experiences of homelessness, foster care, and adverse childhood experiences. *Comprehensive Psychiatry*, 100. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2020.152175>
- Müller-Fabian, A. (2016). *Juvenile Delinquency: Is Society to Blame?* 405–410. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2016.12.49>
- Mustaine, E. E., Tewksbury, R., & Stengel, K. M. (2006). Social disorganization and residential locations of registered sex offenders: Is this a collateral consequence? *DEVIANT BEHAVIOR*, 27(3), 329–350. <https://doi.org/10.1080/01639620600605606>
- Patterson, G. R., DeBaryshe, B. D., & Ramsey, E. (1989). A developmental perspective on antisocial behavior. *American Psychologist*, 44(2), 329–335. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.44.2.329>
- Peng, J., Zhang, J., Yuan, W., Zhou, X., & Fang, P. (2022). The correlation of childhood maltreatment and aggression among incarcerated adolescents: Testing the mediating effects of self-esteem and self-control. *Current Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03618-6>
- Piscitelli, A. (2019). Spatial Regression of Juvenile Delinquency: Revisiting Shaw and McKay. *International Journal of Criminal Justice Sciences*, 14(2), 132–147. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3712655>
- Rose, D. R. (2000). Social disorganization and parochial control: Religious institutions and their communities. *SOCIOLOGICAL FORUM*, 15(2), 339–358. <https://doi.org/10.1023/A:1007525709311>
- Rose, K., Woodworth, M., & Minton, J. (2020). An exploration of individual differences in a sample of youth charged with violent sexual and non-sexual crimes. *Psychiatry, Psychology and Law*, 27(1), 44–60. <https://doi.org/10.1080/13218719.2019.1687043>
- Sarchiapone, M., Carli, V., Cuomo, C., Marchetti, M., & Roy, A. (2009). Association between childhood trauma and aggression in male prisoners. *Psychiatry Research*, 165(1–2), 187–192. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2008.04.026>
- Scott, J. (2006). *Social theory: Central issues in sociology*. Sage Publ.
- Shaw, D. J., Warren, T. B., & Johnson, M. E. (2019). Family structure and past-30 day opioid misuse among justice-involved children. *Substance Use and Misuse*, 54(7), 1226–1235. <https://doi.org/10.1080/10826084.2019.1573839>
- Shin, S. H., Cook, A. K., Morris, N. A., McDougale, R., & Groves, L. P. (2016). The different faces of impulsivity as links between childhood maltreatment and young adult crime. *Preventive Medicine*, 88, 210–217. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2016.03.022>
- Spriggs, A. L., Halpern, C. T., & Martin, S. L. (2009). Continuity of adolescent and early adult partner violence victimisation: Association with witnessing violent crime in adolescence. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 63(9), 741–748. <https://doi.org/10.1136/jech.2008.078592>
- Steinberg, J. L., & Lassiter, W. L. (2018). Toward a Trauma-Responsive Juvenile Justice System. *North Carolina Medical Journal*, 79(2), Article 2. <https://doi.org/10.18043/nmc.79.2.115>
- Stults, B. J. (2010). Determinants of Chicago Neighborhood Homicide Trajectories: 1965-1995. *Homicide Studies*, 14(3), 244–267. <https://doi.org/10.1177/1088767910371173>
- Tung, I., Noroña, A. N., & Lee, S. S. (2019). Childhood maltreatment affects adolescent sensitivity to parenting and close friendships in predicting growth in externalizing behavior. *Development and Psychopathology*, 31(04), 1237–1253. <https://doi.org/10.1017/S0954579418000585>
- Valdimarsdottir, M., & Bernburg, J. G. (2015). Community Disadvantage, Parental Network, and Commitment to Social Norms: Multilevel Study of Self-reported Delinquency in Iceland. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 52(2), 213–244. <https://doi.org/10.1177/0022427814548685>
- Vold, G. B., Bernard, T. J., & Snipes, J. B. (1998). *Theoretical criminology* (4. ed). Oxford Univ. Pr.
- Wallace, R. A., & Wolf, A. (1995). *Contemporary sociological theory: Continuing the classical tradition* (4. ed). Prentice Hall.
- Wang, D., Choi, J.-K., & Shin, J. (2020). Long-term Neighborhood Effects on Adolescent Outcomes: Mediated through Adverse Childhood Experiences and Parenting Stress. *Journal of Youth and Adolescence*, 49(10), 2160–2173. <https://doi.org/10.1007/s10964-020-01305-y>
- Wang, Y., Xu, K., Cao, G., Qian, M., Shook, J., & Ai, A. L. (2012). Child maltreatment in an incarcerated sample in China: Prediction for crime types in adulthood. *Children and Youth Services Review*, 34(8), 1553–1559. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.04.015>
- Weaver, C. M., Borkowski, J. G., & Whitman, T. L. (2008). Violence breeds violence: Childhood exposure and adolescent conduct problems. *Journal of Community Psychology*, 36(1), 96–112. <https://doi.org/10.1002/jcop.20219>

Weijters, G., Scheepers, P., & Gerris, J. (2009). City and/or Neighbourhood Determinants? *EUROPEAN JOURNAL OF CRIMINOLOGY*, 6(5), 439–455. <https://doi.org/10.1177/1477370809337883>

Weisburd, D. (2012). Bringing Social Context Back Into the Equation The Importance of Social Characteristics of Places in the Prevention of Crime. *Criminology & Public Policy*, 11(2), 317–326. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9133.2012.00810.x>

Weisburd, D. (2012). Bringing Social Context Back Into the Equation The Importance of Social Characteristics of Places in the Prevention of Crime. *Criminology & Public Policy*, 11(2), 317–326. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9133.2012.00810.x>

Wright, J. P. (2009). *Rational Choice Theories* (pp. 9780195396607–0007) [dataset]. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/obo/9780195396607-0007>

Yampolskaya, S., Armstrong, M. I., & McNeish, R. (2011). Children Placed in Out-of-Home Care: Risk Factors for Involvement With the Juvenile Justice System. *Violence and Victims*, 26(2), 231–245. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.26.2.231>

Yang, J.-M., Tseng, S.-F., & Won, Y.-L. (2016). A Bibliometric Analysis on Data Mining Using Bradford’s Law. In J. Juang (Ed.), *Proceedings of the 3rd International Conference on Intelligent Technologies and Engineering Systems (ICITES2014)* (Vol. 345, pp. 613–620). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-17314-6_78

HOW CITE THIS ARTICLE

Khan MUH, Tang Y “Childhood Maltreatment and Violent Behaviour: A Systematic Review” (2024) 12 (1) Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi-Journal of Penal Law and Criminology, 57.

Türkiye’de Kırsal Suç Araştırmaları: Sistemik Literatür Değerlendirmesi*

Rural Crime Studies in Turkey: A Systematic Literature Review

Talha ŞENOL^{1,2}

¹Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

²Araştırma Görevlisi, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Güvenlik Bilimleri Fakültesi, Sosyal Bilimler Bölüm Başkanlığı, Ankara, Türkiye

ÖZ

Türkiye’de kırsal bölgeler üzerine yapılan suç araştırmaları genel suç araştırmaları içerisinde yeterince ele alınmamış ve ihmal edilen bir araştırma alanı olmuştur. Suçun daha yoğun olarak kentlerde görünür olması ve sosyal bilimlerin kent merkezli ortaya çıkması suç araştırmalarının kentleri ele alırken kırsaldaki suç olgusunu ihmal etmesine de zemin hazırlamıştır. Bununla birlikte kırsaldaki suç olgusu ve bu olguya çözümler üretilmesi gerekliliği bir gerçekliktir. Kırsala özgü kolluk kuvveti bulunan ülkemizde ise kırsal suç araştırmaları oldukça sınırlıdır. Bu çalışma ile birlikte oldukça sınırlı olan kırsal suç araştırmalarının sistemik olarak taranması ve bir literatür değerlendirmesi ortaya konulması hedeflenmiştir. Çalışmada Türkiye’de kırsal alanlar üzerine yapılmış suç araştırmalarına odaklanılmıştır. Belirlenmiş veri tabanları taranarak konu ile ilgili Türkçe ve İngilizce olarak kaleme alınmış makale, kitap, tez gibi her türlü araştırma taramaya dahil edilmiştir. Çalışmanın kırsal suç araştırmacılarına alanı daha net görebilmeleri, hangi çalışmalara daha fazla odaklanıldığı, daha çok hangi yöntemlerin kullanıldığı ve alanda ne tür boşlukların olduğu konularında fayda sağlayacağı varsayılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre orman suçlarının fazlaca ele alındığı, kırsaldaki asayiş suçları çalışmalarında ise yavaş bir canlanma olduğu gözlemlenmiştir. Bunun yanında nicel araştırmaların alanda görece ağırlık gösterdiği, suçun nedenlerini anlamaya yönelik nitel tasarımlı araştırmalara daha fazla ihtiyaç duyulduğu değerlendirilmektedir.

ABSTRACT

Crime research on rural areas in Turkey has not been adequately addressed in general crime research and has become a neglected area of research. However, the phenomenon of crime in rural areas and the necessity of generating solutions to this phenomenon is a reality. This study aims to systematically review the very limited rural crime studies and present a literature review. This study focuses on crime studies in rural areas in Turkey. All kinds of research such as articles, books, and theses written in Turkish and English on the subject were included in scanning the determined databases. It is assumed that the study will benefit rural crime researchers in terms of seeing the field more clearly, which studies are more focussed, which methods are used more, and what kind of gaps are in the field. According to the results of the study, it was observed that forest crimes were studied extensively, and there was a slow increase in the studies of public order crimes in rural areas. In addition, it is interpreted that quantitative research is relatively dominant in the field and that more qualitative research on the causes of crime is needed.

Anahtar Kelimeler: Kırsal, kriminoloji, kırsal suç

Keywords: Rural, criminology, rural crime

EXTENDED ABSTRACT

Rural crime research, which focuses on crime and deviance in rural areas and communities, has been little addressed and mostly neglected within mainstream crime research (Donnermeyer, Scott and Barclay 2013). The prominence of cities as places where crime is more visible in the public sphere, the early sociological analyses being conducted in urban areas, and the consideration

*Yazar Notu: Bu çalışmanın “Bulguların Nicel Analizi” kısmı özet halinde 29 Eylül 2023 tarihinde Ankara’da düzenlenen 3. Uluslararası Güvenlik (Kriminalistik ve Kriminoloji) Kongresi’nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Corresponding Author: Talha Şenol **E-mail:** talhasenol@icloud.com

Submitted: 03.04.2024 • **Revision Requested:** 17.05.2024 • **Last Revision Received:** 21.05.2024 • **Accepted:** 23.05.2024

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

of crime as an issue needing urgent resolution in cities have led to a focus on urban-centred crime research within mainstream studies. Although this situation is quite natural and necessary, the focus on the city has also caused a negative situation that leaves rural crime research aside. However, crime also exists in rural areas and that it needs to be addressed through various researches and solutions must be produced. In the national literature, rural crime research is quite limited. This study aims to systematically review rural crime research and present a literature review.

A systematic literature review refers to the systematic use and evaluation of clearly expressed questions to identify, select, and evaluate relevant research (Moher, Liberati, Tetzlaff and Altman 2009). Although systematic literature reviews are mostly related to the field of health, they have also been used in social sciences in recent years and have achieved successful results (Dacombe, 2018).

This study focuses on crime research conducted in rural areas in Turkey. By scanning the designated databases, all types of research that could be obtained from databases, such as articles, books, and theses written in Turkish and English, were included in the scanning. In the studies, it was especially considered that rural areas and rural communities were the focus. This study aims to systematically review rural crime research, which has just begun to be addressed in national literature, and to provide a resource for researchers in this field. It is assumed that such studies will benefit rural crime researchers in terms of being able to see the field more clearly, which areas are more focussed on, which methods are used more, and what kind of gaps there are in the field. It is also thought that it will help new systematic literature reviews as rural crime research increases in the future.

For this purpose, 581 results were obtained as a result of scanning the keywords determined in the study in the determined databases between 01.05.2023 and 01.06.2023. Because of the application of the review and selection criteria, 89 studies were registered for further review. As a result of a detailed review, it was determined that 17 of these studies were duplicates and 30 of them were unrelated to rural crime or rural society. A final list was created and 42 studies were determined on which the rural crime literature would be reviewed.

When the literature is examined, there are 21 theses (4 of which are at doctoral level), 19 articles, 1 paper, and 1 book related to rural crime research. It can be observed that the number of studies on rural crimes has increased over the years. When topics related to rural crime research are examined, forest crimes, which can be considered among environmental crimes, and rural public order crimes take the lead. There are also studies that focus directly on a type of crime, such as a blood feud.

The study concludes that rural crime research in Turkey is still in its infancy. Although studies on the phenomenon of crime in rural areas, through both forest and rural violence crimes, began in early periods, the field has not developed as expected despite increased research opportunities and data sources. It can be said that the transformation of rural and urban areas in Turkey has a great impact on this. As mentioned, although the studies started as early as the 60s, the migration from rural to urban areas, societal transformation, and the decrease in the impact of agriculture on the gross domestic product, especially after the 80s, paved the way for the concentration of interest in the city in social sciences and the neglect of studies on rural areas. However, there has been a revival in studies on rural crime, especially after 2010, but it should be noted that many points remain untouched for researchers planning to conduct studies in this field.

GİRİŞ

İnsanlık tarihi kadar eski olan suç olgusu tarihin her döneminde üzerine düşünülen ve çözümler üretilmeye çalışılan bir konu olmuştur. Antik dönem ve orta çağ filozofları, Müslüman ve Hristiyan düşünürler, din adamları suçun tanımlarına, sebeplerine ve önlenmesine yönelik çeşitli fikirler ileri sürmüşlerdir. Modern öncesi dönemde bireylerin gösterdikleri tutumların suç olup olmaması ve nedenlerine yönelik açıklamalar daha çok dini ve metafizik temelli olmuştur. Bununla beraber bugün anladığımız anlamıyla suç üzerine fikirlerin kökenleri Aydınlanma Düşüncesine dayanmaktadır. Aydınlanma Düşüncesi ile birlikte suçlular rasyonel hesaplamalar ile suç fiiline karar veren, özgür iradeleri ile suç işleyen kimseler olarak tanımlanmış ve suça karşı cezaların caydırıcı olması gerektiği düşünülmüştür. Bu dönem ile birlikte ortaya çıkan ve sonrasında gelişen fikirler suça yönelik araştırmaların da bilimsel yöntemler ile ele alınmasına zemin hazırlamış ve kriminoloji biliminin doğuşu gerçekleştirmiştir. Başlangıçta biyoloji kökenli çalışmaların yoğun olduğu kriminoloji biliminde zamanla diğer bilimsel yaklaşım metotları da ağırlık kazanmıştır. Bunlardan biri olan sosyolojik bakış açısı erken dönem sosyolojik çalışmalar ile birlikte toplumların neden suç diye bir olguyu tanımladıkları, ahlaki olarak doğru olan ile yanlış olan arasında bir ayrımı neden yaptıkları gibi düşünceler ile ortaya çıkmıştır. Sosyolojik bakış açısında suç olgusunun bir toplumda bulunmasının normalliği ve işlevselliği, suçun tanımlanmasının sınıf temelli bir olgu olduğu, toplumdaki gerilim, anomi gibi kavramlarla ilişkili olduğu, şehir hayatının özellikleri ile oldukça bağlantılı olduğu, sosyal hayatta diğer tüm tutumlar gibi öğrenilen bir tutum olduğu ve sosyal kontrol ile engellenebileceği şeklinde çeşitli açıklamalar getirilmiş ve bunlarla bağlantılı farklı teoriler geliştirilmiştir (Carrabine, Cox, Lee, Plummer ve South, 2009).

Kırsal alanlar ve kırsal topluluklardaki suç ve sapma olgusuna odaklanan kırsal suç araştırmaları yukarıda kısaca tarihi özeti verilen suç araştırmalarının içerisinde oldukça az ele alınmış, çoğunlukla ihmal edilmiştir (Donnermeyer ve ark., 2013). Suçun kamusal alanda daha fazla görüldüğü yer olarak kentlerin öne çıkması, bu konuya yönelik ilk sosyolojik çözümler kentlerde yapılması ve kentlerde acil çözülmesi gereken bir konu olarak tanımlanması gibi sebeplerle kent merkezli suç araştırmaları ana akım suç araştırmalarını oluşturmuştur. Bu durum oldukça doğal ve gerekli olmakla birlikte kent üzerindeki bu odaklanma kırsala yönelik suç araştırmalarını kenarda bıraktıran olumsuz bir duruma da sebebiyet vermiştir. Bununla beraber kırsalda da suçun var olduğu, çeşitli araştırmalar ile ele alınması ve çözüm üretilmesi gerektiği de günümüzde göz ardı edilemeyecek bir gerçekliktir. Gerek resmi suç istatistikleri gerekse medyaya yansıyan kırsal suç haberleri bu tür bir ihtiyacın olduğunu göstermektedir. Tarımın milli gelirden görece önemli bir yer tuttuğu ve kırsala özgü kolluk kuvveti bulunan ülkemizde ise kırsal suç araştırmaları oldukça sınırlıdır.

Bu çalışma ile birlikte oldukça sınırlı olan kırsal suç araştırmalarının sistemantik olarak taranması ve bir literatür değerlendirmesinin ortaya konulması hedeflenmiştir. Sistemantik literatür taraması konu ile ilişkili araştırmaları tanımlamak, seçmek ve değerlendirmek için net olarak formüle edilmiş soruların sistemli şekilde kullanılması ve bu şekilde değerlendirilmesini ifade eder (Moher ve ark., 2009). Sistemantik literatür taramaları daha çok sağlık alanı ile ilişkili olmakla birlikte son yıllarda sosyal bilimlerde de kullanılır ve başarılı sonuçlar alınır hale gelmiştir (Dacombe, 2018). Sistemantik literatür taramasının diğer literatür tarama yöntemleri ile karşılaştırıldığında önemli avantajlarından biri (çalışmalara) ön yargılı yaklaşımı en aza indirmesi ve güvenilir sonuçlar sağlamasıdır. Ayrıca sistemantik literatür taraması daha tutarlı sonuçlar üretir ve sonuçların başkaları tarafından tekrar edilmesine olanak sağlayarak genellenebilirliği artırır (Ceccato & Abraham, 2022).

Bu çalışmada Türkiye’de kırsal alanlar üzerine yapılmış suç araştırmalarına odaklanılmıştır. Belirlenmiş veri tabanları taranarak Türkçe ve İngilizce kaleme alınmış makale, kitap, tez gibi veri tabanlarından elde edilebilecek olan her türlü araştırma taramaya dahil edilmiştir. Çalışmalarda özellikle kırsal alanların ve kırsal toplulukların ele alınması ölçütü dikkate alınmıştır. Bununla beraber özellikle kırsal kökenlere sahip olarak ele alınabilecek ancak yapılan araştırmada doğrudan kırsal alanların ve toplulukların belirtilmediği kız kaçırma, kaçakçılık, kan davası gibi konular dahil edilme kriterleri ile uyuşmaması durumunda dışarıda bırakılmıştır. Örneğin orman suçlarının ceza hukuku açısından incelenmesini ele alan bir çalışma kırsal bölgeler ile kentsel bölgelerdeki ormanları da içeriyor olmasına rağmen araştırmaya dahil edilirken orman halk ilişkisini sadece Amasya şehir merkezinde yapılan bir anket çalışması üzerinden ele alan çalışma araştırmaya dahil edilmemiştir.

Yapılan bu çalışma ile birlikte ülkemizde henüz yeni yeni ele alınmaya başlanılan kırsal suç araştırmalarının sistemantik olarak derlenmesi ve bu alandaki araştırmacılara kaynak oluşturması amaçlanmıştır. Bu tür bir çalışmanın kırsal suç araştırmacılarına alanı daha net görebilmeleri, hangi alanlara daha fazla odaklanıldığı, daha çok hangi yöntemlerin kullanıldığı ve alanda ne tür boşlukların olduğu konularında fayda sağlayacağı varsayılmıştır. Ayrıca ilerleyen süreçte kırsal suç araştırmalarının artması ile birlikte yeni yapılacak sistemantik literatür değerlendirmelerine de yardımcı olacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan kırsal üzerine politika geliştirme ve kolluk konularında sorumlu mercilerin bu tür çalışmalardan kırsalın suç durumunu daha genel bir çerçevede görebileceği ve böylece hem politika geliştirmede hem de önleyici kolluk faaliyetlerinde fayda sağlanabileceği değerlendirilmektedir.

TANIMLAR VE ARAŞTIRMA SORULARI

Türkiye kırsal alanlarında suç olgusuna yönelik yapılmış araştırmaları inceleyen çalışmanın bu bölümünde araştırmanın sınırlarının belirlenmesinde kullanılan kavramların hangi anlamlarda ele alındığı kısaca açıklanmaya çalışılmıştır. Tanımlar çalışmalarının genelinde kullanıldığı şekli ile ele alınmıştır. Bununla beraber tanımların çalışmalara göre farklılık gösterdiği de görülebilir.

Kırsal Alanlar – Kırsal Mekanlar

Kırsal alanlar üzerine tanımlar literatürde çeşitlilik göstermektedir. Uluslararası literatürde kırsal alan üzerine ortak bir tanım bulunmamaktadır. Bunda kırsalın sahip olduğu nüfus, kent ile olan farklılıklar gibi konularda çeşitlilik etkili olmaktadır. Bazı çalışmalarda kırsal kent ile olan farklılıklarına, kente olan uzaklığına veya sahip olunan fırsatlara yönelik açıklanırken bazı çalışmalarda toplumsal yapı öne çıkarılarak tanımlamalar yapılmıştır. Ulusal literatürde de benzer şekilde ortak bir tanım bulunmamaktadır. Türkiye'nin kendine özgü kırsal ve kentsel gelişim serüveni, fazla ve yoğun nüfus ile kırsal sayılmayacak ancak bir kentin sahip olması gereken tüm özelliklere de sahip olmayan yerleşim alanlarını ortaya çıkarmış, günümüzde kır ve kentin uluslararası literatürdeki kriterlerden farklı şekilde değerlendirilmesi gerekliliğini de beraberinde getirmiştir. Farklı kentleşme ve kırsal gelişim sürecinin yanında 2012 yılında kabul edilen 6360 sayılı kanundaki değişiklik ile birlikte büyükşehirler içerisinde bulunan köyler idari olarak kentsel mahalle statüsüne alınmış, bu durum hali hazırdaki tanımlanması zor kır-kent ayrımını daha da karmaşık hale getirmiştir. Ayrıca resmîyette köyün; cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanların bağ ve bahçe ve tarlalarıyla birlikte teşkil ettikleri, nüfusu iki binden az olan yerleşim birimi olarak tanımlandığı 1924 yılına ait Köy Kanunu ile TÜİK'in 20.000 nüfus üzeri yerleşim yerlerini kent olarak kabul ettiği, 2013 sonrasında idari olarak il ve ilçe merkezleri ile büyükşehirlerin tamamı dışında kalan yerleri kırsal olarak kabul ettiği kır-kent ayrımları (yeterli olmadıkları belirtilmekle birlikte) kırsal alanların tanımlanmasında kullanılmıştır.¹ Bununla beraber orman suçları dışındaki diğer çalışmaların büyük çoğunluğu kırsal kolluk kuvveti olan Jandarma'nın verilerini temel almışlardır.

Kırsal Topluluklar

Kırsal alanların tanımında bulunan ihtilaflar ile benzerlik göstermekle beraber kırsal toplulukların tanımının yapılması görece daha kolay olmaktadır. Özellikle toplum bilimleri bakış açısından kırsal topluluklar erken dönemlerden itibaren tanımlanmaya başlamıştır. Tönnies'in cemaat ve cemiyet ayrımı, Redfield'in folk toplumu ve kent toplumu ayrımı, Durkheim'in organik toplum ve mekanik toplum ayrımı kırsal toplulukları tanımlamada kırsal alanlara nazaran daha çerçevesi belli tanımlamaların ortaya konulmasına imkân sağlamaktadır (Özensel, 2021, s. 46). Literatürdeki çalışmalarda kırsal alanlar ile kırsal toplumlar ayrımına fazla gidilmemiş olmakla beraber özellikle kan davası ve töre cinayetini konu alan çalışmalar kırsal topluluklar üzerinden tanımlama yapmışlardır.

Kırsal Suç

Temelde bir davranışın yasalara aykırılık teşkil etmesi olarak tanımlanabilecek suçlu davranış, işlenme biçimine, yöntemine, işlenme amacına, mağduruna, işlendiği bölgeye göre çeşitli türlere ayrılabilir. Bu bağlamda kırsal suçlar bir suç davranışının kırsal bölgelerde işlendiğini ifade eder. Genel anlamda kırsal suç kırsal alanlarda meydana gelen hırsızlık, şiddet, yaralama gibi genel suçların yanında kırsala özgü olan tarım suçları, orman suçları, hayvan ve tarım aletleri hırsızlığı gibi suçları ifade etmektedir (Ceccato & Abraham, 2022). Literatürde ise kırsal suçlar genel olarak Jandarma resmi verilerinde tanımlandığı ve tasnif edildiği şekli ile kullanılmışlardır.

Araştırma Soruları

Çalışmada temel olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- Türkiye'de kırsal bölgeler üzerine yapılan suç araştırmalarının kapsamı nedir?
- Kırsal suç olgusunu açıklamak için hangi teorik modeller kullanılmıştır?
- Kırsal suç araştırmalarında en çok ele alınan suç temaları hangileridir?

Bunun yanında literatürün taranması ile ortaya çıkan sonuçların nicel analizi kısmında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

¹ TÜİK 2022 yılı itibarıyla Avrupa İstatistik Ofisi tarafından geliştirilen Kentleşme Derecesi'ni (Degree of Urbanisation-DEGURBA) esas aldığı ve veri kaynağı olarak Mekansal Adres Kayıt Sistemi (MAKS) ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ni (ADNKS) kullandığı "yoğun kent, orta yoğun kent ve kır" şeklinde yeni bir kır-kent sınıflaması oluşturmuştur.

- Kırsal suç araştırmalarında hangi türde yayınlar yapılmıştır?
- Kırsal suç araştırmalarında en çok hangi yöntemler kullanılmıştır?
- Kırsal suç araştırmalarına yönelik yayınların yıllara göre durumu nasıldır?

YÖNTEM

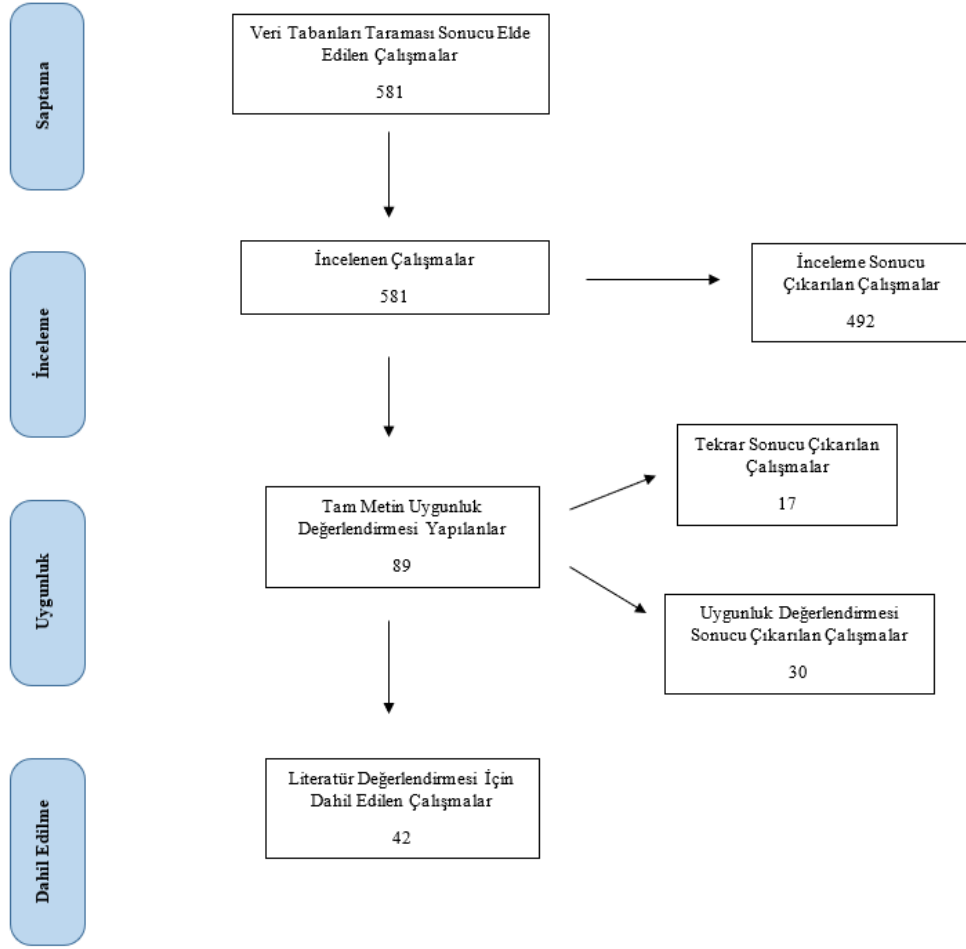
Türkiye’de kırsal suç araştırmaları literatürünü değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada hem literatür değerlendirmesine dahil edilecek çalışmaların seçiminde olabildiğince objektif olunması hem de sonraki araştırmacılar tarafından eksik veya yanlış görülen tarafların tamamlanarak tekrarlanabilmesi amacıyla sistematik literatür değerlendirmesi yöntemi kullanılmıştır. Sistematik literatür değerlendirmesi geniş bilgi yığınlarından anlam çıkarma metodu ve hangi çalışmalar yapıldı, hangileri yapılmadı gibi sorulara cevap vermeye katkı sağlayan bir araçtır. Bir alandaki çalışmaların haritasını çıkarmak ve ilişkili çalışmaların az veya olmadığı alanlar ile yeni çalışmaların ihtiyaç duyulduğu alanları belirlemeye yarar (Petticrew & Roberts, 2006). Buradaki amaç belirli bir konu ile ilgili literatür hakkında kapsamlı bir çerçeve vermektir. Sistematik literatür değerlendirmesinde öncelikle araştırma soruları tanımlanmalı ve ilişkili ve ilişkisiz sonuçları belirlemek için kriterler belirlenmelidir. Daha sonra belirlenen protokol ile ilk aşama tarama yapılmalıdır. Bu ham veri genellikle internet taramaları sonucu seçilen konu ile ilgili çalışmaları içerir. Sonraki adımda veri daha detaylı incelenerek dahil edilme kriterlerine göre değerlendirilir ve son adımda yorumlanacak çalışmalar ortaya çıkar. Son adımda bu çalışmalar genellikle istatistik ve tablolar ile analiz edilir ve karşılaştırmalar yapılır (Ceccato & Abraham, 2022).

Bu çalışmada her bir veri tabanında, yapılan ön tarama sonrası literatürde fazlaca kullanıldığı tespit edilen anahtar kelimeler ve dahil edilme kriterleri ile birlikte ulusal literatürü içeren veri tabanları taranmıştır (*Tablo 1*). Makaleler için DergiPark, TRDizin ve Google Akademik veri tabanları taranırken tezler için ise YÖK Tez Merkezi (Yöktez) veri tabanı taranmıştır. Ayrıca Google Akademik veri tabanında makale dışı kitap, bildiri özeti gibi diğer çalışma türlerinin de taraması gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. Anahtar kelimeler ve taranan veri tabanları ile ortaya çıkan çalışma sayıları

Veri Tabanı	Anahtar Kelimeler	Sonuçlar
Dergipark	[kırsal AND suç] [title: "suç" AND abstract: "orman"] [abstract: "suç" AND title: "orman"] [title: "kan davası" OR abstract: "kan davası"] [title: "rural crime" OR abstract: "rural crime" OR keywords: "rural crime"]	78
TRDizin	[abstract:((kırsal AND suç))] [abstract:("kan davası")] [title:((orman)) abstract:((suç))] ["rural crime"]	38
Google Akademik	["kırsal suç"] ["kan davası" AND "kırsal OR köy" AND "Anadolu OR Trakya OR Türkiye" -"medya" -"destan" - "roman" -"göç" -"film"] ["orman suçları" AND "Anadolu OR Trakya OR Türkiye" -"medya" -"roman" - "göç" -"film"] ["rural crime" AND "rural Turkey"]	382
Yöktez	["kırsal suç"] ["kan davası"] ["orman suç"]	83
Toplam		581

Veri tabanlarının taranması ve raporlaştırılmasında PRISMA akışı kullanılmıştır (*Grafik 1*). Bu akışa göre öncelikle literatür taranır ve sonuçlar kayda alınır. Kayda alınan bu sonuçlar gözden geçirilir ve seçim kriterleri uygulanır. Elde edilen bulgular detaylı tam metin değerlendirilmesine tâbi tutulur ve tekrardan bazı çalışmalar nedenleri ile birlikte dışarıda bırakılır. Tüm bu aşamalar sonucunda elde kalan çalışmalar nitel (sistematik literatür) veya nicel (meta analiz) olarak yorumlanır (Moher ve ark., 2009).

Grafik 1. Literatür taraması uygulanırken (Moher ve ark., 2009)'den uyarlanmış metodolojik adımlar

Bu akış doğrultusunda anahtar kelimelerin 01.05.2023 - 01.06.2023 tarihleri arasında belirlenen veri tabanlarında taranması sonucu 581 sonuç ortaya çıkmıştır. Gözden geçirme ve seçim kriterlerinin uygulanması sonucu 89 çalışma daha detaylı şekilde incelenmek üzere kayıt altına alınmıştır. Detaylı inceleme sonucu bu çalışmalardan 17 tanesinin tekrar ve 30 tanesinin kırsal suç veya kırsal toplum ile ilişkisiz olduğu tespit edilerek nihai liste oluşturulmuş ve üzerinden kırsal suç literatürünün değerlendirileceği 42 çalışma belirlenmiştir.

Grafik 1'de verilen tarama aşamalarında aşağıda belirtilen kriterlere uyan çalışmalar dahil edilmiştir.

Saptama

- Başlığında ve/veya özetinde anahtar kelimelerden birinin geçtiği çalışmalar
- Türkçe veya İngilizce olarak yazılan çalışmalar

İnceleme

- Kırsal olarak tanımlanmış bir bölgenin ya da bölgelerin ele alındığı çalışmalar
- Türkiye sınırları içerisinde bir bölgenin incelendiği çalışmalar

Uygunluk

- İçeriğinde kırsal bölgelerdeki toplumsal yapı ile ilişkili olarak suç olgusunun ele alındığı çalışmalar

Tarama sırasında tezden üretilmiş makaleler tez ile aynı verileri kullanması ve ek veri kullanmaması durumunda aynı çalışma olarak kabul edilmişler ve bu çalışmalarda tezler tekrarlanan çalışma olarak kabul edilip nihai listeye dahil edilmemişlerdir.

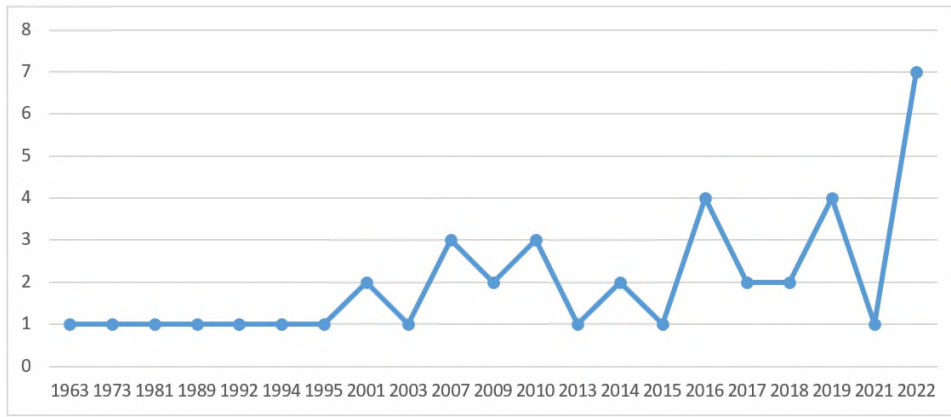
BULGULAR

1. Bulguların Nicel Analizi

Literatür incelendiğinde kırsal suç araştırmaları ile ilgili 4’ü doktora düzeyinde olmak üzere 21 tez, 19 makale, 1 bildiri ve 1 de kitap bulunmaktadır.

Kırsal suçlara yönelik çalışmaların yıllar içerisinde artış gösterdiği gözlemlenebilir (*Grafik 2*). Erken dönemde daha çok kırsalda şiddet (kan davaları) ve orman suçları üzerine çalışmaları görmek mümkün iken özellikle 2010 sonrası kırsala ait asayiş suçları ile ilgili resmi istatistikler üzerinden çalışmaların yayınlandığı görülmektedir. Bu tarihten sonra kan davaları üzerine çalışmalar daha az iken orman araştırmaları ve genel kırsal suç örüntüleri üzerine araştırmalar artış göstermiştir. Grafik 2’de görüldüğü üzere kırsal suç araştırmalarında genel bir artış trendi ile birlikte özellikle 2022 yılında önemli bir artış gözlemlenmektedir.

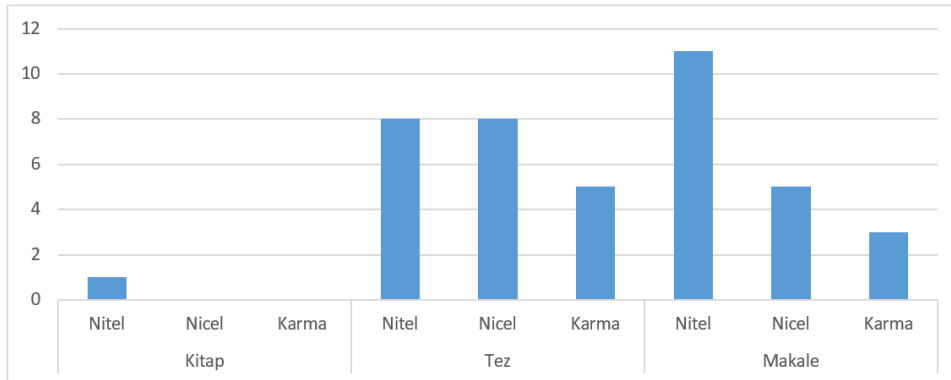
Kırsal suç araştırmaları ile ilgili konular incelendiğinde daha çok çevre suçları içerisinde ele alınabilecek orman suçları ve kırsala ait asayiş suçları başı çekmektedir. Bununla birlikte kan davası gibi doğrudan bir suç türüne odaklanan çalışmalar da bulunmaktadır.

Grafik 2. Yıllara Göre Yapılan Kırsal Suç Araştırmaları Sayısı

Literatür gözden geçirildiğinde özellikle coğrafya alanında fazlaca çalışma yapıldığı görülebilir. Özeldde suç coğrafyası ve orman suçları üzerine fazlaca çalışılmıştır. Bu alanların arkasından az olmakla birlikte daha toplumsal ve kültürel açılardan ele alınan sosyoloji alanında çalışmalar bulunmaktadır. Yine orman suçları üzerinde az sayıda hukuk alanından da çalışmalar yapılmıştır.

Çalışmaların yöntemleri ele alındığında nitel çalışmalarda bir ağırlık olduğu ve özellikle makale türü çalışmalarda daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Tez türü çalışmalarda ise nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin aynı oranda kullanıldığı görülebilir (*Grafik 3*).

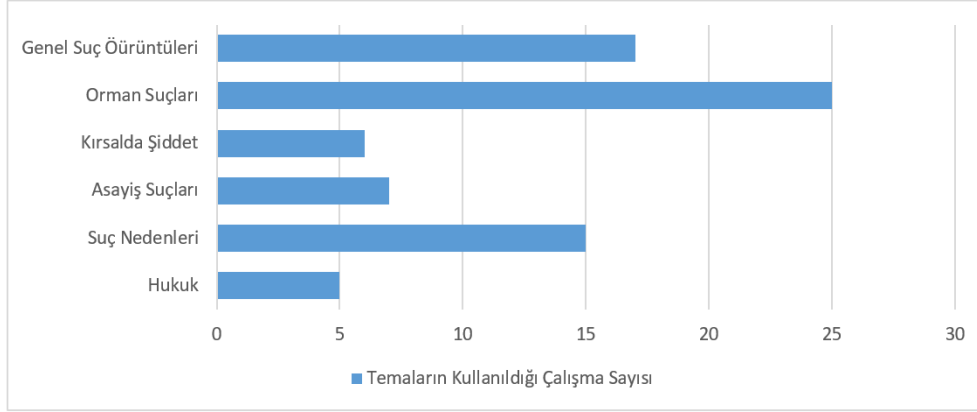

Grafik 3. Türlerine ve Yöntemlerine Göre Çalışmaların Durumu

Nitel yöntemli çalışmalarda resmi suç verilerinin doküman analizi ile yorumlanması daha çok kullanılırken az sayıda mülakat yöntemi içeren çalışmalar da bulunmaktadır. Nicel yöntemli çalışmalarda ise resmi suç verileri ve yapılan kapalı uçlu anket analizleri en çok kullanılan veri kaynaklarıdır.

2. Araştırma Temalarına Göre Değerlendirme

Tarama sonucunda elde edilen çalışmaların çeşitli temalar altında incelenebilmesi amacıyla her çalışmaya içerdiği konular ile ilgili iki tema verilmiştir (*Grafik 4*). Bu sonuçlara göre çalışmaların %57'sini orman suçları oluşturmaktadır. Orman suçlarını %43 ile genel suç örüntülerinin incelendiği çalışmalar almaktadır. Yine çalışmaların %36'sı suçun nedenlerini, %17'si genel asayiş suçlarını, %16'sı ise özel olarak kırsalda şiddet konularını ele almışlardır. Başlıca temaların yanında daha az ele alınan konular ise hukuk (n=5), ekonomi (n=1) ve hırsızlıktır (n=3).

Grafik 4. Araştırmalarda kullanılan temalar ve kullanıldıkları çalışma sayıları

2.1. Orman Suçları

Türkiye'de kırsal suç araştırmalarının yarısından fazlasını orman suçları üzerine yapılan çalışmalar oluşturmaktadır. Bu çalışmada orman suçları üzerine yapılan çalışmaların tamamı alınmamış başlangıçta belirtilen kriterlere uyanlar çalışmaya dahil edilmişlerdir. Bununla beraber orman suçlarının kırsal bölgelerde yaşayan topluluklar ile ilişkili olan örnekleri dahi diğer kırsal suç araştırmalarından fazladır. Literatürün gelişimi gözden geçirildiğinde yukarıda bahsi geçen ölçütlere uymak kaydıyla 1963 yılı gibi erken bir dönemde başlayan orman suçları üzerine araştırmalar özellikle 2017 sonrası ciddi bir artış göstermiştir. Bu durumun orman suçlarının 2015 yılından itibaren tekrar artışa geçmesi ile bir ilişkisi kurulabileceği gibi orman fakültelerinin geleneği ve konuya ağırlık vermeleri de sebep olmuş olabilir.

Orman suçları, literatürde orman varlığının geleceğini tehdit eden düzenli ve devamlı faydalanmayı ihlal eden, dolayısıyla bu milli serveti tehlikeye sokan bütün fiiller olarak mütalaa edilmiştir (Borazan Görücü, 2017). Bununla beraber bazı çalışmalar bazı özel orman suçu tiplerine eğilmişler ve tanımları buna göre yapmışlardır. Örneğin orman işgal ve faydalanma suçu kanundaki şekliyle bina inşa etmek, ağıl inşa etmek, tarla açmak, işlemek, ormanda ekim yapmak, hayvanların barınmasına mahsus yerler yapmak, orman içinde yerleşmek şeklinde tanımlanmıştır (Elvan, 2009). Yine orman kaçakçılığı suçu kaçak mal olarak nitelendirilme orman emvalinin bulundurulması, taşınması, kullanılması, biçilmesi, işlenmesi, kabul edilmesi, elden çıkarılması ve satın alınması ile ticaretinin yapılması olarak tanımlanmıştır (Koyuncu, 2010).

Orman suçları üzerine araştırmalar oldukça erken dönemde suçların nedenleri, çeşitleri ve çözüm önerilerini ele almakla başlamıştır (Özdönmez, 1963). Buna göre orman suçlarının nedenleri çok çeşitli bir yelpazeye sahiptir. Ekonomik, psikolojik, sosyal, kültürel ve hukuki sebeplerle orman suçları işlenmektedir (Elvan, 2009; Özdönmez, 1963). Bunun yanında bazı dönemlerde orman suçlarının af kanunları kapsamında olmaları ve politik sebeplerle tapu dağıtımları da literatürde orman suçlarını arttırıcı bir neden olarak görülmüştür (Elvan, 2009; Gümüş, 1989; Özdönmez, 1973). 1982 anayasası sonrası ise af kanunlarının orman suçlarını kapsamasına da sınırlarının muğlak bırakılması literatürde eleştirilmiştir (Dönmez, 2022).

Literatüre göre orman suçlarının en temel nedeni ekonomik sorunlardır (Borazan & Görücü, 2017; Dönmez, 2022; Gümüş, 1989, 1992; Onur, 2007; Şen & Ünal, 2003). Orman köylüsü olarak tanımlanan yerli insanlar, geliştirdikleri yerel kültür ve alışkanlıkların doğrultusunda geçmişten günümüze orman kaynaklarıyla iç içe yaşamışlar ve bu kaynaklardan geçimleri için faydalanmışlardır (Durkaya ve ark., 2017). Diğer taraftan orman köylüsünün sosyal, ekonomik ve eğitim açısından halkın en az gelişmiş kesimi oluşması (Bulut, 2018; Uzun, 2010), orman köylerinin büyük bir kısmının kentlerden uzak, dağlık ve ormanlık alanlarda kurulmuş olması ile birlikte sağlık, eğitim, iletişim ve ulaşım gibi hizmetlerden yeterince yararlanamamaları (Durkaya ve ark., 2017) ormanlardan yakacak odun, ev tamirati gibi ekonomik gerekçelerle faydalanmalarına sebep olmaktadır (Onur, 2007). Bu duruma bir örnek olarak Karadeniz bölgesinde baskın konut tipinin ahşap olması ve bunun sonuçları gösterilebilir. Evler geniş aile

yaşantısına uygun olarak büyük yapılmıştır. Konutların izolasyonunun oldukça zayıf olmasının yanında evlerin büyük kısmının tamirata ihtiyacı vardır (Şen & Ünal, 2003). Benzer şekilde orman suçlarından yasak açmacılık genellikle bahar aylarında, kaçak kesim ise genellikle kış aylarında artış göstermekte ve bu da tarım ve yakacak, tamirat gibi ekonomik nedenlerin orman suçlarında etkisi olduğunu göstermektedir (Dönmez, 2022; Şen & Ünal, 2003). Bununla beraber dünyada orman varlığı yüksek ülkelerdeki orman kaçakçılığı suçlarını ülkemiz ile karşılaştıran bir çalışmada Brezilya, Endonezya, Demokratik Kongo Cumhuriyeti gibi ülkelerde ormandan kaçakçılık suçlarının daha çok ticari kazanç sağlamak için yapıldığı ancak ülkemizde ise ihtiyacı karşılamak üzere yapıldığı ve çoğunlukla ormanın etrafında yaşayan orman köylüsü tarafından işlendiği değerlendirilmiştir (Çalışkan ve ark., 2022).

Çoğu ekonomik gerekçelere sahip ve farklı bölgelerde farklı yoğunluk göstermekle birlikte literatüre göre en çok işlenen orman suçları kaçak kesim, kullanma, bulundurma, otlatma (Gümüş, 1989; Şen & Ünal, 2003) tarla açma (Köseoğlu, 2019), orman yangını, nakil (Mercimek, 2019) şeklinde görülmekte ve mevsimlere göre değişiklik göstermektedir (Sürmen, 2022). Diğer taraftan ormanlarda işlenen suçlar erken dönemlerde halk ve orman ilişkisinin iyi olamamasına bağlanmıştır. Bu nedenle orman suçlarının azaltılmasının yolunun halk-orman-ormanlık ilişkilerinin iyileştirilmesine bağlı olduğu vurgulanmıştır. Özellikle orman köylüsünün eğitiminin önemine değinilmiş, bazı bölgelerde orman köylüsünün ağaçlandırma faaliyetlerine dahi karşı olması köylü ve ormanlık ilişkisinin iyi olmamasına bağlanmıştır (Gümüş, 1989, 1992; Onur, 2007; Sağlam, 1995).

Yine erken dönemde orman suçları ile ilgili kadaströ çalışmalarının eksikliği de ele alınmıştır. Özellikle 2000 öncesi yapılan çalışmalarda orman kadaströ sınırlarını belirleme işinin hızlıca bitirilmemesi, köylülerin sınırı belli olmayan alanlarda kesim, açma gibi faaliyetlere girişmelerini ve bunun sonucunda suçlu duruma düşerek davalı haline gelmelerine değinilmiştir. Ayrıca kadaströ çalışmaları yapılırken orman görevlilerinin bölgede olmaları sebebiyle orman suçlarında belirgin azalmalar müşahade edilmiş ve etkin bir koruma örgütünün orman suçlarının azalmasında son derece önemli olduğu değerlendirilmiştir (Sağlam, 1995).

Orman suçlarında literatürde görülen bir diğer etken dağıntık yerleşmenin, olumsuz arazi ve iklim koşullarının hem tarım ve hayvancılığı hem de kamu hizmetlerinden yararlanmayı olumsuz etkilemesi ile yoksunluğun ortaya çıkmasıdır (Gümüş, 1989; Uzun, 2010). Ayrıca orman işletmesi tarafından köylüye 15 sterlik bir odun verilmekle birlikte orman memurlarının azlığı nedeniyle bu faaliyet kışın ortalarını bulmaktadır. Ancak hem köylünün yıl içerisinde kullandığı odun miktarının 35-40 ster bulması hem de odun desteğinin geç vakte kalması (Onur, 2007; Şen & Ünal, 2003) orman köylülerinin yıl içerisinde kaçak kesime yönelmelerine sebep olmaktadır.

Orman suçlarının çoğunu işleyenler ormanın yanında veya içerisinde bulunan orman köylüleridir (Şen & Ünal, 2003). Hukuken orman köyü orman içi ve ormana bitişik köy, orman köylüsü ise; orman köyü nüfusuna kayıtlı olup, sürekli olarak bu köylerde oturan halk, olarak tanımlanmaktadır. Hukuksal tanımda orman köyü/köylüsü için belirleyici olan özellik yer ile ilişkilidir ve özel olarak da orman sayılan arazi ile uzaklık önemlidir. Dolayısıyla bu tanımlarda kültürel, toplumsal ve ekonomik bir ölçüt yoktur (Durkaya ve ark., 2017). Bununla beraber orman köylüsünün ormanı kullanımı kültürel bir altyapıya da sahiptir. Orman köylüleri doğumlarından itibaren içerisinde buldukları ormana yönelik davranışları sosyalleşme süreçleri içerisinde öğrenmekte ve bu davranışların bazıları yasalar nezdinde suç olarak görülse de içerisinde buldukları toplum tarafından hoş görülmekte hatta teşvik edilmektedir (Erbakıcı, 2007). Ormanı kullanan, yakacak, hammadde gibi faydalar sağlayan orman köylüsü pek çok durumda kaçak kesimi suç olarak görmemekte, kişisel kullanım için bir ayrıcalık beklemektedir (Çalışkan ve ark., 2022). Kaçakçılık bu tür yerlerde bir tür alışılmış kültürel yaşam biçimidir. Bazı bölgelerde orman köylüleri ormanın kendilerine ait olduğunu düşünmekte (Şen & Ünal, 2003) ve ormandan kaçak olarak faydalanmayı bırakmayacaklarını ifade etmektedirler (Yüksel ve ark., 2009). Yapılan bazı çalışmalarda bu kültürel etki ile birlikte hemen hemen tüm hane reislerinin Orman Kanunu’na muhalefetten ceza aldığı belirtilmektedir (Uzun, 2010).

Orman suçları resmi verilerin tutulmaya başladığı dönemden itibaren sürekli bir artış göstermiş 2000 yılından sonra ise orman suçlarında ciddi düşüşler yaşanmıştır; fakat 2015 yılından sonra orman suçlarının tekrar artmaya başladığı gözlemlenmiştir (Ayaz & Coşkun, 2021; Borazan & Görücü, 2017; Bulut, 2018; Çalışkan ve ark., 2022). 2000 yılından sonra köylerdeki nüfusun azalması ile birlikte ormanlar üzerindeki baskı da kısmen azalmıştır. Böylece ormanlardan daha az yakacak ve yapacak odun kullanılmaya başlanmış ve orman suçları ve işgal edilen alan miktarı yıllar geçtikçe azalıp ormanlık alanlarda önemli artışlar gözlenir olmuştur (Borazan & Görücü, 2017; Gürler, 2010; Kahyaoğlu ve ark., 2022). Ayrıca ağaca bağımlılığın azalması ve alternatif yakacakların kullanılması da kaçak kesimlerde azalmayı meydana getirmiştir (Erbakıcı, 2007). Diğer taraftan toplumun eğitim seviyesinin yükselmesi, ekonomik durumun iyileşmesi, çevre duyarlılığının artması, teknik personel sayısının artması, ikame ürünlerin kullanımının yaygınlaşması gibi sebepler de orman suçlarının azalmasında etkili olmuştur (Kahyaoğlu ve ark., 2022). Bununla beraber kırsal kesimde ormanlar lehine bir dönüşüm yaşanırken, madencilik, eğitim ve turizm amaçlı tahsisler, orman içi yerleşmeler, sanayileşme, yakacak odun temini ve rekreasyonel nedenlerle kentsel nüfusun farklı taleplerini tatmin etmek için yürütülen ormanların ormanlık dışı amaçlarla kullanımına yönelik çalışmalar, ülke orman varlığı üzerinde büyük tehlikeler oluşturmaktadır (Borazan & Görücü, 2017).

Orman suçları üzerine literatürün büyük kısmında orman suçlarının türleri, kapsamı ve nedenleri ortaya konulurken buna yönelik

çözüm önerileri de oldukça fazladır. En temelde orman suçlarına en büyük etki edecek olan çözümün ekonomik sorunların üstesinden gelmek olduğu ifade edilmiştir (Borazan & Görücü, 2017; Gümüş, 1989; Koyuncu, 2010; Onur, 2007). Ayrıca ormanların yönetilmesinde topluma rağmen yapılan uygulamaların yerini toplumla birlikte anlayışına bırakması ve orman-halk ilişkilerini bozan etmenlerin ortadan kaldırılması gerektiğine değinilmiştir (Durkaya ve ark., 2017; Onur, 2007; Sağlam, 1995; Uzun, 2010) Yapılan bazı çalışmalarda suçlara çözüm olarak köyün bulunduğu bölgede kalkındırılmasının mümkün olmadığı ve bu sebeple daha uygun bir bölgeye iskanının gerekliliğine değinilmiştir (Sağlam, 1995). Diğer bir önleme yöntemi ise hukuki düzenlemelerin daha verimli hale getirilmesidir (Güneş, 2001). Bunların yanında orman muhafaza memurlarının sayılarının artırılması (Sezgin & Gültekin, 2022), tarım ve hayvancılığın geliştirilemediği alanlarda arıcılık ve el sanatları gibi alternatif ekonomik geçim kaynaklarının geliştirilmesi (Gümüş, 1992), orman suçları ile ilgili yasak ve cezaların düzenlenmesi (Güneş, 2001), köylere kamu hizmetinin daha rahat götürülebilmesi için dağınık yerleşmelerin birleştirilmesi (Onur, 2007), koruma faaliyetlerine köy muhtarlıklarının ve halkın daha etkin katılımını özendirerek düzenlemeler yapılması, orman muhafaza memurlarının ücretlendirilmesi ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve böylece yolsuzlukların önüne set çekilmesi (Koyuncu, 2010) altyapı sorunlarının azaltılması, orman işlerinde daha fazla orman köylülerinin istihdamı, çevreye yararlı ısınmayı sağlayan malzemelerin teşvik edilmesi (Borazan & Görücü, 2017) şeklinde geniş kapsamda çözüm önerileri bulunmaktadır.

2.2. Genel Suç Örüntüleri (Trendleri)

Kırsal suç araştırmalarında dikkat çeken bir diğer önemli ana tema kırsaldaki genel suç örüntülerini, trendlerini ele alan çalışmalardır. Bu çalışmalarda genel olarak kırsalda bulunan asayiş suçlarının mekân ve zaman üzerinden dağılımı incelenir. Bu ana tema içerisindeki çalışmalar inceledikleri suç türleri üzerinden alt temalara da ayrılabilir. Buna göre bazı çalışmalar genel asayiş suçları üzerine odaklanmışken bazıları da kırsaldaki şiddet suçları üzerine eğilmiştir.

2.2.1. Asayiş Suçları

Kırsal suç araştırmalarında genel suç örüntüleri içerisinde önemli kısmı genel asayiş suçları üzerine olan çalışmalar oluşturmaktadır. Bu konu ile ilgili çalışmalar özellikle 2010 sonrası artmıştır. Bu tür çalışmaların kapsamı incelendiğinde belirli bir bölge ve zamana ait resmi suç verilerinin kolluk güçlerinden alınarak yorumlandığı görülür. Çalışmalar genel olarak suç coğrafyası alanında yapılmıştır. Çoğunlukla kırsal kolluk kuvveti olan Jandarma Genel Komutanlığı'ndan alınan suç verileri coğrafi bilgi sistemleri programları ile haritalandırılmış ve suçun hangi zamanlarda ve hangi mekanlarda yoğunluk gösterdiği anlaşılmasına çalışılmıştır.

Literatürde kırsal alanlar üzerine tanım bütünlüğünün olmadığı görülmekle birlikte bu durum hemen her çalışmada belirtilmiştir. Sadece suç araştırmalarında değil diğer kırsala yönelik çalışmalarda da kırsal alanların tanımının çeşitlilik gösterdiği bilinmektedir (Yardımcı, 2023). Literatürde bazı çalışmalar kırsal alanları, ekonomik nitelikteki etkinliklerin ağırlıkla doğal kaynakların değerlendirilmesine dayandırıldığı, yüz yüze ilişkilerin göreceli olarak daha yaygın olduğu, yaşama kurallarının daha çok gelenek ve göreneklere göre biçimlendiği, teknik ve teknolojik gelişmeler ile ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerin daha yavaş veya gecikmeli olarak gerçekleştiği ortamlar (Yıltrık, 2010) şeklinde tanımlamışlar ancak hemen tüm çalışmalar verilerini jandarma sorumluluk sahası içerisinde gerçekleşen olaylar ile sınırlı tutmuşlardır (Atik, 2014; Madenüs, 2016a, 2016b; Madenüs & Şengül, 2019; Sarıtarla, 2016, 2022)

Çalışmalar incelendiğinde kişilere ve mala karşı suçlar olmak üzere evden, işyerinden hırsızlıklar, hayvan hırsızlığı ve çeşitli diğer hırsızlıklar, kasten yaralama, tehdit, mala zarar verme, gasp (Yıltrık, 2010), trafik kazası sonucu yaralama ve öldürme, kasten öldürme, konut dokunulmazlığı, cinsel suçlar ve kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma (Sarıtarla, 2022), yasadışı uyuşturucu madde ekimi, dolandırıcılık, enerji ve nakil kablo hırsızlığı (Madenüs & Şengül, 2019), kız kaçırma, orman suçları (Temurçin & Yakar, 2013) gibi suçların ele alındığı görülür.

Çoğunlukla çalışmalar verilerdeki suçların zamana ve mekâna göre dağılımını incelemiştir. Bununla birlikte çalışmaların genel Türkiye kırsalını değil genellikle bir il merkez kırsalını ya da ilçe merkez kırsalını ele aldığını belirtmek gerekmektedir. Çalışmalar incelendiğinde asayiş olaylarının en düşük kış aylarında gerçekleştiği (Sarıtarla, 2016) en fazla haziran, temmuz ve ağustos aylarında yaşandığı görülmektedir (Sarıtarla, 2016, 2022; Yıltrık, 2010). Kabahat suçlarının mart, nisan aylarında, organize ve diğer suçların yaz mevsiminde, cinsel suçlar ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarının تنها dönemler olan kış aylarında, kaçakçılık ve bilişim suçlarının ise yılın farklı dönemlerinde yoğunluk gösterdiği bölgeler bulunmaktadır (Sarıtarla, 2022). Mala karşı ve bireye karşı suçların karşılaştırılması yapıldığında çalışma yapılan bölgelerin büyük kısmında bireye karşı suçların ağırlıklı kısmı oluşturduğu görülmektedir (Atik, 2014; Uluç & Taş, 2019; Yıltrık, 2010). Bu durumun Türkiye kırsalı geneli ile uyumlu olduğu kırsala ait resmi suç verilerinden anlaşılmaktadır.² Yine bazı bölgelerde suçların saatlere göre dağılımına

² Konu ile ilgili detaylı bilgi için Jandarma Genel Komutanlığı'nın sitesinde yayınladığı yıllık faaliyet raporlarına bakılabilir.

bakıldığında kasten yaralama, taksirle yaralama, tehdit, mala zarar verme ve kazalar gibi olaylar gündüz saatlerinde meydana gelirken, yüz kızartıcı olan hırsızlık, gasp, kasten öldürme gibi suçlar ise gece saatlerinde yoğun olarak işlenmiştir (Yılmaz, 2010).

Literatürde suçların dağılımının yanında nedenlerine yönelik bazı çıkarımlarda da bulunulmuştur. Buna göre rekreasyon alanları, yüksek hızlı tren inşaatı gibi suç fırsatının yüksek olduğu bölgeler, köylerdeki yaşlı nüfusun dolandırıcılığa açık olması (Karakaş & Sarıtarla, 2016), işsizlik (Uluç & Taş, 2019), kırsalda hakim olan sosyo-kültürel yapı (töre cinayetleri, kız kaçırma, kaçakçılık gibi), eski geniş aile yapısındaki değişim ve evlerin daha fazla süre ile boş kalması, maddi değeri yüksek tarım aletlerinin kullanımı, teknolojinin artması ile hırsızlık suçlarını kolaylaştırıcı etkenler (yol, araç gibi) (Madenüs, 2016a; Madenüs & Şengül, 2019), arazi anlaşmazlığı (Temurçin & Yakar, 2013), para ihtiyacı ve çaresizlik (Fidan, 2018), mevsim şartları (Karakaş & Sarıtarla, 2016), kırsalın genelinde bulunan tedbirsizlik (Madenüs, 2016b) gibi nedenlerin suçu artırıcı etkisi üzerinde durulmuştur. Bunun yanında 2010, 2017 ve 2018 yıllarında gerçekleşen ve jandarma sorumluluk alanlarının daraltılması ile sonuçlanan Polis-Jandarma Sorumluluk Alanlarının Yeniden Düzenlenmesine Dair Protokoller (Karakaş & Sarıtarla, 2022), siyasi güç olarak kabul edilen muhtarlık seçimlerine halk arasında büyük önem verilmesi ve seçim dönemlerinde adaylar ve tarafları arasında yaşanan anlaşmazlıklar gibi tekel etkenlerin de (Uluç & Taş, 2019) suçun azalması ve artması üzerinde etkili olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca kırsalın sahip olduğu çevresel faktörlerin suçları farklılaştırabildiğine de değinilmiştir. Örneğin kent merkezinde gerçekleşen bir yaralama olayının ardından yaralının hemen hastaneye kaldırılması sonucunda kurtulması, suçun yaralama olarak kalmasını sağlarken; aynı olayın kırsalda işlenmesi ve yaralının hastaneye kaldırılması için geçen süre içerisinde kişinin hayatını kaybetmesi, olayın adam öldürmeyle sonuçlanmasına neden olabilmektedir (Uluç & Taş, 2019).

Çalışmalarda çözüme dair konulara görece az değinilmiştir. Buna göre işsizliğin azaltılması, coğrafi bilgi sistemi programlarının kullanımının artırılması (Atik, 2014; Uluç & Taş, 2019), çeşitli güvenlik tedbirlerinin alınması (Karakaş & Sarıtarla, 2022), kırsalın sahip olduğu suç fırsatlarının azaltılması (Madenüs, 2016a) kırsalda var olan suç olgusunun azalmasına değişik ölçülerde katkı sağlayacaktır. Tüm bunların yanında kırsal suçları araştırma özelinde bir enstitünün kurulmasının da kırsaldaki suç olgusunu önlemeye katkı sağlayacağı değerlendirilmiştir (Madenüs, 2016b).

2.2.2. Kırsalda Şiddet Suçları

Kırsalda bulunan şiddet suçları üzerine olan çalışmalar daha çok erken (1980-2000) dönemlerde yoğunlaşmışlardır. Özellikle kan davaları ve töre cinayetleri üzerinden ele alınan çalışmalar genelde kırsalda süregiden bu olgunun toplumsal ve kültürel arka planına odaklanmışlardır. Kan davaları ile ilgili ilk döneme ait çalışmalarda kan davalarının ilkelik ile ilişkilendirilmesi ve ele alınması oldukça belirgindir.

Kan davası en genel tanım itibarıyla bir kimsenin ailesinden ya da akrabalarından birini öldüren bir kişiyi ya da onun akrabalarından birinin, öldürülenin kanına karşılık olarak öldürülmesi geleneğidir (Tezcan, 1981). Genellikle kan davaları, hak arama sürecinin yetersiz olduğu ya da bulunmadığı, anlaşmazlıkların tarafları hoşnut edecek biçimde çözümlenmediği, hak ve adalet duygularının hukuk sistemlerince yeterince tatmin edilmediği durumlarda, bireylerin hak ve adaleti kendi başlarına gerçekleştirme girişiminin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Bu tür sorunların devam etmesindeki temel neden, suçlunun hukuki yönden yeteri kadar cezalandırılmadığı fikridir. Bu durum ise haksızlığa uğradığına inananları, suçlunun işlediği suça benzer bir şekilde intikam almaya yöneltebilmektedir (Açıl, 2007). 1980’lere kadar kan davaları üzerinde yeterince durulmamış (Tezcan, 1981) bu tarihten sonra araştırmaların arttığı görülmüştür.

Kan davaları arazi yetersizliği, sınır anlaşmazlıkları, kız kaçırma, namus meseleleri (Tezcan, 1981), düşük eğitim seviyesi, yetersiz su kaynakları, silah taşıma geleneği (İçli, 1994; Sev’er & Yurdakul, 2001), başlık parası (Çaya, 2014) gibi ekonomik ve toplumsal etkenlere dayandırılabilir. Psikolojik açıdan bakıldığında hırs ve kızgınlık duyguları kan davalarını körüklemektedir (Çaya, 2011). Diğer taraftan sosyo-kültürel açıdan bakıldığında ataerkil yapı ve değerler, hiyerarşiyi ve itaati önceleyen geleneğin yaygınlığı ve yeniden üretimi, kültürel inançlar ve gelenekler, geniş aile, aşiret, hemşerilik ilişkilerinin yaygınlığı, birey üzerinde toplumsal baskının yüksek oluşu gibi etkenler görülebilmektedir. Ayrıca kan davaları dış dünya ile ilişkilerin zayıf olması, köy ortamlarındaki yalnızlık içine itilme durumu, durağanlık, düşük okur-yazarlık, yazgıya dayalı dünya görüşünün baskın olması ile de ilişkilidir. Oldukça radikal kuralları olan köy ortamında kurbanın ailesi zamanında öç almazsa düşman aile tarafından aşağılanmakta, toplum tarafından hor görülme endişesi ile hemen karşılık verme zorunluluğu hissetmektedir (Açıl, 2007; Çaya, 2011).

Kan davalarının zaman içerisinde gelişen belirli nitelikleri vardır. En önemli özellik öldürülen bir kişinin mutlaka öcünün alınmasıdır. Öç almak bu anlamda bir görevdir. Diğer taraftan bu intikam ölen kişinin en yakınları tarafından alınmalıdır. Eğer bu olmazsa ya parayla birisi tutulur veya ikinci derece yakınlar bu görevi devralır. Öldürmede ise önemli olan öldüren kimsenin veya onun en yakınının öldürülmesidir (Tezcan, 1981). Kan davalarında genel olarak erkekler hedef olur ancak kadınlar bu süreçte oldukça önemli rollere sahiptirler. Kanlı giysileri saklama, çocukları intikam söylemleri ile büyütme, intikam alınana kadar siyah giyme (İçli, 1994), erkek çocukları bu görevden kaçarlarsa korkak olarak yaftalama (Çaya, 2011) gibi davranışlar kan davalarının sürdürülmesinde önemli tutumlardır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Türkiye’de kırsaldaki suç olgusu üzerine yapılan çalışmaları sistematik bir şekilde değerlendirmeyi hedefleyen bu çalışmada ulaşılan sonuçları başlangıçta belirtilen araştırma soruları çerçevesinde ele aldığımızda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır:

Türkiye kırsalı üzerine yapılan suç araştırmalarının kapsamı dikkate alındığında hem orman suçları alanında hem de genel suç örüntüleri alanında genellikle yerel ölçekte verilerin incelendiği ve tek il ya da ilçe kırsalının suç olgusunun yorumlandığı görülmektedir. Bununla beraber her iki alanda da oldukça az sayıda olsa da tüm ülke kırsalındaki suçların ele alındığı çalışmalar bulunmaktadır. Diğer taraftan çalışmaların büyük kısmı suçu ikincil veri kaynakları üzerinden değerlendirmişler anket, mülakat, yerinde gözlem gibi birincil veri kaynakları görece az kullanılmışlardır. Ayrıca genel suç örüntüleri alanında çalışmaların büyük çoğunluğu kırsaldaki suç olgusunu ortaya koymuş ancak nedenlerine yönelik yeterli çıkarımlarda bulunmamışlardır. Orman suçlarında ise alanın sınırlarının daha belirli olmasından kaynaklı olarak hem suçların nedenleri hem de suçların çözümüne yönelik öneriler bütün çalışmalarda benzer noktalarda toplanmışlardır.

Yapılan çalışmalarda ele alınan temalar incelendiğinde en çok orman suçları alanında çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Orman suçlarının arkasında genel asayiş, şiddet, hırsızlık gibi temaları da içeren genel suç örüntülerinin incelendiği çalışmalar bulunmaktadır. Orman suçları içerisinde çalışılan çalışmaların birçoğu suçun nedenlerini ele alan çalışmalardır. Ayrıca genel suç örüntüleri içerisinde şiddet üzerine ve hırsızlık üzerine yoğunlaşmış çalışmalar da az sayıda bulunmaktadır. Diğer taraftan çoğunluğu orman suçlarının içerisinde bulunan hukuk temalı bazı çalışmalar da ayrı olarak değerlendirilebilir.

Literatürde suç teorilerinin kullanımı dikkate alındığında yalnızca iki çalışmada suç teorilerinin kullanıldığı görülmüştür. Bunlardan birincisi Sosyal Öğrenme Teorisi ve Nötrleştirme Teknikleri çerçevesinde yorumlanan ve orman suçlarıyla mücadelede kolluk etkinliğinin artırılması konusunun ele alındığı Erbakıcı (2007)’nin çalışmasıdır. İkincisi ise Suç Fırsatları ve Rutin Aktiviteler Teorisi üzerinden kırsaldaki hırsızlıkları inceleyen Madenüs’ün (Madenüs, 2016a, 2016b) çalışmalarıdır. Bu anlamda kırsala yönelik yapılan suç araştırmalarında suç teorileri kullanımının yeterli olmadığı değerlendirilmektedir.

Yapılan çalışmalar yöntemlerine göre ele alındığında nicel ve nitel yöntemlerin benzer oranlarda kullanıldığı görülebilir. Bununla birlikte nitel yöntemli çalışmaların çoğunluğunun resmi istatistikleri doküman analizi araştırma tasarımıyla ele aldığını belirtmek gerekir. Bu bağlamda birebir mülakat, odak grup ya da etnografik çalışmalar gibi kırsaldaki suçu anlamaya daha fazla yardımcı olabilecek nitel araştırma tasarımlarının oldukça az olduğu ve daha fazla çalışılmasına ihtiyaç olduğu değerlendirilebilir.

Son olarak çalışmaların türlerine bakıldığında büyük oranda tez ve makale türlerinin bulunduğu görülmektedir. Genel asayiş suçları temalı araştırmaların büyük çoğunluğu tez türünde çalışılmışken orman suçlarında tez ve makale oranları birbirlerine daha yakındır. Kırsalda şiddet temalı araştırmaların büyük çoğunluğu ise makale türünde yayınlanmışlardır.

Yukarıda bahsi geçen bilgiler ışığında en temelde Türkiye’de kırsal suç araştırmalarının henüz başlangıç seviyesinde olduğu söylenebilir. Kırsalda var olan suç olgusu hem orman suçları üzerinden hem de kırsal şiddet suçları üzerinde erken dönemlerden itibaren çalışılmaya başlanmış ancak günümüze gelindikçe hem araştırma imkanlarının hem de veri kaynaklarının artmasına rağmen gereken gelişmeyi gösterememiştir. Bunda Türkiye özelinde kırsalın ve kentin dönüşümünün etkisinin büyük olduğu söylenebilir. Belirtildiği üzere çalışmaların 60’lı yıllar gibi erken bir dönemde başlamış olmasına rağmen özellikle 80’ler sonrası yaşanan kırsaldan kente göç, toplumsal dönüşüm, tarımın gayrisafi yurtiçi hasılaya olan etkisinin azalması, yaygınlaşan popüler kültür ve pozitivist paradigmanın Batı’dakine benzer şekilde Türkiye’de de kırsal hayatın değişeceği kabulüne etkisi (Özensel, 2021) sosyal bilimlerde de ilginin kente yoğunlaşmasına ve kırsala yönelik çalışmaların ihmal edilmesine zemin hazırlamıştır. Bu etkilerin kırsaldaki suç olgusuna yönelik çalışmalar üzerinde de etkili olduğu uzun bir dönem boyunca çalışmaların sayılarında değişimin yaşanmamasından anlaşılabilir. Bununla beraber özellikle 2010 sonrası kırsal suça yönelik çalışmalarda bir canlanmanın olduğu görülmekle birlikte bu alana yönelik çalışmalar yapmayı planlayan araştırmacılar için pek çok noktanın henüz el değmemiş şekilde durmakta olduğu belirtilmelidir.

Bu araştırmanın incelediği çalışmaların belirlenmesi, çerçevesinin çizilmesi ve araştırmanın bu şekilde tamamlanmasında en büyük etken pek tabii tanımlamalardır. Kırsal alanların, kırsal toplulukların ve kırsal suçların tanımı üzerindeki ihtilaflar her araştırmada farklı sonuçların çıkmasına yol açabilir. Başka bir araştırmacı uygulanan yöntem ile fakat farklı tanımlar kullanarak farklı sonuçlara ulaşabilir. Bu anlamda bu çalışmanın Türkiye’de kırsal alanlara ve kırsal topluluklara ait tüm suç çalışmalarını ele aldığını söylemek ayakları yere basmayan bir iddia olur. Kırsala yönelik tanımlar daha fazla genişletilebilir ve bu vesile ile dışarıda kalan pek çok çalışma incelemeye dahil edilebilir. Bununla beraber kırsal suç araştırmaları üzerine bir literatür değerlendirmesi olmaması bu çalışmanın ana motivasyonunu oluşturmuş ve ileride kırsaldaki suç olgusu üzerine çalışacak araştırmacılara alanın çerçevesini göstermede fayda sağlayacağı varsayılmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declare that this study has received no financial support.

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Açıl, L. (2007). *Toplumsal Değer ve Normlar Açısından Kan Davaları: Bismil Örneği* [Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Diyarbakır.
- Atik, Ç. (2014). *Burdur İli Merkez İlçesi Kırsalında İşlenen Asayiş Suçları* [Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Isparta.
- Ayaz, H., & Coşkun, K. A. (2021). *Orman Suçlarının Zamansal Seyri (Hayrat ve Of İlçeleri Örneği)* IV. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi, Trabzon.
- Borazan, M. A., & Görücü, Ö. (2017). Adıyaman Orman İşletme Müdürlüğünde Orman Suçlarının Ormancılık Hukuku Açısından İncelenmesi. *Turkish Journal of Forest Science*, 1(2), 112-133.
- Bulut, A. (2018). *Orman Koşullarındaki Sosyoekonomik Değişimin Orman Alanları Üzerine Olan Etkilerinin Belirlenmesi (Kastamonu İli Örneği)* [Doktora Tezi, Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. Kastamonu.
- Çalışkan, H., Oğuz, F. E., & Özden, S. (2022). Comparison Of Illegal Logging Crimes And Penalties In Forest Laws In Some Selected Countries [Review]. *Turkish Journal of Forestry*, 23(1), 90-95.
- Carrabine, E., Cox, P., Lee, M., Plummer, K., & South, N. (2009). *Criminology: A Sociological Introduction* (Second ed.). Routledge.
- Çaya, S. (2011). Feud in Rural Turkey. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*(26), 179-196.
- Çaya, S. (2014). Violence in Rural Regions: The Case of Modern Turkey. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*(114), 721-726.
- Ceccato, V., & Abraham, J. (2022). Crime and safety in rural areas: A systematic review of the English-language literature 1980–2020. *Journal of Rural Studies*, 94, 250-273.
- Dacombe, R. (2018). Systematic Reviews in Political Science: What can the approach contribute to political research? *Political studies review*.
- Dönmez, M. (2022). *Orman Suçları* [Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Kayseri.
- Donnermeyer, J., Scott, J., & Barclay, E. (2013). How Rural Criminology Informs Critical Thinking in Criminology. *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, 2(3), 22.
- Durkaya, A., Kaptan, S., Durkaya, B., Önal, G., & Erdoğan, S. (2017). Orman Köylüsü Ve Yayılcıların Sosyo Ekonomik Ve Sosyo Kültürel Yapısı İle Çatışmaların İncelenmesi (Giresun Ve Manisa Yöresi Örneği). *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 19(1), 252-267.
- Elvan, O. D. (2009). *Orman İşgal ve Faydalanma Üzerine İncelemeler* [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. İstanbul.
- Erbakıcı, F. (2007). *Orman Suçlarıyla Mücadelede Kolluğun Etkinliğinin Arttırılması* [Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü]. Ankara.
- Fidan, U. (2018). *Yoksulluk ve Suç İlişkisi Karabük İli Cumayanı Köyü Örneği* [Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Kırıkkale.
- Gümüş, C. (1989). *Ordu Devlet Orman İşletmesinde Orman Suçu İşleme Nedenleri* [Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. Trabzon.
- Gümüş, C. (1992). *Amasya Orman Bölge Müdürlüğünde Orman Suçlarının Nedenleri* [Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. Trabzon.
- Güneş, Y. (2001). *Orman Suçlarının Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi* [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. İstanbul.
- Gürler, M. (2010). *Ulus Orman İşletme Müdürlüğü Karakışla Orman İşletme Şefliği Bünyesinde Orman-Halk-Ormancılık Etkileşimleri* [Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. Bartın.
- İçli, T. G. (1994). Blood Feud in Turkey: A Sociological Analysis. *The British Journal of Criminology*, 34(1), 69-74.
- Kahyaoglu, N., Güvendi, E., & Ertugrul, M. H. (2022). Türkiye’deki Orman Suçlarının Değerlendirilmesi. *Bayburt Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 5(1), 115-123.
- Karakaş, E., & Santarla, İ. H. (2016). Bilecik Kırsalında Zamana Göre Değişen Suçlara Coğrafi Bir Bakış: Hırsızlık. *Nature Sciences*, 11(2), 1-13.
- Karakaş, E., & Santarla, İ. H. (2022). Bilecik İli Kırsalında Suç Olaylarının Zaman ve Mekan Göre Dağılımı (2010-2019). *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(43), 743-784.
- Köseoğlu, H. (2019). *Ulus Yoresinde Orman Suçlarına İlişkin Zarar ve Tazminat Hesapları* [Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. Bartın.
- Koyuncu, N. (2010). *Orman Emvali Kacaklığı Sucu ile Yargılama Usulu Hakkında Hukuksal İncelemeler (Kocaeli Örneği)* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. İstanbul.

- Madenüs, M. (2016a). Değişen Kırsal Yaşam Alışkanlıklarının Hırsızlık Suçuna etkisi. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 5(2), 61-91.
- Madenüs, M. (2016b). *Ekolojik Bakış Çerçevesinde Kırsal ve Suç: Tarımsal Sulama Sistemlerinden Hırsızlıkların Suç Fırsatı Teorisi Doğrultusunda İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü]. Ankara.
- Madenüs, M., & Şengül, H. A. (2019). Kırsal Suça Eleştirel bir Bakış: Kırsal Topulukların Suçu Etkileyen Özellikleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 12(63), 636-653.
- Mercimek, A. (2019). *Kastamonu Orman Bölge Mudurluğunda Orman Suçlarında Toplum Bilinci Ve Hukukun Etkinliği* [Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. Bartın.
- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., & Altman, D. G. (2009). Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses: The PRISMA Statement. *PLoS Medicine*, 6(7).
- Onur, R. (2007). *Dirgine Orman İşletme Müdürlüğü Ormanlarında Orman Koruma Problemi Ve Çözüm Önerileri* [Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. Bartın.
- Özdönmez, M. (1963). Türkiye’de Orman Suçları Nevileri, Sebepleri ve Önlenmesi Çareleri Üzerinde Araştırmalar. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 0(0), 70-111.
- Özdönmez, M. (1973). Orman Suçları İle İlgili Af Kanunları ve Sonuçları. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 23(2), 49-61.
- Özensel, E. (2021). *Kır Sosyolojisi: Türkiye’de Kırsal Yapıların Dönüşümü*. Çizgi Kitabevi.
- Petticrew, M., & Roberts, H. (2006). Why do we need systematic reviews? In *Systematic Reviews in the Social Sciences*. Blackwell Publishing.
- Sağlam, B. (1995). *Artvin İlinde Orman Koruma Halk İlişkilerinin Araştırılması* [Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. Trabzon.
- Sarıtarla, İ. H. (2016). *Bilecik İli Merkez İlçe Kırsalında Suç (2010-2014) ve Suçların Dağılımı* [Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Bilecik.
- Sarıtarla, İ. H. (2022). Bilecik İli Kırsalında Suç Olaylarının Zaman ve Mekana Göre Dağılımı (2010-2019). *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(43), 743-784.
- Şen, G., & Ünal, S. (2003). Orman Suçlarının Nedenleri Üzerine Bir Araştırma (Karadere Orman İşletme Müdürlüğü Örneği). *Artvin Orman Fakültesi Dergisi*, 1(2), 41-51.
- Sev’er, A., & Yurdakul, G. (2001). Culture of Honor, Culture of Change: A Feminist Analysis of Honor Killings in Rural Turkey. *Violence Against Women*, 7(9), 964-998.
- Sezgin, A. R., & Gültekin, Y. S. (2022). Orman Suçlarının Mekânsal ve Sosyoekonomik Analizi: Yığılca İlçesi Örneği. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 10, 1287-1301.
- Sürmen, A. (2022). *Veziropu Orman İşletme Mudurluğu’nda 2008-2022 Yılları Arasında Orman Suçlarının İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. Kastamonu.
- Temurçin, K., & Yakar, M. (2013). Türkiye Kırsalında Suçlar ve Suçların Türlerine Göre Dağılışı (1997). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(28), 403-431.
- Tezcan, M. (1981). *Kan Davaları: Sosyal Antropolojik Yaklaşım*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Uluç, A., & Taş, B. (2019). *Kırsal Mekan ve Suç: Orta (Çankırı) Örneği 1*. İstanbul Uluslararası Coğrafya Kongresi Bildiri Kitabı, İstanbul.
- Uzun, Ş. (2010). *Bartın Orman İşletme Müdürlüğü Amasra Orman İşletme Şefliği Bünyesinde Orman-Halk-Ormancılık Etkileşimleri* [Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. Bartın.
- Yardımcı, B. (2023). Türkiye’de Kırsal Alan Tanımının Serüveni. *Bölgesel Kalkınma Dergisi*, 1(2), 193-213.
- Yılırak, M. L. (2010). *Balıkesir İli Kırsalında Kişilere ve Mal Varlığına Karşı İşlenen Suçlar (2004-2008): Coğrafi Bir Yaklaşım* [Yüksek Lisans, Balıkesir Üniversitesi]. Balıkesir.
- Yüksel, B., Akbulut, S., İpek, A., & Baysalı, İ. (2009). Türkiye’de Orman Kacakçılık Suçları ve Kacakçı Profiline Degerlendirilmesi: Akyazı ve Hendek Örneği. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 59(1), 1-14.

ATIF BİÇİMİ / HOW CITE THIS ARTICLE

Şenol T, “Türkiye’de Kırsal Suç Araştırmaları: Sistematik Literatür Değerlendirmesi” (2024) 12 (1) Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi-Journal of Penal Law and Criminology, 79.

AMAÇ VE KAPSAM

Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi (Journal of Penal Law and Criminology), açık erişimli, hakemli, Haziran ve Aralık aylarında olmak üzere yılda iki defa yayınlanan bilimsel bir dergidir. Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin bir yayınıdır.

Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi (Journal of Penal Law and Criminology), öncelikle ceza hukuku ve kriminoloji alanlarına odaklanan, suç ve suçlulukla ilişkili konularda yazılan makalelere açık olan bir dergidir. Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, yüksek kalitede içerikle bu alanlara katkıda bulunan ve bilgi paylaşımı sağlayan uluslararası bir platform sunmayı amaçlar. Dergide, Türkçe makalelerin yanı sıra İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca ve İtalyanca makalelere de yer verilir. Derginin hedef kitlesini akademisyenler, araştırmacılar, profesyoneller, öğrenciler ve ilgili mesleki, akademik kurum ve kuruluşlar oluşturur.

Yayın Politikası

Dergi yayın etiğinde en yüksek standartlara bağlıdır ve Committee on Publication Ethics (COPE), Directory of Open Access Journals (DOAJ), Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA) ve World Association of Medical Editors (WAME) tarafından yayınlanan etik yayıncılık ilkelerini benimser; Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing başlığı altında ifade edilen ilkeler için: <https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing>

Gönderilen makaleler derginin amaç ve kapsamına uygun olmalıdır. Orijinal, yayınlanmamış ve başka bir dergide değerlendirme sürecinde olmayan, her bir yazar tarafından içeriği ve gönderimi onaylanmış yazılar değerlendirmeye kabul edilir.

Makale yayınlanmak üzere Dergiye gönderildikten sonra yazarlardan hiçbirinin ismi, tüm yazarların yazılı izni olmadan yazar listesinden silinemez ve yeni bir isim yazar olarak eklenemez ve yazar sırası değiştirilemez.

İntihal, duplikasyon, sahte yazarlık/inkar edilen yazarlık, araştırma/veri fabrikasyonu, makale dilimleme, dilimleyerek yayın, telif hakları ihlali ve çıkar çatışmasının gizlenmesi, etik dışı davranışlar olarak kabul edilir. Kabul edilen etik standartlara uygun olmayan tüm makaleler yayından çıkarılır. Buna yayından sonra tespit edilen olası kuraldışı, uygunsuzluklar içeren makaleler de dahildir.

İntihal

Ön kontrolden geçirilen makaleler, iThenticate yazılımı kullanılarak intihal için taranır. İntihal/kendi kendine intihal tespit edilirse yazarlar bilgilendirilir. Editörler, gerekli olması halinde makaleyi değerlendirme ya da üretim sürecinin çeşitli aşamalarında intihal kontrolüne tabi tutabilirler. Yüksek benzerlik oranları, bir makalenin kabul edilmeden önce ve hatta kabul edildikten sonra reddedilmesine neden olabilir. Makalenin türüne bağlı olarak, bunun oranının %15 veya %20'den az olması beklenir.

Çift Kör Hakemlik

İntihal kontrolünden sonra, uygun olan makaleler baş editör tarafından orijinallik, metodoloji, işlenen konunun önemi ve dergi kapsamı ile uyumluluğu açısından değerlendirilir. Editör, makalelerin adil bir şekilde çift taraflı kör hakemlikten geçmesini sağlar ve makale biçimsel esaslara uygun ise, gelen yazıyı yurtiçinden ve /veya yurtdışından en az iki hakemin değerlendirmesine sunar, hakemler gerek gördüğü takdirde yazıda istenen değişiklikler yazarlar tarafından yapıldıktan sonra yayınlanmasına onay verir.

Açık Erişim İlkesi

Dergi açık erişimlidir ve derginin tüm içeriği okura ya da okurun dahil olduğu kuruma ücretsiz olarak sunulur. Okurlar, ticari amaç haricinde, yayıncı ya da yazardan izin almadan dergi makalelerinin tam metnini okuyabilir, indirebilir, kopyalayabilir, arayabilir ve link sağlayabilir. Bu BOAI açık erişim tanımıyla uyumludur.

Derginin açık erişimli makaleleri Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) olarak lisanslıdır.

İşleme Ücreti

Derginin tüm giderleri İstanbul Üniversitesi tarafından karşılanmaktadır. Dergide makale yayını ve makale süreçlerinin yürütülmesi ücrete tabi değildir. Dergiye gönderilen ya da yayın için kabul edilen makaleler için işleme ücreti ya da gönderim ücreti alınmaz.

Telif Hakkında

Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) olarak lisanslıdır. CC BY-NC 4.0 lisansı, eserin ticari kullanım dışında her boyut ve formatta paylaşılmasına, kopyalanmasına, çoğaltılmasına ve orijinal esere uygun şekilde atıfta bulunmak kaydıyla yeniden düzenleme, dönüştürme ve eserin üzerine inşa etme dâhil adapte edilmesine izin verir.

Düzeltilme, Geri Çekme, Endişe İfadesi

Editörler, yayınlanan makalede, bulguları, yorumları ve sonuçları etkilemeyen küçük hatalar tespit edilirse düzeltme yayınlamayı düşünebilirler. Editörler, bulguları ve sonuçları geçersiz kılan büyük hatalar / ihlaller söz konusu olduğunda, makaleyi geri çekmeyi düşünmelidir.

Yazarlar tarafından araştırma veya yayını kötüye kullanmaya yönelik olasılık söz konusu ise; bulguların güvenilir olmadığına ve yazarların kurumlarının olayı soruşturmadığına dair kanıtlar var veya olası soruşturma haksız veya sonuçsuz görünüyorsa, editörler endişe ifadesi yayınlamayı düşünmelidir. Düzeltme, geri çekme veya endişe ifadesi ile ilgili olarak COPE ve ICJME yönergeleri dikkate alınır.

Arşiv Politikası

Dergide yayınlanan tüm yazıların korunmasını ve kalıcı olarak erişilebilir olmasını sağlamak için makaleler, ulusal bir arşiv sitesi olarak hizmet veren ve aynı zamanda LOCKSS'in içeriği toplamasına, korumasına ve sunmasına izin veren Dergipark'ta saklanmaktadır.

Ek olarak, yazarların kendilerinin makalelerinin son PDF sürümünü Open Archives Initiative (<https://www.openarchives.org/>) standartlarına uygun açık elektronik arşivlerde arşivlemeleri önerilir. Yazarlar, yayınladıkları arşiv versiyonundan, İ.Ü. Yayınevinin dergi web sitesinin URL'sine bağlantı sağlamalıdır.

Hakem Değerlendirme Politikaları

Daha önce yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere başka bir dergide halen değerlendirmede olmayan ve her bir yazar tarafından onaylanan makaleler değerlendirilmek üzere kabul edilir. Gönderilen ve ön kontrolü geçen makaleler iThenticate yazılımı kullanılarak intihal için taranır. İntihal kontrolünden sonra, uygun olan makaleler baş editör tarafından orijinallik, metodoloji, işlenen konunun önemi ve dergi kapsamı ile uyumluluğu açısından değerlendirilir.

Seçilen makaleler en az iki ulusal/uluslararası hakeme çift taraflı kör hakemlik ile değerlendirmeye gönderilir; yayın kararı, hakemlerin talepleri doğrultusunda yazarların gerçekleştirdiği düzenlemelerin ve hakem sürecinin sonrasında baş editör tarafından verilir.

Editör ve Hakem Sorumlulukları

Editör; makaleleri, yazarların etnik kökeninden, cinsiyetinden, cinsel yöneliminden, uyruğundan, dini inancından, siyasi ve felsefi düşüncesinden bağımsız olarak değerlendirir. Ayrıca editör, yayına gönderilen makalelerin adil bir şekilde çift taraflı kör hakem değerlendirmesinden geçmelerini sağlar. Gönderilen makalelere ilişkin tüm bilginin, makale yayınlanana kadar gizli kalacağını garanti eder. Hakemden gelen rapor doğrultusunda yazının yayınlanmasına, yazardan rapor çerçevesinde düzeltme istenmesine ya da yazının geri çevrilmesine karar verir ve yazarı durumdan en kısa sürede haberdar eder. Editör, içerik ve yayının toplam kalitesinden sorumludur. Ayrıca editör, gerektiğinde hata sayfası yayınlamalı ya da düzeltme yapmalıdır.

Editör; yazarlar, editörler ve hakemler arasında çatışmaya izin vermez. Hakem atama konusunda tam yetkiye sahiptir ve dergide yayınlanacak makalelerle ilgili nihai kararı vermekle yükümlüdür.

Hakemler; makaleleri, yazarların etnik kökeninden, cinsiyetinden, cinsel yöneliminden, uyruğundan, dini inancından, siyasi ve felsefi düşüncesinden bağımsız olarak değerlendirirler. Araştırmayla ilgili, yazarlarla ve/veya araştırmanın finansal destekçileriyle çıkar çatışmaları olmamalıdır. Değerlendirmelerinin sonucunda tarafsız bir yargıya varmalıdırlar. Hakemler, yazarların atıfta bulunmadığı konuyla ilgili yayınlanmış çalışmalarını tespit etmelidirler. Gönderilmiş yazılara ilişkin tüm bilgilerin gizli tutulmasını sağlamalı ve yazar tarafından herhangi bir telif hakkının ihlal edildiğini ve intihal yapıldığını fark ederlerse editöre raporlamalıdırlar. Hakem, makale konusu hakkında kendini vasıflı hissetmiyor ya da zamanında geri dönüş sağlayamayacağını düşünüyorsa, editöre bu durumu derhal bildirmeli ve editörden hakem sürecine kendisini dahil etmemesini istemelidir.

Değerlendirme sürecinde editör, hakemlere gözden geçirme için gönderilen makalelerin, yazarların özel mülkü olduğunu ve bunun imtiyazlı bir iletişim olduğunu açıkça belirtir. Hakemler ve yayın kurulu üyeleri, başka kişilerle makaleleri tartışamazlar. Hakemlerin kendileri için makalelerin kopyalarını çıkarmalarına izin verilmez. Ayrıca hakemler, editörün izni olmadan makaleleri başkasına veremezler. Yazarın ve editörün izni olmadan hakemlerin gözden geçirmeleri basılamaz ve açıklanamaz. Hakemlerin kimliğinin gizli kalmasına özen gösterilmelidir. Bazı durumlarda editörün kararıyla, ilgili hakemlerin makaleye ait yorumları aynı makaleyi yorumlayan diğer hakemlere gönderilerek hakemlerin bu süreçte aydınlatılması sağlanabilir.

Hakem Süreci

Daha önce yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere başka bir dergide halen değerlendirmede olmayan ve her bir yazar tarafından onaylanan makaleler değerlendirilmek üzere kabul edilir. Gönderilen ve ön kontrolü geçen makaleler iThenticate yazılımı kullanılarak intihal için taranır. İntihal kontrolünden sonra, uygun olan makaleler baş editör tarafından orijinallik, metodoloji, işlenen konunun önemi ve dergi kapsamı ile uyumluluğu açısından değerlendirilir.

Baş Editör, makaleleri, yazarların etnik kökeninden, cinsiyetinden, uyruğundan, dini inancından ve siyasi felsefesinden bağımsız olarak değerlendirir. Yayına gönderilen makalelerin adil bir şekilde çift taraflı kör hakem değerlendirmesinden geçmelerini sağlar.

Seçilen makaleler en az iki ulusal/uluslararası hakeme değerlendirmeye gönderilir; yayın kararı, hakemlerin talepleri doğrultusunda yazarların gerçekleştirdiği düzenlemelerin ve hakem sürecinin sonrasında baş editör tarafından verilir.

Baş editör; yazarlar, editörler ve hakemler arasında çıkar çatışmasına izin vermez. Hakem atama konusunda tam yetkiye sahiptir ve dergide yayınlanacak makalelerle ilgili nihai kararı vermekle yükümlüdür.

Hakemlerin değerlendirmeleri objektif olmalıdır. Hakem süreci sırasında hakemlerin aşağıdaki hususları dikkate alarak değerlendirmelerini yapmaları beklenir.

- Makale yeni ve önemli bir bilgi içeriyor mu?
- Öz, makalenin içeriğini net ve düzgün bir şekilde tanımlıyor mu?
- Yöntem bütünlüklü ve anlaşılır şekilde tanımlanmış mı?
- Yapılan yorum ve varılan sonuçlar bulgularla kanıtlanıyor mu?
- Alandaki diğer çalışmalara yeterli referans verilmiş mi?
- Dil kalitesi yeterli mi?

Hakemler, gönderilen makalelere ilişkin tüm bilginin, makale yayınlanana kadar gizli kalmasını sağlamalı ve yazar tarafında herhangi bir telif hakkı ihlali ve intihal fark ederlerse editöre raporlamalıdırlar.

Hakem, makale konusu hakkında kendini vasıflı hissetmiyor ya da zamanında geri dönüş sağlaması mümkün görünmüyorsa, editöre bu durumu bildirmeli ve hakem sürecine kendisini dahil etmemesini istemelidir.

Değerlendirme sürecinde editör hakemlere gözden geçirme için gönderilen makalelerin, yazarların özel mülkü olduğunu ve bunun imtiyazlı bir iletişim olduğunu açıkça belirtir. Hakemler ve yayın kurulu üyeleri başka kişilerle makaleleri tartışamazlar. Hakemlerin kimliğinin gizli kalmasına özen gösterilmelidir.

Makale Hazırlama

1. Makale gönderimi online olarak, <https://iupress.istanbul.edu.tr/tr/journal/jplc/home> üzerinden yapılmalıdır.
2. Gönderilen yazılar, yazının yayınlanmak üzere gönderildiğini ifade eden, makale türünü belirten ve makaleyle ilgili bilgileri içeren (bkz: Son Kontrol Listesi) bir mektup; yazının elektronik formunu içeren Microsoft Word 2003 ve üzerindeki versiyonları ile yazılmış elektronik dosya ve tüm yazarların imzaladığı Telif Hakkı Anlaşması Formu eklenerek gönderilmelidir.
3. Yayınlanmak üzere gönderilen makale ile birlikte yazar bilgilerini içeren kapak sayfası gönderilmelidir. Kapak sayfasında, makalenin başlığı, yazar veya yazarların bağlı oldukları kurum ve unvanları, kendilerine ulaşılabilecek adresler, cep, iş ve faks numaraları ve e-posta adresleri yer almalıdır (bkz. Son Kontrol Listesi).
4. Dergide, hakem denetiminden geçen çalışmalar dışında, karar incelemesi, kitap incelemesi, mevzuat değerlendirmesi ve bilgilendirici notlara da yer verilir. Bu nitelikteki yazıların kabulü veya geri çevrilmesi, Editörler ve Yayın Kurulu tarafından yapılır.
5. Gönderilen yazılarla ilgili tüm yazışmalar ilk yazarla yapılır.
6. Yazarların dergiye gönderdikleri çalışmaların derginin kurallarına uygun olduğu kabul edilir. Bilimsel araştırma ve etik kurallarına uyulmadığı veya olağanın üzerinde yazım yanlışlarının tespit edildiği yazılar, Editörler ve Yayın Kurulu tarafından geri çevrilir.
7. Gönderilen çalışmaların yazı karakteri Times New Roman ve yazı büyüklüğü-14 punto olması gereken bölüm başlıkları ve 10 punto olması gereken dipnotlar dışında- 12 punto olması gerekir. Satır aralıklarının da 1.5 değerinde olması gerekir. Yararlanılan kaynaklara ilişkin dipnotlar sayfa altında yer almalıdır.
8. Yazar/yazarların adları çalışmanın başlığının hemen altında sağa bitişik şekilde verilmelidir. Ayrıca yıldız dipnot şeklinde (*) yazarın unvanı, kurumu ve e-posta adresi ve telefonu sayfanın en altında dipnotta belirtilmelidir.
9. Çalışmaların başlıca şu unsurları içermesi gerekmektedir: Türkçe Başlık, Türkçe öz ve anahtar kelimeler; İngilizce başlık, İngilizce öz ve anahtar kelimeler; İngilizce genişletilmiş özet, ana metin bölümleri, son notlar ve kaynaklar.
10. Giriş bölümünden önce 100-200 sözcük arasında çalışmanın kapsamını, amacını, ulaşılan sonuçları ve kullanılan yöntemi kaydeden Türkçe ve İngilizce öz ile 600-800 kelimelik İngilizce genişletilmiş özet yer almalıdır. Çalışmanın İngilizce başlığı İngilizce özün üzerinde yer almalıdır. İngilizce ve Türkçe özlerin altında çalışmanın içeriğini temsil eden 3 İngilizce, 3 Türkçe anahtar kelime yer almalıdır.
11. Araştırma yazılarında sorunsalın betimlendiği ve çalışmanın önemini belirttiği GİRİŞ bölümünü “Amaç ve Yöntem”, “Bulgular”, “Tartışma ve Sonuç”, ”Son Notlar” “Kaynaklar” ve “Tablolar ve Şekiller” gibi bölümler takip etmelidir. Derleme ve yorum yazıları için ise, çalışmanın önemini belirttiği, sorunsal ve amacın somutlaştırıldığı “Giriş” bölümünün ardından diğer bölümler gelmeli ve çalışma “Tartışma ve Sonuç”, ”Son Notlar”, “Kaynaklar” ve “Tablolar ve Şekiller” şeklinde bitirilmelidir.
12. Çalışmanın sonunda, kullanılan kaynakların yazar soyadına göre alfabetik sıraya dizildiği kaynakçaya yer verilmelidir. Ayrıca eserde kullanılan kaynaklar dipnotunda veya metin içerisinde kısa olarak yer almalıdır.
13. Eserlerin tablo veya grafik içermesi durumunda ayrı bir excel dosyası ile ham verilerin eserle birlikte gönderilmesi zorunludur. Çalışmalarda tablo, grafik ve şekil gibi göstergeler ancak çalışmanın takip edilebilmesi açısından gereklilik arz ettiği durumlarda, numaralandırılarak, tanımlayıcı bir başlık ile birlikte verilmelidir.
14. Kurallar dâhilinde dergimize yayınlanmak üzere gönderilen çalışmaların her türlü sorumluluğu ve çalışmada geçen görüşler yazar/yazarlarına aittir.
15. Hakem raporları doğrultusunda yazarlardan, metin üzerinde bazı düzeltmeler yapmaları istenebilir.
16. Dergiye gönderilen çalışmalar yayınlansın veya yayınlanmasın geri gönderilmez.

Makale Gönderme Kılavuzu

Makaleyi göndermeden önce Yazarlara Bilgi'yi lütfen okuyun ve aşağıdakilerin eksik olmadığından emin olun:

Editöre mektup

- Makalenin türü
- Başka bir dergiye gönderilmemiş olduğu bilgisi
- Sponsor veya ticari bir firma ile ilişkisi (varsa belirtiniz)
- Kaynakların OSCOLA'ya göre belirtildiği
- İngilizce yönünden kontrolünün yapıldığı
- Yazarlara Bilgide detaylı olarak anlatılan dergi politikalarının gözden geçirildiği

Telif Hakkı Anlaşması Formu

Daha önce basılmış material (yazı-resim-tablo) kullanılmış ise izin belgesi

Makale kapak sayfası

- Makalenin kategorisi
- Makale dilinde ve İngilizce başlık
- Yazarların ismi soyadı, unvanları ve bağlı oldukları kurumlar (üniversite ve fakülte bilgisinden sonar şehir ve ülke bilgisi de yer almalıdır), e-posta adresleri
- Sorumlu yazarın e-posta adresi, açık yazışma adresi, iş telefonu, GSM, faks nosu
- Tüm yazarların ORCID'leri

Makalenin ana metni

- Makale dilinde ve İngilizce başlık
- Özetler 180-200 kelime makale dilinde ve 180-200 kelime İngilizce
- Anahtar Kelimeler: 3 adet makale dilinde ve 3 adet İngilizce
- İngilizce olmayan makaleler için (Örn, Almanca, Fransızca vd dillerdeki makaleler) İngilizce genişletilmiş özet (Extended Abstract) 600-800 kelime
- Makale ana metin bölümleri
- Finansal Destek (varsa belirtiniz)
- Çıkar Çatışması (varsa belirtiniz)
- Teşekkür (varsa belirtiniz)
- Kaynaklar
- Tablolar-Resimler, Şekiller (başlık, tanım ve alt yazılarıyla)

Makale Gönderme

- Makalenin gönderileceği DergiPark sayfası adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/journal/49/submission/step/manuscript/new>
- Yapılan başvurularda, çalışmanın sorumlu yazarının (corresponding author) hesabı kullanılmalıdır. Sorumlu yazarın dışındaki yazarların ya da çalışmada yazar olarak yer almayan bir başkasının hesabı kullanılmamalıdır. Başvuru ile ilgili bütün yazışmalar DergiPark sistemi üzerinden gönderilen elektronik posta ile sorumlu yazara iletilmektedir.
- Makale ana metninin dosyasını (Main Document) yüklerken, çift taraflı kör hakem süreci gereği, bu dosyanın

yazar kimliğini deşifre eden hiçbir unsur barındırmadığından emin olun. Makale ana metni dosyası (Main Document) başlık sayfasını (Title Page) içermemeli; yazar adı geçen ya da yazar adlarını ifşa edebilecek bölümler içermemeli (Örneğin: Teşekkür, her sayfada tekrar eden ve yazar adlarını içerebilen başlık).

Ayrı Ayrı Yüklemeniz Gereken Dosyalar

- **Telif Hakkı Anlaşması Formu**
- **Resim, Tablo vb başka kaynaktan alındıysa izin belgesi**
- **Makale Kapak Sayfası**
- **Makale Ana Metni Dosyası (Bu dosya aşağıdaki unsurları içermelidir)**
 - ✓ Makale dilinde ve İngilizce başlık
 - ✓ Özetler 180-200 kelime makale dilinde ve 180-200 kelime İngilizce
 - ✓ Anahtar Kelimeler: 3 adet makale dilinde ve 3 adet İngilizce
 - ✓ **İngilizce olmayan makaleler için** (Örn, Almanca, Fransızca, Türkçe vd dillerdeki makaleler) **İngilizce genişletilmiş Özet** (Extended Abstract) 600-800 kelime
 - ✓ Makale ana metin bölümleri
 - ✓ Finansal Destek (varsa belirtiniz)
 - ✓ Çıkar Çatışması (varsa belirtiniz)
 - ✓ Teşekkür (varsa belirtiniz)
 - ✓ Kaynaklar
 - ✓ Tablolar-Resimler, Şekiller (başlık, tanım ve alt yazılarıyla)

Kaynaklar

Derleme yazıları, okuyucular için bir konudaki kaynaklara ulaşmayı kolaylaştıran bir araç olsa da, her zaman orijinal çalışmayı doğru olarak yansıtmaz. Bu yüzden mümkün olduğunca yazarlar orijinal çalışmalarını kaynak göstermelidir. Öte yandan, bir konuda çok fazla sayıda orijinal çalışmanın kaynak gösterilmesi yer israfına neden olabilir. Birkaç anahtar orijinal çalışmanın kaynak gösterilmesi genelde uzun listelerle aynı işi görür. Ayrıca günümüzde kaynaklar elektronik versiyonlara eklenebilmekte ve okuyucular elektronik literatür taramalarıyla yayınlara kolaylıkla ulaşabilmektedir.

Kabul edilmiş ancak henüz sayıya dahil edilmemiş makaleler Early View olarak yayınlanır ve bu makalelere atıflar "advance online publication" şeklinde verilmelidir. Genel bir kaynaktan elde edilemeyecek temel bir konu olmadıkça "kişisel iletişime" atıfta bulunulmamalıdır. Eğer atıfta bulunulursa parantez içinde iletişim kurulan kişinin adı ve iletişimin tarihi belirtilmelidir. Bilimsel makaleler için yazarlar bu kaynaktan yazılı izin ve iletişimin doğruluğunu gösterir belge almalıdır. Kaynakların doğruluğundan yazar(lar) sorumludur. Tüm kaynaklar metinde belirtilmelidir. Kaynaklar alfabetik olarak sıralanmalıdır.

Referans Stili ve Formatı

Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, makalelerinde referans sistemi olarak OSCOLA veya APA 6 kullanımını benimser. OSCOLA (Oxford Standard for the Citation of Legal Authorities), Oxford Üniversitesi tarafından yayınlanmış bir sistemdir. Ayrıntılı bilgi ve örnekler için:

<https://www.law.ox.ac.uk/research-subject-groups/publications/oscola>.

American Psychological Association tarafından yayınlanan APA 6 hakkında ayrıntılı bilgi için: <http://www.apastyle.org/>

APA 6 Referans Stili Örnekleri

Metin İçinde Kaynak Gösterme

Kaynaklar metinde parantez içinde yazarların soyadı ve yayın tarihi yazılarak belirtilmelidir. Birden fazla kaynak gösterilecekse kaynaklar arasında (;) işareti kullanılmalıdır. Kaynaklar alfabetik olarak sıralanmalıdır.

Örnekler:

Birden fazla kaynak;

(Esin ve ark., 2002; Karasar 1995)

Tek yazarlı kaynak;

(Akyolcu, 2007)

İki yazarlı kaynak;

(Sayiner ve Demirci 2007, s. 72)

Üç, dört ve beş yazarlı kaynak;

Metin içinde ilk kullanımda: (Ailen, Ciambune ve Welch 2000, s. 12–13) Metin içinde tekrarlayan kullanımlarda: (Ailen ve ark., 2000)

Altı ve daha çok yazarlı kaynak;

(Çavdar ve ark., 2003)

Kaynaklar Bölümünde Kaynak Gösterme

Kullanılan tüm kaynaklar metnin sonunda ayrı bir bölüm halinde yazar soyadlarına göre alfabetik olarak numaralandırılmadan verilmelidir.

Kaynak yazımı ile ilgili örnekler aşağıda verilmiştir.

Kitap

a) *Türkçe Kitap*

Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (8.bs). Ankara: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) *Türkçeye Çevrilmiş Kitap*

Mucchielli, A. (1991). *Zihniyetler* (A. Kotil, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

c) *Editörlü Kitap*

Ören, T., Üney, T. ve Çölkesen, R. (Ed.). (2006). *Türkiye bilişim ansiklopedisi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

d) *Çok Yazarlı Türkçe Kitap*

Tonta, Y., Bitirim, Y. ve Sever, H. (2002). *Türkçe arama motorlarında performans değerlendirme*. Ankara: Total Bilişim.

e) *İngilizce Kitap*

Kamien R., & Kamien A. (2014). *Music: An appreciation*. New York, NY: McGraw-Hill Education.

f) *İngilizce Kitap İçerisinde Bölüm*

Bassett, C. (2006). Cultural studies and new media. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220–237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

g) *Türkçe Kitap İçerisinde Bölüm*

Erkmen, T. (2012). Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi. M. Zencirkıran (Ed.), *Örgüt sosyolojisi kitabı* içinde (s. 233–263). Bursa: Dora Basım Yayın.

h) *Yayıncının ve Yazarın Kurum Olduğu Yayın*

Türk Standartları Enstitüsü. (1974). *Adlandırma ilkeleri*. Ankara: Yazar.

Makale

a) *Türkçe Makale*

Mutlu, B. ve Savaşer, S. (2007). Çocuğu ameliyat sonrası yoğun bakımda olan ebeveynlerde stres nedenleri ve azaltma girişimleri. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 15(60), 179–182.

b) *İngilizce Makale*

de Cillia, R., Reisigl, M., & Wodak, R. (1999). The discursive construction of national identity. *Discourse and Society*, 10(2), 149–173. <http://dx.doi.org/10.1177/0957926599010002002>

c) Yediden Fazla Yazarlı Makale

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults. *New England Journal of Medicine*, 372, 2087–2096. <http://dx.doi.org/10.1056/NEJMoa1501184>

d) DOI'si Olmayan Online Edinilmiş Makale

Al, U. ve Doğan, G. (2012). Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü tezlerinin atf analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 26, 349–369. Erişim adresi: <http://www.tk.org.tr/>

e) DOI'si Olan Makale

Turner, S. J. (2010). Website statistics 2.0: Using Google Analytics to measure library website effectiveness. *Technical Services Quarterly*, 27, 261–278. <http://dx.doi.org/10.1080/07317131003765910>

f) Advance Online Olarak Yayınlanmış Makale

Smith, J. A. (2010). Citing advance online publication: A review. *Journal of Psychology*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/a45d7867>

g) Popüler Dergi Makalesi

Semercioğlu, C. (2015, Haziran). Sıradanlığın rayihası. *Sabit Fikir*, 52, 38–39.

Tez, Sunum, Bildiri

a) Türkçe Tezler

Sarı, E. (2008). *Kültür kimlik ve politika: Mardin'de kültürlerarasılık*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

b) Ticari Veritabanında Yer Alan Yüksek Lisans Ya da Doktora Tezi

Van Brunt, D. (1997). *Networked consumer health information systems* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses. (UMI No. 9943436)

c) Kurumsal Veritabanında Yer Alan İngilizce Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Yaylalı-Yıldız, B. (2014). *University campuses as places of potential publicness: Exploring the politicals, social and cultural practices in Ege University* (Doctoral dissertation). Retrieved from: <http://library.iyte.edu.tr/tr/hizli-erisim/iyte-tez-portali>

d) Web'de Yer Alan İngilizce Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Tonta, Y. A. (1992). *An analysis of search failures in online library catalogs* (Doctoral dissertation, University of California, Berkeley). Retrieved from <http://yunus.hacettepe.edu.tr/tonta/yayinlar/phd/ickapak.html>

e) Dissertations Abstracts International'da Yer Alan Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Appelbaum, L. G. (2005). Three studies of human information processing: Texture amplification, motion representation, and figure-ground segregation. *Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering*, 65(10), 5428.

f) Sempozyum Katkısı

Krinsky-McHale, S. J., Zigman, W. B., & Silverman, W. (2012, August). Are neuropsychiatric symptoms markers of prodromal Alzheimer's disease in adults with Down syndrome? In W. B. Zigman (Chair), *Predictors of mild cognitive impairment, dementia, and mortality in adults with Down syndrome*. Symposium conducted at American Psychological Association meeting, Orlando, FL.

g) Online Olarak Erişilen Konferans Bildiri Özeti

Çınar, M., Doğan, D. ve Seferoğlu, S. S. (2015, Şubat). *Eğitimde dijital araçlar: Google sınıf uygulaması üzerine bir değerlendirme* [Öz]. Akademik Bilişim Konferansında sunulan bildiri, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir. Erişim adresi: <http://ab2015.anadolu.edu.tr/index.php?menu=5&submenu=27>

h) Düzenli Olarak Online Yayınlanan Bildiriler

Herculano-Houzel, S., Collins, C. E., Wong, P., Kaas, J. H., & Lent, R. (2008). The basic nonuniformity of the cerebral cortex. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 105, 12593–12598. <http://dx.doi.org/10.1073/pnas.0805417105>

i) Kitap Şeklinde Yayınlanan Bildiriler

Schneider, R. (2013). Research data literacy. S. Kurbanoglu ve ark. (Ed.), *Communications in Computer and Information Science: Vol. 397. Worldwide Communalities and Challenges in Information Literacy Research and Practice* içinde (s. 134–140). Cham, İsviçre: Springer. <http://dx.doi.org/10.1007/978-3-319-03919-0>

j) Kongre Bildirisi

Çepni, S., Bacanak A. ve Özsevgeç T. (2001, Haziran). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen branşlarına karşı tutumları ile fen branşlarındaki başarılarının ilişkisi*. X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu

Diğer Kaynaklar

a) Gazete Yazısı

Toker, Ç. (2015, 26 Haziran). 'Unutma' notları. *Cumhuriyet*, s. 13.

b) Online Gazete Yazısı

Tamer, M. (2015, 26 Haziran). E-ticaret hamle yapmak için tüketiciyi bekliyor. *Milliyet*. Erişim adresi: <http://www.milliyet>

c) Web Page/Blog Post

Bordwell, D. (2013, June 18). David Koepp: Making the world movie-sized [Web log post]. Retrieved from <http://www.davidbordwell.net/blog/page/27/>

d) Online Ansiklopedi/Sözlük

Bilgi mimarisi. (2014, 20 Aralık). Vikipedi içinde. Erişim adresi: http://tr.wikipedia.org/wiki/Bilgi_mimarisi

Marcoux, A. (2008). Business ethics. In E. N. Zalta (Ed.), *The Stanford encyclopedia of philosophy*. Retrieved from <http://plato.stanford.edu/entries/ethics-business/>

OSCOLA Referans Stili Örnekleri

Primary Sources

Do not use full stops in abbreviations. Separate citations with a semi-colon.

Cases

Give the party names, followed by the neutral citation, followed by the *Law Reports citation* (eg AC, Ch, QB). If there is no neutral citation, give the *Law Reports* citation followed by the court in brackets. If the case is not reported in the *Law Reports*, cite the All ER or the WLR, or failing that a specialist report.

Corr v IBC Vehicles Ltd [2008] UKHL 13, [2008] 1 AC 884.

R (Roberts) v Parole Board [2004] EWCA Civ 1031, [2005] QB 410.

Page v Smith [1996] AC 155 (HL).

When pinpointing, give paragraph numbers in square brackets at the end of the citation. If the judgment has no paragraph numbers, provide the page number pinpoint after the court.

Callery v Gray [2001] EWCA Civ 1117, [2001] 1 WLR 2112 [42], [45].

Bunt v Tilley [2006] EWHC 407 (QB), [2006] 3 All ER 336 [1]–[37].

R v Leeds County Court, ex p Morris [1990] QB 523 (QB) 530–31.

If citing a particular judge:

Arscott v The Coal Authority [2004] EWCA Civ 892, [2005] Env LR 6 [27] (Laws LJ).

Statutes and statutory instruments

Act of Supremacy 1558.

Human Rights Act 1998, s 15(1)(b).

Penalties for Disorderly Behaviour (Amendment of Minimum Age) Order 2004, SI 2004/3166.

EU legislation and cases

Consolidated Version of the Treaty on European Union [2008] OJ C115/13.

Council Regulation (EC) 139/2004 on the control of concentrations between undertakings (EC Merger Regulation) [2004] OJ L24/1, art 5.

Case C–176/03 *Commission v Council* [2005] ECR I–7879, paras 47–48.

European Court of Human Rights

Omojudi v UK (2009) 51 EHRR 10.

Osman v UK ECHR 1998–VIII 3124.

Balogh v Hungary App no 47940/99 (ECHR, 20 July 2004).

Simpson v UK (1989) 64 DR 188.

Secondary Sources

Books

Give the author's name in the same form as in the publication, except in bibliographies, where you should give only the surname followed by the initial(s). Give relevant information about editions, translators and so forth before the publisher, and give page numbers at the end of the citation, after the brackets.

Thomas Hobbes, *Leviathan* (first published 1651, Penguin 1985) 268.

Gareth Jones, Goff and Jones: *The Law of Restitution* (1st supp, 7th edn, Sweet & Maxwell 2009).

K Zweigert and H Kötz, *An Introduction to Comparative Law* (Tony Weir tr, 3rd edn, OUP 1998).

Contributions to edited books

Francis Rose, 'The Evolution of the Species' in Andrew Burrows and Alan Rodger (eds),

Mapping the Law: Essays in Memory of Peter Birks (OUP 2006).

Encyclopedias

Halsbury's Laws (5th edn, 2010) vol 57, para 53.

Journal articles

Paul Craig, 'Theory, "Pure Theory" and Values in Public Law' [2005] PL 440.

When pinpointing, put a comma between the first page of the article and the page pinpoint.

JAG Griffith, 'The Common Law and the Political Constitution' (2001) 117 LQR 42, 64.

Online journals

Graham Greenleaf, 'The Global Development of Free Access to Legal Information' (2010)

1(1) EJLT < <http://ejlt.org/article/view/17> > accessed 27 July 2010.

Command papers and Law Commission reports

Department for International Development, *Eliminating World Poverty: Building our Common Future* (White Paper, Cm 7656, 2009) ch 5.

Law Commission, *Reforming Bribery* (Law Com No 313, 2008) paras 3.12–3.17.

Websites and blogs

Sarah Cole, 'Virtual Friend Fires Employee' (*Naked Law*, 1 May 2009)

<www.nakedlaw.com/2009/05/index.html> accessed 19 November 2009.

Newspaper articles

Jane Croft, 'Supreme Court Warns on Quality' *Financial Times* (London, 1 July 2010) 3.

Son Kontrol Listesi

Aşağıdaki listede yer alan hususların eksik olmadığından emin olun:

- Editöre mektup
 - ✓ Makalenin türü
 - ✓ Başka bir dergiye gönderilmemiş olduğu bilgisi
 - ✓ Sponsor veya ticari bir firma ile ilişkisi (varsa belirtiniz)
 - ✓ İstatistik kontrolünün yapıldığı bilgisi (araştırma makaleleri için)
 - ✓ İngilizce yönünden kontrolünün yapıldığı bilgisi
 - ✓ Yazarlara Bilgide detaylı olarak anlatılan dergi politikalarının gözden geçirildiği
 - ✓ Kaynakların OSCOLA'ya veya APA6'ya göre belirtildiği
- Telif Hakkı Anlaşması Formu
- Daha önce basılmış materyal (yazı-resim-tablo) kullanılmış ise izin belgesi
- Makale kapak sayfası
 - ✓ Makalenin türü

YAZARLARA BİLGİ / INSTRUCTIONS TO AUTHORS

- ✓ Makalenin Türkçe ve İngilizce başlığı
- ✓ Yazarların ismi soyadı, unvanları ve bağlı oldukları kurumlar (üniversite ve fakülte bilgisinden sonra şehir ve ülke bilgisi de yer almalıdır), e-posta adresleri
- ✓ Sorumlu yazarın e-posta adresi, açık yazışma adresi, iş telefonu, GSM, faks nosu
- ✓ Tüm yazarların ORCID'leri
- Makale ana metni dosyası
 - ✓ Makalenin Türkçe ve İngilizce başlığı
 - ✓ Özetler 180-200 kelime Türkçe ve 180-200 kelime İngilizce
 - ✓ Anahtar Kelimeler: 3 adet Türkçe ve 3 adet İngilizce
 - ✓ Makale Türkçe ise, İngilizce genişletilmiş Özet (Extended Abstract) 600-800 kelime
 - ✓ Makale ana metin bölümleri
 - ✓ Finansal Destek (varsa belirtiniz)
 - ✓ Çıkar Çatışması (varsa belirtiniz)
 - ✓ Teşekkür (varsa belirtiniz)
 - ✓ Kaynaklar
 - ✓ Tablolar-Resimler, Şekiller (başlık, tanım ve alt yazılarıyla)

İLETİŞİM İÇİN

Bas Editör: Doç. Dr. Selman Dursun

E-mail: sdursun@istanbul.edu.tr

Tel: + 90 212 440 01 05

Faks: +90 212 512 41 35

Website: <http://jplc.istanbul.edu.tr>

E-mail: jplc@istanbul.edu.tr

Adres: İstanbul Üniversitesi

Hukuk Fakültesi

Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi

34116, Beyazıt

İstanbul - Türkiye

Aim and Scope

Journal of Penal Law and Criminology (Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi) is an open access, peer-reviewed, scholarly journal published biannually in June and December. It has been an official publication of Istanbul University Faculty of Law, Penal Law and Criminology Research and Practice Center.

Journal of Penal Law and Criminology (Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi) focuses primarily on penal law and criminology, and also welcomes the articles on subjects related with crime and criminality. The journal aims to offer an international platform for exchange of knowledge and contribute to the field in all aspects with high quality content. Besides articles in Turkish, articles in English, German, French, Spanish and Italian are welcome within the journal. The target group of the journal consists of academicians, researchers, professionals, students, related professional and academic bodies and institutions.

Publication Policy

The journal is committed to upholding the highest standards of publication ethics and pays regard to Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing published by the Committee on Publication Ethics (COPE), the Directory of Open Access Journals (DOAJ), the Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA), and the World Association of Medical Editors (WAME) on <https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing>

The subjects covered in the manuscripts submitted to the Journal for publication must be in accordance with the aim and scope of the Journal. Only those manuscripts approved by every individual author and that were not published before in or sent to another journal, are accepted for evaluation.

Changing the name of an author (omission, addition or order) in papers submitted to the Journal requires written permission of all declared authors.

Plagiarism, duplication, fraud authorship/denied authorship, research/data fabrication, salami slicing/salami publication, breaching of copyrights, prevailing conflict of interest are unethical behaviors. All manuscripts not in accordance with the accepted ethical standards will be removed from the publication. This also contains any possible malpractice discovered after the publication.

Plagiarism

Submitted manuscripts that pass preliminary control are scanned for plagiarism using iThenticate software. If plagiarism/self-plagiarism will be found authors will be informed. Editors may resubmit manuscript for similarity check at any peer-review or production stage if required. High similarity scores may lead to rejection of a manuscript before and even after acceptance. Depending on the type of article and the percentage of similarity score taken from each article, the overall similarity score is generally expected to be less than 15 or 20%.

Double Blind Peer-Review

After plagiarism check, the eligible ones are evaluated by the editors-in-chief for their originality, methodology, the importance of the subject covered and compliance with the journal scope. The editor provides a fair double-blind peer review of the submitted articles and hands over the papers matching the formal rules to at least two national/international referees for evaluation and gives green light for publication upon modification by the authors in accordance with the referees' claims.

Open Access Statement

The journal is an open access journal and all content is freely available without charge to the user or his/her institution. Except for commercial purposes, users are allowed to read, download, copy, print, search, or link to the full texts of the articles in this journal without asking prior permission from the publisher or the author. This is in accordance with the BOAI definition of open access.

The open access articles in the journal are licensed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license.

Article Processing Charge

All expenses of the journal are covered by the Istanbul University. Processing and publication are free of charge with the journal. There is no article processing charges or submission fees for any submitted or accepted articles.

Copyright Notice

Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license (CC BY-NC 4.0)

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) and grant the Publisher non-exclusive commercial right to publish the work. CC BY-NC 4.0 license permits unrestricted, non-commercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Correction, Retraction, Expression of Concern

Editor should consider publishing correction if minor errors that do not effect the results, interpretations and conclusions of the published paper are detected. Editor should consider retraction if major errors and/or misconduct that invalidate results and conclusions are detected.

Editor should consider issuing an expression of concern if there is evidence of research or publication misconduct by the authors; there is evidence that the findings are not reliable and institutions of the authors do not investigate the case or the possible investigation seems to be unfair or nonconclusive.

The guidelines of COPE and ICJME are taken into consideration regarding correction, retractions or expression of concern.

Archiving Policy

To guarantee that all papers published in the journal are maintained and permanently accessible, articles are stored in Dergipark which serves as a national archival web site and at the same time permits LOCKSS to collect, preserve, and serve the content.

Additionally, authors are encouraged to self-archive the final PDF version of their articles in open electronic archives with that conform to standards of Open Archives Initiative (<https://www.openarchives.org/>). Authors should provide a link from the deposited version to the URL of IUPress journal website.

Publication Ethics and Malpractice Statement

Journal of Penal Law and Criminology (Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi) is committed to upholding the highest standards of publication ethics and pays regard to Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing published by the Committee on Publication Ethics (COPE), the Directory of Open Access Journals (DOAJ), the Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA), and the World Association of Medical Editors (WAME) on <https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing>

All submissions must be original, unpublished (including as full text in conference proceedings), and not under the review of any other publication synchronously. Each manuscript is reviewed by one of the editors and at least two referees under double-blind peer review process. Plagiarism, duplication, fraud authorship/denied authorship, research/data fabrication, salami slicing/salami publication, breaching of copyrights, prevailing conflict of interest are unethical behaviors.

All manuscripts not in accordance with the accepted ethical standards will be removed from the publication. This also contains any possible malpractice discovered after the publication. In accordance with the code of conduct we will report any cases of suspected plagiarism or duplicate publishing.

Research Ethics

Journal of Penal Law and Criminology (Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi) adheres to the highest standards in research ethics and follows the principles of international research ethics as defined below. The authors are responsible for the compliance of the manuscripts with the ethical rules.

- Principles of integrity, quality and transparency should be sustained in designing the research, reviewing the design and conducting the research.
- The research team and participants should be fully informed about the aim, methods, possible uses and requirements of the research and risks of participation in research.
- The confidentiality of the information provided by the research participants and the confidentiality of the respondents should be ensured. The research should be designed to protect the autonomy and dignity of the participants.
- Research participants should participate in the research voluntarily, not under any coercion.
- Any possible harm to participants must be avoided. The research should be planned in such a way that the participants are not at risk.
- The independence of research must be clear; and any conflict of interest or must be disclosed.
- In experimental studies with human subjects, written informed consent of the participants who decide to participate in the research must be obtained. In the case of children and those under wardship or with confirmed insanity, legal custodian's assent must be obtained.
- If the study is to be carried out in any institution or organization, approval must be obtained from this institution or organization.
- In studies with human subject, it must be noted in the method's section of the manuscript that the informed consent of the participants and ethics committee approval from the institution where the study has been conducted have been obtained.

Author's Responsibilities

It is authors' responsibility to ensure that the article is in accordance with scientific and ethical standards and rules. And authors must ensure that submitted work is original. They must certify that the manuscript has not previously been published elsewhere or is not currently being considered for publication elsewhere, in any language. Applicable copyright laws and conventions must be followed. Copyright material (e.g. tables, figures or extensive quotations) must be reproduced only with appropriate permission and acknowledgement. Any work or words of other authors, contributors, or sources must be appropriately credited and referenced.

All the authors of a submitted manuscript must have direct scientific and academic contribution to the manuscript. The author(s) of the original research articles is defined as a person who is significantly involved in "conceptualization and design of the study", "collecting the data", "analyzing the data", "writing the manuscript", "reviewing the manuscript with a critical perspective" and "planning/conducting the study of the manuscript and/or revising it". Fund raising, data collection or supervision of the research group are not sufficient roles to be accepted as an author. The author(s) must meet all these criteria described above. The order of names in the author list of an article must be a co-decision and it must be indicated in the Copyright Agreement Form.

The individuals who do not meet the authorship criteria but contributed to the study must take place in the acknowledgement section. Individuals providing technical support, assisting writing, providing a general support, providing material or financial support are examples to be indicated in acknowledgement section.

All authors must disclose all issues concerning financial relationship, conflict of interest, and competing interest that may potentially influence the results of the research or scientific judgment. When an author discovers a significant error or inaccuracy in his/her own published paper, it is the author's obligation to promptly cooperate with the Editor-in-Chief to provide retractions or corrections of mistakes.

Responsibility for the Editor and Reviewers

Editors evaluate manuscripts for their scientific content without regard to ethnic origin, gender, sexual orientation, citizenship, religious belief, political or philosophy of the authors. They provide a fair double-blind peer review of the submitted articles for publication. They ensure that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential before publishing.

Editors are responsible for the contents and overall quality of the publication. They must publish errata pages or make corrections when needed.

Editor does not allow any conflicts of interest between the authors, editors and reviewers. Only he has the full authority to assign a reviewer and is responsible for final decision for publication of the manuscripts in the Journal.

Reviewers evaluate manuscripts based on content without regard to ethnic origin, gender, sexual orientation, citizenship, religious belief, political or philosophy of the authors. They must have no conflict of interest with respect to the research, the authors and/or the research funders. Their judgments must be objective.

Reviewers should identify the relevant published work that has not been cited by the authors. They must ensure that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential and must report to the Editor if they are aware of copyright infringement and plagiarism on the author's side.

A reviewer who feels unqualified to review the topic of a manuscript or knows that its prompt review will be impossible should notify the Editor and excuse himself from the review process.

The editor informs the reviewers that the manuscripts are confidential information and that this is a privileged interaction. The reviewers and editorial board cannot discuss the manuscripts with other persons. The reviewers are not allowed to have copies of the manuscripts for personal use and they cannot share manuscripts with others. Unless the authors and editor permit, the reviews of referees cannot be published or disclosed. The anonymity of the referees is important. In particular situations, the editor may share the review of one reviewer with other reviewers to clarify a particular point.

Peer Review Policies

Only those manuscripts approved by its every individual author and that were not published before in or sent to another journal, are accepted for evaluation.

Submitted manuscripts that pass preliminary control are scanned for plagiarism using iThenticate software. After plagiarism check, the eligible ones are evaluated by editor-in-chief for their originality, methodology, the importance of the subject covered and compliance with the journal scope.

The selected manuscripts are sent to at least two national/international referees for evaluation and publication decision is given by editor-in-chief upon modification by the authors in accordance with the referees' claims.

Editor-in-Chief evaluates manuscripts for their scientific content without regard to ethnic origin, gender, sexual orientation, citizenship, religious belief or political philosophy of the authors. He/She provides a fair double-blind peer review of the submitted articles for publication and ensures that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential before publishing.

Editor-in-Chief is responsible for the contents and overall quality of the publication. He/She must publish errata pages or make corrections when needed.

Editor-in-Chief does not allow any conflicts of interest between the authors, editors and reviewers. Only he has the full authority to assign a reviewer and is responsible for final decision for publication of the manuscripts in the Journal.

Reviewers must have no conflict of interest with respect to the research, the authors and/or the research funders. Their judgments must be objective.

Reviewers must ensure that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential and must report to the editor if they are aware of copyright infringement and plagiarism on the author's side.

A reviewer who feels unqualified to review the topic of a manuscript or knows that its prompt review will be impossible should notify the editor and excuse himself from the review process.

The editor informs the reviewers that the manuscripts are confidential information and that this is a privileged interaction. The reviewers and editorial board cannot discuss the manuscripts with other persons. The anonymity of the referees must be ensured. In particular situations, the editor may share the review of one reviewer with other reviewers to clarify a particular point.

Peer Review Process

Only those manuscripts approved by its every individual author and that were not published before in or sent to another journal, are accepted for evaluation.

Submitted manuscripts that pass preliminary control are scanned for plagiarism using iThenticate software. After plagiarism check, the eligible ones are evaluated by editor-in-chief for their originality, methodology, the importance of the subject covered and compliance with the journal scope.

The selected manuscripts are sent to at least two national/international external referees for evaluation and publication decision is given by editor-in-chief upon modification by the authors in accordance with the referees' claims.

Editor-in-chief evaluates manuscripts for their scientific content without regard to ethnic origin, gender, sexual orientation, citizenship, religious belief or political philosophy of the authors and ensures a fair double-blind peer review of the selected manuscripts.

Editor in chief does not allow any conflicts of interest between the authors, editors and reviewers and is responsible for final decision for publication of the manuscripts in the Journal.

Reviewers' judgments must be objective. Reviewers' comments on the following aspects are expected while conducting the review.

- Does the manuscript contain new and significant information?
- Does the abstract clearly and accurately describe the content of the manuscript?
- Is the problem significant and concisely stated?
- Are the methods described comprehensively?
- Are the interpretations and conclusions justified by the results?
- Is adequate references made to other Works in the field?
- Is the language acceptable?

Reviewers must ensure that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential and must report to the editor if they are aware of copyright infringement and plagiarism on the author's side.

A reviewer who feels unqualified to review the topic of a manuscript or knows that its prompt review will be impossible should notify the editor and excuse himself from the review process.

The editor informs the reviewers that the manuscripts are confidential information and that this is a privileged interaction. The reviewers and editorial board cannot discuss the manuscripts with other persons. The anonymity of the referees is important.

Manuscript Organization

1. Manuscripts should be submitted online via <https://iupress.istanbul.edu.tr/tr/journal/jplc/home>
2. All the manuscripts submitted must be accompanied by a cover letter indicating that the manuscript is intended for publication, specifying the article category (i.e. research article etc.) and including information about the manuscript (see the Submission Checklist). In addition, a Copyright Agreement Form that has to be signed by all authors must be submitted.
3. A title page including author information must be submitted together with the manuscript. The title page is to include fully descriptive title of the manuscript and, affiliation, title, e-mail address, postal address, phone and fax number of the author(s) (see The Submission Checklist).
4. Apart from peer-reviewed manuscripts, reviews of judgements, book reviews, legislation assessments and informative notes are included within the Journal. The acceptance or the rejection of the above mentioned works is made by the Editorial Board.
5. All correspondence will be sent to the first-named author unless otherwise specified.
6. It is accepted that the submitted manuscripts are in line with the journal's rules. In case that violation of scientific research and ethical rules and too many writing errors are detected the manuscript would be rejected by the Editorial Board.
7. The typeface of the submitted manuscripts should be Times New Roman and font size should be 12-point, except for

- chapter headings which should be 14-point and footnotes which should be 10-point. Line spacing should be 1.5 pt. The footnotes must be placed at the bottom of the page.
8. The name(s) of author(s) should be given just beneath the title of the study aligned to the right. Also the affiliation, title, e-mail and phone of the author(s) must be indicated on the bottom of the page as a footnote marked with an asterisk (*).
 9. The manuscripts should contain mainly these components: title, abstract and keywords; extended abstract, sections, footnotes and references.
 10. Before the introduction part, there should be an abstract between 180 and 200 words in Turkish and English and an extended abstract only in English between 600-800 words, summarizing the scope, the purpose, the results of the study and the methodology used. Underneath the abstracts, three keywords that inform the reader about the content of the study should be specified in Turkish and in English.
 11. Research article sections are ordered as follows: "Introduction", "Aim and Methodology", "Findings", "Discussion and Conclusion", "Endnotes", "References" and "Tables and Figures". For review and commentary articles, the article should start with the "Introduction" section where the purpose and the method is mentioned, go on with the other sections; and it should be finished with "Discussion and Conclusion" section followed by "Endnotes", "References" and "Tables and Figures".
 12. A bibliography in alphabetical order according to the surname of the author/authors must be placed at the end of the manuscript. Besides, the sources used in the work should be placed within the footnotes or briefly in the text.
 13. If the manuscript includes a table or graphic, raw data must be submitted as a separate Excel file together with the manuscript Word file. Tables, graphs and figures can be given with a number and a defining title if it is necessary to follow the idea of the article.
 14. Authors are responsible for all statements made in their work submitted to the Journal for publication.
 15. The author(s) can be asked to make some changes in their articles due to peer reviews.
 16. The manuscripts submitted to the journal will not be returned whether they are published or not.

Manuscript Submission Guide

Before beginning the online submission process please read the Information for Authors and make sure you have the followings available:

Cover letter to the editor

- The category of the manuscript
- Confirming that "the paper is not under consideration for publication in another journal".
- Including disclosure of any commercial or financial involvement.
- Confirming that the statistical design of the research article is reviewed.
- Confirming that last control for fluent English was done.
- Confirming that journal policies detailed in Information for Authors have been reviewed.
- Confirming that the references cited in the text and listed in the references section are in line with OSCOLA.

Copyright Agreement Form

Permission of previous published material if used in the present manuscript

Title page

- The category of the manuscript
- The title of the manuscript both in the language of the manuscript and in English

YAZARLARA BİLGİ / INSTRUCTIONS TO AUTHORS

- All authors' names and affiliations (institution, faculty/department, city, country), e-mail addresses
- Corresponding author's email address, full postal address, telephone and fax number
- ORCIDs of all authors.

Main Manuscript Document

- The title of the manuscript both in the language of manuscript and in English
- Abstracts (180-200 words) both in the language of manuscript and in English
- Key words: 3 words both in the language of manuscript and in English
- Extended Abstract (600-800 words) in English (for the articles which are not in English)
- Main article sections
- Grant support (if exists)
- Conflict of interest (if exists)
- Acknowledgement (if exists)
- References
- All tables, illustrations (figures) (including title, description, footnotes)

Manuscript Submission

- DergiPark manuscript submission site of the journal is:
<https://dergipark.org.tr/journal/49/submission/step/manuscript/new>
- The manuscript must be submitted through the account of the corresponding author. The account of authors other than the corresponding author or someone else who is not included as an author in the work must not be used for submission. All correspondence regarding the submission is made with the corresponding author through e-mail via the DergiPark system.
- **While uploading Main Document, make sure that the main document has no information that clarify the author's identity. Due to double blind peer review, Main Document must not include Title Page, the name of author or any other detail that can disclose the author identity.**

Files to be uploaded separately

- **Copyright Agreement Form**
- **Permissions obtained for previously published material if used in the present manuscript**
- **Title page**
- **Main Manuscript Document**
 - ✓ The title of the manuscript both in the language of manuscript and in English
 - ✓ Abstracts (180-200 words) both in the language of manuscript and in English
 - ✓ Key words: 3 words both in the language of manuscript and in English
 - ✓ Extended Abstract (600-800 words) in English (for the articles which are not in English)
 - ✓ Main article sections
 - ✓ Grant support (if exists)
 - ✓ Conflict of interest (if exists)
 - ✓ Acknowledgement (if exists)
 - ✓ References
 - ✓ All tables, illustrations (figures) (including title, description, footnotes)

References

Although references to review articles can be an efficient way to guide readers to a body of literature, review articles do not always reflect original work accurately. Readers should therefore be provided with direct references to original research sources whenever possible. On the other hand, extensive lists of references to original work on a topic can use excessive space on the printed page. Small numbers of references to key original papers often serve as well as more exhaustive lists, particularly since references can now be added to the electronic version of published papers, and since electronic literature searching allows readers to retrieve published literature efficiently. Papers accepted but not yet included in the issue are published online in the Early View section and they should be cited as “advance online publication”. Citing a “personal communication” should be avoided unless it provides essential information not available from a public source, in which case the name of the person and date of communication should be cited in parentheses in the text. For scientific articles, written permission and confirmation of accuracy from the source of a personal communication must be obtained.

Reference Style and Format

Journal of Penal Law and Criminology offers two options of referencing style. Authors could use either OSCOLA or APA 6. OSCOLA (Oxford Standard for the Citation of Legal Authorities) is published by the University of Oxford and detail and examples about the style can be found at <https://www.law.ox.ac.uk/research-subject-groups/publications/oscola>

Detail about the American Psychological Association’s APA 6 can be found at <http://www.apastyle.org>

APA6 Reference Examples

Citations in the Text

Citations must be indicated with the author surname and publication year within the parenthesis. If more than one citation is made within the same paranthesis, separate them with (;).

Samples:

More than one citation;

(Esin et al., 2002; Karasar, 1995)

Citation with one author;

(Akyolcu, 2007)

Citation with two authors;

(Sayıner & Demirci, 2007)

Citation with three, four, five authors;

First citation in the text: (Ailen, Ciambrune, & Welch, 2000) Subsequent citations in the text: (Ailen et al., 2000)

Citations with more than six authors;

(Çavdar et al., 2003)

Citations in the Reference

All the citations done in the text should be listed in the References section in alphabetical order of author surname without numbering. Below given examples should be considered in citing the references.

Basic Reference Types

Book

a) Turkish Book

Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (8th ed.) [Preparing research reports]. Ankara, Turkey: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) Book Translated into Turkish

Mucchielli, A. (1991). *Zihniyetler* [Mindsets] (A. Kotil, Trans.). İstanbul, Turkey: İletişim Yayınları.

c) Edited Book

Ören, T., Üney, T., & Çölkesen, R. (Eds.). (2006). *Türkiye bilişim ansiklopedisi* [Turkish Encyclopedia of Informatics]. İstanbul, Turkey: Papatya Yayıncılık.

d) Turkish Book with Multiple Authors

Tonta, Y., Bitirim, Y., & Sever, H. (2002). *Türkçe arama motorlarında performans değerlendirme* [Performance evaluation in Turkish search engines]. Ankara, Turkey: Total Bilişim.

e) Book in English

Kamien R., & Kamien A. (2014). *Music: An appreciation*. New York, NY: McGraw-Hill Education.

f) Chapter in an Edited Book

Bassett, C. (2006). Cultural studies and new media. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220–237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

g) Chapter in an Edited Book in Turkish

Erkmen, T. (2012). Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi [Organization culture: Its functions, elements and importance in leadership and business management]. In M. Zencirkıran (Ed.), *Örgüt sosyolojisi* [Organization sociology] (pp. 233–263). Bursa, Turkey: Dora Basım Yayın.

h) Book with the same organization as author and publisher

American Psychological Association. (2009). *Publication manual of the American psychological association* (6th ed.). Washington, DC: Author.

Article

a) Turkish Article

Mutlu, B., & Savaşer, S. (2007). Çocuğu ameliyat sonrası yoğun bakımda olan ebeveynlerde stres nedenleri ve azaltma girişimleri [Source and intervention reduction of stress for parents whose children are in intensive care unit after surgery]. *Istanbul University Florence Nightingale Journal of Nursing*, 15(60), 179–182.

b) English Article

de Cillia, R., Reisigl, M., & Wodak, R. (1999). The discursive construction of national identity. *Discourse and Society*, 10(2), 149–173. <http://dx.doi.org/10.1177/0957926599010002002>

c) Journal Article with DOI and More Than Seven Authors

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults. *New England Journal of Medicine*, 372, 2087–2096. <http://dx.doi.org/10.1056/NEJMoa1501184>

d) Journal Article from Web, without DOI

Sidani, S. (2003). Enhancing the evaluation of nursing care effectiveness. *Canadian Journal of Nursing Research*, 35(3), 26-38. Retrieved from <http://cjr.mcgill.ca>

e) Journal Article with DOI

Turner, S. J. (2010). Website statistics 2.0: Using Google Analytics to measure library website effectiveness. *Technical Services Quarterly*, 27, 261–278. <http://dx.doi.org/10.1080/07317131003765910>

f) Advance Online Publication

Smith, J. A. (2010). Citing advance online publication: A review. *Journal of Psychology*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/a45d7867>

g) Article in a Magazine

Henry, W. A., III. (1990, April 9). Making the grade in today's schools. *Time*, 135, 28–31.

Doctoral Dissertation, Master's Thesis, Presentation, Proceeding

a) Dissertation/Thesis from a Commercial Database

Van Brunt, D. (1997). *Networked consumer health information systems* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 9943436)

b) Dissertation/Thesis from an Institutional Database

Yaylalı-Yıldız, B. (2014). *University campuses as places of potential publicness: Exploring the political, social and cultural practices in Ege University* (Doctoral dissertation). Retrieved from Retrieved from: <http://library.iyte.edu.tr/tr/hizli-erisim/iyte-tez-portali>

c) Dissertation/Thesis from Web

Tonta, Y. A. (1992). *An analysis of search failures in online library catalogs* (Doctoral dissertation, University of California, Berkeley). Retrieved from <http://yunus.hacettepe.edu.tr/tonta/yayinlar/phd/ickapak.html>

d) Dissertation/Thesis abstracted in Dissertations Abstracts International

Appelbaum, L. G. (2005). Three studies of human information processing: Texture amplification, motion representation, and figure-ground segregation. *Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering*, 65(10), 5428.

e) Symposium Contribution

Krinsky-McHale, S. J., Zigman, W. B., & Silverman, W. (2012, August). Are neuropsychiatric symptoms markers of prodromal Alzheimer's disease in adults with Down syndrome? In W. B. Zigman (Chair), *Predictors of mild cognitive impairment, dementia, and mortality in adults with Down syndrome*. Symposium conducted at the meeting of the American Psychological Association, Orlando, FL.

f) Conference Paper Abstract Retrieved Online

Liu, S. (2005, May). *Defending against business crises with the help of intelligent agent based early warning solutions*. Paper presented at the Seventh International Conference on Enterprise Information Systems, Miami, FL. Abstract retrieved from http://www.iceis.org/iceis2005/abstracts_2005.htm

g) Conference Paper - In Regularly Published Proceedings and Retrieved Online

Herculano-Houzel, S., Collins, C. E., Wong, P., Kaas, J. H., & Lent, R. (2008). The basic nonuniformity of the cerebral cortex. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 105, 12593–12598. <http://dx.doi.org/10.1073/pnas.0805417105>

h) Proceeding in Book Form

Parsons, O. A., Pryzwansky, W. B., Weinstein, D. J., & Wiens, A. N. (1995). Taxonomy for psychology. In J. N. Reich, H. Sands, & A. N. Wiens (Eds.), *Education and training beyond the doctoral degree: Proceedings of the American Psychological Association National Conference on Postdoctoral Education and Training in Psychology* (pp. 45–50). Washington, DC: American Psychological Association.

i) Paper Presentation

Nguyen, C. A. (2012, August). *Humor and deception in advertising: When laughter may not be the best medicine*. Paper presented at the meeting of the American Psychological Association, Orlando, FL.

Other Sources

a) Newspaper Article

Browne, R. (2010, March 21). This brainless patient is no dummy. *Sydney Morning Herald*, 45.

b) Newspaper Article with no Author

New drug appears to sharply cut risk of death from heart failure.(1993, July 15). *The Washington Post*, p. A12.

c) Web Page/Blog Post

Bordwell, D. (2013, June 18). David Koepp: Making the world movie-sized [Web log post]. Retrieved from <http://www.davidbordwell.net/blog/page/27/>

d) Online Encyclopedia/Dictionary

Ignition. (1989). In *Oxford English online dictionary* (2nd ed.). Retrieved from <http://dictionary.oed.com>

Marcoux, A. (2008). Business ethics. In E. N. Zalta (Ed.). *The Stanford encyclopedia of philosophy*. Retrieved from <http://plato.stanford.edu/entries/ethics-business/>

OSCOLA Reference Examples

Primary Sources

Do not use full stops in abbreviations. Separate citations with a semi-colon.

Cases

Give the party names, followed by the neutral citation, followed by the *Law Reports* citation (eg AC, Ch, QB). If there is no neutral citation, give the *Law Reports* citation followed by the court in brackets. If the case is not reported in the *Law Reports*, cite the All ER or the WLR, or failing that a specialist report.

Corr v IBC Vehicles Ltd [2008] UKHL 13, [2008] 1 AC 884.

R (Roberts) v Parole Board [2004] EWCA Civ 1031, [2005] QB 410.

Page v Smith [1996] AC 155 (HL).

When pinpointing, give paragraph numbers in square brackets at the end of the citation. If the judgment has no paragraph numbers, provide the page number pinpoint after the court.

Callery v Gray [2001] EWCA Civ 1117, [2001] 1 WLR 2112 [42], [45].

Bunt v Tilley [2006] EWHC 407 (QB), [2006] 3 All ER 336 [1]–[37].

R v Leeds County Court, ex p Morris [1990] QB 523 (QB) 530–31.

If citing a particular judge:

Arscott v The Coal Authority [2004] EWCA Civ 892, [2005] Env LR 6 [27] (Laws LJ).

Statutes and statutory instruments

Act of Supremacy 1558.

Human Rights Act 1998, s 15(1)(b).

Penalties for Disorderly Behaviour (Amendment of Minimum Age) Order 2004, SI 2004/3166.

EU legislation and cases

Consolidated Version of the Treaty on European Union [2008] OJ C115/13.

Council Regulation (EC) 139/2004 on the control of concentrations between undertakings (EC Merger Regulation) [2004] OJ L24/1, art 5.

Case C–176/03 *Commission v Council* [2005] ECR I–7879, paras 47–48.

European Court of Human Rights

Omojudi v UK (2009) 51 EHRR 10.

Osman v UK ECHR 1998–VIII 3124.

Balogh v Hungary App no 47940/99 (ECHR, 20 July 2004).

Simpson v UK (1989) 64 DR 188.

Secondary Sources

Books

Give the author's name in the same form as in the publication, except in bibliographies, where you should give only the surname followed by the initial(s). Give relevant information about editions, translators and so forth before the publisher, and give page numbers at the end of the citation, after the brackets.

Thomas Hobbes, *Leviathan* (first published 1651, Penguin 1985) 268.

Gareth Jones, *Goff and Jones: The Law of Restitution* (1st supp, 7th edn, Sweet & Maxwell 2009).

K Zweigert and H Kötz, *An Introduction to Comparative Law* (Tony Weir tr, 3rd edn, OUP 1998).

Contributions to edited books

Francis Rose, 'The Evolution of the Species' in Andrew Burrows and Alan Rodger (eds), *Mapping the Law: Essays in Memory of Peter Birks* (OUP 2006).

Encyclopedias

Halsbury's Laws (5th edn, 2010) vol 57, para 53.

Journal articles

Paul Craig, 'Theory, "Pure Theory" and Values in Public Law' [2005] PL 440.

When pinpointing, put a comma between the first page of the article and the page pinpoint.

JAG Griffith, 'The Common Law and the Political Constitution' (2001) 117 LQR 42, 64.

Online journals

Graham Greenleaf, 'The Global Development of Free Access to Legal Information' (2010) 1(1) EJLT < <http://ejlt.org/article/view/17> > accessed 27 July 2010.

Command papers and Law Commission reports

Department for International Development, *Eliminating World Poverty: Building our Common Future* (White Paper, Cm 7656, 2009) ch 5.

Law Commission, *Reforming Bribery* (Law Com No 313, 2008) paras 3.12–3.17.

Websites and blogs

Sarah Cole, ‘Virtual Friend Fires Employee’ (*Naked Law*, 1 May 2009)

<www.nakedlaw.com/2009/05/index.html> accessed 19 November 2009.

Newspaper articles

Jane Croft, ‘Supreme Court Warns on Quality’ *Financial Times* (London, 1 July 2010) 3.

Submission Checklist

Ensure that the following items are present:

- Cover letter to the editor
 - ✓ The category of the manuscript
 - ✓ Confirming that “the paper is not under consideration for publication in another journal”.
 - ✓ Including disclosure of any commercial or financial involvement.
 - ✓ Confirming that last control for fluent English was done.
 - ✓ Confirming that journal policies detailed in Information for Authors have been reviewed.
 - ✓ Confirming that the references cited in the text and listed in the references section are in line with ORCOLA or APA6.
- Copyright Agreement Form
- Permission of previous published material if used in the present manuscript
- Title page
 - ✓ The category of the manuscript
 - ✓ The title of the manuscript both in the language of article and in English
 - ✓ All authors’ names and affiliations (institution, faculty/department, city, country), e-mail addresses
 - ✓ Corresponding author’s email address, full postal address, telephone and fax number
 - ✓ ORCIDs of all authors..
- Main manuscript document
 - ✓ The title of the manuscript both in the language of article and in English
 - ✓ Abstracts (180-200 words) both in the language of article and in English
 - ✓ Key words: 3 words both in the language of article and in English
 - ✓ Extended Abstract (600-800 words) in English for the articles which are not in English
 - ✓ Body text
 - ✓ Grant Support (if exists)
 - ✓ Conflict of interest (if exists)
 - ✓ Acknowledgement (if exists)
 - ✓ References
 - ✓ All tables, illustrations (figures) (including title, description, footnotes)

CONTACT INFO

Editor in Chief: Doç. Dr. Selman Dursun

E-mail: sdursun@istanbul.edu.tr

Phone: + 90 212 440 01 05

Fax: +90 212 512 41 35

Website: <http://jplc.istanbul.edu.tr>

Email: jplc@istanbul.edu.tr

Adres: Istanbul University

Faculty of Law Penal Law and Criminology Research and Practice Center

34116, Beyazıt

Istanbul - Türkiye

COPYRIGHT AGREEMENT FORM / TELİF HAKKI ANLAŞMASI FORMU

İstanbul University
İstanbul Üniversitesi

Journal name: Journal of Penal Law and Criminology
Dergi Adı: Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi

Copyright Agreement Form
Telif Hakkı Anlaşması Formu

Responsible/Corresponding Author <i>Sorumlu Yazar</i>	
Title of Manuscript <i>Makalenin Başlığı</i>	
Acceptance date <i>Kabul Tarihi</i>	
List of authors <i>Yazarların Listesi</i>	

Sıra No	Name - Surname <i>Adı-Soyadı</i>	E-mail <i>E-Posta</i>	Signature <i>İmza</i>	Date <i>Tarih</i>
1				
2				
3				
4				
5				

Manuscript Type (Research Article, Review, etc.)
Makalenin türü (Araştırma makalesi, Derleme, v.b.)

Responsible/Corresponding Author:
Sorumlu Yazar:

University/company/institution	<i>Çalıştığı kurum</i>	
Address	<i>Posta adresi</i>	
E-mail	<i>E-posta</i>	
Phone; mobile phone	<i>Telefon no; GSM no</i>	

The author(s) agrees that:

The manuscript submitted is his/her/their own original work, and has not been plagiarized from any prior work, all authors participated in the work in a substantive way, and are prepared to take public responsibility for the work, all authors have seen and approved the manuscript as submitted, the manuscript has not been published and is not being submitted or considered for publication elsewhere, the text, illustrations, and any other materials included in the manuscript do not infringe upon any existing copyright or other rights of anyone. İSTANBUL UNIVERSITY will publish the content under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license that gives permission to copy and redistribute the material in any medium or format other than commercial purposes as well as remix, transform and build upon the material by providing appropriate credit to the original work. The Contributor(s) or, if applicable the Contributor's Employer, retain(s) all proprietary rights in addition to copyright, patent rights. I/We indemnify İSTANBUL UNIVERSITY and the Editors of the Journals, and hold them harmless from any loss, expense or damage occasioned by a claim or suit by a third party for copyright infringement, or any suit arising out of any breach of the foregoing warranties as a result of publication of my/our article. I/We also warrant that the article contains no libelous or unlawful statements, and does not contain material or instructions that might cause harm or injury. This Copyright Agreement Form must be signed/ratified by all authors. Separate copies of the form (completed in full) may be submitted by authors located at different institutions; however, all signatures must be original and authenticated.

Yazar(lar) aşağıdaki hususları kabul eder

Sunulan makalenin yazar(lar)ın orijinal çalışması olduğunu ve intihal yapmadıklarını, Tüm yazarların bu çalışmaya asli olarak katılmış olduklarını ve bu çalışma için her türlü sorumluluğu aldıklarını, Tüm yazarların sunulan makalenin son halini gördüklerini ve onayladıklarını, Makalenin başka bir yerde basılmadığını veya basılmak için sunulmadığını, Makalede bulunan metnin, şekillerin ve dokümanların diğer şahıslara ait olan Telif Haklarını ihlal etmediğini kabul ve taahhüt ederler. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'nin bu fikri eseri, Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı ile yayınlamasına izin verirler. Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı, eserin ticari kullanım dışında her boyut ve formatta paylaşılmasına, kopyalanmasına, çoğaltılmasına ve orijinal esere uygun şekilde atıfta bulunmak kaydıyla yeniden düzenleme, dönüştürme ve eserin üzerine inşa etme dâhil adapte edilmesine izin verir. Yazar(lar)ın veya varsa yazar(lar)ın işverenin telif dâhil patent hakları, fikri mülkiyet hakları saklıdır. Ben/Biz, telif hakkı ihlali nedeniyle üçüncü şahıslara vuku bulacak hak talebi veya açılacak davalarda İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ve Dergi Editörlerinin hiçbir sorumluluğunun olmadığını, tüm sorumluluğun yazarlara ait olduğunu taahhüt ederim/ederiz. Ayrıca Ben/Biz makalede hiçbir suç unsuru veya kanuna aykırı ifade bulunmadığını, araştırma yapılırken kanuna aykırı herhangi bir malzeme ve yöntem kullanılmadığını taahhüt ederim/ederiz. Bu Telif Hakkı Anlaşması Formu tüm yazarlar tarafından imzalanmalıdır/onaylanmalıdır. Form farklı kurumlarda bulunan yazarlar tarafından ayrı kopyalar halinde doldurularak sunulabilir. Ancak, tüm imzaların orijinal veya kanıtlanabilir şekilde onaylı olması gerekir.

Responsible/Corresponding Author; <i>Sorumlu Yazar;</i>	Signature / İmza	Date / Tarih
	/...../.....